

Rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv – 2016

Gudrun Persson (red.)

FOI-R--4367--SE

DECEMBER 2016

Gudrun Persson (red.)

Rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv

Titel	Rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv – 2016
Title	Russian Military Capability in a Ten-Year Perspective – 2016
Rapportnr/Report no	FOI-R--4367--SE
Månad/Month	Januari
Utgivningsår/Year	2017
Antal sidor/Pages	209
Kund/Customer	Försvarsdepartementet
Projektnr/Project no	A16101
Godkänd av/Approved by	Lars Höstbeck
Ansvarig avdelning	Försvarsanalys

Omslagsbild: Ryska kadetter sjunger nationalsången vid examen i Moskva 25 juni 2016.
Ivan Sekretarev/AP/TT Nyhetsbyrån

Detta verk är skyddat enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, vilket bl.a. innebär att citering är tillåten i enlighet med vad som anges i 22 § i nämnd lag. För att använda verket på ett sätt som inte medges direkt av svensk lag krävs särskild överenskommelse.

This work is protected by the Swedish Act on Copyright in Literary and Artistic Works (1960:729). Citation is permitted in accordance with article 22 in said act. Any form of use that goes beyond what is permitted by Swedish copyright law, requires the written permission of FOI.

Sammanfattning

Rysslands Väpnade styrkor utvecklas från att främst vara organiserade och tränade för att hantera interna oroligheter och konflikter i det forna sovjetområdet mot en organisationsstruktur som kan hantera storskaliga operationer även utanför detta område. 2016 har Väpnade styrkorna större förmåga att försvara Ryssland från utländsk aggression än under 2013. Ryssland har därmed ett mer kraftfullt militärt tvångsmaktsverktyg är tidigare.

I denna rapport analyseras rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv. Det är den åttonde utgåvan. I jämförelse med den förra rapporten från 2013 har ett grundläggande antagande ändrats. 2013 bedömde vi den ryska militära handlingsfriheten utifrån förutsättningen att Ryssland skulle svara på ett uppkommet hot vilket skulle ha givit föga eller ingen tid till förberedelser. I ljuset av de senaste årens utveckling bedömer vi de tillgängliga resurserna för militära operationer utifrån antagandet att Ryssland tar initiativet till att begagna militärt våld.

Rysslands militära handlingsfrihet analyseras avseende tre övergripande uppgifter: operationer med försvarsgrensgemensam strid, fjärrstrid och strategisk avskräckning. Den ryska militära handlingsfriheten, dvs. de militära förband som Ryssland kan avdela för att lösa dessa uppgifter har fortsatt att växa – särskilt väster om Ural.

Ryska militärstrategiska tänkare ägnar mycket uppmärksamhet åt inte enbart militär styrka, utan även åt en mängd andra – icke-militära – medel. Den säkerhetspolitiska utvecklingen fortsätter att präglas av anti-amerikanism, patriotism och ett auktoritärt politiskt system i Ryssland. Framtida generationer ska uppfostras i patriotisk anda, och det finns ett stort antal olika ungdomsorganisationer vilkas syfte är att ingjuta militär-patriotiska värderingar i de unga. Möjligheterna att förändra politiken i en mer västvänlig riktning har minskat. Detta är det läge som Ryssland befinner sig i – oavsett om Vladimir Putin fortsätter som president eller inte.

Försvarsutgifternas andel av BNP i Ryssland har ökat från 3,6 procent år 2005 till 5,4 procent 2015. Detta är ett resultat av ett politiskt beslut att prioritera försvarsutgifter före andra utgiftsposter i budgeten. Samtidigt har förverkligandet av det statliga beväpningsprogrammet förbättrat den ryska försvarsindustrins utsikter att spela en viktig roll för rysk militär förmåga under de kommande tio åren.

Nyckelord: flygvapen, FoU, det framtida kriget, försvarsbudget, försvarsindustri, försvarsutgifter, inrikespolitik, kärnvapen, luftförsvar, marinstridskrafter, markstridskrafter, materiel, militärdoktrin, Putin, Ryssland, Sjojgu, statliga beväpningsprogrammet, säkerhetspolitik, utrikespolitik, Väpnade styrkorna, övningar.

Abstract

The Russian Armed Forces are developing from a force primarily designed for handling internal disorder and conflicts in the area of the former Soviet Union towards a structure configured for large-scale operations also beyond that area. The Armed Forces can defend Russia from foreign aggression in 2016 better than they could in 2013. They are a stronger instrument of coercion than before.

This report analyses Russian military capability in a ten-year perspective. It is the eighth edition. A change in this report compared with the previous edition is that a basic assumption has been altered. In 2013, we assessed fighting power under the assumption that Russia was responding to an emerging threat with little or no time to prepare operations. In view of recent events, we now estimate available assets for military operations in situations when Russia initiates the use of armed force.

The fighting power of the Russian Armed Forces is studied. Fighting power means the available military assets for three overall missions: operational-strategic joint inter-service combat operations (JISCOs), stand-off warfare and strategic deterrence. The potential order of battle is estimated for these three missions, i.e. what military forces Russia is able to generate and deploy in 2016. The fighting power of Russia's Armed Forces has continued to increase – primarily west of the Urals.

Russian military strategic theorists are devoting much thought not only to military force, but also to all kinds of other – non-military – means. The trend in security policy continues to be based on anti-Americanism, patriotism and authoritarianism at home. Future generations are being trained into a patriotic spirit, and there is a wide array of different school and youth organizations with a mission to instil military-patriotic values in the younger generations. Opportunities to change the policy to a more Western-friendly approach have diminished. This will be the situation Russia finds itself in whether Vladimir Putin continues as a president or not.

The share of military expenditure in Russian GDP has increased from 3.6 per cent in 2005 to 5.4 per cent in 2015. This is the result of the political will to prioritize military expenditure over other items in public spending. At the same time, the implementation of the State Armament Programme has improved the Russian arms industry's prospects of playing a substantial role in the ongoing rebuilding of Russian military capability for the next decade.

Key words: air force, air defence, armed forces, defence industry, domestic policy, exercises, equipment, foreign policy, ground forces, military capability, military doctrine, military expenditure, military thinking, national security strategy, naval forces, nuclear weapons, procurement, security policy, Putin, R&D, Russia, Shoigu, State Armament Programme.

Förord

Denna FOI-rapport om Rysk militär förmåga har tillkommit med hjälp av många. Det är den åttonde utgåvan sedan 1999 och liksom tidigare har Försvarsdepartementet beställt studien.

Först skulle vi vilja tacka våra granskare – i en första omgång i april 2016 Jörgen Elfving, överstelöjtnant (Kapitel 2); Karlis Neretnieks, generalmajor (Kapitel 3); Kjell Engelbrekt, professor, Försvarshögskolan (Kapitel 4); Ulf Jonsson, förste forskare vid FOI (Kapitel 5); och Dr Martin Lundmark, forskningsledare vid FOI (Kapitel 6); och i september 2016 David Glantz, ansvarig utgivare Journal of Slavic Military Studies (Kapitel 2); Jacob Kipp, professor, University of Kansas (Kapitel 3); Roy Allison, professor, Oxford University (Kapitel 4); och Julian Cooper, professor, Birmingham University (Kapitel 5 och 6).

Vi hyser stor tacksamhet mot den svenska ambassadens personal i Moskva som hjälpt oss vid våra resor. Ett särskilt tack går till ambassadör Veronika Bard och ambassadör Peter Ericson.

Vi är också tacksamma för all den hjälp och erfarenhet vi tagit del av från Centre for Analysis of Strategies and Technologies i Moskva och tackar särskilt dess chef Ruslan Puchov.

Per Wikström, forskare vid FOI, arbetade outtröttligt med kartorna vilket vi uppskattar mycket. Siri Hallberg Söderström och Sandra Fristedt gjorde layouten och Ebba Lundin stod för administrativt stöd under arbetets gång. Vi är så tacksamma för deras hjälp.

Stockholm, December 2016

Gudrun Persson, forskningsledare, redaktör

Förkortningar

BNP	bruttonationalprodukt	
BRICS	Brasilien, Ryssland, Indien, Kina (<i>China</i>) och Sydafrika	
CAST		<i>Centre for Analysis of Strategies and Technologies</i>
CBR	kemiskt, biologiskt och radiologiskt (skydd)	<i>chemical, biological and radiological (protection)</i>
CIS-EMO	OSS' valobservatörsorganisation	<i>Commonwealth of Independent States – Election Monitoring Organization</i>
CSTO	Kollektiva säkerhetsavtalsorganisationen	<i>Collective Security Treaty Organization</i>
DOSAAF	Frivilliga sällskapet till stöd för armén, flyget och flottan	<i>Dobrovolnoje Obsjtjestvo Sodejstvija Armija, Aviatsii i Flotu,</i>
DTRA		<i>Defense Threat Reduction Agency (US)</i>
EEU	Euroasiatiska Ekonomiska Unionen	
EU	Europeiska unionen	
EU-28	de 28 medlemmarna i EU	
FoU	forskning och utveckling	
FSB	Federala säkerhetstjänsten	<i>Federalnaja sluzjba bezopasnosti</i>
FSO	Federala skyddstjänsten	<i>Federalnaja sluzjba ochrany</i>
FTP	Federalt målprogram	<i>Federalnaja tselevaja programma</i>
GLONASS	Globalt satellitnavigations-system	<i>Globalnaja navigatsionnaja sputnikovaja sistema</i>
GOZ	Statlig försvarsbeställning	<i>Gosudarstvennyj oboronnyj zakaz</i>
GPV	Statligt beväpningsprogram	<i>Gosudarstvennaja programma vooruzjenija)</i>
GUSP	Överstyrelsen för specialprogram hos Presidenten	<i>Glavnoe upravlenie spetsialnykh programm Prezidenta RF</i>
IMF	Internationella valutafonden	<i>International Monetary Fund</i>
INF	Avtal mellan USA och Sovjetunionen om att avskaffa medel- och kortdistansrobotar	<i>Intermediate Nuclear Forces</i>
KPI	konsumentprisindex	
MD	militärdistrikt	

MER	Ekonomiministeriet	<i>Ministerstvo ekonomitjeskogo razvitija</i>
mrd	miljarder	
MRO	modernisering, renovering och förbättrande åtgärder	
MTjS	Ministeriet för civilt försvar, nödsituationer och katastrofhjälp	<i>Ministerstvo RF po delam grazhdanskoj oborony, tjrezvytjajnym situatsijam, i likvidatsii posledstvij stichijnych bedstvij</i>
MTO	Väpnade Styrkornas underhållstjänst	<i>Materialno-technicheskoje obespetjenije</i>
MU	totala militärutgifter (enl. Sipri)	
MVD	Inrikesministeriet	<i>Ministerstvo vnutrennych del</i>
Nato	Nordatlantiska fördragsorganisationen	<i>North Atlantic Treaty Organization</i>
NGO	Organisation inom civilsamhället	<i>non-governmental organization</i>
OMON	Mobila specialförband	<i>Otrjady mobilnyje osobogo naznatjenija</i>
OSS	Oberoende staters samvälde	
OSSE	Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa	
PPP	köpkraftspariteter	<i>purchasing power parity</i>
RBK	<i>RosBiznesKonsulting</i>	
Rosrezerv	Federala myndigheten för reserver	
RMC	<i>Rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv</i>	
Rosstat	Federala statistiktjänsten	
RUB	rubel	
Sipri	Stockholm International Peace Research Institute	
SKR	Ryska förundersöknings-kommissionen	<i>Sledstvennyj komitet RF</i>
SNA	internationell standard för nationalräkenskaperna	<i>system of national accounts</i>
SOBR	Särskilda snabbinstatsstyrkor	<i>Spetsialnyje otrjady bystrogo reagirovanija</i>
SVR	Utrikesunderrättelsetjänsten	<i>Sluzjba vnesnej razvedki</i>
UAV	drönare	<i>unmanned aerial vehicle</i>
USD	amerikanska dollar	
VOSO	Transport- och trafikledningstjänsten	<i>Vojennyje soobsjtjenija</i>
VPK	Militärindustriella kommissionen	<i>Voенnoje-promysjlennaja komissija</i>
VPK	Militärindustriella kommissionen	<i>Voенnoje-promysjlennaja komissija</i>

Innehållsförteckning

1.	Inledning	15
	<i>Guðrun Persson</i>	
1.1	Syfte och disposition	15
1.2	Avgränsningar	17
1.3	Källor	17
1.4	Arbetets gång	18
2.	Rysslands Väpnade styrkor 2016	21
	<i>Johan Norberg och Fredrik Westerlund, med bidrag av Carolina Vendil Pallin och Roger Roffey samt kartor av Per Wikström</i>	
2.1	Ledning av militära operationer	23
2.2	Försvarsgrenar och truppslag	26
2.2.1	Markstridskrafterna	26
2.2.2	Luft- och rymdstridskrafterna	30
2.2.3	Marinstridskrafterna	33
2.2.4	Luftlandsättningstrupperna	34
2.2.5	Strategiska robottrupperna	36
2.3	Kärnvapenförbanden	36
2.3.1	Strategiska kärnvapen	36
2.3.2	Taktiska kärnvapen	39
2.4	Fjärrstridsförband i Rysslands västra krigsskådeplats	42
2.5	Kemiska, biologiska och radiologiska skyddstrupper	45
2.6	Personalförsörjning	46
2.7	Uthållighet	49
2.8	Övningar och stridsoperationer	50
2.8.1	Övningar och beredskapskontroller	50
2.8.2	Stridsoperationer i Ukraina	53
2.8.3	Stridsoperationen i Syrien	53
2.8.4	Andra väpnade styrkor	55
3.	Rysslands militära handlingsfrihet 2016	65
	<i>Fredrik Westerlund och Johan Norberg med kartor av Per Wikström</i>	
3.1	Utgångsgruppering och förstärkningsbegränsningar	67
3.2	Att bedöma förbands stridsduglighet och beredskap	68
3.3	Inledningsvis tillgängliga förband i varje krigsskådeplats	72
3.3.1	Rysslands östra krigsskådeplats	72
3.3.2	Rysslands centralasiatiska krigsskådeplats	74
3.3.3	Rysslands södra krigsskådeplats	76
3.3.4	Rysslands västra krigsskådeplats	78
3.3.5	Rysslands arktiska krigsskådeplats	80
3.3.6	Eldunderstöd med taktiska kärnvapen och tunga eldkastare	82
3.4	Potentiell styrkesammansättning för en offensiv operation med försvarsgrensgemensam strid med förstärkningar	82

3.5	Fjärrstridsresurser för Rysslands västra krigsskådeplats	85
3.6	Strategisk avskräckning	90
3.7	Slutsatser	91
4.	Rysk säkerhetspolitik	95
	<i>Jakob Hedenskog, Gudrun Persson och Carolina Vendil Pallin</i>	
4.1	Källor	96
4.2	Säkerhetspolitiskt beslutsfattande	96
4.3	Inrikes säkerhet	98
	4.3.1 Ökad repression, anti-västlig retorik och rädslan för färgrevolutioner	98
	4.3.2 Samhället och militära sektorn	102
4.4	Militär säkerhet	105
	4.4.1 Moderna konflikter – från Moskvas horisont	106
	4.4.2 Mjuk makt, kontrollerat kaos och färgrevolutioner	108
	4.4.3 Icke nukleär och nukleär avskräckning	109
	4.4.4 Marindoktrinen	111
	4.4.5 Det framtida kriget	111
4.5	Utrikes säkerhet	112
	4.5.1 Internationella relationer i Nationella säkerhetsstrategin	113
	4.5.2 Ryska Federationens utrikespolitik: prioriteringar och hot	115
4.6	Slutsatser	119
5.	Rysslands försvarsutgifter	131
	<i>Susanne Oxenstierna</i>	
5.1	Ekonomisk nedgång och ökande militärutgifter	132
	5.1.1 Demografisk utveckling och arbetsmarknad	134
	5.1.2 Effekterna av sanktionerna från USA och EU	135
	5.1.3 Höga militärutgifter	136
5.2	Prioritering av försvaret	138
	5.2.1 Försvarsutgifterna i den federala budgeten	141
	5.2.2 Anskaffning av vapen och annan militär materiel	141
	5.2.3 Personalkostnader	142
	5.2.4 Försvarsbudgeten och kostnader för militära operationer	142
5.3	Ryska militärutgifter i ett tioårsperspektiv	144
	5.3.1 Tillväxtprognoser	144
	5.3.2 Andel av BNP	145
	5.3.3 Scenarion till 2026	146
5.4	Slutsatser	147
6.	Försvarsindustri och materielupphandling	151
	<i>Tomas Malmlöf med bidrag från Roger Roffey</i>	
6.1	Rysk materielupphandling och försvarsindustrin	152
	6.1.1 Statliga beväpningsprogrammet	152
	6.1.2 Rysk försvarsindustri	153
	6.1.3 Rysk vetenskap och FoU	155
6.2	Materielleveranser till de Väpnade styrkorna	156
	6.2.1 Strategiska kärnvapensystem	156

6.2.2	Flygplan, helikoptrar, strategiska och taktiska UAV	158
6.2.3	Luft- och rymdförsvaret	163
6.2.4	Marina system: ubåtar, ytfartyg och marina missiler	165
6.2.5	Markstyrkornas utrustning	170
6.3	Slutsatser	174
6.3.1	Industriell förmåga och säkerhetsmiljö	174
6.3.2	GPV-2020	174
6.3.3	GPV-2025 och framtida utsikter	175
7.	Rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv	189
	<i>Guðrun Persson</i>	
7.1	Rysk säkerhetspolitik och militärt tänkande	189
7.2	Försvarsutgifter och försvarsindustrin	190
7.3	Rysslands militära handlingsfrihet	192
7.4	Slutsatser	194
	Appendix	197
A2.1	Konceptuell terminologi	197
A2.2	De ryska väpnade styrkornas försvarsgrenar och truppslag	198
A4.1	Internationella rankningar som speglar repressionen i Ryssland 2015	199
A4.2	Inställningen till USA, 2003–2016	200
A4.3	Inställningen till Europeiska unionen, 2003–2016	200
A4.4	Den ryska opinionen om behovet av att öka försvarsutgifterna, 1998, 2013, 2015	201
A4.5	Den ryska opinionen om Väpnade Styrkornas förmåga att försvara Ryssland, 2000–2016	201
A4.6	Inställningen till värnplikt	202
A5.1	Totala militärutgifter i valda länder	202
A5.2	Federal budget 2006-2016	203
A5.3	Budgetposter som andelar av budgetens totala utgifter 2006-2016	204
A5.4	Budgetposter som andelar av BNP	205
	Om författarna	205

Tabeller

Tabell 2.1	Bedömt nominellt tillgängliga förbandsformationer och förband inom markstridskrafterna	28
Tabell 2.2	Bedömda flygvapen-, armé- och marinflygsförband och formationer samt luftvärn, flygplan och helikoptrar	31
Tabell 2.3	Bedömt stridsberedda fartyg ur Marinstridskrafterna som kan stödja en operations med FGS 2016	33
Tabell 2.4	Rysslands strategiska kärnvapen, våren 2016	38
Tabell 2.5	Rysslands taktiska kärnvapen i aktivt bruk 2016: bärare och tilldelade stridsspetsar per vapenslag och militärdistrikt	41
Tabell 2.6	Fjärrstridsresurser för Rysslands västra krigsskådeplats 2016	44
Tabell 2.7	Översikt över CBR-skyddsförband	46

Tabell 2.8 Personalförsörjning inom Väpnade Styrkorna 2013–2020	47
Tabell 2.9 Kontraktsanställda inom de Väpnade Styrkornas olika försvarsgrenar och truppslag	48
Tabell 2.10 Värnpliktiga 2006–2016	48
Tabell 2.11 MTO-förband i militärdistrikten och markstridskrafternas formationer	50
Tabell 2.12 Strategiska och parallella övningar och Försvarsministeriets rapporterade antal deltagare och beredskapskontroller, 2011–2016	51
Tabell 2.13 Rysk trupp och ryska förband som lyder under andra ministerier och tjänster än Försvarsministeriet	55
Tabell 3.1a Bedömt stridsdugliga formationer och förband inom Markstridskrafterna och Inrikestrupperna som är tillgängliga för operationer med FGS	70
Tabell 3.1b Bedömt stridsdugliga formationer och förband inom Luft- och rymdstridskrafterna och Marinstridskrafterna som är tillgängliga för operationer med FGS	71
Tabell 3.2 Bedömd sammansättning av en storskalig operation med försvarsgrensgemensam strid	83
Tabell 3.3a Bedömt tillgängliga långräckviddiga kryssningsrobotar mot markmål för en fjärrstridsoperation i Rysslands västra krigsskådeplats 2016	86
Tabell 3.3b Bedömt tillgängliga kort- och medelräckviddiga robotar för en fjärrstridsoperation i Rysslands västra krigsskådeplats 2016	87
Tabell 4.1 Federala ministerier, tjänster och agenturer som är direkt underordnade presidenten	97
Tabell 5.1 Makrodata 2005-2015	133
Tabell 5.2 Rysslands försvarsbudget och härledda totala militärutgifter 2014-2016 (löpande priser, miljoner RUB)	140
Tabell 5.3 Statliga försvarsbeställningar (GOZ) 2006-2016	141
Tabell 5.4 Försvarsbudgeten (löpande priser, miljoner RUB, procent av försvarsbudgeten)	143
Tabell 5.5 Prognoser av Rysslands BNP-tillväxt 2016-2019	144
Tabell 6.1 Strategiska robotsystem – försvarsbeställningar och leveranser 2011-2015	158
Tabell 6.2 Stridsflygplan – försvarsbeställningar och leveranser 2011-2015	159
Tabell 6.3 Transport- och specialflyg – försvarsbeställningar och leveranser 2011-2015	161
Tabell 6.4 Helikoptrar – försvarsbeställningar och leveranser 2011-2015	162
Tabell 6.5 Radarsystem – försvarsbeställningar och leveranser 2011-2015	163
Tabell 6.6 Luftförsvarssystem – försvarsbeställningar och leveranser 2011-2015	164
Tabell 6.7 Ubåtssystem – försvarsbeställningar och leveranser 2011-2015	166
Tabell 6.8 Ytfartyg – försvarsbeställningar och leveranser 2011-2015	169
Tabell 6.9 Marina robotsystem – försvarsbeställningar och leveranser 2011-2015	170
Tabell 6.10 Stridsfordon – försvarsbeställningar och leveranser 2011-2015	172
Tabell 6.11 Artillerisystem – försvarsbeställningar och leveranser 2011-2015	173

Figurer

Figur 2.1 Bedömd ledningsstruktur för militära operationer	25
Figur 2.2 Utvalda funktioner för försvarsgrensgemensam strid	26
Figur 5.1 Tillväxt i Rysslands BNP och försvarsbudget 2006-2016 (<i>procent</i>)	134

Figur 5.2 Rysslands militärutgifter 2005-2015	136
Figur 5.3 Rysslands totala militärutgifter (SIPRI) och försvarsbudget som procent av BNP i jämförelse med andra länder	137
Figur 5.4 Skattade militärutgifter 2016-2026 med olika antaganden om BNP-tillväxt och militärutgifternas andel av BNP	146

Kartor

Karta 2.1 Översiktlig utgångsgruppering av högre förbandsformationer inom de ryska markstridskrafterna och luftlandsättningsstrupperna 2016	29
Karta 2.2 Översikt över utvalda förband och högre förbandsformationer inom de ryska Luft- och rymdstridskrafterna 2016	32
Karta 2.3 Översikt över utvalda förband och högre förbandsformationer inom de ryska Marinstridskrafterna 2016	35
Karta 2.4 Översikt över de ryska kärnvapenstryrkornas utgångsgruppering 2016	37
Karta 2.5 Översikt över utgångsgruppering av utvalda förband inom Inrikes- och Gränstrupperna 2016	57
Karta 3.1 Bedömning av Rysslands östra krigsskådeplats 2016, initialt tillgängliga förband	73
Karta 3.2 Bedömning av Rysslands centralasiatiska krigsskådeplats 2016, initialt tillgängliga förband	75
Karta 3.3 Bedömning av Rysslands södra krigsskådeplats 2016, initialt tillgängliga förband	77
Karta 3.4 Bedömning av Rysslands västra krigsskådeplats 2016, initialt tillgängliga förband	79
Karta 3.5 Bedömning av Rysslands arktiska krigsskådeplats 2016, initialt tillgängliga förband	81
Karta 3.6 Bedömda fjärrstridsresurser för Ryssland västra krigsskådeplats 2016	89
Karta 3.7 Rysslands militära handlingsfrihet 2016	93

1. Inledning

Gudrun Persson

Sedan den senaste FOI-rapporten om rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv gavs ut har Ryssland annekterat Krimhalvön och börjat agera militärt mot östra Ukraina. Därutöver har Ryssland påbörjat en militär operation i Syrien – den första utanför det forna sovjetområdet sedan Sovjetunionen upplöstes.

Denna utveckling överraskade många i Väst, men har sedan dess lett till att rysk militär förmåga blivit ett ämne som studeras av allt fler. Vid FOI har sådana studier publicerats sedan 1999. Denna rapport är den åttonde.

1.1 Syfte och disposition

Rysslands aggressiva internationella beteende tycks visa på en betydande militär förmåga. Eller är det så? Syftet med denna studie är att analysera rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv. De två forskningsfrågorna är: Vilken militär handlingsfrihet har Ryssland under 2016? Vilka samhällseliga förutsättningar har Ryssland för att generera militär förmåga i ett tioårsperspektiv?

Militär förmåga kan studeras på en mängd olika sätt. Vi har valt att utgå från de ryska definitionerna på området. Militär förmåga eller militär styrka (*vojennaja mosjtj*) omfattar mycket mer än enbart militära resurser. Det definieras som summan av landets samlade styrka: ”statens materiella och andliga (*duchovnyje*) möjligheter liksom dess försvarspolitik” (Försvarsministeriet 2016). Därtill definieras statens militära organisation (*vojennaja organizatsija gosudarstva*) som ”statens samlade militära och brottsbekämpande myndigheter, dess styrande delar, liksom militärpolitiska, militärekonomiska, militärvetenskapliga och andra institutioner för militär aktivitet, samt militärtjänstgörande som tillvaratar landets säkerhetsintressen” (Försvarsministeriet 2016). Ytterligare ett nyckelbegrepp är krigföringsförmåga (*bojevaja mosjtj*) som definieras som ”en av de viktigaste delarna av en stats militära förmåga”. Detta begrepp omfattar bland annat Väpnade styrkornas antal och kvalitet, militär beredskap och materielens funktionsduglighet (Försvarsministeriet 2016). Dessa delar av militär förmåga analyseras i kapitel 2 och 3.

Således handlar den militära handlingsförmågan primärt om Rysslands Väpnade styrkor, medan militär förmåga berör landets styrka, inklusive säkerhetspolitik, försvarsutgifter och inhemsk försvarsindustri. Vi menar att just dessa förutsättningar är de viktigaste att analysera för att kunna bedöma rysk militär förmåga i ett längre tidsperspektiv. Eftersom säkerhetspolitik är ett brett område har vi valt att studera tre områden: inrikes säkerhet, militär säkerhet inklusive synen på framtida krig, samt utrikes säkerhet. Till skillnad från tidigare rapporter finns inget särskilt kapitel för försvarspolitik eftersom denna del nu ingår i det säkerhetspolitiska kapitlet. Skälen till detta är flera, dels

analyseras patriotismpolitiken nu i samma kapitel, dels tydliggörs den inrikes utvecklingens betydelse för säkerhetspolitikens utveckling.

*Ryssland initierar
användning av
militärt våld*

Ett grundläggande antagande har förändrats jämfört med den tidigare rapporten (Hedenskog, et al. 2013). År 2013 antog vi i bedömningen av militär handlingsfrihet att Ryssland svarade på ett uppkommande hot och att tiden för förberedelser var knapp. I ljuset av de senaste årens utveckling anser vi att det är mer relevant att bedöma den militära handlingsfriheten i situationer när Ryssland initierar militärt våld. Det innebär att Ryssland har tid och möjlighet att förbereda en militär operation och att det inte går att direkt jämföra kapitel 2 och 3 i denna rapport med kapitel 2 i den förra rapporten.

I kapitel 2 ger Fredrik Westerlund och Johan Norberg, med bidrag av Carolina Vendil Pallin och Roger Roffey, en grund för att bedöma Rysslands militära handlingsfrihet under 2016. Med militär handlingsfrihet avses de tillgängliga resurserna för tre övergripande militära uppgifter: operationer med försvarsgrensgemensam strid, fjärrstrid och strategisk avskräckning. Bedömningen breddas också av en diskussion om personalförsörjning och underhållstjänst. Vidare analyseras storskalig övningsverksamhet och Väpnade styrkornas stridsoperationer i syfte att belysa moraliska och konceptuella faktorer som påverkar handlingsfriheten. Det ryska Nationalgardet som bildades 2016 analyseras också.

Med detta som bas analyserar Fredrik Westerlund och Johan Norberg i kapitel 3 förutsättningarna för att generera förband i avsikt att inleda en eller flera operationer i potentiella ryska krigsskådeplatser. Bedömningen avser militär handlingsfrihet för operationer – inte krigföringsförmåga 2016.

Studiet av säkerhetspolitik är en grundläggande faktor för att kunna analysera rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv. I kapitel 4 identifierar Jakob Hedenskog, Carolina Vendil Pallin och Gudrun Persson de dominerande trenderna i rysk säkerhetspolitisk utveckling. De analyserar de viktigaste målen för denna politik, de huvudsakliga hoten mot rysk nationell säkerhet och hur den politiska ledningen försöker möta dessa utmaningar. Vidare undersöks den ryska synen på moderna konflikter och framtida krig.

I kapitel 5 presenterar Susanne Oxenstierna en analys av Rysslands ekonomiska tillväxt och diskuterar hur prioriteringen av försvaret i de offentliga utgifterna utvecklats. Försvarsutgifternas storlek och förändring är en strategisk faktor för att bygga militär förmåga. Det är rimligt att anta att höjda försvarsutgifter stärker möjligheterna att utveckla en bättre militär förmåga. Oxenstierna beskriver och analyserar den aktuella utvecklingen av den ryska försvarsbudgeten och de totala militärutgifterna. I ljuset av den förväntade svaga BNP-tillväxten under tio år framåt kommer ökningen av Rysslands militärutgifter att bero på den politiska viljan att ge prioritet till försvaret på bekostnad av andra områden i de offentliga utgifterna.

I kapitel 6 beskriver Tomas Malmlof, med bidrag från Roger Roffey, vilka vapensystem och plattformar försvarsindustrin kan producera för de Väpnade styrkorna fram till 2026. Även om försvarsindustrin har förbättrat sitt resultat under senare år är utmaningarna för framtiden att serieproducera nya system, hantera imports substitutionen och att utvecklas inom vetenskap och teknik.

Slutligen diskuterar Gudrun Persson i kapitel 7 rysk militär förmåga baserat på samtliga föregående kapitel. Respektive författare har också bidragit till slutsatserna. I kapitlet försöker Persson att analysera resultaten och dra slutsatser i ett längre tidsperspektiv.

1.2 Avgränsningar

Diskussionen i kapitlen om säkerhetspolitik, försvarsutgifter och försvarsindustri är begränsade till att omfatta de aspekter som är relevanta för rysk militär förmåga. Andra aspekter inom respektive område har utelämnats eller berörs endast i korthet. Vi analyserar i denna rapport varken vapenexport eller – i någon större detalj – rysk ekonomisk utveckling i allmänhet.

Dessutom är analysen av militär handlingsfrihet begränsad till hur resurser genereras för de tre specifika uppgifterna. Det betyder att andra aspekter av rysk militär förmåga inte behandlas här. Rysslands förmåga att genomföra fredsoperationer eller bedriva irreguljär krigföring bedöms inte. Inte heller diskuteras rysk cyberförmåga eller elektronisk krigföring, även om dessa delar har blivit allt viktigare. Vi analyserar inte heller så kallad hybridkrigföring. En del av dessa ämnen har varit föremål för andra FOI-rapporter. Vidare analyserar vi den politiska viljan i Ryssland att använda militärt våld eftersom detta är en viktig förutsättning för att bygga militär förmåga, men vi diskuterar inte möjliga krigsplaner mot specifika länder. Inte heller bedömer vi sannolikheten för att Ryssland kommer att engageras i en väpnad konflikt. Vi gör inga jämförelser med andra länders militära förmåga. Noteras kan också att faktainsamlingen för de flesta kapitlen avslutades i september 2016.

1.3 Källor

Rapporten bygger på öppna källor – både ryska primärkällor och andrahandskällor i en mängd olika ämnen. Diskussioner med ryska forskare och representanter för ryska institutioner har också varit en viktig del av arbetet.

Denna rapport baseras på noggrann källkritik. Detta är måhända viktigare nu än någonsin. Visserligen har det aldrig varit lätt att med hjälp av öppna källor bedöma rysk militär förmåga – men det har inte blivit lättare. Under de senaste tio åren har hemlighetsmakeriet ökat kring de Väpnade styrkorna, försvarsbudgeten och försvarsindustrin. Inte heller detta är särskilt anmärkningsvärt eller förvånande, men efter den illegala annekteringen av Krim har denna tendens förstärkts på ett påtagligt sätt. Det finns all anledning att betrakta officiella siffror med skepsis. Den förre försvarsministern Sergej Ivanov erkände många år senare att han som försvarsminister fick tre siffror på numerären i de Väpnade styrkorna presenterade

*Vikten av
källkritik*

för sig: ”När jag tillträdde som försvarsminister [2001] kunde ingen förse mig med det verkliga antalet. Det fanns tre olika siffror: den officiella siffran, den verkliga och ytterligare någon siffra” (Baranets & Sungorkin 2013).

Under den tidigare försvarsministerns, Anatolij Serdjukov, reformår användes siffror för att visa behovet av förändring; då låg fokus på att identifiera och lösa problem av olika slag. Nu, däremot, under försvarsminister Sergej Sjojgu finns en tydlig strävan att använda olika siffror för att visa på framsteg och framgång.

Dessutom har den ryska politiska ledningen tagit ett allt starkare grepp om media och internet. Detta har medfört ett debattklimat fyllt av misstankar, en ökad känsla av slumpmässighet och till starkare självrensning.

Att i alltför hög grad lita till officiella siffror, öppna doktrindokument och viktiga policytal medför en betydande risk att bli en förstärkare av det officiella budskapet. Det skulle innebära att det inte är den ryska militära förmågan som bedöms, utan den bild av densamma som den politiska och militära ledningen vill torgföra. Vi är väl medvetna om detta och har försökt att kontrollera uppgifterna med alla till buds stående akademiska verktyg. Därför återfinns också en källkritisk diskussion i samtliga kapitel.

1.4 Arbetets gång

Det mer konkreta arbetet med denna rapport inleddes med en workshop i september 2015. Då diskuterades ett utkast till disposition och tidsplanen. Nästa workshop hölls i januari 2016 då författarna lade fram sina synopsis för respektive kapitel. Förstautkasterna granskades vid seminarier i april 2016. Kapitel 2 om Rysslands Väpnade styrkor 2016 granskades av Jörgen Elfving, överstelöjtnant; kapitel 3 om Rysslands militära handlingsfrihet 2016 av Karlis Neretnieks, generalmajor; kapitel 4 om Rysk säkerhetspolitik av Kjell Engelbrekt, professor, Försvarshögskolan; kapitel 5 om Rysslands försvarsutgifter av Ulf Jonsson, förste forskare vid FOI; och kapitel 6 om rysk försvarsindustri och materielupphandling av Dr Martin Lundmark, forskningsledare vid FOI.

Manus i andrautkast seminariebehandlades i september 2016 under tre dagar med internationella experter. Kapitel 2 granskades av David Glantz, ansvarig utgivare *Journal of Slavic Military Studies*; kapitel 3 av Jacob Kipp, professor, University of Kansas; kapitel 4 av Roy Allison, professor, Oxford University; kapitel 5 och 6 av Julian Cooper, professor, Birmingham University.

Efter seminariegranskningen reviderades kapitlen än en gång varefter inledningskapitlet och avslutningskapitlet om rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv seminariebehandlades. Den engelska versionen språkgranskades av Eve Johanson som också redigerade alla texter. Den engelskspråkiga versionen översattes därefter till svenska av respektive författare.

Vi har gjort flera resor till Moskva under perioden 2014–2016. Den svenska ambassaden i Moskva, inklusive försvarsavdelningen, har varit behjälplig vid

dessa besök. Vi har också deltagit i vetenskapliga konferenser och besökt Centre for Analysis of Strategies and Technologies (CAST) i Moskva.

FOI:s Rysslandsprogram har lång erfarenhet av att analysera Rysslands militära förmåga i ett tioårsperspektiv. Samtliga forskare har gedigen kunskap inom sina respektive specialområden såsom rysk historia, politik, ekonomi och Väpnade styrkorna. Detta ger en stabil grund för denna bedömning i en tid när osäkerhet råder.

Referenser

- Baranets, Viktor & Sungorkin, Vladimir (2013) "Sergej Ivanov: My s Putinyem poznakomilis v razvedke...", *Komsomolskaja pravda*, 5 mars.
- Hedenskog, Jakob & Vendil Pallin, Carolina (eds) *Russian Military Capability in a Ten-Year Perspective – 2013*, FOI--3734--SE, Stockholm, december.
- Försvarsministeriet (2016) "Vojennyj entsiklopeditjeskij slovar", <http://encyclopedia.mil.ru/encyclopedia/dictionary/list.htm> (hämtat 17 september 2016).

2. Rysslands Väpnade styrkor 2016

Johan Norberg och Fredrik Westerlund, med bidrag av
Carolina Vendil Pallin och Roger Roffey samt kartor av Per Wikström

Sedan 2014 har ryska styrkor ockuperat Krim, fört krig i östra Ukraina samt intervenerat i konflikten i Syrien och därmed kännbart påverkat säkerheten i Europa och Mellanöstern. Ryska militära övningar och beredskapskontroller har samtidigt ökat i antal och omfattning. Under de senaste åren har ryska militära flygplan och fartyg visat prov på ett mer vårdslöst eller rent av aggressivt uppträdande, inte minst i Östersjöregionen. Sannolikheten för en militär konflikt med Ryssland torde ha ökat avsevärt och med detta behovet av kunskaper rörande Rysslands handlingsfrihet med militära resurser.

Målet för detta kapitel är att tillhandahålla en grund för att bedöma Rysslands militära handlingsfrihet under 2016. I rapporten avser begreppet militär handlingsfrihet de tillgängliga resurserna – motsvarande det ryska begreppet *gruppировка войск (сил)* – för tre övergripande militära uppgifter: operationer med försvarsgrensgemensam strid, fjärrstrid och strategisk avskräckning. Resursbasen relaterat till dessa uppgifter beskrivs nedan, i syfte att möjliggöra en bedömning av den militära handlingsfriheten under 2016 i kapitel 3.

*Bedömningsgrunder
för militär
handlingsfrihet*

Vid bedömningen av militär handlingsfrihet har strävan varit att väga in de fysiska, konceptuella och moraliska faktorer som utgör grunden för krigföringsförmåga (Försvarsmakten 2016: 25–6), på ryska *bojevaja mosjtj*. De fysiska faktorerna fångas genom en övergripande beskrivning av Väpnade styrkornas grundorganisation (*bojevoj i tjislennyj sostav*). Konceptuella faktorer handlar om hur militära styrkor används och kan utläsas ur övningar och stridsoperationer liksom av militärdoktrinen och förbandens utgångsgruppering. Den tillgängliga informationen har varit otillräcklig för att bedöma de moraliska faktorerna, som officerares duglighet, manskapets stridsmoral och den militära organisationskulturen. Med endast begränsade observationer från övningar och stridsoperationer har bedömningen av militär handlingsfrihet i huvudsakligen gjorts utifrån fysiska och konceptuella faktorer.¹

Vi har begränsat beskrivningen av fysiska, konceptuella och moraliska faktorer till att endast omfatta det som har bäring på de tre övergripande militära uppgifterna. Med operationer med försvarsgrensgemensam strid avses användandet av förband från olika försvarsgrenar och truppslag för att kontrollera territorium. Fjärrstrid avser i denna rapport förmågan att bekämpa mål på avstånd över 300 kilometer, det vill säga bortom operationsdjupet för en försvarsgrensgemensam stridsoperation. Dessa två uppgifter är typiska för användandet av väpnat våld, vilket är en av de Väpnade styrkornas huvudsakliga uppgifter enligt det ryska Försvarsministeriet. En annan huvudsaklig uppgift är strategisk avskräckning (Försvarsministeriet 2016a). I Västvärlden förstås

¹ För ytterligare detaljer om använda termer, se appendix A2.1 Konceptuell terminologi.

strategisk avskräckning som förebyggandet av storskaliga och regionala, möjligen även lokala, krig med militära medel (Sheehan 2010: 177–179). I ryskt tänkande innefattar strategisk avskräckning även uppdrämningspolitik (på engelska *containment*) och tvångsmakt (*coercion*) och kan tillämpas såväl i fredstid som i krig (Bruusgaard 2016). Alla de tre uppgifterna kan utföras med såväl konventionella stridskrafter som med kärnvapen. I det följande analyserar vi de tre uppgifterna var för sig, men i verkligheten är det sannolikt att de kombineras och kompletterar varandra.

Avgränsningar

Vårt fokus på de tre nämnda militära uppgifterna innebär att andra former av militär våldsanvändning faller utanför ramen för framställningen. Som framhålls i kapitel 1 behandlas andra typer av operationer, inklusive så kallad hybridkrigföring, inte i rapporten. Likväl kan noteras att de resurser vi beskriver här i stor utsträckning är det som de Väpnade styrkorna skulle kunna bidra med även för hybridkrigföring. Vår bedömning omfattar främst Försvarsministeriets stående förband. Ryssland har fortsatt att utveckla mobiliseringssystemet, inklusive kaderförband som i vissa fall knutits till stående förband. I avsaknad av tillförlitlig information om en eventuell organisation för massmobilisering av förband (se avsnitt 2.6) begränsar vi framställningen till stående förband.

Väpnade styrkor under andra ryska ministerier, tjänster eller myndigheter behandlas endast översiktligt och då med fokus på förband som direkt kan bidra till stridsoperationer, exempelvis genom att tjäna som skydd av egna bakre områden eller som ockupationstrupp. Vi har i vår bedömning, med ett fåtal undantag, tagit hänsyn till utvecklingen till och med sommaren 2016. Framtida utveckling och förmågor behandlas i bedömningen av framtida militär handlingsfrihet i kapitel 7.

Källmaterial om Väpnade styrkorna

Denna rapport bygger på tidigare bedömningar av rysk militär förmåga och i synnerhet på analysen i vår föregående rapport (Carlsson *et al.* 2013). Vår huvudsakliga primärkälla för beskrivningen av de Väpnade styrkorna är Försvarsministeriets hemsida. Från och med 2013 har Försvarsministeriet gradvis ökat kontrollen över informationsflödet rörande de Väpnade styrkorna. Det har medfört att det saknas oberoende källor som kan tillhandahålla verifierbar och detaljerad information om de Väpnade styrkorna som helhet. Den tillgängliga informationen kommer således till stor del direkt eller indirekt från Försvarsministeriet eller organisationer under dess kontroll. Vi antar att den speglar hur Försvarsministeriet strävar efter att framställa de Väpnade styrkorna.

Försvarsministeriet tillhandahåller allmän information om de Väpnade styrkornas organisation, men detaljer rörande ledningsstrukturer, förband och förbandsorter redovisas inte systematiskt. I detta avseende har vi huvudsakligen använt fyra sekundärkällor: IHS Jane's databas (2016a-c), International Institute for Strategic Studies (IISS) publikation *The Military Balance 2016* samt hemsidorna <http://www.warfare.be> och <http://www.milkavkaz.net>. Ingen av dessa uppger i sin tur sina källor. IHS Jane's och IISS är etablerade analysföretag som erbjuder sina produkter på kommersiell basis. Trovärdigheten för de två hemsidorna begränsas av att det är oklart vem eller vilka som står bakom dem.

Sajten warfare.be togs ned under sommaren 2016 utan förklaring. Bland de övriga sekundärkällorna kan publikationen *Moscow Defence Brief*, US Navy Office of Naval Intelligence och hemsidan <http://navy-korabel.livejournal.com> nämnas. Ryska nyhetstjänster med militär inriktning har också tillhandahållit kompletterande information. Denna antas i stor utsträckning spegla Försvarsministeriets syn, då nyhetstjänsterna troligen har täta kontakter med Försvarsministeriet. Mot bakgrund av detta har vi behandlat informationen från sekundärkällorna på samma vis som den information som Försvarsministeriet eller andra officiella ryska källor tillhandahåller.

Vad gäller källmaterialets tillförlitlighet synes hemsidorna warfare.be, www.milkavkaz.net och www.navy-korabel.livejournal.com samt IHS Jane's databas uppdateras regelbundet. Datumangivelserna för informationen, särskilt på förbandsnivå, var dock ofta oklar på warfare.be och www.milkavkaz.net. Under perioden 2014–2016 genomfördes organisationsförändringar, särskilt inom Markstridskrafterna och Flyg- och rymdstridskrafterna. Det har därmed inte varit möjligt att fastställa de Väpnade styrkornas exakta organisation vid en given tidpunkt. Tabeller och kartor i denna rapport återspeglar därför en sammanvägning av de olika källorna i en bedömd organisationsstruktur för 2016.

Överlag har vi försökt jämföra information från olika källor för att undvika att felaktiga data leder till en missvisande beskrivning av de tillgängliga militära resurserna och därmed påverkar bedömningen av Rysslands militära handlingsfrihet. Det bör dock uppmärksammas att vi inte kunnat utesluta risken för att vilseledande eller felaktig information påverkar bedömningen.

Vilka resurser fanns tillgängliga inom de Väpnade styrkorna under 2016 för operationer med försvarsgrensgemensam strid, fjärrstrid och strategisk avskräckning? I syfte att tillhandahålla en grund för bedömningen av militär handlingsfrihet i kapitel 3 inleds detta kapitel med en översikt av lednings- och lydnadsförhållanden i samband med stridsoperationer (avsnitt 2.1). Efter denna konceptuella faktor följer beskrivningar av fysiska faktorer: organisationsstruktur och huvudsaklig organisationsbestämmande materiel för de Väpnade styrkorna i allmänhet (avsnitt 2.2), för kärnvapenförbanden (avsnitt 2.3), för fjärrstridsresurser (avsnitt 2.4) samt för CBR-skyddstrupperna, som hanterar kemiska, biologiska och radiologiska hot (avsnitt 2.5). Därefter vidgas bedömningsunderlaget genom en diskussion av personalförsörjning (avsnitt 2.6) samt underhållstjänst (avsnitt 2.7). I syfte att belysa moraliska och konceptuella faktorer som påverkar handlingsfriheten beskriver vi storskaliga övningar och de Väpnade styrkornas stridsoperationer (avsnitt 2.8). Slutligen redogör vi i korthet för andra väpnade styrkor som kan stötta militära operationer (avsnitt 2.9).

*Disposition av
kapitlet*

2.1 Ledning av militära operationer

Begreppet ledning fokuserar här på militära operationer, inte den formella myndighetshierarkin. Enligt Ryska federationens konstitution (artikel 87) är presidenten överbefälhavare och därmed ytterst ansvarig för Rysslands

militära operationer. I figur 2.1 framgår att det finns militära stödstrukturer för ledningsorganisationen för operationer på strategisk, operativ² och taktisk nivå. Dessutom sker civil-militär samverkan på alla nivåer.

Överbefälhavaren stöds av Förvarministeriet, som inkluderar Generalstaben och Rysslands Nationella centrum för försvarsledning. Detta upprättade Förvarsministeriet 2014 för att samordna Rysslands militära försvar på nationell nivå, inklusive övergripande ledning av militära operationer, med stöd av andra ministerier, myndigheter och tjänster. (Förvarsministeriet 2016b). Förvarsministeriet understödjer även militära operationer med övergripande planering för deltagande stridskrafter (Förvarsministeriet 2016c). Chefen för Generalstaben ansvarar för att leda insatser med de Väpnade styrkorna. Till sitt stöd har denne Generalstaben (Förvarsministeriet 2016c) och främst dess huvuddirektorat för operationer, som ansvarar för strategisk och operativ planering samt insatsledning av de Väpnade styrkorna (Förvarsministeriet 2016d). Luftlandsättningsstrupperna, kärnvapenförband och det Militära transportflyget är direkt underställda Generalstaben.

På regional nivå finns fem gemensamma strategiska kommandon som till sin karaktär är operativ-strategiska. Dessa leder ryska stridskrafter i potentiella krigsskådeplatser (*teatr vojennykh dejstviji*). En krigsskådeplats betecknar större delen av en kontinent med angränsande hav och därtill hörande luftrum där militära operationer genomförs i strategisk omfattning (se appendix A2.1) Konceptuell terminologi). Ställd uppgift avgör om en operation är strategisk, operativ eller taktisk.

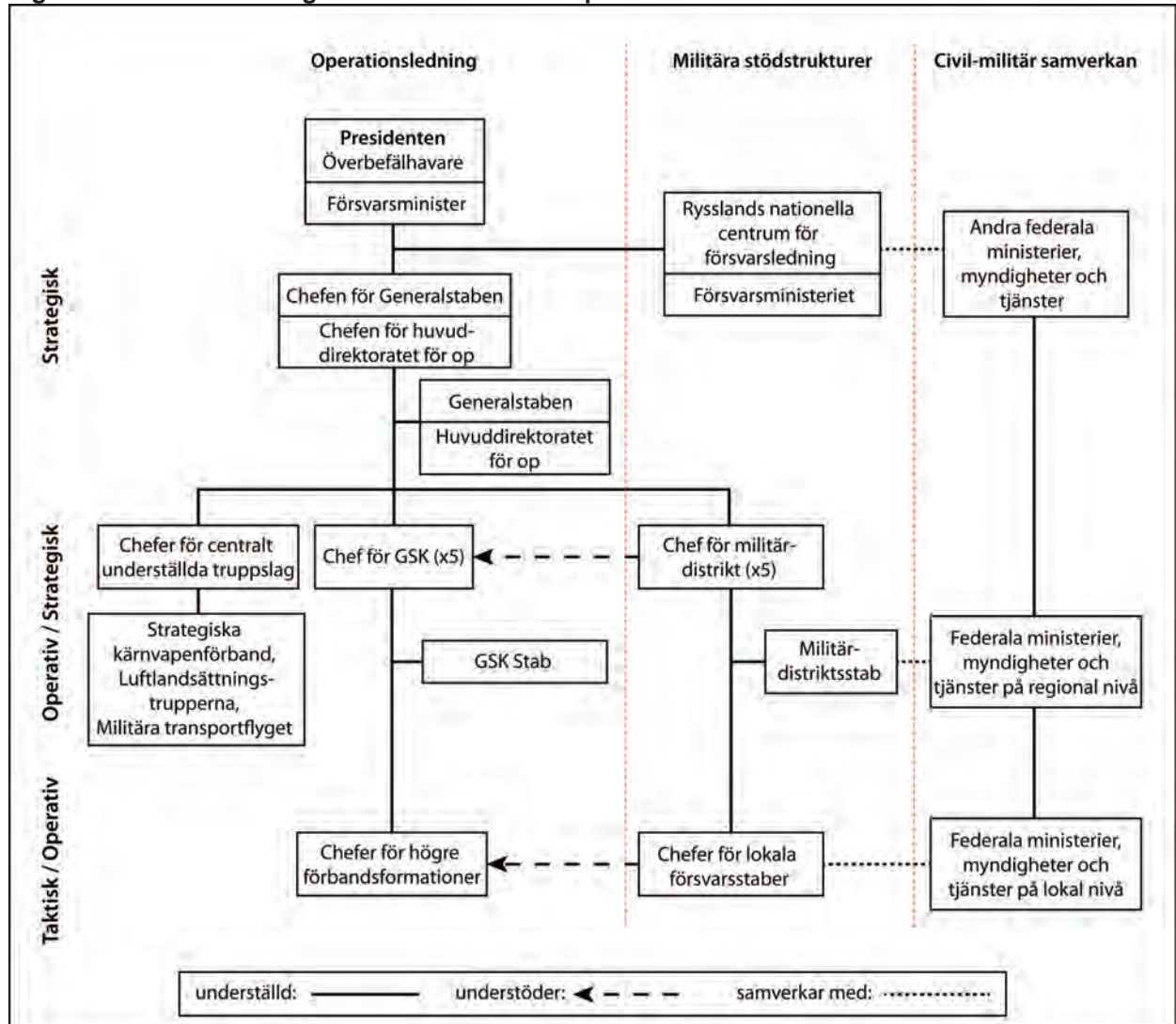
Militärdistriktet understödjer operationer samt ansvarar för att sätta upp och vidmakthålla förband. Sommaren 2016 delades det Västra militärdistriktet på militärdistriktskartan på Förvarsministeriets hemsida i två delar: Västra militärdistriktet och Norra marinen, det senare innefattar Kolahalvön och angränsande områden i öster och öar i ryska Arktis (Förvarsministeriet 2016e). Före detta fanns två gemensamma strategiska kommandon i Västra militärdistriktet, Västra gemensamma strategiska kommandot och Norra gemensamma strategiska kommandot (*Rossijskaja gazeta* 2014). Vi fann inga formella uttalanden eller beslut som förklarar denna förändring. Kartorna i denna rapport speglar förändringen, men i tabeller över formationer och förband utgör Västra militärdistriktet och Norra marinen en enhet.

Under de gemensamma strategiska kommandona samordnar formationer (*objedinenija*) – som till sin karaktär är operativa – förband från olika försvarsgrenar. Formationer kan antingen vara arméer eller armékårer ur Markstridskrafterna eller motsvarande förband från Östersjömarinen, Norra marinen eller Svartahavsmarinen som var och en förfogar över markstridskraftsförband ungefär motsvarande en armé. Chefer för gemensamma strategiska kommandon och arméer och deras staber understöds av lednings- och sambandsbrigader som möjliggör samband och att ledningsstrukturer

² Ordet ”operativ” avser i denna rapport endast en operations nivå, målsättning och omfattning.

fungerar i fält. I formationer ingår i sin tur högre taktiska förband (division eller brigad), lägre taktiska förband (regemente) och underavdelningar (bataljon och lägre), nedan sammanfattningsvis kallade förband.³

Figur 2.1 Bedömd ledningsstruktur för militära operationer

Källor: Rysslands konstitution (1993); Försvarsministeriet 2016b-e och Ramm, Aleksej (2016) "Gubernatorov, FSB i politsiju v slutjaje vojny podtjinjat vojennym ", *Izvestija*, 11 oktober, <http://izvestia.ru/news/637442> (hämtat 17 oktober 2016).

Abbreviations: GSK – Gemensamt strategiskt kommando; op – operationer.

Militära övningar, särskilt de ryska Väpnade styrkornas årliga strategiska övningar (se avsnitt 2.8), möjliggör för ledningsstrukturer, formationer och förband under Försvarsministeriet att regelbundet träna storskaliga operationer med försvarsgrensgemensam strid inklusive samordning med andra myndigheter och tjänster (Norberg 2015: 61). De ryska Väpnade styrkorna övar även regelbundet med förband från Rysslands allierade, även om det endast marginellt bidrar till de Väpnade styrkornas förmåga. Figur 2.1 visar att civil-militär samverkan sker på alla nivåer. Sådan samverkan har ingått i större övningar. Regionala myndigheter har understött övade militära förband med trafikledning för ökad rörlighet,

³ Armé motsvarar inom markstridskrafterna engelskans *combined-arms army*, dvs en formation bestående av divisioner, brigader och regementen ur olika truppslag. Se även appendix A2.1 Koncetuell terminologi.

försörjning för ökad uthållighet samt mobiliseringsverksamhet (Norberg, 2015: 35, se även avsnitt 2.8).

2.2 Försvarsgrenar och truppslag

Detta avsnitt fokuserar på de ryska Väpnade styrkornas resurser för tre slags militära operationer: försvarsgrensgemensam strid, fjärrstrid och strategisk avskräckning. Målet är inte att ge en heltäckande bild av alla förband och stridskrafter, utan att tillhandahålla en övergripande beskrivning av de Väpnade styrkornas grundorganisation utifrån de funktioner som behövs för de olika operationstyperna. Figur 2.2 beskriver vilka färger som representerar olika funktioner för försvarsgrensgemensam strid i tabeller och på kartor i denna rapport.

Figur 2.2 Utvalda funktioner för försvarsgrensgemensam strid

Funktion
Ledning
Manöver
Eldunderstöd
Rörlighet
Uthållighet

2.2.1 Markstridskrafterna

Markstridskrafterna (*Suchoputnyje vojska*) är de Väpnade styrkornas största försvarsgren. Deras övergripande uppgift är att avvärja fientliga angrepp över land och skydda Rysslands territoriella integritet. Vid krigsfara skall de kunna höja beredskapen och mobilisera ytterligare resurser för att kunna strida gemensamt med andra försvarsgrenar och truppslag inom de Väpnade styrkorna. Det finns åtta truppslag inom Markstridskrafterna: Motorskyttetrupperna, Stridsvagnstrupperna, Rakettrupperna och artilleriet, Luftförsvarstrupperna, Spaningstrupperna, Ingenjörstrupperna, CBR-skyddstrupperna och Signaltrupperna (Försvarsministeriet 2016f).⁴

Markstridskrafternas formationer utgörs av tio arméer, en stridsvagnsarmé och två armékårer. Deras organisation är inte enhetlig utan anpassas till deras tänkta uppgifter. Fokus här ligger på högre och lägre taktiska förband för de fem grundläggande funktionerna för en markstridskraftscentrerad operation med försvarsgrensgemensam strid. Taktiska förbands organisation är oftast enhetlig.

Den centrala funktionen är den operativa och taktiska manövern, dvs förmågan att ta, hålla eller förneka fienden terräng, som främst utförs av motorskytte- och stridsvagnsförband. Det finns fyra funktioner som stödjer manövern: eldunderstöd, ledning, rörlighet och uthållighet. Eldunderstöd

⁴ Inom alla försvarsgrenar skiljer sig de översatta ryska truppslagsbenämningarna ofta från de svenska. Luftförsvaret avser här Markstridskrafternas egna luftvärnsbrigader med främst kort- och mellanräckviddig luftvärn. De skall skiljas från Luft- och rymdstridskrafternas Luftförsvarsdivisioner med främst långräckviddigt luftvärn.

innebär att bekämpa fientliga förband till stöd för manövern. Det ges av exempelvis artilleri-, raketartilleri- och markrobotförband samt luft- och pansarvärnsförband. CBR-skyddsförband har förutom förmåga att skydda mot kemiska och radiologiska ämnen även tunga eldkastare, varför de här redovisas som eldunderstöd. Ledningsfunktionen understödjer chefen för operationen och säkerställer att alla funktionerna samordnas. Förband för detta är lednings- och sambandsbrigader och renodlade sambandsbrigader. Rörlighetsfunktionen gör att förband kan nå operationsområdet samt forcera hinder såsom floder eller mineringar. Markstridskrafternas förband för rörlighetsfunktionen utgörs av Järnvägstrupperna och Ingenjörstrupperna. Slutligen möjliggör förband inom uthållighetsfunktionen för övriga förband att fortsätta strida efter att ha förbrukat egna resurser. Förutom ett nätverk av förråd och verkstäder över hela Ryssland finns inom Markstridskrafterna även logistikbrigader för att kunna försörja förbanden i fält.

Tabell 2.1 sammanfattar antalet formationer (arméer och armékårer) och övriga förband för de olika funktionerna i varje militärdistrikt. Karta 2.1 visar var markstridskraftsformationer finns i Ryssland. Det finns åtminstone två arméer i varje militärdistrikt. Sammantaget framgår att varje militärdistrikt nominellt sett förfogar över resurser för operationer med två formationer understödda av förband från alla fyra stödfunktionerna.

År 2016 var motorskyttebrigaden det vanligaste manöverförbandet. Den består vanligen av cirka 3 000–4 000 man och cirka 100 stridsvagnar, pansarskyttefordon eller stridsfordon. Dess kärna utgörs av tre–fyra motorskyttebataljoner och därutöver underenheter för eldunderstöd, ledning, rörlighet och uthållighet. 2013 ombildades två brigader till divisioner bestående av två manöverregementen med vardera tre–fyra manöverbataljoner och stödförband. Försvarsministeriet offentliggjorde 2015 planer på att skapa ytterligare tre divisioner, men i augusti 2016 var dessa inte färdiguppsatta. Ett skäl till att skapa nya förband var troligen att öka den övergripande anfallsförmågan. Enligt en källa ingick 220–240 pansarskytte- eller stridsfordon per motorskyttebrigad i cirka hälften av Markstridskrafternas motorskyttebrigader 2016, det vill säga 90–100 fler än 2014 (warfare.be 2014, 2016). Detta indikerar möjligen att dessa brigader kommer att utökas till divisioner, då antagligen med två motorskytteregementen i varje.

Tabell 2.1 Bedömt nominellt tillgängliga förbandsformationer och förband inom Markstridskrafterna

Militärdistrikt ^(a)	Östra	Centrala	Södra	Västra ^(b)
Ledningsstödsförband				
Lednings- och sambandsbrigader	6	3	3	4
Sambandsbrigader	1	1	1	
Förbandsformationer				
Arméer	4	2	2	2
Stridsvagnsarmé				1
Armékårer	1			1
Högre taktiska förband				
Manöverförband ^(c)				
Motorskyttedivisioner	1			1
Motorskyttebrigader	10	6	9	8
Stridsvagnsdivisioner				1
Stridsvagnsbrigader	1	1		2
Eldunderstödsförband				
Artilleribrigader ^(d)	4	3	2	3
Markrobotbrigader	3	3	2	3
Luftvärnsrobotbrigader ^(e)	3	3	2	3
CBR-skyddsbrigader ^(f)	1	1	1	1
Rörlighetsunderstödsförband				
Järnvägstruppsbrigader	2	3	2	3
Ingenjörbrigader ^(g)	1	1	1	3
Uthållighetsunderstödsförband ^(h)				
Logistikbrigader	4	2	2	2
Brigadmaterieförråd ⁽ⁱ⁾	8	3		2
Militärbaser utomlands				
Motorskyttebrigader (motsv)			1	4 ^(j)

Källor: *Jane's World Armies* (2016); IISS (2016) "Chapter Five: Russia and Eurasia" in *The Military Balance 2016*, Abingdon, Routledge för International Institute for Strategic Studies, IISS: 190–200; hemsidorna <http://www.warfare.be> (2016) och <http://www.milkavkaz.net> (2016).

Förkortningar: CBR = *chemical, biological and radiological* (skydd mot kemiska, biologiska och radiologiska stridsmedel).

Anmärkningar: Se även appendix A.2.1 Konceptuell terminologi. Vi adderar inte ihop det nominella antalet brigader. Summan av förband från olika funktioner säger lite om handlingsfrihet med militära resurser. Det viktiga avseende stridsoperationer är att förband från de olika funktionerna finns och hur de används. Att mekaniskt lägga ihop antalet förband bortser även från beredskapsaspekten.

(a) Nominellt tillgängliga förband (brigad och större); inte förband under uppsättande 2016 eller spaningsförband.

(b) Inkluderar både förband från Västra MD och Norra Marinen; speglar inte den nya MD-kartan på ryska Försvarsministeriets hemsida som nämndes i avsnitt 2.1.

(c) En division har vanligen två manöverregementen som har tre–fyra bataljoner och underavdelningar för stödfunktioner vardera. Högre taktiska förband är underställda formationer eller ett MD; se även kartor i kapitel 3 för detaljer.

(d) Inkluderar eldrörsartilleri, raketartilleri (rakart) och pansarvärn; ytterligare artillerikapacitet finns i vissa divisioners artilleriregementen.

(e) Markstridskrafternas förband för luftvärn (lv) är brigader underställda formationer och är beväpnade främst med luftvärnsrobotar (lvrob) med kort eller mellanlång räckvidd. De bör skiljas från Luft- och rymdstridskrafternas Luftförsvarsdivisioner som även har långräckviddiga lvrob. Markstridskrafternas divisioner har ytterligare lv-kapacitet in sina lv-regementen.

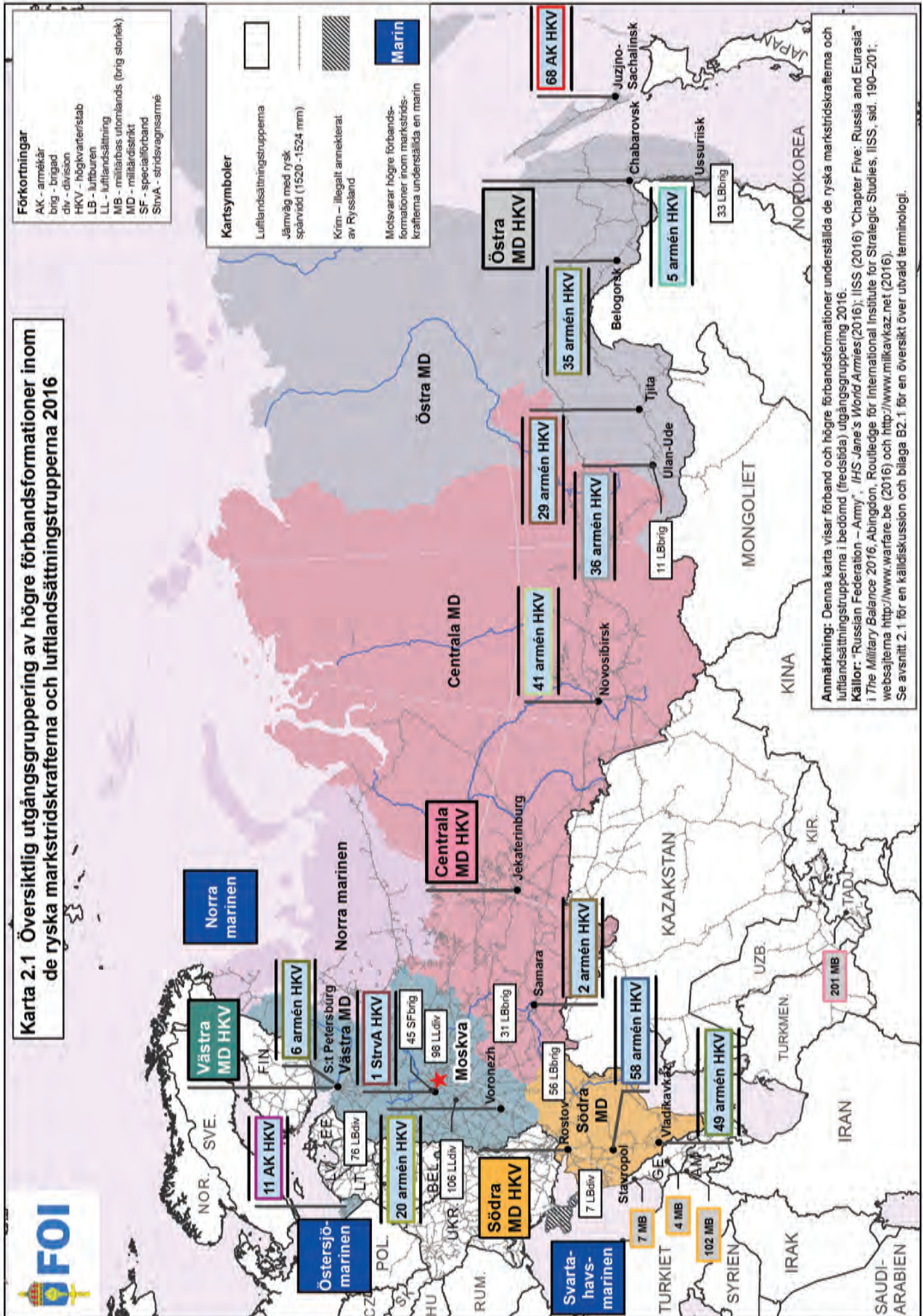
(f) CBR-skyddsbrigaderna har tunga eldkastare, vilket gör att vi här räknar dem som eldunderstöd.

(g) Inklusivt pontonbrobrigader.

(h) varje MD har flera materiel- och underhållsförråd samt verkstäder. Här inkluderas endast logistikbrigader och materieförråd avsedda för manöverbrigader.

(i) Baseras på www.warfare.be (2016) och IISS (2016).

(j) Inkluderar Rysslands tre militärbaser i södra Kaukasus samt 126:e kustförsvarsbrigaden på Krim, som *de-facto* motsvarar en motorskyttebrigad.

2.2.2 Luft- och rymdstridskrafterna

Luft- och rymdstridskrafternas (*Vozdusjno-kosmitjeskije sily*) övergripande uppgift är att försvara Rysslands centrala politiska och militära ledningsfunktioner, viktiga områden och installationer och egna styrkor mot yttre angrepp genom luften och rymden samt att bekämpa en motståndares installationer och styrkor med både konventionella vapen och kärnvapen och understödja andra ryska försvarsgrenars strid. Luft- och rymdstridskrafterna består av tre truppslag (Försvarsministeriet 2016g).

Det första, Flygvapnet (*Vojenno-vozdusnyje sily*), har flera slags förband. Fjärrflyget med strategiska och medeltunga bombflygplan samt det Militära transportflyget med medeltunga och tunga transportflygplan, är centralt underställda resurser. Frontflyget med stridsflygplan och Arméflyget med transport- och attackhelikoptrar är en del av Flygvapnet men lyder i operationer under de gemensamma strategiska kommandona. Det finns också specialiserade förband för exempelvis flygbasskydd och meteorologi (Försvarsministeriet 2016g).

Det andra truppslaget, Rymdtrupperna, (*Kosmitjeskije vojska*) övervakar rymden för att upptäcka hot mot Ryssland såsom inkommande ballistiska robotar och upprätthåller beredskap att bekämpa dem. Försvarsministeriets hemsida nämner det tredje och sista truppslaget, Luft- och missilförsvaret, (*Vojska protivovozdusjnoj oborony i protivoraketnoj oborony*) som ett truppslag men anger inga detaljer. Deras uppgifter och funktioner beskrivs under Flygvapnet (Försvarsministeriet 2016g).

Under reformeringen av de Väpnade styrkorna 2009–2011 infördes tre organisationsnivåer i Flygvapen- och luftförsvarsstyrkorna: flyg- och luftförsvarskommando, huvudflygbas samt flygbas. Försvarsministeriet ersatte 2013 dessa med de traditionella förbandsbenämningarna flyg- och luftförsvarsarmé, flygkår/division och flygregemente (Puchov 2016). Denna studies källor inkluderade både gamla och nya benämningar, dvs. både flygbaser och divisioner/regementen. Organisationens omfattning och antalet flygplan eller servicepersonal förändrades inte nämnvärt, även om nätverket av flygfält utökades (Puchov 2016) och några nya förband inrättades, ofta ett flygregemente per flygfält (Prusjinskij 2015).

Tabell 2.2 Bedömda flygvapen-, armé- och marinflygsförband och formationer samt luftvärn, flygplan och helikoptrar

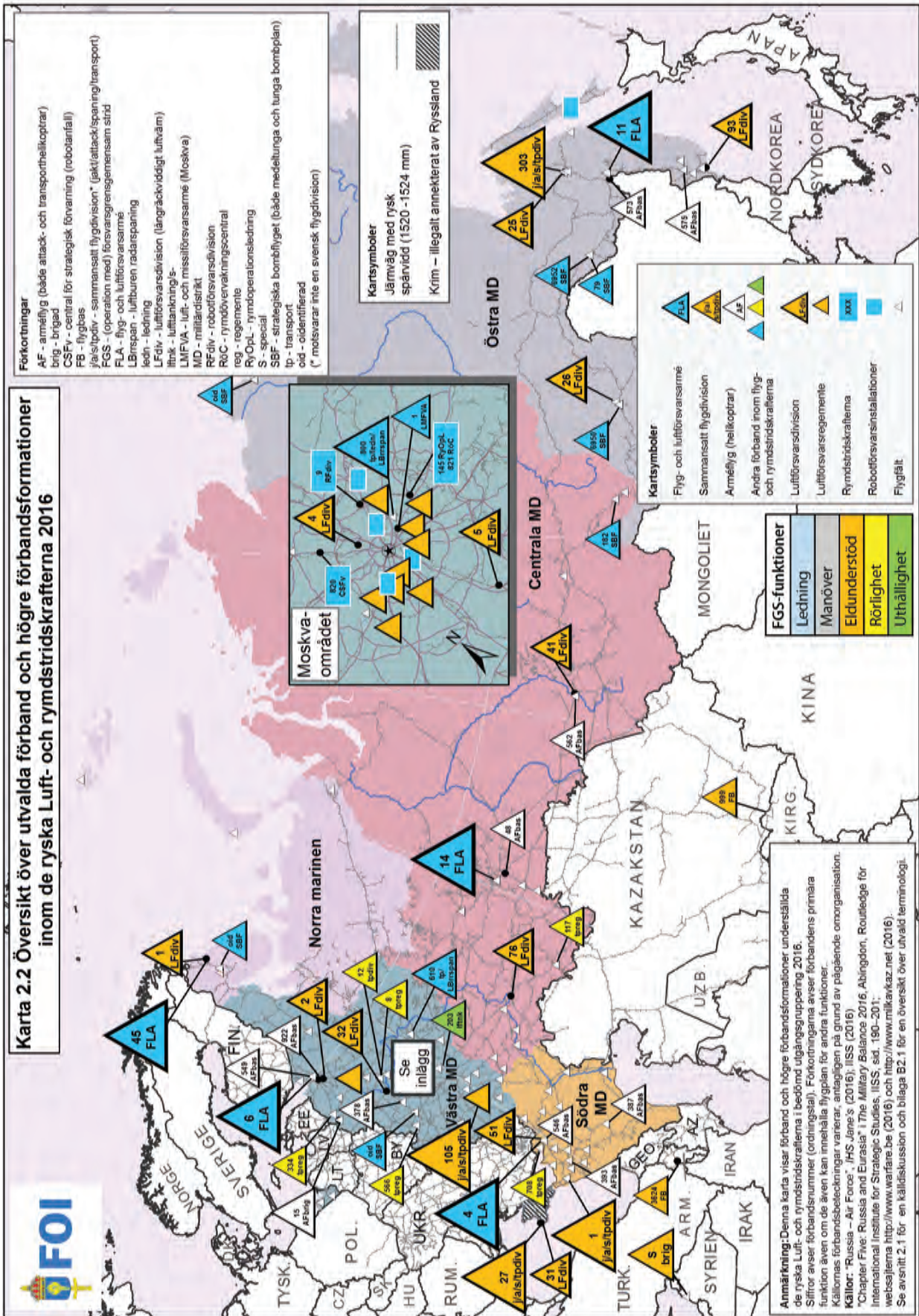
Militärdistrikt Farkostkategori (typ av fpl / hkp)	Östra		Centrala		Södra		Västra ^(a)	
	Förband	Antal fpl	Förband	Antal fpl	Förband	Antal fpl	Förband	Antal fpl
Ledning	1 FLA		1 FLA		1 FLA		2 FLA ^(b) 1 LMFVA	
Lednings- och radarfpl (A-50, Il-80/82) ^(c)							1 reg	25
Jakt/multiroll-flygplan (MiG-25/29/31/35 Su-27/30/35)	2 reg	110	2 reg	50	3 reg	120	3 reg + 1 esk	160
Tunga attackflygplan (Su-24/34)	2 reg	80	1 reg	35	2 reg + 2 esk	110	1 reg + 1 esk	60
Attackfpl (Su-25)	2 reg	70	½ esk ^(d)	5	2 reg	80	½ esk ^(e)	5
Attackhelikoptrar ^(f) (Mi-24/28/35; Ka-52)	3 esk	75	1 esk	30	6 esk	95	4 esk	80
Luftvärnsförband ^(g)	3 div		2 div		2 div		5 div ^(h)	
Transportflygplan <i>lätta/medeltunga</i> (An-12/26/72/140/ 148, L-410, Tu-134/154)	1 reg + 1 esk	30	1 reg	20	1 reg	15	1 reg	20
Transportflygplan ^(c) <i>Tunga</i> (An-124/22, Il-76)			1 reg	27	1 reg	27	3 reg	42
Transporthelikoptrar ^(f) (Mi-8/26)	5 esk	80	2 esk	50	5 esk	90	4 esk	110
Lufttankningsfpl ^(c) (Il-78)							1 reg	18

Källor: *Jane's World Armies* (2016); IISS (2016) "Chapter Five: Russia and Eurasia" i *The Military Balance 2016*, Abingdon, Routledge för International Institute for Strategic Studies, IISS: 190–200; Prusjinskij, Alexej (2015) "Russian Air Strength: the Latest Look", CAST, *Moscow Defence Brief*, nr 6: 5–9; hemsidorna <http://www.warfare.be> (2016) och <http://www.milkavkaz.net> (2016).

Kommentar: *Jane's* och Prushinskij anger förband, men inte antal flygplan. IISS anger antalet flygplan och förband i allmänna ordalag. Hemsidan anger både förbandsnummer och antal flygplan. Det bedömda antalet flygplan 2016 är ett genomsnitt från *The Military Balance* och www.warfare.be, avrundat till närmsta femtal. Flygplan från det Strategiska bombflyget och specialflygfunktioner har inte tagits med. Vi bedömer inte här om flygplanen är i stridsdugligt skick. Källorna har olika förbandsbenämningar inkluderar både dem som introducerades under reformerna 2009–11 och de traditionella benämningarna som återinfördes 2013 – eskadriļ, regemente, division och armé. Vi använder de senare.

Anmärkningar: (a) Inkluderar förband från både Västra MD och Norra marinen och speglar inte förändringarna på MD-kartan på Forsvarsministeriets hemsida som nämndes i avsnitt 2.1; (b) inkluderar Västra MD 6:e FLA och Norra marinens 45:e FLA; (c) centralt underställda Luft- och rymdstridskrafternas ledning; (d) del av 999:e flygbasen i Kirgizistan; (e) del av 279:e hangarfartygsbaserade jaktflygsregementet; (f) arméflygbaser har både attack- och transporthelikoptrar; bedömningarna innehåller helikoptrar från flera baser; antalet eskadriļer i Västra MD inkluderar en arméflygsbrigad; (g) Luftförsvardsdivisioner avser förband med främst långräckviddiga lvr, den vanligaste är fortfarande S-300 med olika modifieringar (NATO-benämningar SA-10/12/20/23) och S-400 (SA-21) som är under införande; (h) två divisioner är underställda 1:a AMDA som skyddar Moskva.

Förkortningar: div = division; esk = eskadriļ; FLA = Flyg- och luftförsvarsarmé; fpl = flygplan; hkp = helikopter; LMFVA = Luft- och missilförsvarsarmé; lv = luftvärn; reg = regemente; rb = robot.

Som framgår av tabell 2.2 har Ryssland flygplans- och helikopterförband grupperade för att kunna verka från alla militärdistrikt med alla typer av de sex här utvalda kategorierna militära flygplan: jakt, tung attack, attack, transportplan samt attack- och transporthelikoptrar. Försvarsminister Sergej Sjojgu hävdade 2016 att detta gjorde det möjligt för Luft- och rymdstridskrafterna att sätta upp självförsörjande operativa flyggrupper som kan lösa grundläggande uppgifter enligt förbandsmålsättning (Försvarsministeriet 2016h). Karta 2.2 illustrerar ryska Flygvapen- och luftförsvarsförbands framtida grupperingsplatser och visar tydligt Moskvaregionens prioritet avseende luft- och missilförsvar.

Den tillfälligt sammansatta specialflygbrigaden (*aviatsionnaja brigada osobennogo naznachenija*) i Syrien har samordnat operationer även med flygförband som verkade från Ryssland, såsom exempelvis flygburen luftövervakningsradar av typ A-50. I insatserna deltog flera av Luft- och rymdförsvarstruppernas truppslag: Frontflyget, Fjärrflyget, Arméflyget samt Militära transportflyget (Puchov 2016).

2.2.3 Marinstridskrafterna

Marinstridskrafternas övergripande uppgift är strid på världshaven och nära Rysslands kuster. De kan bekämpa en motståndares installationer och styrkor med både konventionella vapen och kärnvapen samt delta i gemensamma operationer med andra försvarsgrenar. Det finns fyra truppslag (*rod sil*) i Marinstridskrafterna: Ytstridsstyrkorna, Undervattensstridsstyrkorna (ubåtsförband), Marinflyget samt Kustförsvarstrupperna. De sistnämnda inkluderar marininfanteri samt kustartilleri- och kustrobotförband (Försvarsministeriet 2016i). Det finns en marininfanteribrigad och en kustrobotbrigad vardera i Norra, Östersjö- och Svartahavsmarinen samt två marininfanteribataljoner i Kaspiska flottiljen. I Stillahavsmarinens två basområden, Vladivostok och Kamchatka, finns en marininfanteri- och en kustrobotbrigad i vardera. Som framgår av karta 2.3 består Marinstridskrafterna av fem formationer: fyra mariner och en separat flottilj som är utgångsgrupperade där Ryssland har tillgång till hav (IISS 2016: 191–194; <http://www.warfare.be>). Tre av Rysslands fem mariner utgör försvarsgrensöverskridande formationer (se karta 2.3).

Marinstridskrafterna understödjer en försvarsgrensgemensam stridsoperation på land främst genom att skydda mot angrepp från havet. Många fartyg har även sensorsystem som kan bidra till lägesuppfattning och vissa kan även ge eldunderstöd med kryssningsrobotar mot markmål, luftvärnsrobotar eller artilleri, antingen raketartilleri eller fartygens egna artilleripjäser. Tabell 2.3 redovisar ubåtar och fartyg med kryssningsrobotar mot markmål, luftvärnsrobotar samt med raketartilleri. Marinstridskrafterna kan även understödja en försvarsgrensgemensam stridsoperation genom att landsätta marininfanteriförband, ett slags sjöburen manöver.

En central uppgift för Marinstridskrafterna är att skydda Rysslands havsbaserade strategiska kärnvapen. Marinstridskrafterna skall även kunna bekämpa en motståndares fjärrstridsvapen och dess bärare på långt håll. För detta finns inom Marinstridskrafterna atomdrivna ubåtar med markmåls-, sjömåls- och

ubåtsjaksrobotar samt större ytstridsfartyg och flygplan som kan verka cirka 1 800 km från rysk kust. Närmare egen kust, ungefär inom 550 km, kan Marinstridskrafterna även verka med mindre ytstridsfartyg och dieseldrivna ubåtar (se karta 2.3). Dessa avstånd skall inte ses som exakta gränser för de fartyg och ubåtar som nämns här, utan mer som en illustration av deras huvudsakliga uppgifter. Marinstridskrafternas resurser för kustförsvar inkluderar kustrobotar, mineringar samt marininfanteri och markstridskrafter under befäl av en av marinerna (ONI 2015: ix–x). Marininfanterienheter har också använts som kvalificerat infanteri, till exempel i kriget i Tjetjenien, Georgien 2008 och Ukraina 2014, samt i den ryska operationen i Syrien som påbörjades 2015.

Tabell 2.3 Bedömt stridsberedda fartyg ur Marinstridskrafterna som kan stödja en operation med FGS 2016

FARKOSTTYP	Stöd till FGS				Formation ur Marinstridskrafterna				
	xrb	rakart	lv	rörlighet	NM	ÖM	SvHM	KF	StHM
Ubåtar	x				1		4		
Fartyg									
Hangarfartyg			x		1				
Kryssare			x		2		1		1
Jagare			x		1	1			1
Fregatter	(x)		x				3 ^(a)	1	
Korvetter	x						2	3	
Korvetter och mindre fartyg		x						8	
Landstigningsfartyg		x		x	4	5	6		4
Landstigningsbåtar				x	2	5	1	6	2

Källor: *Jane's World Navies* (2016); IISS (2016) "Chapter Five: Russia and Eurasia" i *The Military Balance 2016*, Abingdon, Routledge för International Institute for Strategic Studies (IISS): 190–200; ONI (2015) "The Russian Navy – A Historic Transition", December: 16; hemsidorna <http://www.warfare.be> (2016), <http://www.milkavkaz.net> (2016) och <http://navy-korabel.livejournal.com>, alla besökta i juni 2016.

Förkortningar: FGS = försvarsgrensgemensam strid; KF = Kaspiska Flottiljen; NM = Norra Marinen; rakart = raketartilleri; StHM = Stillaohavsmarinen; SvHM = Svartahavsmarinen; xrb = kryssningsrobot (markmål); ÖM = Östersjömarinen.

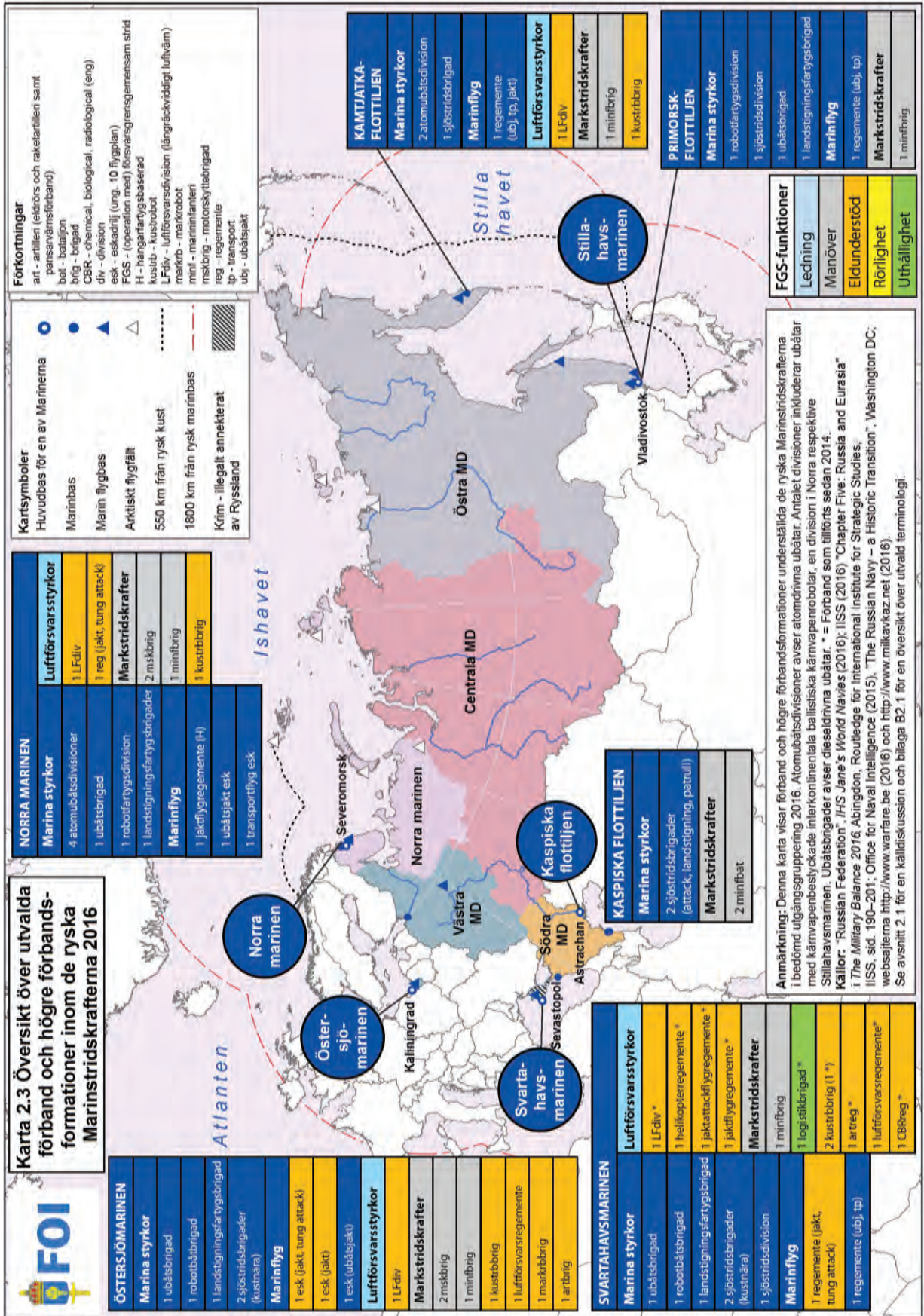
Kommentar: Vi jämförde nominellt tillgängliga fartyg och ubåtar med hemsidan <http://www.navy-korabel.com> för att bedöma stridsberedskap.

Anmärkning: (a) Vi bedömer att Svartahavsmarinens tre fregatter kan understödja FGS med luftvärn, men inte med xrb mot markmål.

2.2.4 Luftlandsättningstrupperna

Luftlandsättningstrupperna (*Vozdusjno-desantnyje vojska*) är ett fristående truppslag inom de Väpnade styrkorna. De skall med luftlandsättningar i en motståndares bakre områden kunna angripa lednings- och sambandsfunktioner, förbindelselinjer och förnödenhetsförsörjning, motståndarens mobilisering och utplacering av reserver eller landbaserade fjärrstridsvapen. De kan även användas för att försvara en operations flank- eller nyckelområden samt öppna nya taktiska eller operativa riktningar inom ramen för en operation.⁵ De har en hög beredskap (Försvarsministeriet 2016j). Personalstyrkan torde vara mellan 34 000–45 000 man (IISS 2016: 195; IHS Janes 2016a, Bartles & McDermott 2014: 52).

⁵ Författarna tackar den pensionerade översten David Glantz för detta påpekande.

Som framgår av karta 2.1 (ovan) finns Luftlandsättningstruppernas förband främst i västra Ryssland. Det finns fyra divisioner med två manöverregementen och stödfunktionsförband i varje: två luftlandsättningsdivisioner, 106. (Tula), 98. (Ivanovo) och två luftburna divisioner, 7. (Novorossijsk), 76. (Pskov). Det finns även fyra luftburna brigader: 11. (Sosnovyj Bor), 31. (Uljanovsk), 56. (Kamysjin), 83. (Ussurijsk) och den 45. specialförbandsbrigaden (Kubinka). Luftlandsättningstrupperna är kärnan i de snabbinsatsstyrkor som Ryssland utvecklar (McDermott 2015a) och spelade en nyckelroll när Ryssland tog Krim 2014 (Bartles & McDermott 2014).

2.2.5 Strategiska robottrupperna

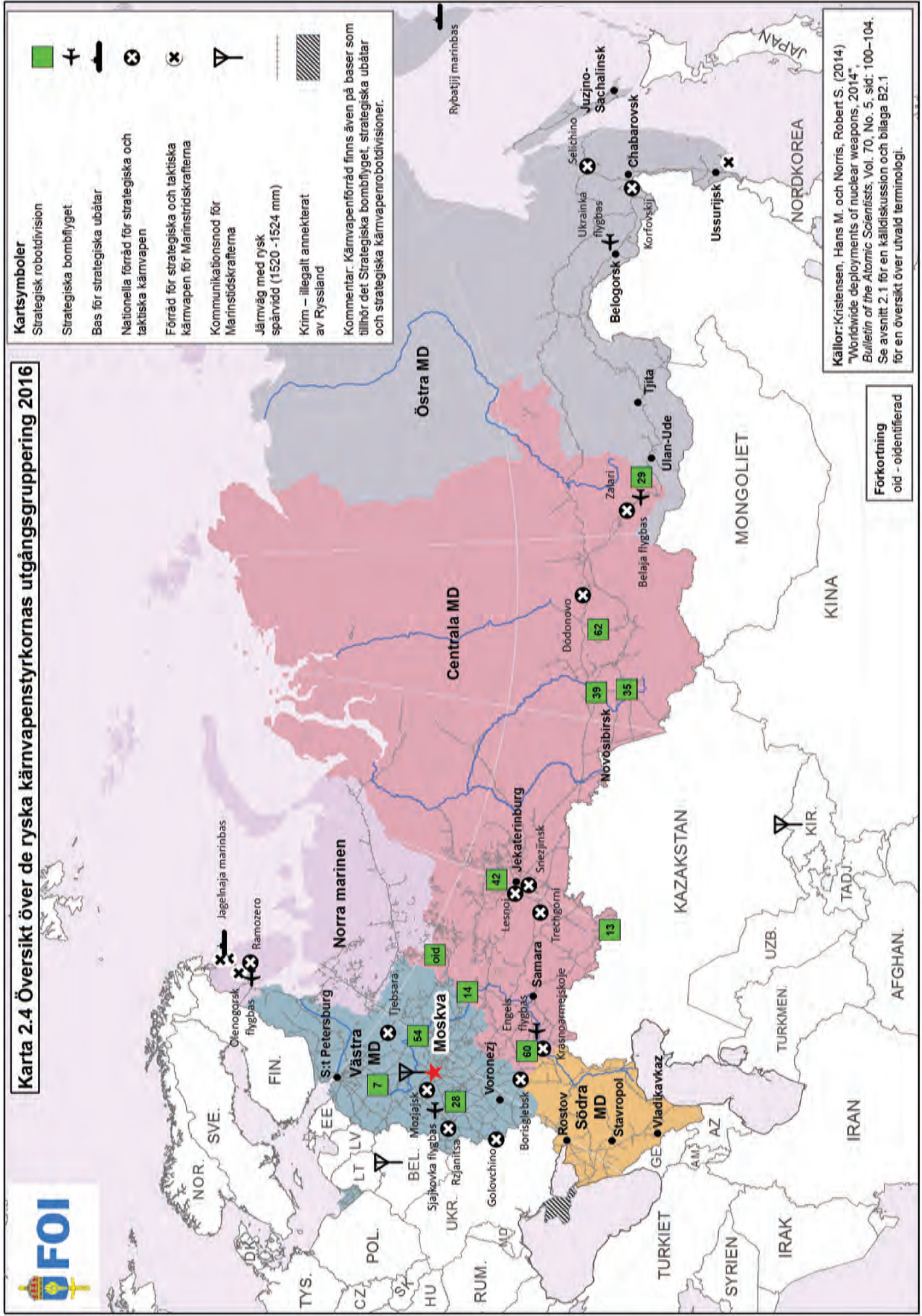
Strategiska robottrupperna (*Raketnyje vojska strategitjeskogo naznatjenija*) är ett självständigt truppslag inom de Väpnade styrkorna. Deras uppgift är nukleär avskräckning och bekämpning av en angripares strategiska bas. Strategiska robottrupperna bestod 2016 av ett truppslagskommando och tre robotarméer med sammanlagt tolv robotdivisioner (Försvarsministeriet 2016k). De är beväpnade med silo- och hjulfordonsbaserade interkontinentala ballistiska robotar. Sammansättningen avseende bärare och stridsspetsar redovisas i tabell 2.4 nedan. De Strategiska robottrupperna beskrivs vidare i följande avsnitt tillsammans med de övriga kärnvapenförbanden.

2.3 Kärnvapenförbanden

De strategiska och taktiska kärnvapenförbanden bidrar till den strategiska avskräckningen samt understödjer de konventionella förbanden i försvarsgrensgemensamma stridsoperationer och fjärrstrid. I brist på en allmänt vedertagen definition avser termen taktiska kärnvapen här alla kärnvapen som inte omfattas av strategiska rustningskontrollavtal. Kärnvapenarsenalen genomgår en omfattande modernisering, vilken återspeglar den ryska regeringens syn på kärnvapenförbanden som oundgängliga för att trygga Rysslands säkerhet och stormaktsstatus (Kristensen & Norris 2016: 125).

2.3.1 Strategiska kärnvapen

De strategiska kärnvapenförbanden bedömdes 2016 omfatta cirka 80 000 man, inklusive personal från Luft- och rymdstridskrafterna och Marinstridskrafterna (IISS 2016: 189). De strategiska kärnvapenförbanden är organisatoriskt indelade i mark-, flyg- och ubåtsförband och utgör tillsammans den sk. kärnvapentriaden. Markdelen, de Strategiska robottrupperna, utgör triadens huvudsakliga komponent. Detta beror inte bara på att det största antalet bärare och kärnstridsspetsar återfinns där, utan också på en högre insatsberedskap och allvädersförmåga samt mer robusta lednings- och kommunikationssystem (Jesin 2012).

Tabell 2.4 Rysslands strategiska kärnvapen, våren 2016 (varav antal i aktivt bruk kursiverat)

	Rysk beteckning	Nato-beteckning	Bärare	Tagen i bruk år	Stridsdel x laddning (kiloton)	Totalt antal stridsspetsar
Mark-baserade robotar	RS-20V Vojevoda	SS-18-M6 Satan	46	1988	10 x 500/800 (MIRV)	460
	RS-18	SS-19-M3 Stiletto	20	1980	6 x 400 (MIRV)	120¹
	RS-12M Topol	SS-25 Sickle	90	1988	1 x 800	90²
	RS-12M1 Topol-M	SS-27-Mod1 (mobil)	18	2006	1 x 800?	18
	RS-12M2 Topol-M	SS-27-Mod1 (silobaserad)	60	1997	1 x 800	60
	RS-24 Jars	SS-27-Mod2 (mobil)	63	2010	4 x 100? (MIRV)	252
	RS-24 Jars	SS-27-Mod2 (silobaserad)	10	2014	4 x 100? (MIRV)	40
	RS-26 Jars-M	SS-27-Mod? (mobil)	–	(2016)	3 x 100? (MIRV)	–
	Totalt för markbaserade robotar			307 ?		1 040 ~600
Ubåts-baserade robotar	RSM-50	SS-N-18 M1 Stingray	2/32	1978	3 x 50 (MIRV)	96
	RSM-54 Sineva	SS-N-23 M1	6/96 5/80	2007	4 x 100 (MIRV)	384 320
	RSM-56 Bulava	SS-N-32	3/48	2013	6 x 100 (MIRV)	288
	Totalt för ubåtsbaserade robotar			11/176 8/128		768 ~560³
Bomb-flyg	Tu-95 MS6	Bear H6	27	1984	6 x AS-15A xrb eller bomber	162
	Tu-95 MS16	Bear H16	30	1984	16 x AS-15A xrb eller bomber	480
	Tu-160	Blackjack	13	1987	12 x AS-15B xrb, AS-16 attackrobotar eller bomber	156
	Totalt för bombflyg			~70 ~60		798⁴ 670
Totalt			~550 <495		~2 600 ~1 800	

Källa: Kristensen & Norris 2016: 126, 130.

Kommentar: Ytterligare cirka 2 800 föråldrade strategiska och taktiska stridsspetsar bedömdes föråldras i avvaktan på destruering.

1. Pavel Podvig (2016b) antar att RS-18-robotarna förvaras i sina silos utan kärnstridsspetsar, vilket var praxis under sovjetperioden.
2. Kristensen och Norris vidgår att antalet RS-12M Topol-robotar i tjänst kan vara lägre till följd av att ytterligare robotar tagits ur bruk. Podvig (ibid.) har bedömt antalet RS-12M Topol-robotar till 72 per januari 2016.
3. Podvig (2016c) bedömer antalet ubåtsbaserade robotar i tjänst till 704 robotar ombord 10 strategiska ubåtar i aktivt bruk per januari 2016.
4. Vapnen för bombflygplanen förvaras i förråd och inte ombord flygplanen. Kristensen och Norris (2016) bedömer att endast ett hundratal kärnvapen finns på de två bombflygsbaserna – vilket även Podvig (2016d) gör – och att resten av kärnstridsspetsarna förvaras i centrala förråd.

Förkortningar: MIRV = *multiple independently targetable re-entry vehicle*, multipla stridsspetsar; xrb = kryssningsrobot.

Den marina komponenten utgörs av de strategiska kärnvapenbestyckade ubåtarna, som är fördelade mellan Norra marinen och Stillahavsmarinen. För en motståndare är ubåtarna svåra att övervaka och bekämpa när de befinner sig i undervattensläge, vilket gör dem till den huvudsakliga komponenten i den ryska andraslagsförmågan. Ubåtarnas sårbarhet i hamn och de mindre tillförlitliga ledningsförhållandena under patrullering till havs utgör dock svagheter. Fjärrflyget inom Luft- och rymdstridskrafterna utgör det tredje benet i kärnvapentriaden. Det är organiserat i två huvudflygbaser och är beväpnat med medeltunga bombflygplan utöver de strategiska bombflygplanen. Fjärrflyget är den mest flexibla delen av triaden och kan bekämpa mål med såväl strategiska och taktiska kärnvapen som konventionella vapen över stora avstånd (Jesin 2012). Den geografiska lägena för divisionerna inom Strategiska robottrupperna samt de strategiska ubåtarnas och fjärrflygets baser illustreras på karta 2.4.

Det råder osäkerhet rörande den ryska strategiska arsenalen på grund av bristande transparens. Mindre information offentliggörs inom ramen för strategiska rustningkontrollavtal nu jämfört med tidigare. I början av 2016 förfogade Ryssland över sammanlagt cirka 500 bärare i aktiv tjänst och 1 800 strategiska stridsspetsar i aktivt bruk (Kristensen & Norris 2016: 125; Podvig 2016a) – dvs. avdelade för bärare i aktiv tjänst – vilket motsvarar 2013 års arsenal.

Nära hälften av den landbaserade arsenalen bestod 2016 av moderna interkontinentala robotar. Äldre ubåtsbaserade ballistiska robotar fortsätter att bytas ut mot moderna robotar, vilket ökat antalet ubåtsbaserade robotar i aktiv tjänst. Antalet stridsspetsar i aktivt bruk har ökat än mer, till följd av att Bulavarobotar med sex stridsspetsar ersätter äldre robotar med tre stridsspetsar per robot. Flygplanen i den åldrande strategiska bombflygplansflottan genomgår löpande uppgraderingar. Antalet Tu-95MS och Tu-160 i aktiv tjänst har bibehållits på cirka 60 flygplan, men osäkerheten om antalet tillgängliga flygplan har ökat. För antalet bärare och fördelningen av stridsspetsar, se tabell 2.4. Strategisk avskräckning och kärnvapens roll i rysk säkerhetspolitik diskuteras i kapitel 4.

2.3.2 Taktiska kärnvapen

Osäkerheten rörande Rysslands taktiska kärnvapen är betydande. I början av 2016 och i mars 2013 bedömde Hans Kristensen och Robert Norris (2016: 131) att Ryssland förfogade över cirka 2 000 taktiska kärnstridsspetsar avsedda att levereras med olika bärare, vilket motsvarar tidigare års bedömningar (Carlsson *et al.* 2013: 35). Stridsspetsarna bedöms regelmässigt förvaras i förråd och åtskilda från sina bärare (Kristensen & Norris 2014:102). Det finns kärnvapenförråd i alla militärdistrikt, utom i Södra militärdistriktet. Två kärnvapenförråd angränsar dock till detta (se karta 2.4).

När det gäller antalet taktiska stridsspetsar i aktivt bruk fortsätter vi att förlita oss på bedömningar av Igor Sutyagin (2012; 2016), trots vissa osäkerheter i metoden (Carlsson *et al.* 2013: 35). I andra halvan av 2016 bedömde Sutyagin att 1 081–1 380 taktiska stridsspetsar var i aktivt bruk vilket utgör en ökning sedan 2012 med 18–28 procent. Cirka 900 ytterligare stridsspetsar bedömdes

vara i tjänst men inte faktiskt avsedda för bärare i aktiv tjänst (Sutyagin 2016). Vi vidhåller att kärnstridsspetsarna avsedda för luft- och robotförsvaret troligen är av ringa militär betydelse samt att en stor andel av de marina taktiska kärnvapnen har en begränsad militär användning, då de endast är avsedda för ubåtsbekämpning (Carlsson *et al.* 2013: 35). Dessa vapen samt stridsspetsar för kustrobotssystem kan betraktas som defensiva taktiska kärnvapen.

Ryssland förfogar över ett ökande antal offensiva taktiska kärnvapen. Sutyagin (2016) bedömde att det hösten 2016 fanns 156–200 kärnstridsspetsar i aktivt bruk avsedda för ubåtsbaserade långräckviddiga kryssningsrobotar mot markmål, en ökning med 50 procent sedan 2012. Antalet kärnstridsspetsar i aktivt bruk avsedda för markrobotsystemen *Totjka-U* och *Iskander-M* har nästan dubblats till 248–372 stridsspetsar enligt Sutyagin (2016), som också håller det för möjligt att det finns stridsspetsar i aktivt bruk avsedda för tunga artilleripjäser. Kristensen och Norris (2016: 132) nämner inte kärnstridsspetsar för artillerigranater, men bedömer att cirka 140 stridsspetsar är avsedda för markrobotssystem. Slutligen förfogar Flygvapnet över flera typer av kärnvapenbärande flygplan och sammanlagt 264 taktiska kärnstridsspetsar i aktivt bruk enligt Sutyagin (2016), som också bedömer att tungt attackflyg inom Marinstridskrafterna tilldelas 36 kärnstridsspetsar. Även här skiljer sig antalen markant från de cirka 570 tilldelade stridsspetsarna i Kristensens och Norris (2016: 131) bedömning. Antalet taktiska kärnvapen i bruk är dock avsevärt även med de lägre bedömningarna av arsenalen. Den markanta ökningen av antalet offensiva taktiska kärnvapen som Sutyagin pekar på beror främst på tillförsel av robotsystemen *Kalibr* och *Iskander-M*.

Vad gäller fördelningen av taktiska kärnstridsspetsar och bärare mellan de olika militärdistrikten, har Sutyagins rapporter utgjort de enda tillgängliga källorna. Mer än hälften av alla kärnstridsspetsar i aktivt bruk bedöms alltså finnas i Västra militärdistriktet (se tabell 2.5). Den taktiska kärnvapensarsenalen i Södra militärdistriktet har dock mer än tredubblats sedan 2012. Antalet stridsspetsar i aktivt bruk har ökat från 87–103 till 287–369, och därmed passerat antalet i Östra militärdistriktet. Ökningen i Södra militärdistriktet består främst i tillförsel av nya offensiva taktiska kärnvapensystem, som fartygsbaserade kryssningsrobotar samt stridsspetsar för *Iskander-M* och tungt attackflyg. Mot bakgrund av att antalet offensiva taktiska kärnvapen ökat minst en och en halv gång snabbare i de västra delarna av Ryssland konstaterar Sutyagin (2016) att Ryssland raskt stärker förmågan att genomföra offensiva kärnvapeninsatser i Europa. Likväl kan noteras att de stridsspetsar som avdelas för Flygvapnet mycket väl kan användas mot mål i andra riktningar och att fartygsbaserade kryssningsrobotar har räckvidder på över 1 500 kilometer.

Tabell 2.5 Rysslands taktiska kärnvapen i aktivt bruk 2016: bärare och tilldelade stridspetsar per vapenslag och militärdistrikt

Förband	Militärdistrikt	Östra Bärare	Stridspetsar	Centrala Bärare	Stridspetsar	Södra Bärare	Stridspetsar	Västra/Norra marinen Bärare	Stridspetsar	Totalt antal stridspetsar
Luft- och rymdförsvarsförband A-135 (ABM-3 Gazelle) S-300/-400 (SA-10/20/21) S-400 (SA-21)		-	0-10	-	0-16	-	0-6	80 robotar	80	80
		10 bataljoner 7 bataljoner	0-7	16 bataljoner 7 bataljoner	0-2	6 bataljoner 4 bataljoner	0-4	46 bataljoner 14 bataljoner	0-46 0-14	0-78 0-27
	Totalt		0-17		0-18		0-10		80-140	80-185
Flygvapenförband Tu-22M3 (Backfire) [AS-4 xrb] Su-24M (Fencer D) [AS-11 och AS-13/-18- Su-34 (Fullback) robotar och bomber]		-	14 Su-24M och 10 Su-34	1 regemente 1 regemente -	17 fpl) 23 fpl)	34 18	28 fpl) 40 fpl)	2 regementen (24 fpl) 1 regementen (22 fpl) 2 regementen (34 fpl)	68 18 36	102 72 90
		18			52		72		122	264
	Totalt		18		52		72		122	264
Marina förband Xrb (markmål) [SS-N-21, Kalibr 3M14T/-K] Sjömålsrobotar [SS-N-2c, -9, -12, -19, -22] Ubåtsjaktvapen och luftvärnsrobotar Sjunkbomber (landbaserat flyg) Kustrobotar [SSC-1B, -3, -5] Tungt attackflyg (robotar och bomber)		2 ubåtar 164 robotar i.u.	16 19 42	(saknas)		13+2 örlogsfartyg 126 robotar i.u.	88-132 21 32	6 ubåtar 256 robotar i.u.	52 34 81	156-200 74 155
		1 1/3 regemente 3 bataljoner -	(18 fpl)32 6			1 regemente (20 fpl) 3 bataljoner 1 regemente (12 fpl)	24 6 18		24 6 18	56 12 36
	Totalt		115		0		159-203		215	489-533
Markstridskraftsförband Totjka-U (SS-21) ballistisk robot Iskander-M (SS-26) xrb och ballistisk robot Artilleri [2A36, 2S5, 2S7, Tjulpan]		-	72-108 0-20	1 brigad 1 brigad	12-18 24-36	2 1/3 brigader	56-84	1 brigad 3 brigader 3 bataljoner	12-18 72-108 0-6	24-36 224-336 0-26
			72-128		36-54		56-84		84-132	248-398
	TOTALT		205-278		88-124		287-369		501-609	1 081-1 380

Källa: Sutyagin (2016).
Kommentar: Med "i aktivt bruk" avses taktiska stridspetsar som faktiskt är avsedda för bärare i tjänst på förband.
Förkortningar: fpl = flygplan; i.u. = ingen uppgift; xrb = kryssningsrobot.

2.4 Fjärrstridsförband i Rysslands västra krigsskådeplats

Ett antal förband inom de Väpnade styrkorna kan nominellt bidra i fjärrstridsoperationer, dvs. förfogar över vapensystem som kan bekämpa mål bortom 300 kilometer. Både vapen med konventionell stridsdel och taktiska kärnvapen kan användas, inte sällan med samma bärare. I den västra krigsskådeplatsen återfinns avståndsvapen inom såväl marin- och flyg- som markförband.⁶ Huvuddelen av dessa förband ingår i Västra militärdistriktet, men vissa förband i andra militärdistriktet inkluderas på grund av räckvidden för vapensystem eller bärare. De bedömda fjärrstridsresurserna i Rysslands västra krigsskådeplats redovisas i tabell 2.6.

Marina resurser

Inom Norra marinen finns en ny attackubåt av *Jasen*-klass som kan bära upp till 40 långräckviddiga kryssningsrobotar mot markmål av typen *Kalibr*. Det finns även sjömålsrobotar med medellång räckvidd ombord på hangarfartyget *Admiral Kuznetsov* samt på kryssare av *Kirov*- och *Slava*-klass och atomdrivna ubåtar av *Oscar II*-klass. Sjömålsrobotarna kan i teorin även användas mot markmål (Sutyagin 2012: 45).

Under de senaste åren har Svartahavsmarinen utvecklat förmåga att bekämpa mål i den västra krigsskådeplatsen. Svartahavsmarinen har erhållit ubåtar av *Varsjajanka*-klass beväpnade med *Kalibr* samt korvetter av *Bujan-M*-klass som bär ytfartygsversionen av markmålsroboten *Kalibr*. Dessutom kan den nya fregatten *Dagestan* och *Bujan-M*-klasskorvetter tillhörande Kaspiska flottillen bekämpa mål i de sydostliga delen av Rysslands västra krigsskådeplats med *Kalibr*-robotar i markmålsversion.

När det gäller taktiska kärnvapen för fjärrstrid bedöms de ovannämnda plattformarna bära flera kärnstridsspetsar vardera (se tabell 2.6). I Norra marinens finns också ubåtsbaserade långräckviddiga kryssningsrobotar mot markmål av typen *Granat*. Den bärs av atomdrivna attackubåtar av *Akula*-, *Sierra II*- och *Victor III*-klass (Sutyagin 2012: 44).

Markförband

Markstridskrafterna förfogar endast över ett vapensystem för fjärrstrid, markrobotsystemet *Iskander-M* med en räckvidd på cirka 450 kilometer. I Västra militärdistriktet fanns 2016 tre markrobotbrigader beväpnade med *Iskander-M*, med tre markrobotbataljoner vardera. *Iskander-M* kan avfyra såväl ballistiska robotar som kryssningsrobotar. En bataljon är beväpnad med åtta robotar på fyra avfyrningsfordon samt ytterligare åtta robotar på omladdningsfordon. Det innebär att en brigad kan avfyra sammanlagt upp till 48 robotar i två salvor, med en halv till en timmes tid för omladdning.

⁶ Både Marinstridskrafterna och Flygvapnet förfogar över ett antal attackrobotsystem med en räckvidd på upp till 300 kilometer, av vilka ett antal kan bära taktiska kärnstridsspetsar. Dessa har dock inte tagits med i beräkningen, trots att de kan bekämpa mål bortom 300 kilometer från frontlinjen. Skälet till att de uteslutits är att bärarplattformen då måste passera frontlinjen och därmed utsätts för fiendliga vapensystem med kortare räckvidd än 300 kilometer. Dessa vapensystem kan därmed inte sägas utgöra fjärrstridssystem i egentlig bemärkelse. Attackflygplan som Su-24M och Su-34 liksom fartyg med korträckviddiga vapensystem har därför uteslutits ur bedömningen av förmågan till fjärrstrid.

Iskander-M kan troligen även bära kärnstridsspetsar och Sutyagin (2016) har bedömt att en markrobotbrigad tilldelas 12–18 taktiska kärnstridsspetsar för respektive robottyp.

Slutligen finns system för fjärrstrid inom Fjärrflyget som kan tilldelas den västra krigsskådeplatsen. Den nyligen anskaffade flygburna kryssningsroboten Ch-101 mot markmål har en konventionell stridsdel och kan bäras av moderniserade strategiska bombflygplan av typ Tu-160 och Tu-95MS. En annan långräckviddig kryssningsrobot för markmål med konventionell stridsdel är Ch-555, som kan bäras av alla Tu-160 och Tu-95MS. Inom Fjärrflyget finns också det medeltunga bombflygplanet Tu-22M3 som kan bära den medelräckviddiga kryssningsroboten AS-4. Denna finns i tre versioner: som signalsökande robot, som sjömålsrobot och som kärnvapenbärande markmålsrobot. Sutyagin (2016) bedömer att varje Fjärrflygsregemente tilldelas 28 taktiska kärnstridsspetsar för markmål samt ytterligare sex stridsspetsar för sjömål.

Fjärrflyget

För att lyckas med en fjärrstridsinsats krävs – utöver vapen – system för informationsinhämtning, målinmätning och för att tillhandahålla navigeringsdata över stora avstånd. Det ryska satellitnavigationssystemet GLONASS kan stödja robotar under flygbanan med navigeringsdata. De Väpnade styrkorna saknar dock långräckviddiga obemannade spaningsfarkoster och har endast ett fåtal spaningssatelliter. Det begränsar möjligen fjärrstridsinsatserna till fasta förinmätta mål och minskar möjligheterna att avgöra om målet blivit bekämpat.

Stödfunktioner

Tabell 2.6 Fjärrstridsresurser för Rysslands västra krigsskådeplats 2016

	Bärare	Måttenhet	I aktiv tjänst	Vapensystem	Nominell räckvidd	Antal stridsspetsar		
						Kärn-	Konventionell	
Ytfartyg i Norra marinen, Östersjömarinen och Svartahavs- marinen (Kaspiska flottiljen)	Admiral Kuznetsov (projekt 11435)	ytfartyg	1	Granit (SS-N-19) sjömrbr	600 km	3	12	
	Modiferad Kirov-klass (projekt 11442)	ytfartyg	1	Granit (SS-N-19) sjömrbr	600 km	3	20	
	Slava-klass (Projekt 1164)	ytfartyg	2	Bazalt (SS-N-12) sjömrbr	600 km	2	16	
	Modiferad Gepard-klass (Dagestan)	ytfartyg	(1)	Kalibr (SS-N-30A) xrb	2 500 km	8	8	
	Bujan-M-klass (projekt 21631)	ytfartyg	2 (3)	Kalibr (SS-N-30A) xrb	2 500 km	8	8	
	Victor III-klass (projekt 671RTM)	ubåtar	1	Granat (SS-N-21) xrb	3 000 km	4	-	
	Sierra II-klass (projekt 949A)	ubåtar	2	Granat (SS-N-21) xrb	3 000 km	8	-	
	Akula-klass (projekt 971)	ubåtar	2	Granat (SS-N-21) xrb	3 000 km	8	-	
				-	Kalibr xrb	2 500 km	i.u.	i.u.
				2	Granit (SS-N-19) sjömrbr	600 km	4	24
Markstridskrafter i Västra MD	Jasen-klass (projekt 885)	ubåtar	1	Kalibr (SS-N-30A) xrb	2 500 km	16	40	
	Varsjajanka-klass (projekt 636)	ubåtar	4	Kalibr (SS-N-30A) xrb	2 500 km	4	4	
	Lada-klass (projekt 677)	ubåtar	-	Kalibr (SS-N-30A) xrb	2 500 km	i.u.	i.u.	
	Iskander-M (SS-26)	bataljoner	9	ballistisk robot/xrb	450 km	4 to 6	8+8	
	Uppgraderade Tu-160	flygplan	10	Kh-101 xrb	5 000 km	-	12	
	Uppgraderade Tu-95MS	flygplan	27	Kh-101 xrb	5 000 km	-	8	
	loke uppggraderade Tu-160	flygplan	3	Kh-555 xrb	3 000 km	-	12	
	loke uppggraderade Tu-95MS	flygplan	30	Kh-555 xrb	3 000 km	-	6	
	Tu-22M3	regementen (flygplan)	3 (41)	AS-4 xrb	600 km	28	-	
				AS-4 sjömrbr	600 km	6	3 per fl	

Källor: Sutyagin (2012, 2016); <http://www.navy.korabel.livejournal.com> (2016); Kristensen & Norris (2016: 130); Catfisson et al. (2013: 61); och tabell 6.2.

Kommentarer: Samtliga vapensystem med en nominell räckvidd som medger bekämpning av mål i Rysslands västra krigsskådeplats har inkluderats i tabellen. Därmed ingår förband som är underställda andra militärdistrikter än det västra. Sjömålsrobotsystemen i tabellen (i kursiv stil) kan användas mot markmål, men bedöms primärt användas mot sjömål. Sutyagin (2016) bedömer att fregatten *Dagestan* och fartygen av *Bujan-M*-klass tilldelas åtta till tolv kärnstridsspetsar vardera, men då bara maximalt åtta robotar kan bäras ombord samtidigt används den lägre siffran. När det gäller ubåtar av *Varsjajanka*-klass har vi antagit en beväpning om fyra *Kalibr*-robotar, emedan markmålsanfall inte är ubåtarnas primära roll. Fregatter i *Admiral Gorshkov*- (projekt 22350) och *Admiral Grigorovich*-klass (projekt 11356PM) är förvisso beväpnade med *Kalibr*-systemet, men antas vara avsedda för sjöstrid och därmed enbart bära sjömålsrobotar (som också finns i *Kalibr*-familjen).

Förkortningar: i.u. = ingen uppgift; km = kilometer; MD = militärdistrikt; sjömrbr = sjömålsrobot; xrb = kryssningsrobot (mot markmål).

2.5 Kemiska, biologiska och radiologiska skyddstrupper

Rysslands kemiska, biologiska och radiologiska (CBR) skyddstrupper återfinns främst inom Markstridskrafterna i förband över hela Ryssland. De övar på att delta i storskaliga stridsoperationer. Ryska militära planerare tilldelar CBR-skyddstrupper en tydlig roll i väpnade konflikter och tar hotet från massförstörelsevapen på allvar. Rysslands policy för CBR-skydd innefattar hantering av militära hot och spridning av massförstörelsevapen samt förebyggande av krissituationer vid anläggningar med farliga ämnen (Winfield 2014). Putin har beordrat det ryska Säkerhetsrådet att utvärdera Rysslands beredskap mot kärnvapenvanfall och kemiska eller biologiska katastrofer i fredstid och krigstid, samt om nödvändigt lagra skyddsutrustning (*Independent* 2015). Ansvaret för CBR-skyddsfrågor har omfördelats mellan Försvarsministeriet, Federala säkerhetstjänsten (FSB) och Ministeriet för civilförvar, nödsituationer och katastrofhjälp (MTjS). MTjS CBR-skyddstjänster omfattar skydd av befolkningen nära platser för destruktion av kemiska vapen eller andra farliga industriområden och stödjande arbete med att begränsa spridningen av epidemier. FSB använder CBR-skyddstjänsterna för anti-terrorismändamål (Petrov 2008).

Försvarsministeriet använder CBR-skyddstrupperna i militära operationer eller vid omfattande katastrofer som Tjernobyl. CBR-skyddstrupperna är underställda Markstridskrafternas och har till huvudsaklig uppgift att minska förlusterna vid militära operationer i CBR-förorenade miljöer. De stödjer också vid omfattande olyckor i industrianläggningar med farliga CBR-ämnen. Uppgifter för CBR-skyddstrupperna är (Försvarsministeriet 2016):

- CBR-spaning, detektering/identifiering, behandling av data och information för att bedöma CBR föroreningsgraden och effekter;
- skydd av strukturer och enheter mot användningen av massförstörelsevapen;
- sanering av vapen och utrustning, byggnader, andra objekt och personal;
- att dölja de egna trupperna genom användning av rökridåer; och
- att orsaka förluster hos motståndaren genom att användning av eldkastare.

Sedan 2014, är CBR-skyddstrupperna inom Marksstridskrafterna organiserade i fyra CBR-brigader – en i varje militärdistrikt – och tio CBR-regementen, en för varje armé (*Russian Defense Policy* 2015). Dessa förband redovisas i tabell 2.7 samt på kartor i kapitel 3. Därutöver återfinns CBR-förband av kompani eller plutons storlek i de flesta brigadförband inom Markstridskrafterna. CBR-regementena är resurser på formationsnivå, snarare än för de gemensamma strategiska kommandona, till följd av den ökande rollen för tunga eldkastarsystem. I varje regemente finns 300–600 man och 100–200 fordon och övrig utrustning (*Russian Defense Policy* 2015). CBR-skyddstrupperna övar regelbundet och genomförde över 100 egna övningar under 2015 (RIR 2015). De har också deltagit i beredskapskontrollövningar (Norberg 2015: 41, 53) samt i årliga strategiska övningar, som exempelvis *Vostok-2014*.

Tabell 2.7 Översikt över CBR-skyddsförband

Militärdistrikt	Förband	Överordnat förband
Östra	16 fristående CBR-brigaden	Östra militärdistriktet
	25 CBR-regementet	5 armén
	35 CBR-regementet	35 armén
	26 CBR-regementet	36 armén
	19 CBR-regementet	29 armén
Centrala	29 fristående CBR-brigaden	Centrala militärdistriktet
	7006 Förråds- och reparationsbasen	Centrala militärdistriktet
	2 CBR-regementet	2 armén
	10 CBR-regementet	41 armén
Södra	28 fristående CBR-brigaden	Södra militärdistriktet
	2728 Förråds- och reparationsbasen	Södra militärdistriktet
	40 CBR-regementet	58 armén
	39 CBR-regementet	49 armén
Västra ^(a)	27 fristående CBR-brigaden	Västra militärdistriktet
	20 CBR-regementet	20 armén
	465 CBR-bataljonen	20 armén
	6 CBR-regementet	6 armén
	10 CBR-bataljonen	6 armén

Källor: *Jane's World Armies* (2016); IISS (2016) "Chapter Five: Russia and Eurasia" i *The Military Balance 2016*, Abingdon, Routledge för International Institute for Strategic Studies, IISS: 190–200; hemsidorna <http://www.warfare.be> (2016) och <http://www.milkvkaz.net> (2016).

Anmärkning: (a) Inkluderar förband från både Västra MD och Norra marinen; speglar inte den nya MD-kartan på det ryska Försvarsministeriets hemsida som nämndes i avsnitt 2.1. Kartor i kapitel 3 ger mer detaljer om förband i olika krigsskådeplatser.

Förkortningar: CBR = *chemical, biological, radiological* – (skydd mot) kemiska, biologiska och radiologiska (stridsmedel).

2.6 Personalförsörjning

Att rekrytera och behålla soldater och underofficerare har länge varit ett av de största problemen för de Väpnade styrkorna (Carlsson *et al.* 2013: 37–41; Hakvåg 2016). Enligt Försvarsministeriet har man emellertid överträffat planerna för rekrytering av kontraktssoldater sedan 2013. Samtidigt försöker färre undvika värnplikten eller ansöker om att göra alternativ civil tjänstgöring och konkurrensen om att komma in på de militära utbildningarna har ökat. Såväl antalet värnpliktiga och kontraktsanställda som kvaliteten på dem som antas har ökat (Försvarsministeriet 2014; Glotov 2016; Tonkosjkurov 2015). Möjliga förklaringar till denna plötsliga förbättring skulle kunna vara att levnadsförhållandena och säkerheten för militärtjänstgörande har förbättrats liksom löner och förmåner (se kapitel 5). Dessutom har prestige för de Väpnade styrkorna ökat i samhället – något som också kan förklara varför fler unga män söker sig till en militär karriär. Satsningen på militär-patriotisk fostran kan också ha ökat intresset för att tjänstgöra och det innebär dessutom att vissa anländer med relevant förberedande träning (se kapitel 4).

Antalet tjänstgöringspositioner (*sijatnaja tjislennost*) inom de Väpnade styrkorna var 2016 en miljon man (Presidentdekret 2016, nr 329) och enligt Försvarsministeriet var antalet kontraktsanställda (356 000) liksom 2015 högre

än antalet värnpliktiga (cirka 307 000) (tabell 2.8). Numerären för de Väpnade styrkorna uppgick därmed enligt officiella siffrorna till mellan 910 000 och 930 000 man om man antar att antalet underofficerare var cirka 50 000 (denna siffra inkluderar *praporsjtjiki* och *mitjmany* men inte sergeanter som återfinns bland kontraktsanställda och värnpliktiga, Nikolskij 2015). Med andra ord var målet för 2016 på 93 procents personaluppfyllnad mer eller mindre uppfyllt.

Tabell 2.8 Personalförsörjning inom Väpnade Styrkorna 2013–2020

	2013	2014	2015	2016	2017 (t)	2018 (t)	2019 (t)	2020 (t)
Officerare*	200 000	200 000	200 000	200 000	220 000	220 000	220 000	220 000
Underofficerare**	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Kontraktsanställda***	220 000	295 000	352 000	356 000	425 000	NA	NA	500 000
Värnpliktiga****	303 000	308 000	297 000	307 000	NA	NA	NA	250 000
Bemanning (summan av ovanstående)	773 000	853 000	899 000	913 000	NA	NA	NA	NA
Bemanning enligt Försvarsministeriet	820 000	910 000	920 000	930 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000

Källor: Oxenstierna 2013: 111; Lavrov 2015: 17–18; Försvarsministeriet 2014; 2015; Nikolskij 2015; Presidentdekret 2016 nr 139 och 503; *RIA Novosti* 2016a; *Prezident Rossii* 2015.

Anmärkning: (p) planerat enligt Försvarsministeriet

* Antalet tjänstgöringspositioner för officerare var 220 000. Enligt *Nezavisimaja gazeta* 2016, uppfylldes detta mål till 92% 2015 och Nikolaj Pankov, vice försvarsminister, angav att detta var första gången det hände. Uppgifterna bör analyseras med försiktighet (det är samma procentsiffra som för hela VS), men Nikolskij (2015) angav antalet för 2015 till 198 000.

Det finns med andra ord goda skäl att anta att antalet officerare var 200 000 år 2015 och troligen också 2016 (och därmed också antagligen färre 2013–2014). I tabellen har siffran 200 000 officerare använts som ungefärligt antal 2013–2016. Efter det anges "planmålet" eller, kanske mer korrekt, antalet tjänstgöringspositioner (220 000).

** Antalet är ungefärligt (Nikolskij 2015).

*** Antalet kontraktsanställda enligt officiella uppgifter från Försvarsministeriet.

**** Värnpliktskullarna kommer inte att öka förrän 2020 och det är därmed troligt att antalet värnpliktiga kommer att ligga på mellan 250 000 och 300 000 under de kommande åren.

Tabell 2.8 bör tolkas med viss försiktighet. Den är huvudsakligen baserad på Försvarsministeriets siffror och uttalanden. Viss statistik publiceras inte längre och den ökade kontrollen av media generellt i Ryssland gör det svårare att granska Försvarsministeriets uppgifter. Rekryteringen av kontraktsanställda ökade 2012–2014 (tabell 2.8), alltså redan innan sjunkande realinkomster i samhället gjorde dessa löner mer konkurrenskraftiga och före annekteringen av Krim, som ledde till att opinionen blev väsentligt mer positivt inställd till militärtjänstgöring och de Väpnade styrkorna generellt. Det är värt att notera att Putin i december 2015 underströk att målen för antal kontraktsanställda inte fick uppfyllas mekaniskt och med sämre kvalitet som följd (Nikolskij 2015). Hälsoläget har inte förbättrats generellt bland befolkningen (Svynarenko 2015: 36–46) och pennalism inom de Väpnade styrkorna förekommer fortfarande (Sivkova & Kazakov 2014; Mokrusjin 2015; Svynarenko 2015: 31).

Vissa förband är mer priorerade än andra när det gäller rekrytering och det är rimligt att anta att de försvarsgrenar och truppslag som får flest kontraktsanställda också är de som har högst personaluppfyllnad (se tabell 2.9). Trots små värnpliktskullar kommer Ryssland att behålla värnplikten, inte minst då cirka 90 procent av de som blir kontraktsanställda rekryteras bland värnpliktiga (Tonkosjkurov 2015).

Tabell 2.9 Kontraktanställda inom de Väpnade Styrkornas olika försvarsgrenar och truppdrag

Försvarsgren/truppdrag	Andel kontraktanställda	Anm.
Markstridskrafterna	48%	15 brigaden helt bemannad med kontraktanställda. År 2021 är målet att strax över 80% kontraktanställda och varannan brigad i varje militärdistrikt ska vara helt bemannad med kontraktanställda.
Marinstridskrafterna	80% av ytfartygen i vissa mariner; 100% ombord ubåtar	Dessutom har troligen Marininfanteriet en hög andel kontraktanställda.
Luft- och rymdstridskrafterna		Har nämnts som en av försvarsgrenarna med högst andel kontraktanställda
Luftlandsättningsgrupperna	Mer än hälften kontraktanställda vid mitten av 2015. Totala antalet 1 augusti 2016 var 45 000, med utsikt om ökning med 3 000 kontraktanställda före slutet av 2016	31 brigaden helt bemannad med kontraktanställda 2013. 10 bataljoner helt bemannade med kontraktanställda; detsamma gäller för spaningsbataljoner; var tredje av alla bataljoner bemannas helt med värnpliktiga
Strategiska robotgrupperna		Har nämnts som ett av truppdragen med högst andel kontraktanställda.
Specialförband (inklusive GRU)		Nämnda som förband med högst andel kontraktanställda.

Källor: Lavrov 2015: 18; Elfving 2016: 105; *RIA Novosti* (2015a; 2015b); *RIA Novosti* (2016b; 2016c); TASS (2015).

Anm: Enligt Generalöverste Viktor Goremykin, var bara 15. och 31. brigaderna helt bemannade med kontraktanställda 2013 (*Echo Moskvy* 2013).

Mobiliseringsreserv

De första stegen för att skapa ett mobiliseringssystem togs 2012–2013 (Federal lag nr 288). Systemet har två komponenter. Dels finns en "humanreserv" (*ljudskij rezerv*), som består av soldater och sergeanter som har skrivit på ett reservistkontrakt efter att de lämnat aktiv tjänst. De får en månatlig ersättning och inkallas till repetitions- och mobiliseringsövningar men också till taktiska övningar. Det exakta antalet liksom finansieringen av detta system är oklart, men 2015 rörde det sig fortfarande bara om mindre än 5 000 man som hade skrivit på reservistkontrakt. Dels finns en större "mobiliseringsresurs" (*ljudskij resurs*), som består av dem som tjänstgjort. De är fortfarande tjänstgöringsskyldiga om de mobiliseras, men får varken betalt eller kallas in för övningar (Lavrov 2015: 18–19; *Nezavisimoje vojennoje obozrenije* 2014; Tonkosjkurov 2015; Presidentdekret 2015 nr 370). Teoretiskt skulle denna "mobiliseringsresurs" kunna bestå av före detta värnpliktiga (tabell 2.10), men i praktiken är antalet mycket lägre (2011 angav dåvarande generalstabschefen, Nikolaj Makarov, siffran 700 000 man, *RIA Novosti* 2011).

Humanreserven beskrivs ofta som ett experiment som syftar till att etablera rutiner för att kalla in större mängder reservister i händelse av krig, när mobilisering utlysts. Inledningsvis var målet att skapa en reserv bestående av 5 000 kontraktreservister (Muchin 2015). Planerna verkställdes dock inte förrän 2015 och systemet testades för första gången i juni 2016 vid en beredskapskontroll. Liksom tidigare kommer mobiliseringssystemet att bestå av baser för lagring och underhåll av materiel som är kopplad till en plan för att

generera personal och skapa nymobiliserade förband. Dessutom har staber för mobilisering av reserver etablerats i varje militärdistrikt. I beredskapsövningen i juni 2016 hade ”bataljoner för territorialförsvar” (*bataljony territorialnoj oborony* – BTO) skapats – kaderförband i fredstid som kan kallas in snabbt vid behov. Fokus är således på territorialförsvar – en uppgift som även *Rosgvardija* har (se avsnitt 2.9 Andra väpnade styrkor). Det är således värt att notera att *Rosgvardija* också deltog i övningen (Kofman 2016; Michajlov 2016).

Tabell 2.10 Värnpliktiga 2006–2016 (tusental)

År	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Total
Värnpliktiga	248	267	352	576	550	355	293	303	308	297	307	3 849

Källor: Lavrov 2015: 16; Presidentdekret 2006 nr 276 och 1048; 2007 nr 419 och 1311; 2015 nr 493; 2016 nr 139 och 503.

2.7 Uthållighet

Underhållstjänsten (*materialno-technitjeskoje obespetjenije*, MTO) understödjer de Väpnade styrkorna med allt från ny utrustning till reparationer, förplägnadstjänst, persedlar och personalbostäder. Ett nätverk av cirka 330 förråd och depåer för alla försvarsgrenar (Safronov 2016), t.ex. centrala MTO-baser (*kompleksnyje bazy* MTO, KBMTO), torde kunna understödja storskaliga markstridskraftsdominerade operationer med försvarsgrensgemensam strid i eller nära Ryssland. Marinstridskrafterna förfogar över både baser och försörjningsfartyg, såsom bogserbåtar, tankfartyg och räddnings- och reparationsfartyg, för att understödja operationer till havs. Luft- och rymdstridskrafterna är i första hand beroende av flygbaser, men övar även på att upprätta flygbaser i fält.

Tabell 2.11 beskriver underhållstjänstens förband: varje militärdistrikt har en central MTO-bas och i varje formation finns en logistikbrigad med underavdelningar för transport av materiel samt leveranser av bränsle, vatten, mat, fältverkstäder och hantering av alla transporter. Enligt www.warfare.be (2016) hade 20. arméns logistikbrigad följande underavdelningar: två transportbataljoner, en rörledningsbataljon, en trafikledningsbataljon, en fältreparationsbataljon, ett drivmedelsförsörjningskompani, ett vatten-transportkompani och ett fältbageri. Dessutom ingår MTO-bataljoner i Markstridskrafternas divisioner och brigader.

År 2015 transporterade de Väpnade styrkorna cirka 2 miljoner personer och 4,5 miljoner ton materiel. Transport- och trafikledningstjänsten (*vojennyje soobsjtjenija*, VOSO) organiserar de Väpnade styrkornas järnvägs-, luft- samt flod- och sjötransporter (Försvarsdepartementet 2015). Dess nätverk av representanter på järnvägsstationer, flygplatser och havs- och flodhamnar samordnar transporter med militärdistriktet, marinerna och formationer (Studopedia.ru 2015). VOSO övade transport av stridskrafter över Ryssland i samband med de strategiska övningarna *Tsentr* och Unionens sköld 2015 (Försvarsdepartementet 2015). Övningsverksamhet 2011–2014 visar på en ökande roll för civila myndigheter vad avser trafikledning för och försörjning av de Väpnade styrkornas formationer och förband (Norberg 2015: 35).

Tabell 2.11 MTO-förband i militärdistriktet och markstridskrafternas formationer

Militärdistrikt	Förband	Överordnad formation
Östra	3804 KBMTO	Östra militärdistriktet
	101 logistikbrigaden	5 armén
	103 logistikbrigaden	35 armén
	102 logistikbrigaden	36 armén
	104 logistikbrigaden	29 armén
Centrala	3794 KBMTO	Centrala militärdistriktet
	105 logistikbrigaden	2 armén
	106 logistikbrigaden	41 armén
Södra	3791 KBMTO	Södra militärdistriktet
	78 logistikbrigaden	58 armén
	99 logistikbrigaden	49 armén
	133 logistikbrigaden	Svartahavsmarinen
Västra ^(a)	3783 KBMTO	Västra militärdistriktet
	51 logistikbrigaden	6 armén
	69 logistikbrigaden	20 armén

Källor: *Jane's World Armies* (2016); IISS (2016) "Chapter Five: Russia and Eurasia" i *The Military Balance 2016*, Abingdon, Routledge för International Institute for Strategic Studies: 190–200; hemsidorna <http://www.warfare.be> (2016) och <http://www.milkavkaz.net> (2016).
Anmärkning: (a) Inkluderar både förband från Västra militärdistriktet och Norra marinen; speglar inte den nya MD-kartan på Försvarsministeriets hemsida som nämndes i avsnitt 2.1. Kartor i kapitel 3 ger mer detaljer om förband i olika krigsskådeplatser.
Kommentar: Vi har inte hittat någon källa som anger en logistikbrigad i 1. Stridsvagnsarmén. Vart och ett av dess regementen har en logistikbataljon, vilket verkar lite. En sådan formation har rimligen behov av en egen logistikbrigad för att säkerställa uthållighet i operationer.
Förkortningar: KBMTO = större logistikbas (*kompleksnaja baza materialno-technitjeskogo obespetjenija*).

2.8 Övningar och stridsoperationer

Militära övningar och stridsoperationer ger en fingervisning om hur stridskrafter kan användas. De kan även belysa förbandsanda, stridsmoral och hur bra förbandscheferna är. Sedan vår föregående rapport har de Väpnade styrkorna utfört både storskaliga övningar och omfattande stridsoperationer. Förutom att stärka förmågor kan beredskapskontroller och övningar även påvisa militär handlingsfrihet för potentiella motståndare. Stridsoperationer kan signalera vilja att använda militärt våld för att utöva tvångsmakt och därmed bidra till den strategiska avskräckningen. Detta gäller särskilt insatser med konventionella förband (Bruusgard 2016: 16–18).

2.8.1 Övningar och beredskapskontroller

Sammantaget var ryska militära övningar under åren 2011–2016 inriktade på storskaliga operationer med försvarsgrensgemensam strid, dvs. att inleda och utkämpa mellanstatliga krig, med möjlig eskalation till kärnvapenanvändning. Denna övningsverksamhet berörde samtliga försvarsgrenar och truppslag samt alla militärdistrikt, om än inte nödvändigtvis varje enskilt förband. Två typer av övningar är relevanta här: årliga strategiska övningar och större beredskapskontroller.⁷

⁷ Detta avsnitt sammanfattar Norberg (2015). Bedömningar avseende perioden januari–juni 2016 bygger på

De årliga strategiska övningarna roterade mellan militärdistrikten och gav de Väpnade styrkornas formationer och förband möjlighet att öva i olika områden där de kan komma att strida. I dessa övningar har formationer och förband från alla försvarsgrenar i ett militärdistrikt tillsammans med förstärkningar från andra militärdistrikt eller centralt underställda förband övat gemensam strid. Övningarna inkluderade även andra ministerier, myndigheter och tjänster som deltar i det nationella försvaret, såsom Inrikestrupperna eller FSB-förband, vilket speglar det ryska begreppet om en stats militära organisation, (*vojennaja organizatsija*, se även avsnitt 2.9).

Strategiska övningar och storskaliga beredskapskontroller

Tabell 2.12 Strategiska och parallella övningar och Försvarsministeriets rapporterade antal deltagare samt antal beredskapskontroller, 2011–2016

Typ av övning	År	2011	2012	2013	2014	2015	2016*
Strategisk Namn Antal deltagare		Tsentr 12 000	Kavkaz 8 000	Zapad 12 000–70 000	Vostok 100 000 –155 000	Tsentr 95 000	Kavkaz 125 000
Parallell Område Antal deltagare		Västra MD/ Vitryssland 7 000	Kola/Barents- regionen 7 000	Kola/Barents- regionen 2 500		Västra MD/ Vitryssland 8 000	
Beredskapskontroller Antal storskaliga Antal funktionsvisa					1 11	3 15	2 20

* Fram till september 2016.

Källor: Norberg (2015); pressmeddelanden från ryska Försvarsministeriet, 2015–2016.

Förkortningar: MD = Militärdistrikt.

Strategiska övningar har givit chefer och deras staber goda möjligheter till övning i att hantera komplexiteten och friktionen i storskaliga operationer med försvarsgrensgemensam strid. Vid flera tillfällen har även en parallell övning av försvarsgrensövergripande karaktär förekommit i en annan del av i Ryssland i samband med den årliga strategiska övningen. Detta gjorde att ledningsfunktioner på nationell nivå kunde öva ledning och samordning av två samtidigt operationer. Tabell 2.12 visar att den uppgivna storeken på strategiska övningar ökade betydligt mellan 2011 och 2016.

Oanmälda beredskapskontroller (*vnezapnyje proverki*) prövar stridsberedskap och ger en fingervisning om hur snabbt förband kan gå från fredstida rutinarbete till att lösa operativa uppgifter. Storskaliga beredskapskontroller omfattar flera försvarsgrenar, ofta ett helt militärdistrikt. Funktionella beredskapskontroller omfattar enskilda förband eller truppslag. Tabell 2.12 visar att de Väpnade styrkorna genom beredskapskontroller sedan 2013 systematiskt arbetat för att förbättra sin stridsberedskap och övar på övergången från fred till krig.

Den storskaliga beredskapskontrollen i Västra och Centrala militärdistrikten innan Ryssland ockuperade Krim i februari 2014 ger en fingervisning om storleken på en operation med försvarsgrensgemensam strid och den logistik som krävs. MTO använde åtta tåg och transportflygplan till stöd för insatsen för att flytta personal, utrustning och fördela 150 ton ammunition och

övergripande observationer av övningar, men inte en motsvarande analys av deras omfattning.

robotar. Personal från tre logistikbrigader upprättade nio fältbaser med utspisnings- och hygienutrymmen och 50 fältreparationsplatser. Cirka 500 tankningsfordon upprättade och försörjde 20 tankningsstationer längs huvudsakliga framryckningsvägar och i uppmarschområden. Tankfartyg och lufttankningsflygplan tillhandahöll 22 000 ton bränsle. MTOs fältkök och bagerier leverade mat till förbanden (*Oruzjije Rossii* 2014). De Väpnade styrkorna kunde därmed föra fram förband för en storskalig operation med försvarsgrensgemensam strid och etablera en underhållsorganisation för att vidmakthålla den i fält inom loppet av ett par veckor.

Kärnvapen- övningar

Ryssland har sedan mars 2014 genomfört fler övningar och beredskapskontroller än under tidigare år med både strategiska och taktiska kärnvapenförband (Durkalec 2015: 13). Simulerad användning av kärnvapen, främst av strategiskt bombflyg, har karaktäriserat ryska strategiska övningar sedan år 2000 (Sokov 2014).

Ett flertal beredskapskontrollövningar har omfattat både strategiska och taktiska kärnvapensystem. Under en och samma dag i oktober 2013 avfyrades två markbaserade och två sjöbaserade interkontinentala robotar, tre kryssningsrobotar från strategiska bombflygplan av typ Tu-95MS samt en korträckviddig ballistisk robot från *Iskander-M* och tre från *Totjka-U* (Försvarsministeriet 2013). Under en beredskapskontroll i västra Ryssland i mars 2015 grupperade de Väpnade styrkorna *Iskander-M* till Kaliningrad och medeltunga bombflygplan av typ Tu-22M3 till Krim, samtidigt som flygföretag med Tu-22M3, Tu-160 och Tu-95MS genomfördes i Arktis (Durkalec 2015: 13–4). Den 30 oktober 2015 avfyrades markbaserade och sjöbaserade interkontinentala robotar samt kryssningsrobotar från strategiska bombflygplan av typ Tu-160, från fartyg och av *Iskander-M*-förband (Podvig 2015).

Kärnvapentriaden har också genomfört ytterligare övningar. En beredskapskontrollövning för de strategiska kärnvapenförbanden i mars 2014 omfattade 10 000 man från mer än 30 förband. Två månader senare provsköts den markbaserade roboten *Topol*, ubåtsbaserade roboten *Sineva* och sex flygburna kryssningsrobotar under en övning. Sent 2014 provsköt de Väpnade styrkorna en *Topol-M*-robot samt ubåtsbaserade *Bulava*- och *Sinevarobotar*, samtigt som strategiska bombflygplan genomförde långa patrulleringsflygningar (Durkalec 2015: 13–15). Mobila markbaserade interkontinentala robotförband genomför storskaliga övningar varje vinter och sommar. Vinterövningen 2015 omfattade 20 regementen från sex robotdivisioner. Sommarövningen samma år var än mer omfattande, med 30 deltagande regementen, inklusive silobaserade robotförband (Kristensen & Norris 2016: 129). En större beredskapskontrollövning inom Strategiska robottrupperna i februari 2015 omfattade 30 regementen i tolv ryska regioner (Durkalec 2015: 13). Patrulleringsverksamheten med strategiska ubåtar har också ökat sedan 2013 (Durkalec 2015: 12–13). Pavel Podvig (2016e) håller det för troligt att rysk ubåtsverksamhet 2016 nådde den högsta aktivitetsnivån sedan det tidiga 1990-talet.

De ovan nämnda avfyrningarna av flygburna, fartygsbaserade samt markbaserade kryssningsrobotar under beredskapskontrollövningar med kärnvapenförband utgör också övningstillfällen i fjärrstrid. Därutöver omfattade en skarpskjutningsövning under 2014 koordinerade insatser med kryssningsrobotar från *Iskander-M* och från strategiska bombflygplan (Durkalec 2015: 13).

2.8.2 Stridsoperationer i Ukraina

Operationen för att ta Krim har påvisat Rysslands förmåga att planera och förbereda en operation för att säkerställa initiativ och överraskning, en skicklig användning av special- och elitförband samt fördelen av att ha en militärbas i operationsområdet. Ryska förband mötte inget väpnat motstånd, så operationen säger egentligen lite om ryska förbands förmåga till strid.

I Donbas bekämpade Ryssland ukrainska förband i första hand genom att utrusta, utbilda och organisera rebellstyrkor som stred mot ukrainska förband. Ryska officerare planerade och ledde sannolikt rebellernas insatser då dessa genomfördes med förband ur olika truppslag ur Markstridskrafterna (McDermott 2015b: 22, 26-7). Vid behov sattes ryska reguljära förband in (Westerlund & Norberg 2016). Massiv artillerield med olika sorters ammunition hade förödande effekt och understödde manövrar med motorskytteförband. Integrationen av olika truppslag inom Markstridskrafterna, såsom stridsvagnar, infanteri, artilleri och luftvärn, ägde rum på så låg nivå som i bataljon- eller kompanistridsgrupper (Potomac 2016). Enligt hemsidan www.milkavkaz.net hade rebellstyrkorna cirka 265 stridsvagnar och pansarskyttefordon samt minst 270 artilleripjäser (www.milkavkaz.net 2016). Ett mycket starkt eldunderstöd för manöverfunktionen och bataljons-/kompanistridsgruppskonceptet indikerar hur ryska förband kan strida även i andra sammanhang. Rysslands strävan att kunna förneka sitt deltagande med någon form av trovärdighet hindrade förmodligen de Väpnade styrkorna från att använda flygstridskrafter i någon nämnvärd omfattning (Westerlund & Norberg 2016; McDermott 2015b: 25, 28).

2.8.3 Stridsoperationen i Syrien

Rysslands militära intervention i Syrien är den första ryska stridsoperationen utanför de forna Sovjetrepublikerna och den största flyginsatsen utomlands sedan kriget i Afghanistan. Operationen inleddes officiellt den 30 september 2015. I mitten på mars 2016 konstaterade president Vladimir Putin att de Väpnade styrkorna fullgjort sitt uppdrag och beordrade att huvuddelen av styrkan skulle tas hem. Det ryska Flygvapnet uppgavs då ha genomfört över 9 000 flygföretag (*Prezident Rossii* 2016). Sent i april uppgavs att ytterligare 500 flygföretag hade genomförts och sammantaget att 29 000 mål hade bekämpats enligt Försvarsministeriet (2016m).

Ryssland grupperade inledningsvis 32 stridsflygplan och 17 helikoptrar på flygbasen Hmejmim utanför Latakia. Därutöver genomförde stridsflygplan uppdrag från baser i Ryssland – ibland med hjälp av lufttankning – och senare från baser i Iran, som medeltunga bombflygplan av typ Tu-22M3 och tunga

attackflygplan av typ Su-34 (Försvarsministeriet 2016n). Antalet flygplan i Syrien ökade successivt och i februari 2016 fanns 40 stridsflygplan och 21 helikoptrar på plats (Puchov 2016: 211). Från oktober till december 2015 genomfördes i genomsnitt 60 företag per dag, med toppnoteringen 189 företag den 24 december (Gorenburg 2016). De flesta flygplanen kunde över tid genomföra två flygföretag per dag under sin basering i Syrien (Gressel 2016). I mitten på mars 2016 återvände cirka 20 stridsflygplan till Ryssland, däribland alla tolv attackflygplan av typ Su-25. De ersattes dock av moderna attackhelikoptrar av typ Mi-28N och Ka-52. De kvarvarande flygförbanden i Syrien har därmed kommit att motsvara den ursprungliga styrkan.

Ryska förband har också avfyrat en stor mängd kryssningsrobotar mot mål i Syrien. Sammanlagt 44 ytfartygsbaserade *Kalibr*-robotar mot markmål har avfyrats från fregatten *Dagestan* och tre korvetter av *Bujan-M*-klass i Kaspiska havet, över tusen kilometer från Syrien. Därutöver sköt en ubåt av *Varsjavyjanka*-klass och två *Bujan-M*-korvetter i Medelhavet sammanlagt sju *Kalibr* mot mål i Syrien. Strategiska bombflygplan av typ Tu-160 och Tu-95MS har avfyrat sammanlagt 97 kryssningsrobotar (Puchov 2016: 213; Försvarsministeriet 2016o). Fjärrflyget hade i april 2016 genomfört cirka 180 flygföretag mot mål i Syrien (Försvarsministeriet 2016m). Vid ett tillfälle rundade två Tu-160 västra Europa och flög in i Medelhavet där de avfytrade robotar under ett 16 timmar och 1 300 mil långt flygföretag (Åtland *et al.* 2016: 47).

De ryska markförbanden i Syrien har innehållit flera tusen man med stridsvagnar av typ T-90A, *Msta-B* 152-mm artilleripjäser, MLRS-systemet *Smerch*, TOS-1A tunga eldkastare samt luftvärnsrobotsystemen *Buk-M2* och *Pantsir-S1*.⁸ I mars 2016 hade dessutom minst en lavett med markroboten *Iskander-M* transporterats till Syrien (Binnie 2016). Marktruppen har tillförts från spetsnaz-förband, 810. marininfanteribrigaden i Sevastopol och 7. luftlandsättningsdivisionen i Novorossijsk samt från Markstridskrafterna (Sutyagin 2015; Puchov 2016: 211). Markförbanden skyddade de ryska baserna och tränade lokala styrkor, men detog troligen också i strid (Åtland *et al.* 2016: 30–32).

Den ryska operationen i Syrien påvisar en förmåga att gruppera och försörja mark-, sjö- och flygförband över stora avstånd från Ryssland. De omfattande flyg- och sjötransporterna genomfördes dock med liten risk för bekämpning. Den ryska flottan har bidragit till operationen främst genom sjötransporter av personal, materiel och förnödenheter, men också med luftförsvar från fartyg i Medelhavet och kryssningsrobotanfall. Försörjningen av operationen har även skett genom luften. Tunga transportflygplan av typ Il-76 och An-124 har flugit intensivt till Syrien. Under 2015 genomförde exempelvis tre An-124-plan sammanlagt 113 flygningar från olika flygbaser i Ryssland till flygbasen Hmejmim (Puchov 2016: 212).

⁸ Detta inkluderar inte de 500–1 000 tungt beväpnade ryska legosoldater och frivilliga som inom ryska privata militära företag verkat i Syrien (Åtland *et al.* 2016: 15).

2.8.4 Andra väpnade styrkor

Vid sidan av de Väpnade styrkorna förfogar Ryssland också över väpnade trupper och specialförband som inte lyder under Försvarsministeriet. Dessa andra väpnade styrkor har främst inrikes uppgifter, men utgör också en del av Rysslands militära organisation (*vojennaja organizatsija*). Särskilt Inrikestrupperna inom *Rosgvardija* har territorialförsvar som en av sina huvuduppgifter och både FSB och *Rosgvardija* tar emot värnpliktiga (Federal lag nr 226; Falalejev 2016b). Tillsammans med och MTjS och tjänster som, till exempel, Överstyrelsen för specialprogram (GUSP) har de en roll i händelse av mobilisering. MTjS är ett av få ministerier som uppger hur många som ingår i dess Militära räddningsförband (tidigare Civilförsvarstrupperna).

Tabell 2.13 Rysk trupp och ryska förband som lyder under andra ministerier och tjänster än Försvarsministeriet

Ministerium/tjänst/agentur	Trupp/väpnade förband	Anm.
Federala säkerhetstjänsten (FSB)	Gränstrupp (140 000–160 000 man) Specialförband cirka 4 000 man	Exempel på specialförband: Alfa och Vypel
Federala Nationalgardestjänsten (tidigare under Inrikesministeriet (MVD) <i>Totalt 340 000.*</i>	Inrikestrupp (140 000–170 000 man, inkl. specialförband OSN) Förband med specialuppgifter: OMON och SOBR (30 000–45 000 men)	OMON – 208 förband (<i>otrjady</i>) SOBR – 87 förband (<i>otrjady</i>) OSN – cirka 15 förband (<i>otrjady</i>) (exempel på OSN-förband: Vitiaz och Rus)
<i>Federala Skyddstjänsten (FSO)</i>	<i>Väpnade förband 10 000–30 000 man</i>	
<i>Ministeriet för civilförsvar, nödsituationer och katastrofhjälp (MTjS)</i>	<i>Militära räddningstrupperna (tidigare Civilförsvarstrupperna; omkring 22 000 man)</i>	
<i>Överstyrelsen för specialprogram (GUSP)</i>	<i>Okänt antal.</i>	
<i>Utrikesunderrättelsetjänsten (SVR)</i>	<i>Okänt antal.</i>	<i>Ev. specialförbandet Zaslou.</i>
Totalt:	345 000–415 000 man	

Källor: Falaleev 2016a; IISS (2016); Roffey 2016: 36; *RIA Novosti* 2016f; Rustamovaja, Michajlova & Makutinaja 2016; Vendil Pallin 2006.

Kommentar: Väpnad trupp och förband som är kursiverade bedöms inte vara tillgängliga för en operation med försvarsgrensgemensam strid.

Anmärkning: IISS (2016) *Military Balance* anger totala antalet man inom "paramilitära förband" till 489 000, men det inkluderar Järnvägstrupp (20 000) och trupp som tillhör Federala agenturen för specialbyggnation, som båda lyder under Försvarsministeriet men formellt inte ingår i Väpnade Styrkorna. Dessa är dock inte inkluderade här eftersom de behandlas som en del av logistiken för Väpnade Styrkorna i kapitel 2 & 3. Dessutom listar *Military Balance* 55 000 man som tillhörande "Federala kommunikations- och informationsagenturen", som troligen avser Tjänsten för specialsamband och information, som huvudsakligen överfördes till FSO 2003.

* Polisens vakttjänst (*Vnevedomstvennaja ochrana*, OVO) överfördes från MVD till Rosgvardija. De utgör inte trupp eller specialförband och är en av förklaringarna till varför totala antalet man inom Rosgvardija inte är detsamma som antalet listat i mittenkolumnen. Den 20 september 2016 överfördes 163 000 man till Rosgvardija såsom funktioner som att övervaka vapenhandel, OVO och förband från federala statliga bolaget (FGUP) Ochrana.

Förkortningar: OMON – Mobila specialuppgiftsförband (*Otrjady mobilnye osobogo naznatjenija*); SOBR – Specialförband för snabbinsatser (*Spetsialnye otrjady bystrogo reagirovanija*); OSN – specialförband (*Otrjady spetsialnogo naznatjenija*)

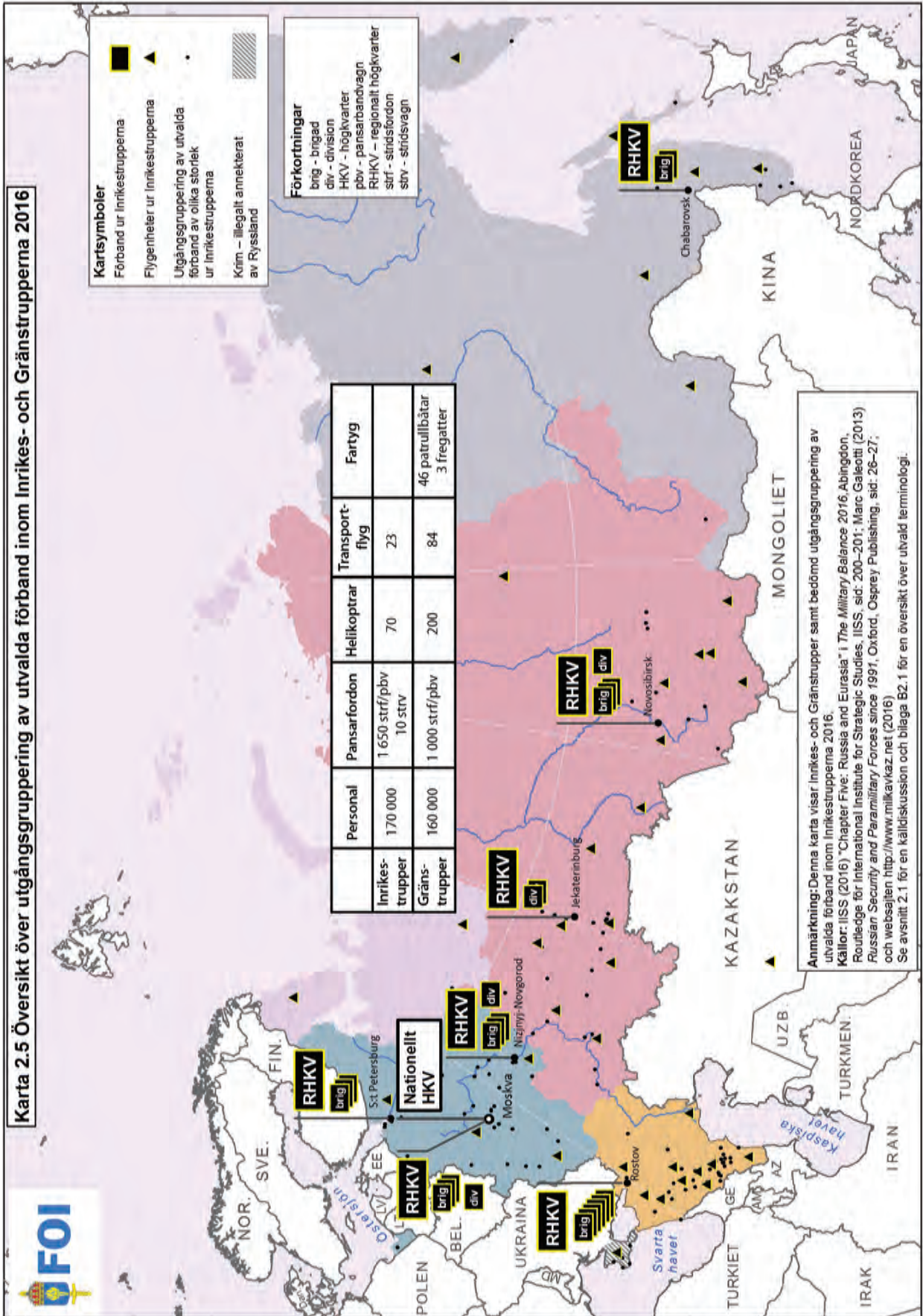
Relevanta trupper och förband här är de som har tilldelats en uttalad roll i territorialförsvaret av Ryssland och har förutsättningar att bidra väsentligt i en operation med försvarsgrensgemensam strid (tabell 2.13). I en sådan kan andra väpnade styrkor, framför allt förband från Inrikestrupperna, avlasta de Väpnade styrkorna. De kan exempelvis skydda installationer, kommunikationer och eget territorium bakom operationslinjen från sabotage, vilket ingår i *Rosgvardijas* uppgifter inom territorialförsvaret. Därmed kan de Väpnade styrkorna fokusera på strid. Under en operation med försvarsgrensgemensam strid kan Gränstrupperna också stödja en operation. Det är även värt att notera att trupper från andra ministerier regelbundet deltar i de Väpnade styrkornas övningsverksamhet (Norberg 2015: 34–35).

Siffrorna är ungefärliga, men Ryssland har troligen omkring 400 000 man (tabell 2.13) inom andra väpnade styrkor. I denna numerär ingår inte polisen, vaktpersonal utanför officiella byggnader och liknande personal som bara bär lättare handeldvapen. Fokus här är på trupp med tyngre beväpning samt på specialförband. De är primärt skapade för inrikes behov (se kapitel 4), men till exempel har Gränstruppsförband baserade i Armenien, Abchazien och Sydossetien och förbanden Alfa och Vympel från FSB har enligt uppgift deltagit i Rysslands operation i Donbass (McDermott 2015b: 37).

Inrikestrupperna, tillsammans med specialförband som överfördes från Inrikesministeriet till *Rosgvardija* 2016, organiseras i sju distrikt (desamma som de federala distrikten) med territoriella formationer och förband i vart och ett av Rysslands 85 federationssubjekt (*RIA Novosti* 2016d) – inklusive en *Rosgvardija*-brigad på Krim, bildad i september 2016 (*Interfax* 2016). Samma månad uppgav *Rosgvardija* att ungefär 85 procent av dess materiel var "modern" och att ett uppgraderat pansarfordon (BTR-82B) skulle levereras till förbanden 2017 (*RIA Novosti* 2016e). Karta 2.5 visar Inrikestruppförbandens utgångsgruppering samt Inrikes- och Gränstruppernas ungefärliga styrkesammansättning.

Miliser och privata militära företag

Förutom trupp och förband som lyder under de så kallade kraftministerierna, finns ett antal miliser som stöds av Rysslands politiska ledning, t. ex. kossacker och miliser, s.k. *druzhiniy*. Återigen är det här styrkor som används för inrikes ändamål, men de har också figurerat som "frivilliga" i Ukraina (för en analys av hur Ryssland kombinerar militära styrkor och miliser, se Westerlund & Norberg 2016). Det finns inte mycket information om den roll som privata militära företag spelar i ryska militära operationer, men 2012 stödde Putin idén om att använda privata militära företag när han fick en direkt fråga i Duman (*RIA Novosti* 2012). Det har också förekommit rapporter om att åtminstone ett privat militärt företag har använts av Ryssland i Syrien, "Wagnergruppen", med en träningsbas i Molokino i Ryssland (Rozjdestvenskij *et al.* 2016; Volzjskij 2015).

Källförteckning

Lagar och presidentdekret

- Ryska federationens konstitution (1993) "Konstitutsija Rossijskoj Federatsii" <http://constitution.kremlin.ru/> (hämtad 17 oktober 2016)
- Federal lag nr 288-FZ (2012) "O vnesenii izmenenij v otdelnyje zakonodatelnyje akty Rossijskoj Federatsii po voprosam sozdanija mobilizatsionnogo ljudskogo rezerva", 30 december, <http://www.kremlin.ru/acts/bank/36653> (hämtad 5 januari 2016).
- Federal lag nr 226-FZ (2016) "O vojskach natsionalnoj gvardii Rossijskoj Federatsii", 3 juli, <http://kremlin.ru/acts/bank/40960> (hämtad 17 augusti 2016).
- Presidentdekret nr 276 (2006) "O prizyve v aprele – ijune 2006 g. grazhdan Rossijskoj Federatsii na vojennuju sluzjbu i ob uvolnenii s vojennoj sluzjby grazhdan, prochodjasjtjich vojennuju sluzjbu po prizyvu", 29 mars, <http://kremlin.ru/acts/bank/23593> (hämtad 17 augusti 2016).
- Presidentdekret nr 1048 (2006) "O prizyve v oktjabre–dekabre 2006 g. grazhdan Rossijskoj Federatsii na vojennuju sluzjbu i ob uvolnenii s vojennoj sluzjby grazhdan, prochodjasjtjich vojennuju sluzjbu po prizyvu", 29 september, <http://kremlin.ru/acts/bank/24354> (hämtad 17 augusti 2016).
- Presidentdekret nr 1311 (2007) "O prizyve v oktjabre–dekabre 2007 g. grazhdan Rossijskoj Federatsii na vojennuju sluzjbu i ob uvolnenii s vojennoj sluzjby grazhdan, prochodjasjtjich vojennuju sluzjbu po prizyvu", 30 september, <http://kremlin.ru/acts/bank/26257> (hämtad 17 augusti 2016).
- Presidentdekret nr 419 (2007) "O prizyve v aprele – ijune 2007 g. grazhdan Rossijskoj Federatsii na vojennuju sluzjbu i ob uvolnenii s vojennoj sluzjby grazhdan, prochodjasjtjich vojennuju sluzjbu po prizyvu", 28 september, <http://kremlin.ru/acts/bank/25241> (hämtad 17 augusti 2016).
- Presidentdekret nr 493 (2015) "O prizyve v oktjabre–dekabre 2015 g. grazhdan Rossijskoj Federatsii na vojennuju sluzjbu i ob uvolnenii s vojennoj sluzjby grazhdan, prochodjasjtjich vojennuju sluzjbu po prizyvu", 30 september, <http://static.kremlin.ru/media/events/files/ru/ahrbeeOSpvcvlbdTZoP3dc9iuTZTqR8.pdf> (hämtad 17 augusti 2016).
- Presidentdekret nr 370 (2015) "O sozdanii mobilizatsionnogo ljudskogo rezerva Vooruzjennyh Sil Rossijskoj Federatsii", 17 july, <http://kremlin.ru/acts/bank/39957> (hämtad 17 augusti 2016).
- Presidentdekret nr 139 (2016) "O prizyve v aprele – ijule 2016 g. grazhdan Rossijskoj Federatsii na vojennuju sluzjbu i ob uvolnenii s vojennoj sluzjby grazhdan, prochodjasjtjich vojennuju sluzjbu po prizyvu", 31 mars, <http://static.kremlin.ru/media/events/files/ru/Ne208s85tsJ5Lsd5iuThQpQTADA6Powo.pdf> (hämtad 17 augusti 2016).
- Presidentdekret nr 329 (2016) "O sjtatnoj tjislennost Vooruzjennyh Sil Rossijskoj Federatsii", 8 juli, <http://kremlin.ru/acts/bank/41115> (hämtad 25 augusti 2016).
- Presidentdekret nr 503 (2016) "O prizyve v oktjabre–dekabre 2016 g. grazhdan Rossijskoj Federatsii na vojennuju sluzjbu i ob uvolnenii s vojennoj sluzjby grazhdan, prochodjasjtjich vojennuju sluzjbu po prizyvu", 29 september, <http://static.kremlin.ru/media/events/files/ru/6bRo88PJRMrYcDoIrRvLb7yA0PZtvxaF.pdf> (hämtad 30 september 2016).

Officiella dokument

- Försvarsmakten (2016) *Militärstrategisk doktrin* – MSD 16, FMV, FSV Grafisk produktion
- Försvarsministeriet (2013) "Natjalnik Gensjtaba general armii Valerij Gerasimov provel selekturnoje sovesjtjanije s rukovodjasjtjim sostavom Vooruzjennyh Sil", 31 oktober 2013, http://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=11863474@egNews (hämtad 12 november 2013).
- Försvarsministeriet (2014) "Komplektovanie Vooruzjennyh sil vojennosluzjasjtjimi po kontraktu i prizyvu", <http://stat.multimedia.mil.ru/multimedia/video/clips/more.htm?id=5239@morfVideoAudioFile> (hämtad 4 januari 2015).

- Försvarsministeriet (2015) "Sluzjbe vojennyh soobsjtjenii Vooruzjennyh Sil Rossii – 97 let", 5 March, http://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12009598@egNews (hämtad 18 maj 2015).
- Försvarsministeriet (2016a) "Zadatji Vooruzjennyh Sil Rossijskoj Federatsii", <http://structure.mil.ru/mission/tasks.htm> (hämtad 14 juni 2016).
- Försvarsministeriet (2016b) "Natsionalnyj tsentr upravlenija oboronoj Rossijskoj Federatsii", http://structure.mil.ru/structure/ministry_of_defence/details.htm?id=11206@egOrganization (hämtad 24 september).
- Försvarsministeriet (2016c) "Struktura Minoborony Rossii", <http://structure.mil.ru/structure/structuremorf.htm> (hämtad 24 september).
- Försvarsministeriet (2016d) "Glavnoje operativnoje upravlenije Generalnogo Sjtaba Vooruzjennyh Sil Rossijskoj Federatsii", http://structure.mil.ru/structure/ministry_of_defence/details.htm?id=9710@egOrganization (hämtad 29 mars 2016).
- Försvarsministeriet (2016e) "Severnyj flot", <http://structure.mil.ru/structure/okruga/north/news.htm> (hämtad 22 september 2016).
- Försvarsministeriet (2016f) "Suchoputnyje vojska: Glavnoje komandovanje Suchoputnyh vojsk", <http://structure.mil.ru/structure/forces/ground/structure.htm> (hämtad 22 september 2016).
- Försvarsministeriet (2016g) "Vozdusjno-kosmitjeskije sily", <http://structure.mil.ru/structure/forces/vks.htm> (hämtad 31 mars 2016).
- Försvarsministeriet (2016h) "Ministr Obobrony Rossii general armii Sergej Sjojgu provel otjerednoje selekturnoje sovesjtjanje", 2 February, http://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12076260@egNews (hämtad 7 mars 2016).
- Försvarsministeriet (2016i) "Vojenno-Morskoj Flot", <http://structure.mil.ru/structure/forces/navy/structure.htm> (hämtad 29 september).
- Försvarsministeriet (2016j) "Vozdusjno-desantnyje vojska", <http://structure.mil.ru/structure/forces/airborne.htm> (hämtad 29 mars 2016).
- Försvarsministeriet (2016k) "Raketnyje vojska strategitjeskogo naznatjenija", http://structure.mil.ru/structure/forces/strategic_rocket.htm och http://structure.mil.ru/structure/forces/strategic_rocket/structure.htm (hämtade 10 mars 2016).
- Försvarsministeriet (2016l) "Troops of Radiological, Chemical and Biological Defence", <http://eng.mil.ru/en/structure/forces/ground/structure/rhbz.htm> (hämtad 18 mars 2016).
- Försvarsministeriet (2016m) "Vystuplenije natjalnika Glavnogo operativnogo upravlenija Gensjtaba VS RF general-lejtenant Sergeja Rudskogo", 27 april, <http://mil.ru/pubart.htm?id=12084057@cmsArticle> (hämtad 29 april 2016).
- Försvarsministeriet (2016n) "Samolety VKS RF Tu-22M3 i Su-34, vzletev s aerodroma Chamadan v Irane, nanesli aviaudar po obektam terroristov v Sirii", 16 augusti, <http://syria.mil.ru/news/more.htm?id=12092929@egNews> (hämtad 25 augusti 2016).
- Försvarsministeriet (2016o) "MPK 'Zelenyj Dol' i 'Serpuchov' vypolneny puski krylatyh raket 'Kalibr' po tselam terroristitjeskoj gruppirovki 'Dzjerkhat-an-Nusra' na territorii Sirii", 19 augusti, <http://syria.mil.ru/news/more.htm?id=12093238@egNews> (hämtad 25 augusti 2016).
- Prezident Rossii (2015) "Rassjirennoje zasedanije kollegii Ministerstva oborony", 11 december <http://kremlin.ru/events/president/news/50913> (hämtad 4 januari 2015).
- Prezident Rossii (2016) "Vstretja s Sergejem Lavrovym i Sergejem Sjojgu", 14 mars, <http://www.kremlin.ru/events/president/news/51511> (hämtad 15 mars 2016).
- Ryska federationens Duma (2016) "O vnesenii proekta federalnogo zakona 'O vnesenii izmenenij v Federalnyj zakon 'O voinskoj objazannosti i vojennoj sluzjbe'", 13 oktober, [http://asozd2.duma.gov.ru/addwork/scans.nsf/ID/CF8E6676E558752F4325804C00449E29/\\$File/6095-7_14102016_6095-7.PDF?OpenElement](http://asozd2.duma.gov.ru/addwork/scans.nsf/ID/CF8E6676E558752F4325804C00449E29/$File/6095-7_14102016_6095-7.PDF?OpenElement) (hämtad 17 oktober 2016).

Litteratur och artiklar

- Bartles, Charles K. & McDermott, Roger N. (2014) "Russia's Military Operation in Crimea – Road-Testing Rapid Reaction Capabilities", *Problems of Post-Communism*, november/december: 46–63.

- Binnie, Jeremy (2016) "Iskander missile launcher spotted in Syria", *Jane's Defence Weekly*, 31 mars.
- Bruusgaard, Kristin Ven (2016) "Russian Strategic Deterrence", *Survival*, vol. 58, nr. 4, augusti-september: 7–26.
- Carlsson, Märta, Norberg, Johan & Westerlund, Fredrik (2013) "The Military Capability of Russia's Armed Forces in 2013" i Hedenskog, Jakob & Vendil Pallin, Carolina (red.) *Russian Military Capability in a Ten-Year Perspective – 2013*, Totalförsvarets forskningsinstitut, december: 23–70.
- Durkalec, Jacek (2015) *Nuclear-Backed "Little Green Men": Nuclear Messaging in the Ukraine Crisis*, Polish Institute of International Affairs, juli.
- Echo Moskvy* (2013) "Vojennyj sovjet", 1 juni, <http://echo.msk.ru/programs/voensovet/1084802-echo/> (hämtad 17 augusti 2016).
- Elfving, Jörgen (2016) "FoT-projekt 'Rysk förmågeutveckling': 6.3 Rysk förmågeutveckling mot 2020", Rapport – Appendix 4.3, FHS Ö 645/2012, 8 februari.
- Falalejev, Michail (2016a) "Ravnenije na gvardiju", *Rossijskaja gazeta*, 6 april, <http://rg.ru/2016/04/06/nacgvardiia-poluchit-osobyje-polnomochiia-po-obespecheniiu-bezopasnosti-v-rf.html> (hämtad 7 april 2016).
- Falalejev, Michail (2016b) "Vse zakonno", *Rossijskaja gazeta*, 5 juli, <https://rg.ru/2016/07/05/novyj-paket-zakonov-raziasnil-status-i-funkcii-nacgvardii.html> (hämtad 17 augusti 2016).
- Galeotti, Marc (2013) *Russian Security and Paramilitary Forces since 1991*, Oxford, Osprey Publishing.
- Galeotti, Mark (2014) "Is Putin trying to regain control in Eastern Ukraine?", *In Moscow's Shadows*, 27 May, <https://inmoscowsshadows.wordpress.com/2014/05/27/is-putin-trying-to-regain-control-in-eastern-ukraine/#more-2247>.
- Gavrilov, Iurii (2015) "Pravila dlja 'partizan'", *Rossijskaja gazeta*, 24 September, <https://rg.ru/2015/09/24/reserv.html> (hämtad 18 augusti 2016).
- Glotov, Viktor (2016) "Pljus-minus pogony", *Vojenno-promyslennyj kurjer*, 22–28 juni (nr 23).
- Golts, Aleksandr (2016) "Implementing reserve system an uphill battle for Russia", *Eurasia Daily Monitor*, 13, 115, 27 juni, http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=45554&tx_ttnews%5BbackPid%5D=827&no_cache=1#.V7V7CGfr2ic (hämtad 19 juli 2016).
- Gorenburg, Dmitry (2016) *What Russia's Military Operation in Syria Can Tell Us About Advances in its Capabilities*, PONARS Eurasia, Policy Memo nr 424, mars.
- Grazhdanin i Armija (2016) *Monitoringovyj doklad o narusjenijach prav grazhdan pri prizyve, prochozjdenii vojennoj i alternativnoj grazhdanskoj sluzjby: Aprjel-dekabr 2015 goda*, Moskva, Pravozasjtjtjnaja Initsijativa "Grazhdanin i Armija", <http://www.army-hr.ru/article/13407.html> (hämtad 28 april 2016).
- Gressel, Gustav (2016) *Lessons from Russia's intervention in Syria*, European Council on Foreign Relations, Commentary, 5 februari.
- Hakvåg, Una (2016) *Rekruttering til Russlands vaepnade styrker – status, tiltak och utfordringer*, *FFI-rapport 215/02365*, 8 januari.
- IHS Jane's (2016a) "Russian Federation – Army", *Jane's World Armies*, <http://www.ih.com>.
- IHS Jane's (2016b) "Russia – Air Force", *Jane's World Armies*, <http://www.ih.com>.
- IHS Jane's (2016c) "Russian Federation", *Jane's World Navies*, <http://www.ih.com>.
- IISS (2016) "Chapter Five: Russia and Eurasia" in *The Military Balance 2016*, Abingdon, Routledge for the International Institute for Strategic Studies, IISS: 163–210.
- Independent (2015) "Vladimir Putin commands Russian security council to stockpile nuclear protective equipment", *The Independent*, 2 november.
- Interfax* (2016) "V Krymu sformirovali brigade Rosgvardii", 20 september, <http://www.interfax.ru/russia/529069> (hämtad 20 september 2016).
- Jesin, Viktor (2012) "Strategitjeskije jadernije sily Rossijskoj Federatsii" i Korottjenko, Igor (red.) *Vooruzjennyje Sily Rossijskoj Federatsii: modernisatsije i perspektivy razvitija*, Moskva, *Natsionalnaja oborona*.
- Kofman, Michael (2016) "Russia's Territorial Defense Battalions Are Finally Here", *Russian Military Analysis – A Blog on the Russian Military*, 3 september, <https://>

- russianmilitaryanalysis.wordpress.com/2016/09/02/russias-territorial-defense-battalions-are-finally-here-all-two-of-them/ (hämtad 5 september).
- Kristensen, Hans M. & Norris, Robert S. (2014) "Worldwide deployments of nuclear weapons, 2014", *Bulletin of the Atomic Scientists*, vol. 70, nr 5: 96–108.
- Kristensen, Hans M. & Norris, Robert S. (2016) "Russian Nuclear Forces, 2016", *Bulletin of the Atomic Scientists*, vol. 72, nr 3: 125–134.
- Lavrov, Anton (2015) "Towards a Professional Army", *Moscow Defense Brief*, nr 4: 16–19.
- McDermott, Roger (2015a) "Moscow Announces the Creation of Rapid Reaction Forces—Again", *Eurasia Daily Monitor*, vol. 12, nr 107, 9 juni.
- McDermott, Roger (2015b) *Brothers Disunited: Russia's Use of Military Power in Ukraine*, Foreign Military Studies Offices, april, http://fmso.leavenworth.army.mil/Collaboration/international/McDermott/Brotherhood_McDermott_2015.pdf (hämtad 19 oktober 2016).
- Michajlov, Aleksej (2016) "Raskrytyje rezervy", *Vojenno-promyslennyj kurjer*, 23, 22–28 juni.
- Milkavkaz.net (2016) "Vooruzjennyje sily dnr i lnr: bojevoj i tjislennyj sostav", <http://www.milkavkaz.net/2016/07/vooruzhennye-sily-dnr-i-lnr-boevoj-i-chislennyj-sostav.html> (hämtad 17 oktober 2016).
- Mokrushin, Denis (2015) "Published Data on Noncombat Losses in the Russian Armed Forces", *Moscow Defense Brief*, nr 4: 21–24.
- Muchin, Vladimir (2015) "Rezervistam dadut komandu v sentjabre", *Nezavisimaja gazeta*, 20 juli, http://www.ng.ru/armies/2015-07-20/1_reserv.html (hämtad 7 december 2015).
- Nezavisimaja gazeta* (2016), 20 januari, <http://www.ng.ru/news/530051.html> (hämtad 25 februari 2016).
- Nikolskij, Aleksej (2015) "Rossijskaja armija ukomplektovana na rekordnyje 92%", *Vedomosti*, 13 december, <http://www.vedomosti.ru/politics/articles/2015/12/14/620756-rossijskaja-armiya-ukomplektovana-rekordnie-92> (hämtad 17 augusti 2016).
- Norberg, Johan (2015) *Training to Fight – Russian Military Exercises 2011–2014*, Totalförsvarets forskningsinstitut, december.
- ONI (2015) "The Russian Navy – A Historic Transition", *Office for Naval Intelligence*, december, <http://www.oni.navy.mil/Portals/12/Intel%20agencies/russia/Russia%202015print.pdf?ver=2015-12-14-082038-923> (hämtad 29 september 2016).
- Oruzjije Rossii* (2014) "Zadachi, stojasjtjje pered podrazdelnijami MTO v chode proverki bojevoj gotovnosti, uspesjno vypolneny", *Oruzjije Rossii News Agency*, 8 mars, <http://www.arms-expo.ru/news/archive/zadachi-stoyaschie-pered-podrazdelenimi-mto-v-hode-proverki-boevoy-gotovnosti-uspeshno-vypolneny-08-03-2014-11-59-00/> (hämtad 22 maj 2014).
- Oxenstierna, Susanne (2013) "Defence Spending" i Hedenskog, Jakob & Vendil Pallin, Carolina (red.) *Russian Military Capability in a Ten-year Perspective – 2013*, Totalförsvarets forskningsinstitut, december: 103–20.
- Petrov V. G. (2008) "Waking the CBRN bear", *CBRNe World*: 24–27.
- Podvig, Pavel (2015) "Russia tests command and control system in an exercise with multiple missile launches", *Russian Strategic Nuclear Forces* websida, 30 oktober, http://russianforces.org/blog/2015/10/russia_tests_command_and_contr.shtml (hämtad 2 november 2015).
- Podvig, Pavel (2016a) "Current status", *Russian Strategic Nuclear Forces* websida, 12 januari, <http://russianforces.org/current/> (hämtad 11 mars 2016).
- Podvig, Pavel (2016b) "Strategic Rocket Forces", *Russian Strategic Nuclear Forces* websida, 12 januari, <http://russianforces.org/missiles/> (hämtad 11 mars 2016).
- Podvig, Pavel (2016c) "Strategic fleet", *Russian Strategic Nuclear Forces* websida, 12 januari, <http://russianforces.org/navy/> (hämtad 11 mars 2016).
- Podvig, Pavel (2016d) "Strategic aviation", *Russian Strategic Nuclear Forces* websida, 12 januari, <http://russianforces.org/aviation/> (hämtad 11 mars 2016).
- Podvig, Pavel (2016e) "Soviet and Russian submarines in service – past and present", *Russian Strategic Nuclear Forces* websida, 15 februari, http://russianforces.org/blog/2016/02/soviet_and_russian_submarines.shtml (hämtad 16 februari 2016).
- Potomac Foundation (2016) presentation om erfarenheter från kriget i Ukraina, Stockholm, 3 mars.

- Prushinsky, Alexey (2015) "Russian Air Strength: the Latest Look", *Moscow Defence Brief*, nr 6: 5–9.
- Puchov, Ruslan (2016) "Poligon budusjtjego", *Russia in Global Affairs, Moskva*, <http://www.globalaffairs.ru/global-processes/Poligon-budushego-17997> (hämtad 31 mars 2016).
- Ramm, Alexej (2016) "Gubernatorov, FSB i politsiju v slutjaje vojny podtjinjat vojennym", *Izvestia*, 11 oktober, <http://izvestia.ru/news/637442> (hämtad 17 oktober 2016).
- RIA Novosti (2011) "Gensjtab: mobilizatsjonnyj rezerv armii RF sostavljaet 700 tys tjelovjek", 17 november, https://ria.ru/defense_safety/20111117/490941556.html (hämtad 17 september 2016).
- RIA Novosti (2012) "Putin podderzjal ideju sozdanija v Rossii tjastnych vojennyh kompanii", 11 April, http://ria.ru/defense_safety/20120411/623227984.html (hämtad 7 april 2016).
- RIA Novosti (2013) "Tjislennost mobilizatsjonnoho rezerva VS RF sostavit porjadka 9 tysjatj", 14 mars, https://ria.ru/defense_safety/20130314/927246790.html (hämtad 17 september 2016).
- RIA Novosti (2015a) "Cholzakov: kontraktniki sostavljajut boljeje poloviny vojennoosluzsasjtjich VDV Rossii", 16 maj, http://ria.ru/defense_safety/20150516/1064855291.html (hämtad 31 mars 2016).
- RIA Novosti (2015b) "VMF: podvodnyj flot ukomplektovan kontraktnikami praktitjeski na 100%", 25 april, http://ria.ru/defense_safety/20150425/1060847980.html#ixzz3YrhHJduE (hämtad 31 mars 2016).
- RIA Novosti (2016a) "Boljeje 50 tysjatj kontraktnikov prisjli v armiju v 2016 godu", 19 september, https://ria.ru/defense_safety/20160919/1477345411.html (hämtad 21 september 2016).
- RIA Novosti (2016b) "Tjislennost VDV RF rastjet, perevooruzjenje prodolzjajetsa", 2 augusti, <http://tass.ru/armiya-i-opk/3502982> (hämtad 17 augusti 2016).
- RIA Novosti (2016c) "Komandujusjtjij VDV: tjislo mirotvortjeskich meroprijatii vyroslo potjti v vosem raz s 2013 goda", 2 augusti, <http://tass.ru/armiya-i-opk/3503288> (hämtad 17 augusti 2016).
- RIA Novosti (2016d) "Opredelena okontjatelnata struktura Rosgvardii", 6 september, https://ria.ru/defense_safety/20160906/1476203126.html (hämtad 20 september 2016).
- RIA Novosti (2016e) "Rosgvardija polutjit novyje BTR-82B v sledujusjtjem godu", 13 september, https://ria.ru/defense_safety/20160913/1476793543.html (hämtad 20 september 2016).
- RIA Novosti (2016f) "Putin podpisal ukaz ob uvelitjenij sjtata MVD boljeje tjem na 64 tysjatji tjelovek", 7 juli, https://ria.ru/defense_safety/20160707/1460902586.html (hämtad 25 augusti 2016).
- RIR (2015) "Russian Radiation Defence Troops to hold drills with India, Mongolia", *Russia & India Report*, 11 januari, https://in.rbth.com/economics/defence/2016/01/11/russian-radiation-defence-troops-to-hold-drills-with-india-mongolia_558125 (hämtad 10 februari 2016).
- Roffey, Roger (2016) *Russia's EMERCOM: the handling of emergencies and political credibility*, Totalförsvarets forskningsinstitut, maj.
- Rossijskaja gazeta (2014) "Sevjer' Arktiki", 1 december, <https://rg.ru/2014/12/01/komandovanie-site.html> (hämtad 15 augusti 2016).
- Roth, Andrew & Tavernise, Sabrina (2014) "Russians revealed among Ukraine Fighters", *The New York Times*, 27 maj, http://www.nytimes.com/2014/05/28/world/europe/ukraine.html?_r=1 (hämtad 11 augusti 2016).
- Rozjdestvenskij, Ilja, Bajev, Anton & Rusjaeva, Polina (2016) "Prizraki vojny: kak v Sirii pojavilas Rossijskaja tjastnaja armija", *RBK Zjurnal*, nr 9, september, <http://www.rbc.ru/magazine/2016/09/57bac4309a79476d978e850d> (hämtad 25 augusti 2016).
- Russian Defense Policy (2015) "Ten 'New' Chemical Defense Regiments", *Russian Defense Policy* websida, 5 juli, <https://russiandefpolicy.wordpress.com/tag/cbrn/> (hämtad 1 februari 2016).
- Rustamovaja, Farida, Michajlova, Anastasija & Makutinaja, Marija (2016) "Gvardejskij prizyv", *RBK*, 7 april, <http://www.rbc.ru/newspaper/2016/04/07/5705216a9a7947cc9301736c> (hämtad 7 april 2016).
- Safronov, Ivan (2016) "Minoborony menjajet sklady na kompleksy", *Kommersant*, 29 februari,

- <http://www.kommersant.ru/doc/2926598> (hämtad 23 maj 2016).
- Sheehan, Michael (2010) "Military security" i Collins, Alan (red.) *Contemporary Security Studies* (andra upplagan), Oxford, Oxford University Press: 169–182.
- Sivkova, Aljena & Kazakov, Igor (2014) "V Rossii predlagajut prizyvati v armiju odin raz v god", *Izvestiia*, 7 oktober, <http://izvestia.ru/news/577639> (hämtad 30 mars 2016).
- Sokov, Nikolai N. (2014) "Why Russia calls a limited nuclear strike 'de-escalation'", *Bulletin of the Atomic Scientists*, 13 mars, <http://thebulletin.org/why-russia-calls-limited-nuclear-strike-de-escalation> (hämtad 20 juni 2016).
- Studiopedia.ru (2015) "Organizatsionno-shtatnaja struktura linejnykh organov VOSO", *Studiopedia.ru*, 1 april, http://studiopedia.ru/7_38459_organizatsionno-shtatnaya-struktura-lineynih-organov-vozo.html (hämtad 23 maj 2015).
- Sutyagin, Igor (2012) *Atomic Accounting: A new estimate of Russia's non-strategic nuclear forces*, London, Royal United Services Institute, november.
- Sutyagin, Igor (2015) "Detailing Russian Forces in Syria", *RUSI Defence Systems*, Vol. 17, 13 November.
- Sutyagin, Igor (2016) *Atomic Accounting: The Update*, Royal United Services Institute, kommande.
- Svynarenko, Arseniy (2015) *The Russian demography problem and the armed forces: Trends and challenges until 2035*, Finnish Defence Research Agency, rapportutkast, juni.
- TASS (2015) "Minoborony: tjslo prizyvnikov, vybirajusjtjich dvuchletniju sluzjbu po kontraktu, rastjet", 3 april, <http://tass.ru/armiya-i-opk/1877306> (hämtad 17 augusti 2016).
- Tonkosjkurov, Vasilij (2015) "Vazhnejshij prioritet Gensjtaba", *Vojenno-promysjlennyj kurjer*, 21–27 oktober (nr 40).
- Vendil Pallin, Carolina (2006) *De ryska kraftministerierna: Maktverktyg och maktförsäkring*, *Totalförsvarets forskningsinstitut*, juni.
- Vojenno-promysjlennyj kurjer* (2014) "V gosdume formirujut podrazdelenija iz rezervistov", 15–21 oktober, nr 38.
- Volzjskii, Ilja (2015) "Pesok im puchom", *Novoje vremja*, nr 40, 30 november: 16–19.
- Westerlund, Fredrik & Norberg, Johan (2016) "Military Means for Non-Military Measures: The Russian Approach to the Use of Armed Force as Seen in Ukraine", *Journal of Slavic Military Studies*, 29, 4: 576-601.
- Winfield, Gwyn (2014) "Russian CBRN defence training is stepped up", 14 november, *CBRNe World*, http://cbrneworld.com/news/russian_cbrn_defence_training_is_stepped_up#ixzz3uxKL1uEO (hämtad 12 februari 2016).
- Åtland, Kristian, Bukkvoll, Tor, Due Enstad, Johannes & Tønnessen, Truls (2016) *Russlands militære intervensjon i Syria*, *Forsvarets forskningsinstitutt (FFI)*, 15 mars.

Hemsidor

- <http://www.warfare.be> (2016).
- <http://www.milkavkaz.net> (2016).
- <http://navy-korabel.livejournal.com> (2016).

3. Rysslands militära handlingsfrihet 2016

Fredrik Westerlund och Johan Norberg, med kartor av Per Wikström

Under de senaste åren har de ryska Väpnade styrkorna erhållit mer personal, nya vapensystem och ytterligare erfarenhet genom övningar och stridsoperationer, såsom beskrivits i föregående kapitel. Vad innebär det för Rysslands militära handlingsfrihet? Syftet med detta kapitel är att bedöma den militära handlingsfriheten 2016 och därmed bidra till bedömningen av rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv. Vi gör detta genom att, mot bakgrund av beskrivningen i kapitel 2, bedöma Rysslands handlingsfrihet med militära resurser för tre övergripande uppgifter: operationer med försvarsgrensgemensam strid, fjärrstrid samt strategisk avskräckning. Vilka förband kunde Rysslands Väpnade styrkor tillhandahålla för dessa tre uppgifter under 2016?

Vi analyserar förutsättningarna för att generera förband för att inleda en eller flera operationer i *potentiella* ryska krigsskådeplatser (*teatr vojennykh dejstvij*). En krigsskådeplats är ett område motsvarande större delen av en kontinent med anslutande hav och luftrummet ovanför dessa inom vilket formationer och förband genomför operationer av strategisk karaktär (se appendix A2.1 Konceptuell terminologi). En krigsskådeplats geografiska utsträckning beror på omfattningen och karaktären av den militära konflikten.

Vår bedömning avser militär handlingsfrihet för operationer, inte krigföringsförmåga. Det senare beror på ett flertal andra faktorer som inte ingår i vår analys, som operationsmiljön, motståndaren och allierade samt andra kontextuella inslag (Försvarsministeriet 2011: avsnitt 4–1). Vi bedömer potentiell förmåga och inte tillämpad sådan (jämför Freedman 2012: 21). För att bedöma den faktiska krigföringsförmågan krävs krigsspel, vilket ligger utanför ramen för denna studie. Vår bedömning av Rysslands handlingsfrihet med militära resurser kan dock tjäna som underlag för krigsspel. Det bör också framhållas att de tre övergripande uppgifterna som analyseras endast utgör delar, om än viktiga sådana, av Rysslands militära handlingsfrihet.

I rapporten *Rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv – 2013* bedömde vi rysk militär handlingsfrihet utifrån antagandet att Ryssland svarade på ett uppkommande hot och att tiden för förberedelser var knapp. I ljuset av de senaste årens utveckling anser vi det mer relevant att bedöma den militära handlingsfriheten i situationer när Ryssland *initierar* användandet av militärt våld. Rysslands stridsoperationer i Ukraina och i Syrien föregicks av få tydliga tecken på förberedelser, trots att dessa genomförts under veckor – möjligen månader – innan striden inleddes. Denna bedömning speglar därför i första hand rysk handlingsfrihet med militära resurser i lägen när Ryssland väljer att inleda en militär konflikt, efter att obemärkt ha genomfört förberedelser för operationen. Vårt analytiska fokus på inledningsfasen av en stridsoperation ska inte tolkas som att vi tror att en eventuell konflikt blir kortvarig. Vi utgår från att en militär konflikt kan uppstå snabbt, men tillstår att den mycket väl kan bli utdragen.

Att bedöma militär handlingsfrihet

Vår målsättning är att göra en balanserad bedömning av Rysslands militära handlingsfrihet. Vad gäller operationer med försvarsgrensgemensam strid, görs bedömningen både för defensiva operationer med initialt tillgängliga förband och för offensiva operationer med förstärkningar från andra delar av Ryssland. Avseende fjärrstridsoperationer bedömer vi tillgängliga resurser för Rysslands västra krigsskådeplats, under antagandet att förutsättningarna är snarlika för andra potentiella ryska krigsskådeplatser. Strategisk avskräckning gör sig gällande globalt eller inter-regionalt och bedöms därför för Ryssland som helhet. Rysk strategisk avskräckning med militära medel vilar på den strategiska kärnvapenförmågan samt på förmågan till fjärrstrid och operationer med försvarsgrensgemensam strid.

Vårt fokus i bedömningen 2013 (Carlsson *et al.* 2013) låg på manöverförband. Andra delar av försvarsgrensgemensam strid – som marina förband, flygförband och stödfunktioner inom Markstridskrafterna – analyserades inte i detalj utan antogs vara tillräckliga. I föreliggande rapport har analysen breddats till att omfatta även dessa delar. Den typ av operationer med försvarsgrensgemensam strid som ligger till grund för analysen är baserad på de senaste årens ryska strategiska övningar. Kärnan i en sådan strid är markstrid, det vill säga markstridskrafternas strid i syfte att ta och kontrollera territorium med understöd av andra förband såväl från Markstridskrafterna som från Marinstridskrafterna samt Luft- och rymdstridskrafterna (se Norberg 2015). Ryssland satte in en motsvarande styrka i samband med stridsoperationerna i Ukraina under 2014.

Disposition

Bedömningen av Rysslands militära handlingsfrihet är baserad på de Väpnade styrkornas sammansättning såsom den redovisas i kapitel 2 samt på ett antal antaganden och bedömningar. De fyra första avsnitten nedan fokuserar på tillgängliga förband för operationer med försvarsgrensgemensam strid. Vi bedömer först begränsningar i möjligheterna att skicka förstärkningar, dvs. vi identifierar de förband som inte kan omgruppera på grund av geografiska begränsningar och vi gör antaganden rörande storleken på den förbandsmassa som kvarhålls i varje potentiell krigsskådeplats för att hantera oförutsedda händelser (avsnitt 3.1). Därefter bedömer vi i avsnitt 3.2 antalet stridsdugliga förband bland de nominellt tillgängliga förbanden samt dessas stridsberedskap.

Bedömningen av handlingsfrihet med militära resurser för operationer med försvarsgemensam strid *med initialt tillgängliga förband* görs separat för de fem huvudsakliga potentiella krigsskådeplatserna: östra, centralasiatiska, södra, västra och arktiska krigsskådeplatsen (avsnitt 3.3). Varje krigsskådeplats utgår från Rysslands fem gemensamma strategiska kommandon och de motsvarande geografiskt bundna militärdistrikten. Förbanden grupperade i respektive militärdistrikt, som ett resultat av Väpnade styrkornas utgångsgruppering, utgör den initiala förbandsmassan i händelse av oförutsedda militära konflikter. Därefter bedömer vi Rysslands militära handlingsfrihet för offensiva operationer med försvarsgrensgemensam strid *med förstärkningar*, i ljuset av begränsningar i möjligheterna att skicka förstärkningar, antalet tillgängliga stridsdugliga förband samt mot bakgrund av ryska övingsmönster och stridserfarenheter (avsnitt 3.4).

Därefter bedömer vi de tillgängliga resurserna för fjärrstrid – både med konventionella vapen och kärnvapen – i Rysslands västra krigsskådeplats (avsnitt 3.5). Mot bakgrund av tillgängliga resurser för operationer med försvarsgrensgemensam strid och fjärrstrid samt de strategiska kärnvapenförbanden bedömer vi sedan det militära bidraget till strategisk avskräckning i avsnitt 3.6. Slutligen redovisar vi slutsatser rörande Rysslands handlingsfrihet med militära resurser 2016 i avsnitt 3.7.

3.1 Utgångsgruppering och förstärkningsbegränsningar

Vilka formationer och förband kan inte skickas som förstärkningar till andra krigsskådeplatser? Vår uppskattning av begränsningar för att skicka förstärkningar bygger på några antaganden. För det första förutsätter vi att Ryssland inte lämnar någon del av landet oförsvarad utan kvarhåller tillräckliga resurser för att kunna genomföra en defensiv operation med försvarsgrensgemensam strid. Vi antar att minsta möjliga förbandsmassa för att kunna genomföra en sådan operation med försvarsgrensgemensam strid är:

- En markstridskraftsformation (armé) med åtminstone motsvarande tre manöverbrigader, en lednings-/sambandsbrigad, en artilleri-, en luftvärns- samt en logistikbrigad.
- Minst två eskadriljer av tunga attack- respektive jaktflygplan samt en luftförsvarsdivision.
- Alla Arméflygets helikoptrar, som främst är taktiska resurser, antas förbli i sitt militärdistrikt, vilket underlättar för attackflygplan att omgruppera till andra krigsskådeplatser.
- Alla Marinstridskrafternas enheter, för att kunna ge eldunderstöd och genomföra en landsättningsmanöver med marininfanteri.

Dessutom antar vi att en division ur luftlandsättningstrupperna kommer att avsättas som strategisk reserv, bl.a för att kunna sättas in som stöd för en minimerad defensiv operation med försvarsgrensgemensam strid om behov uppstår. Vi har reviderat vår bedömning från 2013 att Östra militärdistriktets betydande militära resurser sannolikt inte skulle omgrupperas annorstädes. Eftersom förband från Östra militärdistriktet har satts in i operationer i östra Ukraina (se t. ex. Sutyagin 2015) antar vi nu att det inte finns restriktioner för förstärkningar från Östra militärdistriktet.

För det andra förutsätter vi att geografin förhindrar vissa förband att omgrupperas från utgångsgrupperingen som framgår av karta 2.1. Förband i Rysslands militärbaser utomlands – två i Georgien, en i Armenien och en i Tadzjikistan – antas bara kunna delta i operationer i deras respektive krigsskådeplatser. Samma gäller geografiskt isolerade enheter: 11. armékåren i Kaliningrad, den försvarsgrensgemensamma formationen på Krim, förband på Kamtjatka, samt 68. armékåren på Sachalin och Kurilerna. Även Marinstridskrafternas förband begränsas av geografi. Det går att skicka fartyg mellan de olika marinerna, vilket har skett vid flera tillfällen. Omgruppering av så stora marina förband så att det skulle innebära en avgörande skillnad för förmågan att genomföra

operationer skulle dock vara en tydlig indikation på en förestående operation. Vi antar därför att Marinstridskrafternas förband huvudsakligen blir kvar i sina respektive regioner för att bevara överraskningsmomentet och därmed initiativet. Förband som inte bedöms kunna omgrupperas anges i kursiv stil i vår översikt över tillgängliga förband för en operation med försvarsgrensgemensam strid (tabellerna 3.1a-b nedan).

Slutligen antar vi att Rysslands strategiska transportsystem förmår omgruppera större styrkor och inte begränsar förstärkningar mellan olika krigsskådeplatser, åtminstone inte för att flytta ett par formationer av armés storlek. De Väpnade styrkorna förfogar över både strategiska och taktiska transportresurser och Transportledningstjänsten (*Voennyje soobsjtjenija*, VOSO) som hanterar militära transportbehov med stöd från civila myndigheter (se kapitel 2, avsnitt 2.7). Förflyttning av operationsmässigt signifikanta markstridskraftsförband kräver järnvägar med rysk spårvidd. Bortanför sådana järnvägar måste en markstridskraftsdominerad operation med försvarsgrensgemensam strid förlita sig på vägtransporter eller tillgång till andra järnvägar.

Rysslands stridsoperationer i Syrien vittnar om en rysk förmåga att genomföra operationer bortanför Rysslands gränser. Flygvapnet klarade enligt Ruslan Puchov (2016: 214) att upprätthålla högt operationstempo och hög funktions- och stridsduglighet för flygplan och besättningar. De ryska förbandens visade betydande uthållighet eftersom logistiken fungerade bättre än vad många inledningsvis trodde (Åtland *et al.* 2016: 47; Gorenburg 2016, Gressel 2016). I det här fallet har Ryssland övervunnit sitt traditionella beroende av järnvägsburet underhåll och kraftigt förbättrat sin användning av underhållslinjer till sjöss och i luften (McDermott 2015). Mark Galeotti (2016) påpekar dock att Ryssland i Syrien strider mot en fiende med minimal kapacitet att bekämpa dessa försörjningslinjer.

3.2 Att bedöma förbands stridsduglighet och beredskap

Hur många förband ur de Väpnade styrkorna har 2016 beredskap att kunna sättas in i en operation med försvarsgrensgemensam strid? Försvarsministeriets Encyklopedi (Försvarsministeriet 2016a) föreskriver att ett förband har full stridsduglighet (*boevaja sposobnost*) om minst 75 procent av materiel och personal är fullt funktions- och stridsdugliga. Under 75 procent har förbandet delvis stridsduglighet; under 30 procent saknar det stridsduglighet. Vi ser ingen anledning att använda andra kriterier än ryska Försvarsministeriet för att bedöma förbands stridsduglighet. Det saknas systematiska uppgifter om bemanningsnivåer och materielens funktionsduglighet på förbandsnivå. Vi antar att generella siffror för hela Väpnade styrkorna och varje försvarsgren speglar förhållanden på förbandsnivå.

När det gäller personal framhåller Försvarsministeriet i offentliga siffror en ökad rekrytering av kontraktsanställda soldater och kadetter samt storleken på de årliga värnpliktskullarna. Försvarsministeriets tystnad om hur stor andel som förnyar sina kontrakt gör nettobedömningar svåra. Vi antar därför att

bemanningsnivåerna som Försvarsministeriet anger för 2016 – cirka 90 procent (se avsnitt 2.6) – speglar verkligheten. Kort sagt, alla nominellt tillgängliga enheter i kapitel 2 har tillräckligt med personal 2016 för att ha full stridsduglighet.

Försvarsminister Sergej Shoigu angav i augusti 2016 att materielens funktionsduglighet i Flygvapnets förband var 63 procent, i luftförsvarsförbanden 96 procent, i Rymdstridskrafterna 98 procent, i Marinstridskrafterna 76 procent och i Markstridskrafterna runt 94 procent (Försvarsministeriet, 2016b). Mot bakgrund av dessa officiella siffror om materielens funktionsduglighet uppskattar vi att två tredjedelar av alla nominellt tillgängliga flygvapenförband (flygplans- och helikopterenheter) har full stridsduglighet. För Marinstridskrafternas förband använder vi bedömningen av olika fartygs stridsduglighet från föregående kapitel (se tabell 2.3). Funktionsdugligheten på materielen i andra försvarsgrenar är över 90 procent enligt officiella siffror, och därför antar vi att alla dessa förband har full stridsduglighet.

Beredskap handlar inte bara om bemanningsgrad och hur väl materielen fungerar. Övningar gör det möjligt att forma en grupp individuella soldater till en fungerande enhet som kan lösa tilldelade uppgifter inom ramen för en operation. Oanmälda beredskapskontroller bidrar till att höja beredskapsnivån. Ryska övningar och oanmälda beredskapskontroller är av sådan storlek och omfattning (se avsnitt 2.8) att vi antar att förband och formationer kan vara fungerande delar i en operation med försvarsgrensgemensam strid och att ledningsstrukturer kan hantera komplexiteten i sådana operationer. Samordning mellan försvarsgrenarna i operationen i Syrien visade att ett regionalt försvarsgrensgemensamt kommando snabbade upp beslutsfattandet (Gorenburg 2016). Det gav även erfarenhet av att använda nya vapensystem och operativa och taktiska koncept, liksom erfarenhet av operationslogistik (Åtland *et al.* 2016: 39). Dock är erfarenheterna i Syrien förmodligen av begränsad nytta i en operation med försvarsgrensgemensam strid mot en motståndare med moderna vapensystem och välutbildade förband (jämför Gressel 2016).

Tabell 3.1a Bedömt stridsdugliga formationer och förband inom Markstridskrafterna och Inrikestrupperna, tillgängliga för operationer med FGS

FGS-funktion	Östra krigsskådeplatsen	Centralasiatiska krigsskådeplatsen	Södra krigsskådeplatsen	Västra krigsskådeplatsen	Arktiska krigsskådeplatsen
Ledning	Östra GSK	Centrala GSK	Södra GSK	Västra GSK	Norra GSK
Markstridskrafter					
Ledning	1 ledning- och sambandsbrigad 1 sambandsbrigad	1 ledning- och sambandsbrigad 1 sambandsbrigad	1 ledning- och sambandsbrigad 1 sambandsbrigad	1 ledning- och sambandsbrigad	1 ledning- och sambandsbrigad
Manöver ^{a)}	5 ledning- och sambandsbrigader	2 ledning- och sambandsbrigader	2 ledning- och sambandsbrigader	2 ledning- och sambandsbrigader	2 ledning- och sambandsbrigader
Luftlandsättnings-trupper ^{b)}	1 armé (3) 1 armékår – Sachalin (3)* 3 arméer (7)	1 armé (3)	1 armé (3) 1 armé – Krim (1)* 1 armé (5)	1 armé (3) 1 armékår – Kaliningrad (2)* 1 armé (4) 1 stridsvagnsarmé (5)	1 armé (3) 1 armékår – Kaliningrad (2)* 1 armé (2)
Eld-understöd	2 luftburna brigader	1 luftburna brigad	1 luftburna division 1 luftburna brigad	2 luftburna divisioner 1 luftburna division	
Rörlighet	1 artilleribrigad 1 luftvärnsbrigad	1 artilleribrigad 1 luftvärnsbrigad	1 artilleribrigad 1 luftvärnsbrigad	1 artilleribrigad 1 luftvärnsbrigad	1 artilleribrigad 1 luftvärnsbrigad
Uthållighet	3 artilleribrigader 3 markrobotbrigader 2 luftvärnsbrigader 1 CBR-brigad	2 artilleribrigader 3 markrobotbrigader 2 luftvärnsbrigader 1 CBR-brigad	1 artilleribrigad 2 markrobotbrigader 1 luftvärnsbrigad 1 CBR-brigad	2 artilleribrigader 3 markrobotbrigader 2 luftvärnsbrigader 1 CBR-brigad	2 artilleribrigader 3 markrobotbrigader 2 luftvärnsbrigader 1 CBR-brigad
Inr. trupperna	2 järnvägstrupperbrigader 1 ingenjörbrigad	3 järnvägstrupperbrigader 1 ingenjörbrigad	2 järnvägstrupperbrigader 1 ingenjörbrigad	3 järnvägstrupperbrigader 3 ingenjörbrigader	3 järnvägstrupperbrigader 3 ingenjörbrigader
	1 logistikbrigad	1 logistikbrigad	1 logistikbrigad	1 logistikbrigad	1 logistikbrigad
	3 logistikbrigader	1 logistikbrigad	1 logistikbrigad	1 logistikbrigad	1 logistikbrigad
	2 brigader	3 divisioner + 2 brigader	6 brigader	2 divisioner + 9 brigader	2 divisioner + 9 brigader

Källor: Kapitel 2, avsnitt 2.2.

Kommentar: Förband och formationer här avsedda för en krigsskådeplats är för enkelhets skull samma förband som är utgångsgrupperade inom det huvudsakliga militärdistriktet, även om de inte är underställda det militärdistriktet. Förband med kursiv stil är inte tillgängliga för omgruppering. De behövs antingen för en operation med försvarsgemensam strid inom sin krigsskådeplats eller är lästa geografiskt (markeras*). Förband och formationer med fet stil är tillgängliga för omgruppering. Nummer inom parentes anger antalet manöverbrigader (eller motsvarande).

Anmärkning: (a) En motorskyttedivision räknas som två motorskyttebrigader; marinfanteriförband listas som manöverförband i tabell 3.1b; (b) vi betraktar här luftlandsättnings- och luftburna divisioner som likadana, trots att de har något olika tillämpningsområden.

Förkortningar: CBR = chemical, biological and radiological (eng); FGS = försvarsgemensam strid; Inr = inrikes; GSK = gemensamt strategiskt kommando

Tabell 3.1b Bedömt stridsdugliga formationer och förband inom Luft- och rymdstridskrafterna och Marinstridskrafterna, tillgängliga för operationer med försvarsgemensam strid.

FGS-funktion	Östra krigsskådeplatsen	Centralasiatiska krigsskådeplatsen	Södra krigsskådeplatsen	Västra krigsskådeplatsen	Arktiska krigsskådeplatsen
Luft- och rymdstridskrafterna					
Ledning ^(a)	11. FLA HKV	14. FLA HKV	4. FLA HKV	6. FLA HKV	45. FLA HKV
Eldunderstöd	2 jakt/multirollflygeskadriiljer (20) 2 tunga attackflygeskadriiljer (20) 5 attackhelikoptereskadriiljer (50)	2 jakt/multirollflygeskadriiljer (20) 2 tunga attackflygeskadriiljer (20) 2 attackhelikoptereskadriiljer (20)	2 jakt/multirollflygeskadriiljer (20) 2 tunga attackflygeskadriiljer (20) 6 attackhelikoptereskadriiljer (60)	2 jakt/multirollflygeskadriiljer (20) 2 tunga attackflygeskadriiljer (20) 7 attackhelikoptereskadriiljer (75)	
	5 jakt/multirollflygesk (55) 3 tung attackflygesk (35) 5 attackflygeskadriiljer (47)	1 jakt/multirollflygesk (14)	6 jakt/multirollflygesk (60) 5 tung attackflygesk (55) 5 attackflygeskadriiljer (54)	9 jakt/multirollflygesk (87) 2 tung attackflygesk (20)	
	1 luftförsvarsdivision ^(b)	1 luftförsvarsdivision	1 luftförsvarsdivision	3 luftförsvarsdivision ^(c)	1 luftförsvarsdivision
	2 luftförsvarsdivisioner	1 luftförsvarsdivisioner	1 luftförsvarsdivisioner	1 luftförsvarsdivisioner	
Rörlighet	1 L/M tpflygeskadriilj (10) 5 tphelikoptereskadriiljer (55)	1 L/M tpflygeskadriilj (14) 3 tphelikoptereskadriiljer (34)	1 L/M tpflygeskadriilj (10) 6 tphelikoptereskadriiljer (60)	1 L/M tpflygeskadriilj (14) 7 tphelikoptereskadriiljer (75)	
	1 L/M tpflygeskadriilj (10)	2 tunga tpflygeskadriiljer (18)	2 tunga tpflygeskadriiljer (18)	3 tunga tpflygeskadriiljer (28)	
Marinstridskrafterna					
Ledning ^(b)	Stillaohavsmarinens HKV	Kaspiska flottilljens HKV ^(d)	Svartahavs-marinens HKV	Östersjömarinens HKV	Norra marinens HKV
Manöver	2 marininfanteribrigader	½ marininfanteribrigad	1 marininfanteribrigad	1 marininfanteribrigad	1 marininfanteribrigad
Eldunderstöd xtb	3 korvetter 1 fregatt	3 korvetter 1 fregatt	4 ubåtar 2 korvetter	1 jagare	1 ubåt
luftvärn ^(e)	1 jagare 1 kryssare		1 kryssare 3 fregatt	1 jagare	1 hangarfartyg 2 kryssare, 1 jagare
raketartilleri ^(f)	3 landstigningsfartyg	8 korvetter	5 landstigningsfartyg	3 landstigningsfartyg	4 landstigningsfartyg
Rörlighet	4 landstigningsfartyg 2 landstigningsbåtar	6 landstigningsbåtar	6 landstigningsfartyg 1 landstigningsbåt	5 landstignings-fartyg 5 landstignings-båtar	4 landstigningsfartyg 2 landstigningsbåtar

Källor: Kapitel 2, avsnitt 2.2. **Kommentarer:** Förband med kursiv stil är inte tillgängliga för omgruppering. De behövs antingen för en minimal operation med FGS i krigsskådeplatsen. Resurser med **fet stil** är tillgängliga för omgruppering för operationer med FGS. Siffror inom parentes anger antal flygplan eller helikoptrar. Vi anger Luft- och rymdstridskrafternas förband som eskadriiljer om tio flygplan för att kunna jämföra. Nominellt tillgängliga förband ur Luft- och rymdstridskrafterna har minskats med en tredjedel (se avsnitt 3.2). Vi anger förband i Rysslands arktiska krigsskådeplats baserat på deras utgångsgruppering, dvs. inom Norra marinens område. **Anmärkingar:** (a) Högkvarter inom Marin- respektive Luft- och rymdstridskrafterna avser helas deras ledningsstruktur inklusive rörliga ledningsplatser; (b) Luftförsvarsdivisioner avser förband ur Luft- och rymdstridskrafterna med långräckviddiga luftvärnsrobotar; (c) Luftförsvarsdivisioner runt Moskva (2) och St Petersburg (1) torde förbli i sina utgångsgrupperingar; (d) Kaspiska flottilljen kan understödja den södra och den centralasiatiska krigsskådeplatsen; (e) kryssare kan understödja med fartygsbaserade långräckviddiga luftvärnsrobotar (S-300F; SA-N-6), jagare och fregatter understödjer med fartygsbaserade luftvärnsrobotar med 50-70 km räckvidd (SA-N1 och SA-N-7); (f) landstigningsfartygen *Ropucha* och *Aligator* listas här för två funktioner: eldunderstöd (rakettartilleri) och rörlighet. **Förkortningar:** esk= eskadriilj; FLA = Flyg- och Luftförsvarsarmé; L/M = Lätt/mellan tung; tp = transport; xtb = kryssningsrobot (mot markmål).

De Väpnade styrkornas stridsberedda enheter som bedöms vara tillgängliga för en operation med försvarsgrensgemensam strid 2016 sammanfattas översiktligt i tabell 3.1a–b, där enheter som inte går att omgruppera särredovisas. Tabell 3.1a–b visar även vilka stridsberedda formationer och förband som utgångsgrupperats i varje krigsskådeplats i fredstid. Den visar att det finns tillräckligt med *initialt* tillgängliga resurser i varje krigsskådeplats för att påbörja en operation med försvarsgrensgemensam strid, vilket diskuteras i avsnitt 3.3 nedan. Det gör det också möjligt för oss att bedöma vilka förbandsresurser som är tillgängliga för en offensiv operation med försvarsgrensgemensam strid *med förstärkningar*, vilket vi gör i avsnitt 3.4.

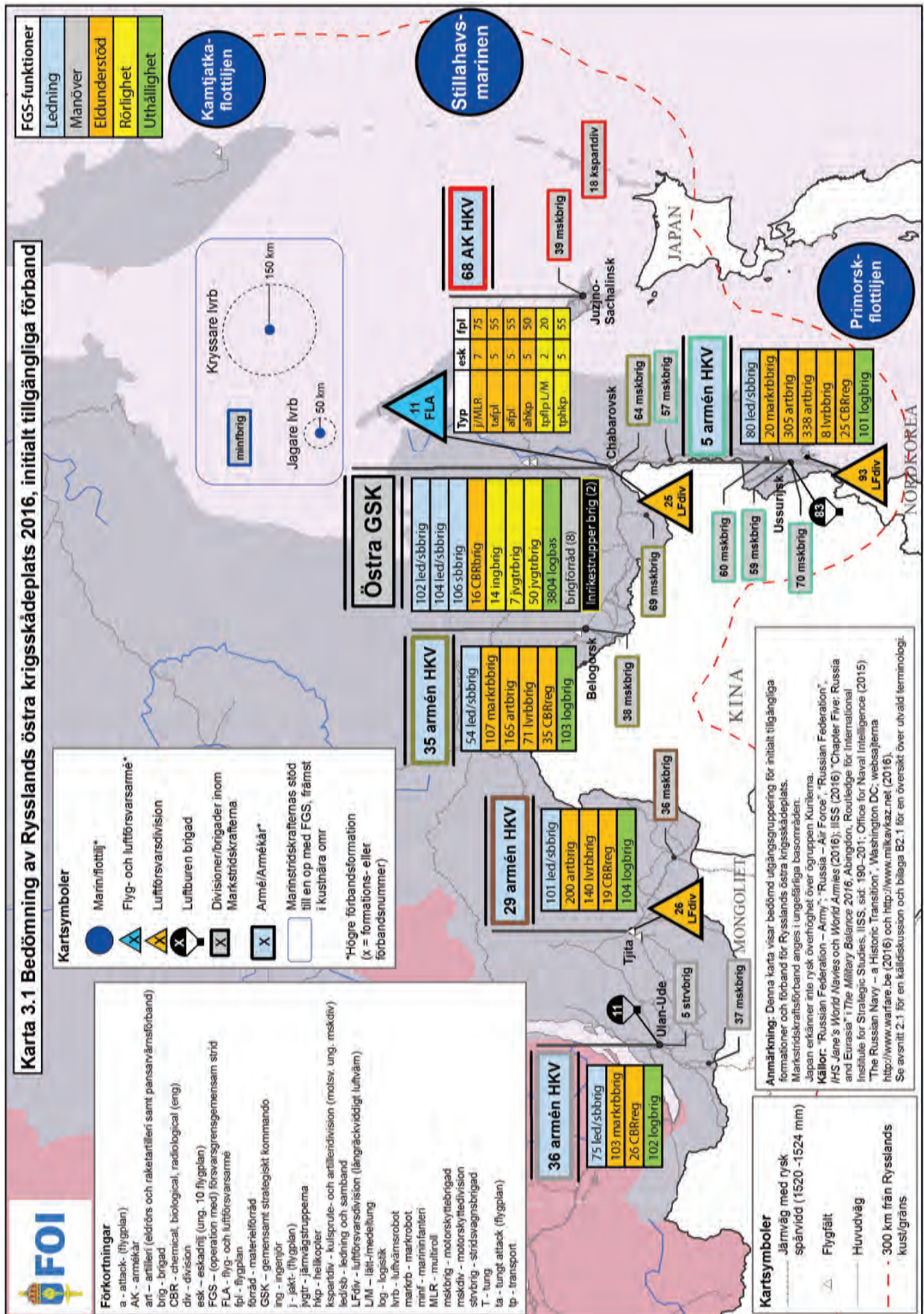
3.3 Inledningsvis tillgängliga förband i varje krigsskådeplats

Den fredstida utgångsgrupperingen av de ryska Väpnade styrkorna som beskrivs i kapitel 2 är de stridskrafter som Rysslands inledningsvis skulle kunna använda för operationer, främst defensiva, i olika krigsskådeplatser utan omfördelning av förstärkningar. En krigsskådeplats kan omfatta både ryskt och grannländers territorium. Fler än ett gemensamt strategiskt kommando torde kunna leda operationer i en krigsskådeplats, men för enkelhets skull håller vi oss här till att beräkna initialt tillgängliga militära resurser för det huvudsakliga gemensamma strategiska kommandot i varje krigsskådeplats. Vi antar även att varje gemensamt strategiskt kommando inledningsvis leder stridskrafter som finns i militärdistriktet där det är grupperat.

3.3.1 Rysslands östra krigsskådeplats

Karta 3.1 visar hur Rysslands östra krigsskådeplats täcker ryska Fjärran östern, Mongoliet, Kina och Stilla havet. Kartan visar Östra militärdistriktets fem markstridskrafterformationer, fyra arméer och – på Sachalin – en armékår, som potentiella kärnor i operationer med försvarsgrensgemensam strid. Tillsammans förfogar de över elva manöverbrigader - tio motorskyttebrigader och en stridsvagnsbrigad – samt en *de facto* motorskyttedivision anpassad till förhållandena på Sachalin och Kurilerna. Dessutom är två luftburna brigader och en marininfanteribrigad utgångsgrupperade i Östra militärdistriktet. Varje armé understöds av brigader för ledning/samband, eldunderstöd och uthållighet.

De två arméerna längst österut, 35. och 5. armén, är starkare i manöver- och eldunderstödsfunktionerna än 36. och 29. armén, som dock lednings- och sambandsmässigt verkar vara förberedda att ta emot och leda förband från andra militärdistrikt eller enheter baserade på det Östra militärdistriktets åtta brigadutrustningsförråd. Arméerna saknar egna understödsförband för rörlighet. De två järnvägstruppsbrigaderna och ingenjörbrigaden i militärdistriktet torde i krig vara underställda det Östra gemensamma strategiska kommandot, som dock saknar egna rörliga resurser för uthållighetsstöd såsom logistikbrigader. Järnvägar med rysk spårvidd finns endast i begränsad omfattning i det enorma området. Järnvägar möjliggör öst-västliga transporter inom Ryssland, men utanför Ryssland finns få sådana möjligheter.

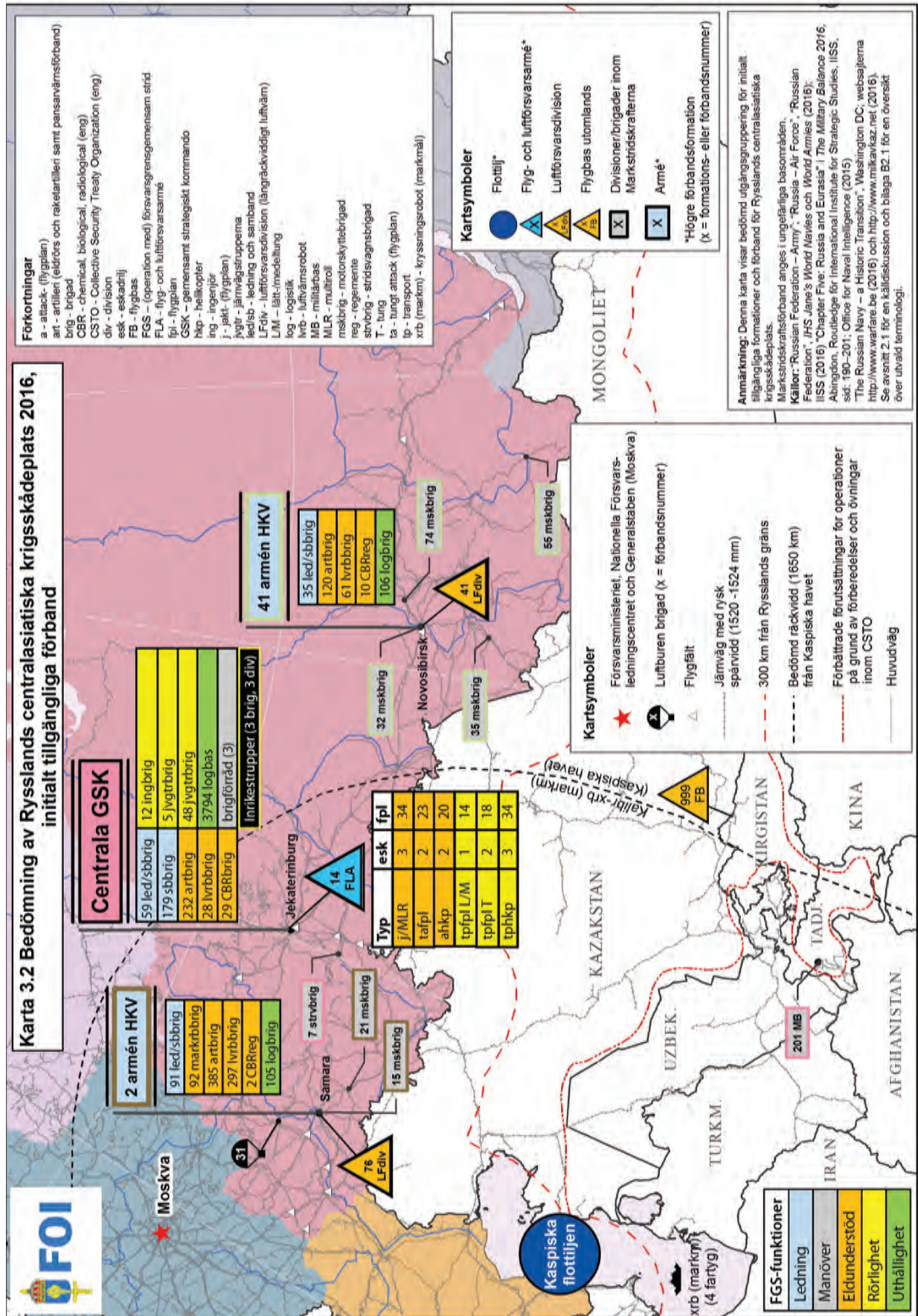

Stillahavsflottans enda kryssare och tio ubåtar kan stödja en försvarsgrensgemensam operation med kryssningsrobotar mot markmål, förutsatt tillräcklig förmåga att identifiera och ange mål. I kustområden kan den enda kryssaren och en jagare ge eldunderstöd med luftvärn och genomföra en sjöbaserad manöver med marininfanteriförband. Luft- och rymdstridskrafterna kan tillhandahålla eldunderstöd med sju eskadriljer jakt-/multirollflygplan, fem eskadriljer med tunga attackflygplan, fem eskadriljer attackhelikoptrar och tre luftförsvarsdivisioner. Flygvapenförband kan verka från minst tio flygfält, vilket torde vara förhållandevis lite i detta enorma område. Dessutom, Su-25-enheter övade 2014 att använda landsvägar som tillfälliga landningsbanor (Försvarsministeriet 2014). Inrikestrupperna kan understödja en försvarsgrensgemensam operation med två brigader.

Sammanfattningsvis förfogar Östra militärdistriktet över tillgångar för en försvarsgrensgemensam operation längs dess Stillahavskust, men bara för mark- och flygstridskraftsgemensamma operationer längre inåt land. Den relativa bristen på järnvägar med rysk spårvidd och rörliga förband för understöd av rörlighet och uthållighet begränsar operationsmöjligheterna utanför ryskt territorium.

3.3.2 Rysslands centralasiatiska krigsskådeplats

Karta 3.2 illustrerar Rysslands centralasiatiska krigsskådeplats, som omfattar Sibirien, Uralbergen, de fem centralasiatiska republikerna, Mongoliet samt nordvästra Kina, och som vetter mot Afghanistan och Iran. Karta 3.2 visar det Centrala militärdistriktets fredstida utgångsgruppering av stridskrafter med två markstridskrafterformationer, 41. och 2. arméerna, som potentiella kärnor för operationer med försvarsgrensgemensam strid. De förfogar tillsammans över sex motorskyttebrigader och en stridsvagnsbrigad. Dessutom finns det en luftburen brigad. Varje armé har brigader för understöd för ledning/samband, eldunderstöd och uthållighet. Generalstaben överförde 2016 både 23. och 28. motorskyttebrigaden från Centrala militärdistriktet till formationer i Västra militärdistriktet. Centrala militärdistriktet har tre brigadutrustningsförråd belägna i sin östra del. Centrala militärdistriktet framstår därför sammantaget som en strategisk reserv för att stödja omgruppering av stridskrafter både öster- och västerut, förutom ett övergripande ansvar för ryska militära operationer i Centralasien.

Arméerna saknar egna understödsförband för rörlighet. De tre järnvägstruppsbrigaderna och den enda ingenjörbrigaden i militärdistriktet torde i krig vara underställda det Centrala gemensamma strategiska kommandot⁹, som dock saknar egna rörliga resurser för uthållighetsstöd, såsom logistikbrigader. Övningar och planering inom *Kollektiva säkerhetsavtalsorganisationer*, Rysslands allians med före detta sovjetrepubliker, har gjort att Ryssland kunnat förbereda och öva transporter av betydande ryska styrkor via de järnvägar med rysk spårvidd som finns i de centralasiatiska republikerna för operationer i den centralasiatiska krigsskådeplatsen. Ryska baser i Tadzjikistan, motsvarande en motorskyttebrigad, och i Kirgizistan, ett mindre flygförband, utgör stödjepunkter för operationer.

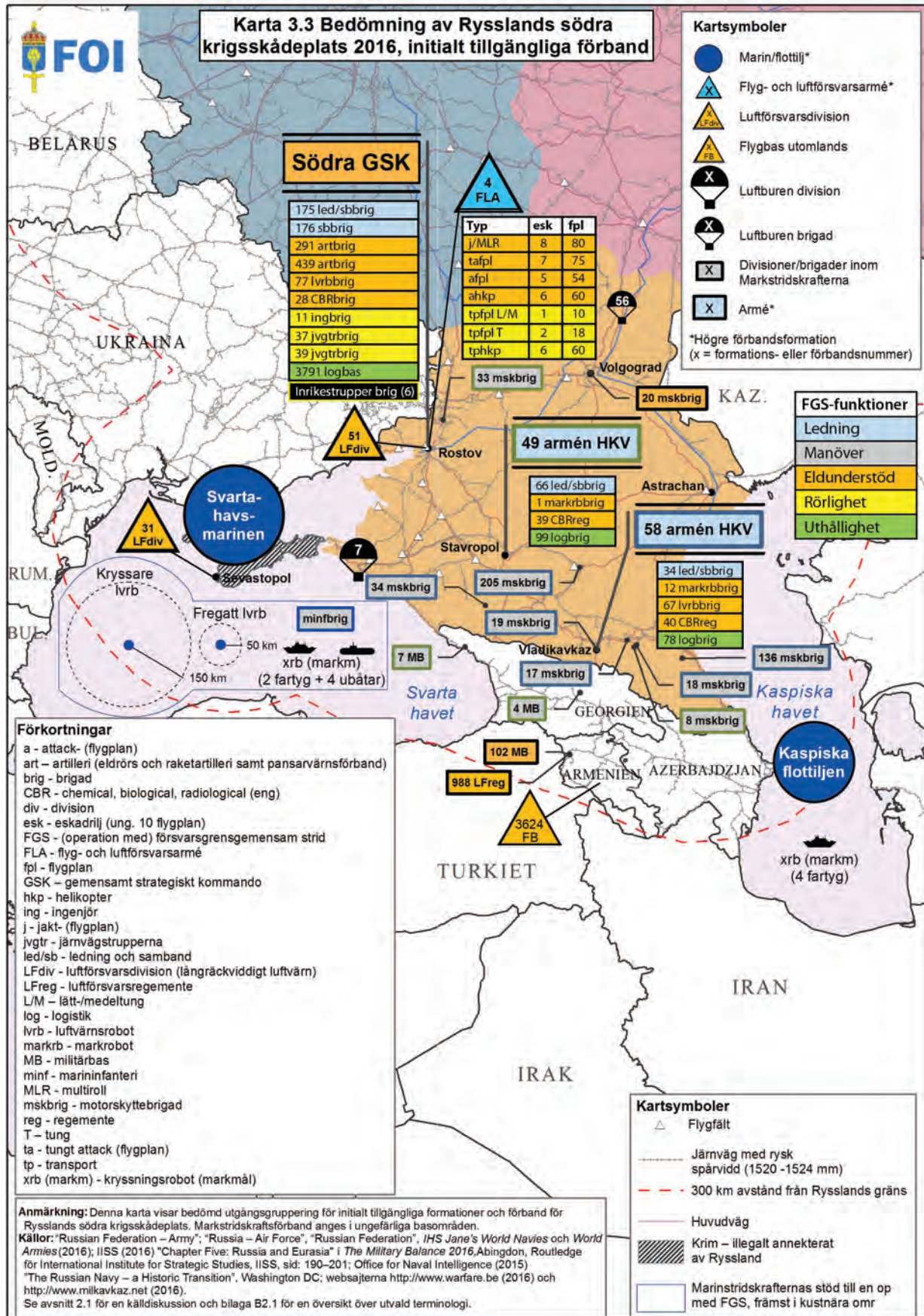
Luft- och rymdstridskrafternas eldunderstöd utgörs av tre eskadriljer jakt/multirollflygplan, två eskadriljer tunga attackflygplan, två eskadriljer attackhelikoptrar och två luftförsvarsdivisioner. Marinstridskrafternas roll är begränsad. Längs Kaspiska havets kust kan Kaspiska flottiljen ge eldunderstöd med luftvärnsrobotar från en fregatt och en begränsad landstigningsmanöver med två marininfanteribataljoner och mindre landstigningsfartyg. Flottiljens korvetter kan skjuta kryssningsrobotar mot markmål mot stora delar av krigsskådeplatsen, förutsatt tillräcklig förmåga att identifiera och ange mål. Stöd från Inrikestrupperna baseras på tre divisioner och två brigader.

Sammanfattningsvis skulle det Centrala militärdistriktets svårigen räcka till mer än en operation med försvarsgrensgemensam strid. Markstridskrafternas resurser är tillräckliga, men Marinstridskrafterna kan göra lite och Flyg- och rymdstridskrafternas skulle behöva förstärkningar.

3.3.3 Rysslands södra krigsskådeplats

Rysslands södra krigsskådeplats täcker norra Kaukasus och vetter mot tre instabila regioner: södra Kaukasus, Mellanöstern och Svartahavsregionen, inklusive de delar av Ukraina, där Ryssland genomför militära operationer sedan 2014. Karta 3.3 visar Rysslands södra krigsskådeplats och Södra militärdistriktets två markstridskraftsformationer som möjliga kärnor i operationer med försvarsgrensgemensam strid, 58. Armén med sex motorskytterbrigader samt 49. armén med två motorskyttebrigader samt två militärbaser. Dessutom finns en luftburen division och två luftburna brigader. På Krim utgör en marininfanteribrigad och en *de facto* motorskyttebrigad kärnan i en möjlig operation med försvarsgrensgemensam strid. Varje armé förfogar över brigader för ledning/samband, eldunderstöd och uthållighet.

⁹ Centrala gemensamma strategiska kommandot avser det regionala kommando som ligger i Jekaterinburg i Centrala militärdistriktet, inte centrala kommandon på nationell nivå.

Förkortningar

a - attack- (flygplan)
 art - artilleri (eldrörs och raketartilleri samt pansarvärnsförband)
 brig - brigad
 CBR - chemical, biological, radiological (eng)
 div - division
 esk - eskadrilj (ung. 10 flygplan)
 FGS - (operation med) försvarsgrensgemensam strid
 FLA - flyg- och luftförsvarsarmé
 fpl - flygplan
 GSK - gemensamt strategiskt kommando
 hkp - helikopter
 ing - ingenjör
 j - jakt- (flygplan)
 jvgtr - järnvägstrupperna
 led/sb - ledning och samband
 LFdiv - luftförsvarsdivision (långräckviddigt luftvärn)
 LFreg - luftförsvarsregemente
 L/M - lätt-/medeltung
 log - logistik
 lvr - luftvärnsrobot
 markrb - markrobot
 MB - militärbas
 minf - marininfanteri
 MLR - multiroll
 mskbrig - motorskyttebrigad
 reg - regemente
 T - tung
 ta - tungt attack (flygplan)
 tp - transport
 xrb (markm) - kryssningsrobot (markmål)

Kartsymboler

- Marin/flottilj*
- ▲ Flyg- och luftförsvarsarmé*
- ▲ Ed. Luftförsvarsdivision
- ▲ FB. Flygbas utomlands
- X. Luftburen division
- X. Luftburen brigad
- X. Divisioner/brigader inom Markstridskrafterna
- X. Armé*

*Högre förbandsformation (x = formations- eller förbandsnummer)

FGS-funktioner

Ledning
Manöver
Eldunderstöd
Rörlighet
Uthållighet

Kartsymboler

- ▲ Flygfält
- Järnväg med rysk spårvidd (1520-1524 mm)
- - - 300 km avstånd från Rysslands gräns
- Huvudväg
- ▨ Krim - illegalt annekterat av Ryssland
- Marinstridskrafternas stöd till en op med FGS, främst i kustnära omr

Anmärkning: Denna karta visar bedömd utgångsgruppering för initialt tillgängliga formationer och förband för Rysslands södra krigsskådeplats. Markstridskrafterförband anges i ungefärliga basområden.
Källor: "Russian Federation - Army"; "Russia - Air Force"; "Russian Federation"; *IHS Jane's World Navies and World Armies* (2016); IISS (2016) "Chapter Five: Russia and Eurasia" i *The Military Balance 2016*, Abingdon, Routledge för International Institute for Strategic Studies, IISS, sid: 190-201; Office for Naval Intelligence (2015) "The Russian Navy - a Historic Transition". Washington DC: websajterna <http://www.warfare.be> (2016) och <http://www.milnavkaz.net> (2016).
 Se avsnitt 2.1 för en källdiskussion och bilaga B2.1 för en översikt över utvald terminologi.

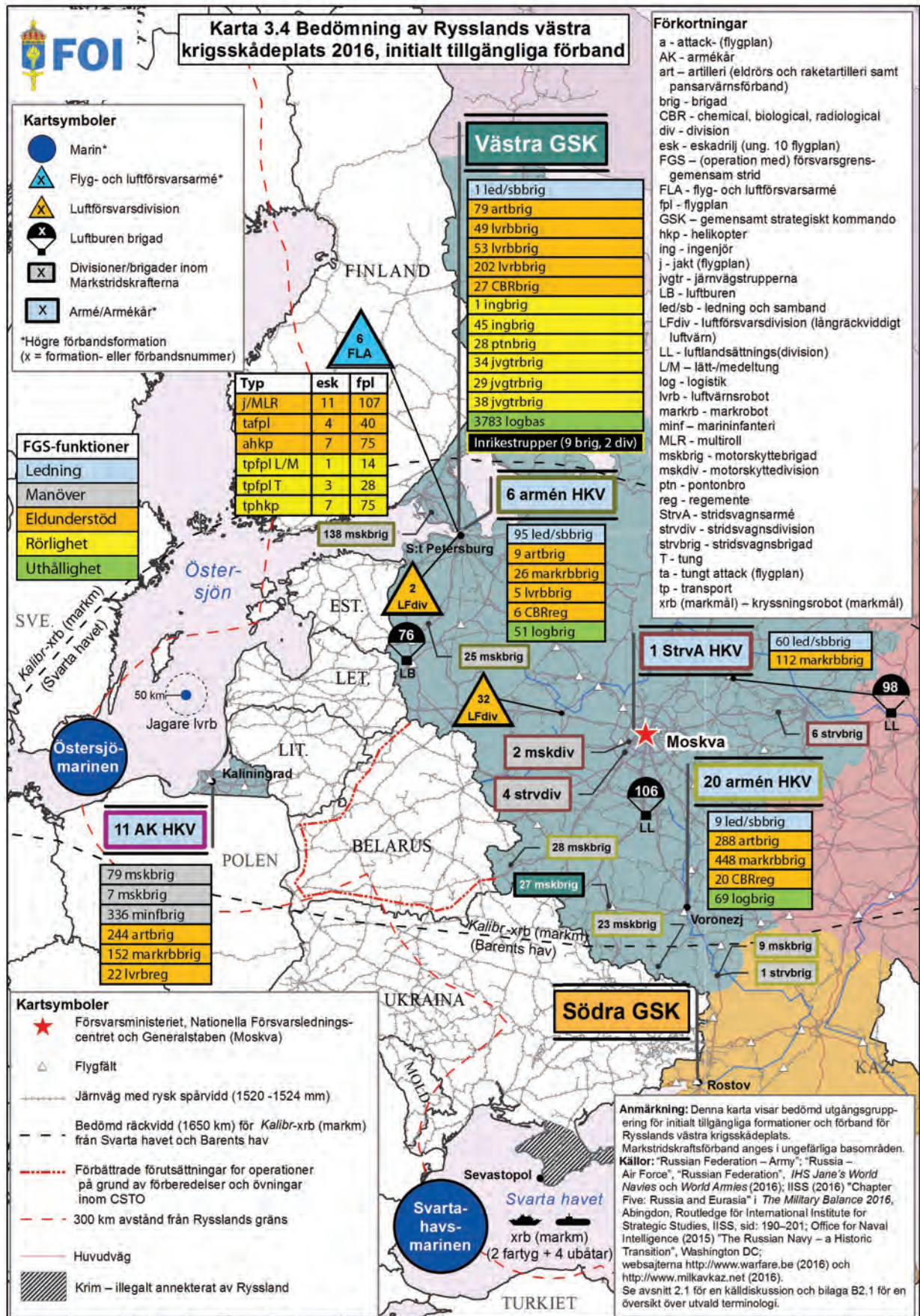
Arméerna saknar dock egna understödsbrigader för rörlighet. Betydande eldunderstödsresurser, två artilleri- och en luftvärnsbrigad, och viktiga understödsresurser för rörlighet, två järnvägstruppsbrigader och en ingenjörbrigad, är underställda Södra gemensamma strategiska kommandot. Detta kommando saknar egna understödsresurser för uthållighet såsom logistikbrigader. Järnvägar med rysk spårvidd i hela Södra militärdistriktet samt i angränsande potentiella operationsområden som Georgien och Ukraina underlättar tågtransport av stora markstridsformationer på före detta sovjetiskt territorium, men inte utanför.

Svartahavsflottan kan i Svarta havets kustområden understödja en operation med försvarsgrensgemensam strid med en sjöbaserad manöver genom att landsätta marininfanteriförband och ge eldunderstöd med luftvärnsrobotar från en kryssare och tre fregatter. Kaspiska flottiljen kan längs Kaspiska havets kuster understödja med en sjöbaserad manöver genom att landsätta en–två marininfanteribataljoner och ge eldunderstöd med luftvärnsrobotar från en fregatt. Två korvetter och fyra ubåtar från Svartahavsmarinen samt en fregatt och tre korvetter i Kaspiska flottiljen kan även ge eldunderstöd med kryssningsrobotar mot markmål i hela Rysslands södra krigsskådeplats. Resurser inom Luft- och rymdstridskrafternas för eldunderstöd omfattar åtta eskadriljer jakt/multirollflygplan, sju eskadriljer tunga attackflygplan, sex eskadriljer attackhelikoptrar och två luftförsvarsdivisioner. Flygvapenförband kan verka från ett 20-tal flygfält, dubbelt så mycket som i det långt större Östra militärdistriktet. Understöd från Inrikestrupperna baseras på sex brigader.

Sammanfattningsvis har det till ytan relativt lilla Södra militärdistriktet betydande tillgångar för minst en operation med försvarsgrensgemensam strid med betydande stöd från Marinstridskrafterna samt Luft- och rymdstridskrafterna. Marinstridskrafternas eldunderstöd med kryssningsrobotar kan täcka hela Rysslands södra krigsskådeplats, förutsatt tillräcklig förmåga att identifiera och ange mål.

3.3.4 Rysslands västra krigsskådeplats

Som framgår av karta 3.4 så omfattar Rysslands västra krigsskådeplats större delen av västra Ryssland och dess grannar mellan Barents hav och Svarta havet. Rysslands pågående krig mot Ukraina och de därav följande politiska spänningar med Väst kan förklara ryska förstärkningar i Västra militärdistriktet de senaste åren, såsom omgrupperingen av två motorskyttebrigader från Centrala militärdistriktet (se ovan). Karta 3.4 visar även den fredstida utgångsgrupperingen av formationer och förband i Västra militärdistriktet, främst fyra markstridskraftsformationer: 1. stridsvagnsarmén, 6. armén, 20. armén och 11. armékåren, den senare med tre manöverbrigader alla knutna till Kaliningrad. De förstnämnda tre formationerna förfogar tillsammans över tolv manöverförband motsvarande brigads storlek, varav fyra är organiserade i två divisioner, vilket främst torde stärka den offensiva förmågan. Dessutom finns tre luftburna divisioner i Västra militärdistriktet.

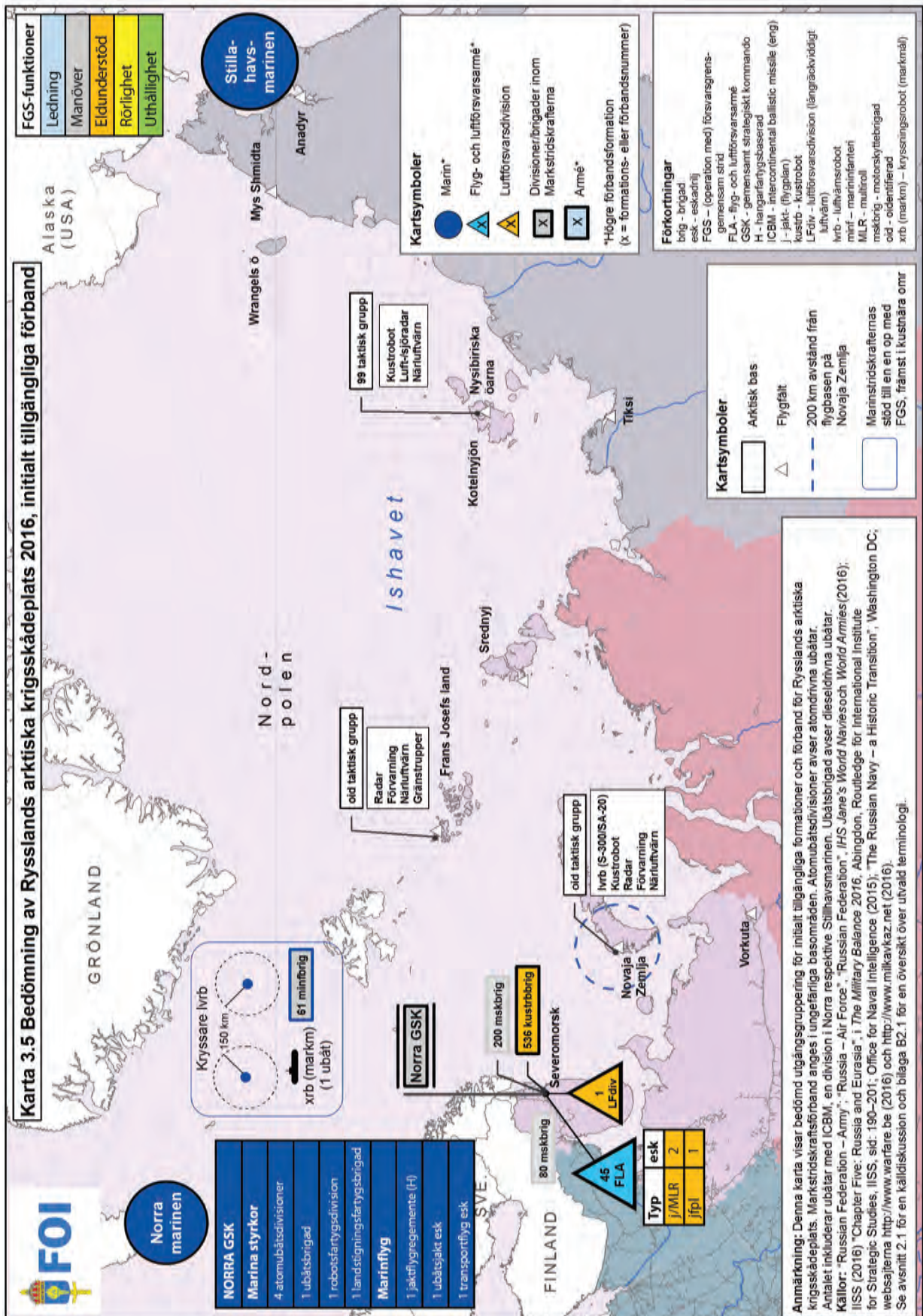
Varje armé har understödsbrigader för ledning/samband, eldunderstöd och uthållighet, men inte rörlighet. 1. stridsvagnsarmén tycks sakna egna understödsförband för uthållighet, vilket torde begränsa förmågan för resurskrävande pansarstrid. Västra militärdistriktets understödsförband för rörlighet är större än andra militärdistrikts: tre järnvägstruppsbrigader, två ingenjörbrigader och en pontonbrobrigad. Dessa torde sammantaget underlätta transporter på det omfattande nätverket av floder, vägar och järnvägar. Järnvägar med rysk spårvidd finns i Finland, Estland, Lettland, Litauen, Vitryssland och Ukraina och på vissa ställen i Polen och Slovakien, vilket är en viktig och för Ryssland gynnsam förutsättning för en operation med försvarsgrensgemensam strid utanför Rysslands gränser.

Även Luft- och rymdstridskrafternas resurser för eldunderstöd är större i Västra militärdistriktet än i andra, vilket troligen speglar en rysk oro för Natos samlade flygkrigföringsförmåga. Den 6. Flyg- och Luftförsvarsarmén förfogar över elva eskadriljer jakt/multirollflygplan, fyra eskadriljer tunga attackflygplan, sju eskadriljer attackhelikoptrar och fyra luftförsvarsdivisioner, varav två i första hand försvarar Moskva. Flyg- och helikoptertransportresurser är större än i andra militärdistrikt. Marinstridskrafternas huvudsakliga understöd till en operation med försvarsgrensgemensam strid torde vara en sjöbaserad manöver med marininfanteri, främst i Östersjön eftersom Östersjömarinens eldunderstöd med luftvärnsrobotar är begränsat till en jagare. Understöd från Inrikestrupperna baseras på två divisioner och nio brigader.

Sammanfattningsvis medger Västra militärdistriktets resurser genomförande av åtminstone en större operation med försvarsgrensgemensam strid – eller, förmodligen, två mindre defensiva operationer – med betydande understöd från Luft- och rymdstridskrafterna, men med en mer begränsad roll för Marinstridskrafterna.

3.3.5 Rysslands arktiska krigsskådeplats

På karta 3.5 framgår att Rysslands arktiska krigsskådeplats täcker de norra delarna av Ryssland och Skandinavien samt Norra ishavet. Den fick formell underbyggnad i december 2014 i och med skapandet av Norra gemensamma strategiska kommandot, baserat på marinstridskraftsformationen Norra marinen (*Rossijskaja gazeta* 2014). År 2016 dök ett motsvarande militärdistrikt upp som karta på ryska Försvarsministeriets hemsida. Området på kartan omfattade Kolahalvön, ett område söder om kusten österut och Novaja Zemlja, Franz Josef, Srednyj och Nysibiriska öarna (Försvarsministeriet 2016c). Det Norra gemensamma strategiska kommandot torde kunna befria de Västra, Centrala och Östra gemensamma strategiska kommandona från ansvar för operationer i Arktis.

Norra gemensamma strategiska kommandot torde ha två huvudsakliga uppgifter: att se till att Norra marinens atomdrivna ubåtar med strategiska kärnvapen kan verka samt att säkerställa lägesuppfattning och luftförsvar över ryska Arktis. Den första uppgiften kräver resurser för en operation med försvarsgrensgemensam strid för försvar av Kolaområdet. Förbanden som får den uppgiften är sannolikt Norra marinen samt 45. flyg- och luftförsvarsarmén, som framgår av karta 3.5. De huvudsakliga förbanden för markstrid är en marininfanteribrigad samt två motorskyttebrigader, som intressant nog inte tillhör någon markstridskraftsformation. Avsaknaden av understödsförband för eldunderstöd, rörlighet och hållbarhet minskar förmågan till markstridsoperationer. 45. flyg- och luftförsvarsarméns resurser för eldunderstöd omfattar två eskadriljer tunga attackflygplan, en eskadrilj tunga jaktflygplan av typ MiG-31, och en luftförsvarsdivision. Marinstridskrafternas eldunderstöd skulle kunna komma från en eskadrilj hangarfartygsbaserade multirollflygplan samt luftvärnsrobotar från en jagare och två kryssare, liksom kryssningsrobotar mot markmål från *Severodvinsk*, en Jasen-klassubåt, förutsatt tillräcklig förmåga att identifiera och ange mål.

Lägesuppfattning i luften och i rymden är avgörande för Rysslands robotförsvar samt till sjöss för att kontrollera framväxande sjötrafik i arktiska sjöfartsleder och för att stödja ryska territoriella anspråk. Luftförsvarsresurserna är begränsade och att täcka hela regionen kan vara en övermäktig uppgift. Därför är rörlighet en viktig understödsfunktion. Flyg- och sjötransporter möjliggör för plattformar och förband för lägesuppfattning att kunna verka över tid. Det finns även en del kust- och luftvärnsrobotenheter vid ryska baser för självförsvar. Luftlandsättningstrupperna, det mest rörliga markstridskraftsförbandet, övar regelbundet i arktiska förhållanden.

3.3.6 Eldunderstöd med taktiska kärnvapen och tunga eldkastare

I varje krigsskådeplats finns också taktiska kärnvapen tillgängliga (se tabell 2.5). Det finns minst två markrobotbrigader med kärnvapenbärande robotar i varje militärdistrikt (utom i Norra marinen) och samtliga mariner har sjömålsrobotar som kan bära kärnstridspetsar. Det finns dessutom tunga attackflygplan eller medeltunga bombflygplan i varje militärdistrikt. I varje krigsskådeplats finns också kärnvapenförråd (se karta 2.4) och bedömt minst 88–124 taktiska kärnstridspetsar i aktivt bruk i respektive militärdistrikt (Sutyagin 2016). Därutöver har varje militärdistrikt en CBR-brigad och varje armé ett CBR-regemente som kan ge eldunderstöd med tunga eldkastare.

3.4 Potentiell styrkesammansättning fören offensiv operation med försvarsgrensgemensam strid med förstärkningar

Vilka slags styrkor skulle Ryssland kunna sätta in i en offensiv operation med försvarsgrensgemensam strid när man har initiativet? Som framgick i föregående avsnitt medger de i fredstid utgångsgrupperade stridskrafterna i alla militärdistrikt att det finns resurser för en inledande operation med försvarsgrensgemensam strid i varje krigsskådeplats. Tabellerna 3.1a-b visar

att det finns ett stort antal formationer och förband som samtidigt även kan vara tillgängliga för omfördelning mellan krigsskådeplatser för att möjliggöra kraftsamling i större operationer med försvarsgrensgemensam strid. Detta övas även regelbundet i Ryssland.

Vi bedömer att styrkesammansättningen i en storskalig rysk operation för försvarsgrensgemensam strid beror på uppgiften och på vilka förband som är tillgängliga. Styrkesammansättningen under storskaliga övningar redovisas sällan i detalj i officiella uttalanden eller i den militära pressen, så vi tvingas förlita oss på uppskattningar och antaganden.

Tabell 3.2 Bedömd sammansättning av en storskalig operation med försvarsgrensgemensam strid

Försvarsgrenar	Bedömt ungefärligt antal tjänstgörande
Markstridskrafterna	50 000
3–4 arméer	
3–4 lednings/sambandsbrigader	
9–12 manöverbrigader	
2 air luftburna divisioner 2 air luftburna brigader	
3–4 artilleribrigader 3–4 markrobotbrigader 3–4 luftvärnsbrigader	50 000
2–4 ingenjörbrigader	
2–4 logistikbrigader	
Luft- och rymdstridskrafterna	50 000
11 jakt/multirollflygplanseskadriljer 6 tunga attackflygplanseskadriljer 5 attackflygplanseskadriljer 3 luftförsvarsdivisioner	
1 lätt/mellantung transportflygplanseskadrilj 4 tunga transportflygplanseskadriljer	
Marinstridskrafterna	
1 marininfanteribrigad xrb: 1–4 fregatt/korvetter, 1–5 ubåtar luftvärn: 1 kryssare, 1 jagare (i kustområden)	
Landstigningsfartygsbrigad	
Total	150 000

Förkortningar: xrb = kryssningsrobot (mot markmål)q

Vi uppskattar att en storskalig offensiv operation med försvarsgrensgemensam strid skulle omfatta cirka 150 000 man. Detta motsvarar ungefär storleken på en årlig strategisk övning samt oanmälda beredskapskontroller i Västra militärdistriktet 2014 och i Östra militärdistriktet 2013. Vi uppskattar att en storskalig ryska markcentrerad operation med försvarsgrensgemensam strid skulle kunna bestå av: en tredjedel manöverförband ur Markstridskrafterna och Luftlandsättningstrupperna, en tredjedel stödfunktioner ur Markstridskrafterna samt en tredjedel understöd från övriga förband. Detta skulle innebära en

kärna av markstridskrafter i en offensiv operation för försvarsgrensgemensam strid bestående av tre till fyra arméer, motsvarande 14–19 manöverbrigader, inklusive luftburna och marininfanteriförband. Varje stor formation skulle även ha understöd från en artilleribrigad, en luftvärnsrobotbrigad och en markrobotbrigad. En armé skulle även kunna understödjas av 2–4 ingenjörbrigader samt logistikbrigader, enligt tabell 3.2. Sådana styrkor skulle möjliggöra strid med markstridskraftsformationer som verkar i echelonger, vilket underlättar strid mot en fiende med likvärdiga resurser och operationer över en större del av landmassan i en krigsskådeplats.

Vi bedömer att Luft- och rymdstridskrafterna kan understödja en storskalig operation med försvarsgrensgemensam strid med 20 eskadriljer jakt/multirollflygplan, tunga attackflygplan och attackflygplan samt tre luftförsvarsdivisioner. Att döma av Rysslands operation i Syrien så präglar fortfarande användandet av äldre, icke-styrda vapen fortfarande ryska flygoperationskoncept vad avser markmålsbekämpning (Åtland *et al.* 2016: 47). Gorenburg (2016) hävdar att bara 20 procent av de ryska flyganfallen använder precisionsstyrd ammunition, vilket pekar på att den kan vara en bristvara. Marinstridskrafterna skulle kunna ge eldunderstöd med ytterligare luftvärn och insatser med kryssningsrobotar mot markmål från havet, förutsatt tillräcklig förmåga att identifiera och ange mål, samt med förflyttningar av förband med landstigningsfartyg. Analytikern Dmitry Gorenburg (2015) konstaterade 2015 att Rysslands marinstridskrafter hade hög förmåga för kustnära strid, men att en avgörande förmåga att verka på världshaven fortfarande låg många år in i framtiden.

Ytterligare en offensiv operation med försvarsgrensgemensam strid och strategisk reserv

Som framgår av tabellerna 3.1a–b, skulle antalet förband tillgängliga för omfördelning tillåta Ryssland att uppåta betydligt större styrkor än för den storskaliga operation med försvarsgrensgemensam strid som skisseras ovan. Teoretiskt sett skulle en operation med försvarsgrensgemensam strid omfattandes nio arméer eller armékåror kunna sättas in om alla resurser förflyttades till en och samma krigsskådeplats. Flera skäl talar dock mot detta. För det första har så stora styrkor hittills inte setts i övningar och det är därmed osäkert om det skulle kunna fungera i verkligheten. För det andra, att samla ihop betydligt större styrkor än vanligt är svårt att dölja och riskerar att uppmärksammas av andra länder, vilket skulle medföra att man förlorar initiativet. För det tredje, det ryska understödssystemen för transport och uthållighet kan vara otillräckliga för att samla så stora styrkor. Sist men inte minst antar vi att ryska Generalstaben inte sätter in alla tillgängliga förband på en gång utan behåller en del av dem som en strategisk reserv för att framdeles kunna påverka konflikten utveckling.

En större del av dessa strategiska reserver skulle dock kunna sättas in i en andra, parallell, offensiv operation med försvarsgrensgemensam strid, antingen inom samma krigsskådeplats eller i en annan. På övningar är sådana parallella insatser vanligtvis mindre än huvudstyrkan i övningen. Likväl indikerar de återkommande övningsverksamheten med parallella operationer med försvarsgrensgemensam strid att Ryssland kan genomföra två operationer samtidigt. De Väpnade styrkornas förmåga att genomföra flera operationer med

försvarsgrensgemensam strid har ökat sedan 2013 med utökade lednings- och sambandsstrukturer, såsom den nybildade formationen 1. stridsvagnsarmén i Västra militärdistriktet, 11. armékåren i Kaliningrad och 68. armékåren på Sachalin samt Norra gemensamma strategiska kommandot, som bygger på den Norra marinen.

3.5 Fjärrstridsresurser för Rysslands västra krigsskådeplats

Förmågan till fjärrstrid, både med konventionella vapen och taktiska kärnstridspetsar, kan ses både som ett alternativ och ett komplement till operationer med försvarsgrensgemensam strid. Vår bedömning av Rysslands handlingsfrihet avseende fjärrstrid har baserats på uppskattningar av antalet skjutande plattformar i aktiv tjänst, av plattformarnas beväpning samt av den bedömda insatsräckvidden för vapen och bärare (vilket redovisas i tabell 2.6).

Det har inte varit möjligt att bedöma de Väpnade styrkornas förmåga att stödja fjärrstridsoperationer med ledning, samband och informationsinhämtning. Vi har därför antagit att insatser med långräckviddiga kryssningsrobotar mot markmål i huvudsak är begränsade till i förväg inmätta fasta mål. I vår bedömning har det inte varit möjligt att beakta olika typer av stridsdelar, fränsett att vi redovisar konventionella och nukleära stridspetsar separat.

I bedömningen av antalet tillgängliga robotar för en fjärrstridsinsats i den västra krigsskådeplatsen har vi antagit:

- Att alla förband (fartyg) ur Marinstridskrafterna i tabell 2.6 skulle kunna avfyra åtminstone hälften av sina robotar i en enstaka insats. I oktober 2015 avfyrede fyra fartyg ur Kaspiska flottiljen tre fjärdedelar av sina kryssningsrobotar mot mål i Syrien. I november samma år avfyrede samma fartyg hälften av de kryssningsrobotar de kan bära. I december 2015 avfyrede ubåten Rostov-na-donu troligen samtliga sina kryssningsrobotar, också de mot mål i Syrien (Kornev 2016). I tabellerna 3.3a–b redovisas varje fartyg som till hälften tillgängligt för beräkningens skull.
- Att upp till en fjärdedel (avrundat nedåt) av Fjärrflygets flygplan i aktiv tjänst skulle kunna avdelas för en fjärrstridsinsats med konventionella vapen i Rysslands västra krigsskådeplats. International Institute for Strategic Studies bedömer att troligen enbart enstaka strategiska bombflygplan av typ Tu-160 är tillgängliga vid varje givet tillfälle till följd av de stora underhållsbehoven för dessa flygplan (IISS 2015).
- Att upp till två tredjedelar av alla markrobotbataljoner i Västra militärdistriktet skulle kunna avdelas för en fjärrstridsinsats. Mot bakgrund av den kortare räckvidden för dessa robotar, antar vi att en tredjedel av bataljonerna befinner sig utom skottvidd vid varje givet tillfälle.

Tabell 3.3a Bedömt tillgängliga långräckviddiga kryssningsrobotar mot markmål i Rysslands västra krigskådeplats 2016

Långräckviddiga kryssningsrobotar mot markmål	Nominell räckvidd	Bedömd insats-räckvidd	Bärare	Under-ställd	Mått-enhet	Antal enheter i aktiv tjänst	Bedömt antal tillgängliga enheter	Stridsdelar (per enhet)		Tillgängliga robotar	
								Kärn-	Konv.	Kärn-	Konv.
Ch-101	5 000 km	3 300 km	Uppgraderade Tu-160	Fjärrflyget	Flygplan	10	2	-	12	0	24
Ch-101	5 000 km	3 300 km	Uppgraderade Tu-95MS	Fjärr-flyget	Flygplan	27	6	-	8	0	48
Ch-555	3 000 km	2 000 km	locke uppgraderade Tu-160	Fjärrflyget	Flygplan	3	0	-	12	0	0
Ch-555	3 000 km	2 000 km	locke uppgraderade Tu-95MS	Fjärrflyget	Flygplan	30	7	-	6	0	42
Kalibr (SS-N-30A)	2 500 km	1 650 km	Varsjajanka-klass (projekt 636)	SvHM	Ubåt	4	2	4	4	8	8
Kalibr (SS-N-30A)	2 500 km	1 650 km	Bujan-M-klass (projekt 21631)	SvHM (KF)	Fartyg	2 (+3)	1 (+1,5)	8	8	8 (+12)	8 (+12)
Kalibr (SS-N-30A)	2 500 km	1 650 km	Jasen-klass (projekt 885)	Norra marinen	Ubåt	1	0,5	16	40	8	20
Kalibr (SS-N-30A)	2 500 km	1 650 km	Modifierad Gepard-klass (fregatten <i>Dagestan</i>)	Kaspiska flottiljen	Fartyg	(1)	(0,5)	8	8	(4)	(4)
Granat (SS-N-21)	3 000 km	2 000 km	Victor III-klass (projekt 671RTM)	Norra marinen	Ubåt	1	0,5	4	-	2	0
Granat (SS-N-21)	3 000 km	2 000 km	Sierra II-klass (projekt 949A)	Norra marinen	Ubåt	2	1	8	-	8	0
Granat (SS-N-21)	3 000 km	2 000 km	Akula-klass (projekt 971)	Norra marinen	Ubåt	2	1	8	-	8	0
Totalt antal tillgängliga robotar										42 (+16)	150 (+16)

Källor: Kapitel 2, tabell 2.6 och bedömningar av antal tillgängliga förband (se avsnitt 3.5) samt bedömd insatsräckvidd.

Kommentar: Samtliga vapensystem med en nominell räckvidd som medger bekämpning av mål i Rysslands västra krigskådeplats har inkluderats i tabellen. Därmed ingår förband som är underställda andra militärdistrikt än det västra. Den bedömda insatsräckvidden för kryssningsrobotar i denna tabell har bedömts vara cirka två tredjedelar av den nominella räckvidden. Detta då flygning på låg höjd, terrängföljning och navigering via brytpunkter i terrängen minskar robotens räckvidd. Robotar av typen *Kalibr* som avfyras från Kaspiska havet har bara möjlighet att bekämpa mål i de sydöstra delarna av Rysslands västra krigskådeplats och anges därför inom parentes.

Förkortningar: KF = Kaspiska flottiljen; Konv. = konventionell (stridsdel); km = kilometer; SvHM = Svartahavsmarinen.

Tabell 3.3b Bedömt tillgängliga kort- och medelräckviddiga robotar i Rysslands västra krigsskådeplats 2016

Kort- och medelräckviddiga robotar	Nominell räckvidd	Bedömd insatsräckvidd	Bärare	Underställd	Måttenhet	Antal enheter i aktiv tjänst	Bedömt antal tillgängliga enheter	Stridsdelar (per enhet)		Tillgängliga robotar	
								Kärn-	Konv.	Kärn-	Konv.
Iskander-M (ballistisk eller kryssningsrobot)	450 km	450 km	Iskander-M (SS-26)	Västra MD	Bataljon	9	6	4-6	8+8	24-36	48+48
AS-4 kryssningsrobot	600 km	600 km	Tu-22M3	Fjärrflyget	Regemente	3	1	28	-	28	0
AS-4 sjömålsrobot	600 km	600 km			Flygplan	41	10	6	3 per a/c	6	30
Granit (SS-N-19) sjömålsrobot	600 km	600 km (300 km)	Admiral Kuznetsov (projekt 11435)	Norra marinen	Fartyg	1	0,5	3	12	1	6
Granit (SS-N-19) sjömålsrobot	600 km	600 km (300 km)	Modifierad Kirov-klass (projekt 11442)	Norra marinen	Fartyg	1	0,5	3	20	1	10
Granit (SS-N-19) sjömålsrobot	600 km	600 km (300 km)	Oscar II-klass (projekt 949A)	Norra marinen	Ubåt	2	1	4	24	4	24
Bazalt (SS-N-12) sjömålsrobot	600 km	600 km	Slava-klass (projekt 1164)	Norra marinen	Fartyg	2	1	2	16	2	16
Totalt antal tillgängliga robotar										66-78	182

Källor: Kapitel 2, tabell 2.6 och bedömningar av antal tillgängliga förband (se avsnitt 3.5) samt bedömd insatsräckvidd

Kommentar: Samtliga vapensystem med en nominell räckvidd som medger bekämpning av mål i Rysslands västra krigsskådeplats har inkluderats i tabellen. Därmed ingår förband som är underställda andra militärstrukturer än det västra. Den bedömda insatsräckvidden för robotar i denna tabell har bedömts vara densamma som den nominella räckvidden. Den bedömda insatsräckvidden för sjömålsrobotar av typ Granit bedöms dock endast vara halva den nominella räckvidden om robotens flygbana går på låg höjd. Sjömålsrobotsystemen i tabellen (i kursiv stil) kan användas mot markmål, men bedöms primärt användas mot sjömål.

Förkortningar: Konv. = konventionell (stridsdel); km = kilometer; MD = Militärstrukturer.

Den tämligen begränsade andelen av de totala resurserna som här bedöms vara tillgänglig för en fjärrstridsinsats återspeglar det underliggande antagandet att den ryska Generalstaben torde hålla en del resurser som en strategisk reserv, i syfte att framdeles kunna påverka utvecklingen av en konflikt.

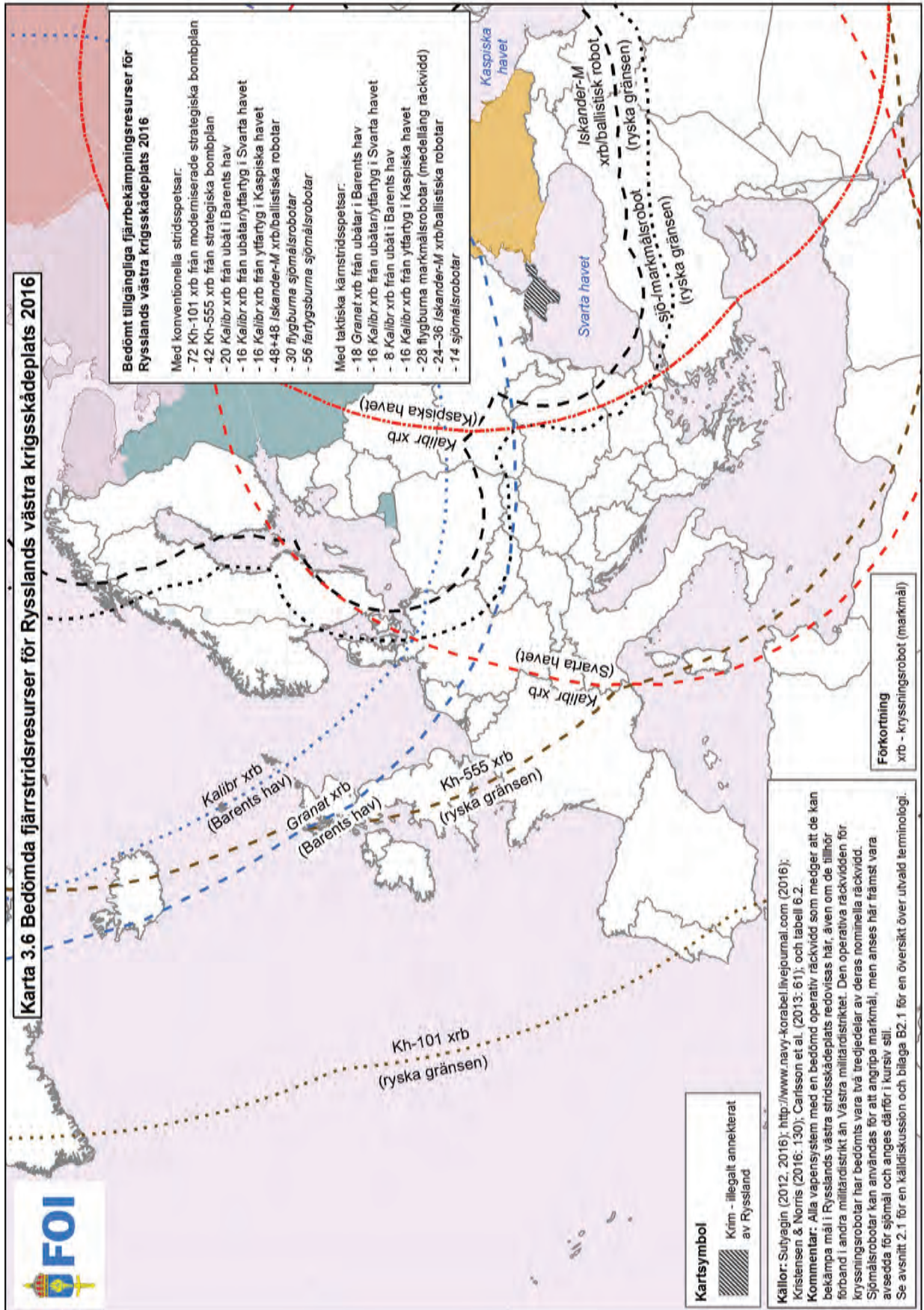
*En påtaglig
ökning av
markmålsrobotar*

Antalet markmålsrobotar som skulle kunna göras tillgängliga för en fjärrstridsinsats i Rysslands västra krigsskådeplats har ökat trefaldigt sedan bedömningen 2013, både avseende konventionella stridsdelar och robotar med taktiska kärnstridsspetsar. Ökningen beror främst på nytillförsel av *Kalibr*-robotar inom Marinstridskrafterna, fortsatta uppgradering av strategiska bombflygplan och den pågående ombeväpningen av markrobotbrigader till *Iskander-M*-systemet. Detta har medfört att cirka 150–166 långräckviddiga kryssningsrobotar (se tabell 3.3a) och upp till 96 korträckviddiga markrobotar fördelat på två salvor (se tabell 3.3b) bedöms tillgängliga för en insats med konventionella stridsdelar mot markmål under 2016.

Det totala antalet luftburna kryssningsrobotar är inte känt, men det är möjligt att den befintliga arsenalen medger en insats med 114 robotar inom ramen för en fjärrstridsoperation. Som nämnts i avsnitt 2.8 har 97 luftburna kryssningsrobotar avfyrats inom ramen för den ryska operationen i Syrien. Det bör dock uppmärksammas att inget av anfällen med kryssningsrobotar i Syrien egentligen utgjorde fjärrstridsinsatser, då de mål som anfölls alla låg inom räckhåll för den pågående flyg- och markoperationen.

Till detta kommer att medeltunga bombflygplan av typ Tu-22M3 skulle kunna avfyra 30 sjömålsrobotar och Norra marinens örlogsfartyg ytterligare 56 sjömålsrobotar. De senare kan användas mot markmål, men det är inte deras primära uppgift och robotarnas räckvidd begränsar antalet möjliga markmål som kan bekämpas. Vi betraktar därför alla 86 sjömålsrobotar som i första hand vikta för insatser mot fartyg.

Alternativt kan 42–58 långräckviddiga kryssningsrobotar mot markmål och 66–78 kort- eller medelräckviddiga robotar avsättas för en fjärrstridsinsats med taktiska kärnvapen (se tabell 3.3a–b). Antalet tillgängliga bärare för sjömålsrobotar är i stort sett detsamma som 2013, men 2016 bedömer vi att färre än hälften av de medeltunga bombflygplanen av typ Tu-22M3 är i aktiv tjänst. Det medför att bedömningen av antalet robotar som kan avfyras inom ramen för en fjärrstridsinsats mot sjömål blir något lägre än 2013. De bedömda insatsräckvidderna för en fjärrstridsinsats från ryskt territorium illustreras på karta 3.6.

3.6 Strategisk avskräckning

Strategisk avskräckning (*strategitjeskoje sderzjivanije*) har en vidare innebörd i Ryssland än i Väst, som framhållits i kapitel 2. Vid sidan av traditionell defensiv avskräckning mot väpnade anfall omfattar den ryska förståelsen också mer offensiva inslag som uppdämningspolitik (*containment*) och tvångsmakt (Bruusgaard 2016: 16–18). Den ryska synen på strategisk avskräckning omfattar även icke-militära medel, men i detta avsnitt diskuteras endast de Väpnade styrkornas bidrag. De militära resurserna för strategisk avskräckning 2016 sammanfattas på karta 3.7 nedan. Rysk avskräckning med kärnvapen och med icke-nukleära medel diskuteras vidare i avsnitt 4.4 i det följande kapitlet.

Defensiv strategisk avskräckning

De strategiska kärnvapenförbanden utgör de huvudsakliga militära resurserna för defensiv strategisk avskräckning. Förband med taktiska kärnvapen och konventionella vapen utgör ett nödvändigt komplement till den strategiska kärnvapenarsenalen i den lägre änden av konfliktskalan. I de tre föregående avsnitten i kapitlet har vi bedömt handlingsfriheten för operationer med försvarsgrensgemensam strid i respektive krigsskådeplats när Ryssland reagerar, för operationer med försvarsgrensgemensam strid med förstärkningar när Ryssland tar initiativet till våldsanvändning samt för fjärrstridsoperationer. Demonstrerande av ett lands militära förmåga inom ramen för övningar och stridsoperationer bidrar också till den strategiska avskräckningen. Handlingsfriheten med konventionella förband och taktiska kärnvapenförbanden har ökat sedan 2013 och under 2016 bidrog de därmed till den defensiva strategiska avskräckningen i större utsträckning än tidigare år.

Detsamma gäller de strategiska kärnvapenförbanden. Under 2016 höll Ryssland en omfattande kärnvapenarsenal om cirka 1 800 strategiska kärnstridsspetsar i aktivt bruk. Stridsspetsarna var relativt jämnt fördelade mellan kärnvapentriadens delar: markbaserade, flygbaserade och ubåtsbaserade förband. Likväl utgör de Strategiska robottrupperna ryggraden i triaden i kraft av sin högre beredskap. Antalet kärnstridsspetsar burna av interkontinentala robotar på mobila plattformar har ökat sedan 2013, liksom antalet patrulleringar till lands och till havs (se kapitel 2). Trovärdigheten för andraslagsförmågan har därmed ökat. I ljuset av detta och den ökade övningsverksamheten inom kärnvapentriaden bedömer vi att både första- och andraslagsförmågan med strategiska kärnvapen 2016 tydligt bidrog till den strategiska avskräckningen. Sammantaget bedömer vi de Väpnade styrkornas förmåga till defensiv strategisk avskräckning vara fullt tillräcklig under 2016.

Militära resurser för tvångsmakt

Både kärnvapenförband och konventionella förband kan användas för att utöva tvångsmakt. Vid sidan av uttalade eller antydda hot om militärt våld i officiella uttalanden synes användandet av kärnvapenbärande plattformar och konventionella förband i syfte att utöva tvångsmakt ha blivit ett stående inslag i ryskt agerande mot omvärlden. Det främsta exemplet på tvångsmakt medelst kärnvapen de senaste åren är Rysslands pågående krigföring mot Ukraina (Durkalec 2015: 15; Adamsky 2015: 36–7). Ryssland har också hotat med konventionella förband för att få sin vilja fram i Ukraina och motverka

inblandning av tredje part (Westerlund & Norberg 2016). Rysslands pågående militära insats i Syrien är ytterligare ett exempel på hur Ryssland nyttjat militär tvångsmakt för att garantera sig en plats vid förhandlingsbordet. Sammantaget vittnar detta om en ökande rysk förmåga avseende såväl offensiv som defensiv strategisk avskräckning.

3.7 Slutsatser

Vår bedömning av de Väpnade styrkornas resurser för operationer med försvarsgrensgemensam strid, fjärrstrid och strategisk avskräckning möjliggör tre huvudsakliga slutsatser avseende Rysslands militära handlingsfrihet under 2016.

En första övergripande slutsats är att Rysslands militära handlingsfrihet har fortsatt att öka. Sedan 2013 har de tillgängliga resurserna för såväl operationer med försvarsgrensgemensam strid och fjärrstrid som strategisk avskräckning ökat. Detta beror på tillförsel av förband och vapensystem, ökad beredskap samt ökad stridsduglighet inom förbanden – i synnerhet inom Markstridskrafterna.

En ökande militär handlingsfrihet

När det gäller operationer med försvarsgrensgemensam strid beror de ökade tillgängliga resurserna främst på att bemanningsnivåerna höjts i en sådan utsträckning att de flesta förband har tillräcklig bemanning för att vara fullt stridsdugliga (mer än 75 procents bemanning). Det har medfört att en större andel av förbanden bedömts vara stridsdugliga jämfört med 2013. Till detta kommer att ytterligare några manöverförband av brigadstorlek har skapats. Förutsättningarna för att leda och genomföra större operationer med försvarsgrensgemensam strid har också förbättrats genom uppsättandet av tre nya formationer inom Markstridskrafterna. Inom Luft- och rymdstridskrafterna och Marinstridskrafterna har tillförseln av nya förband och materiel inte varit lika påtaglig. Marinstridskrafterna har erhållit nya fregatter samt mindre ytstridsfartyg och ubåtar, vilket främst bidrar till en förbättrad förmåga i kustnära vatten men även ökar möjligheterna till långräckviddiga markmålsinsatser. Den förhållandevis låga funktionsdugligheten för Luft- och rymdstridskrafternas materiel beror troligen på ett stort antal åldrande plattformar. En kontinuerlig tillförsel av ny materiel medför dock en gradvis modernisering av materielen. Likväl har beredskapsnivåer inom förbanden ökat till följd av de Väpnade styrkornas strategiska övningar och beredskapskontollövningar. Dessutom har stridsoperationerna i Ukraina och Syrien gett tillfälle att förbättra samverkan mellan vapengrenar och truppdrag under stridsförhållanden.

De tillgängliga resurserna för fjärrstridsinsatser har ökat till följd av omfattande leveranser av robotar och bärare. Antalet tillgängliga markmålsrobotar har trefaldigats sedan 2013, både med konventionella stridsdelar och med taktiska kärnvapen. Emellertid kan bristande resurser för ledning, samband och informationsinhämtning begränsa fjärrstridsinsatser över längre avstånd till fasta förinmätta mål. Slutligen kan vi konstatera att förmågan till strategisk avskräckning – inklusive tvångsmakt – ökat, delvis på grund av ökade tillgängliga resurser för operationer med försvarsgrensgemensam strid och

fjärrstrid, men också till följd av ett ökat antal mobila strategiska kärnvapen och ökad övningsverksamhet inom kärnvapentriaden.

Möjliggör flera försvarsgrensgemensamma operationer

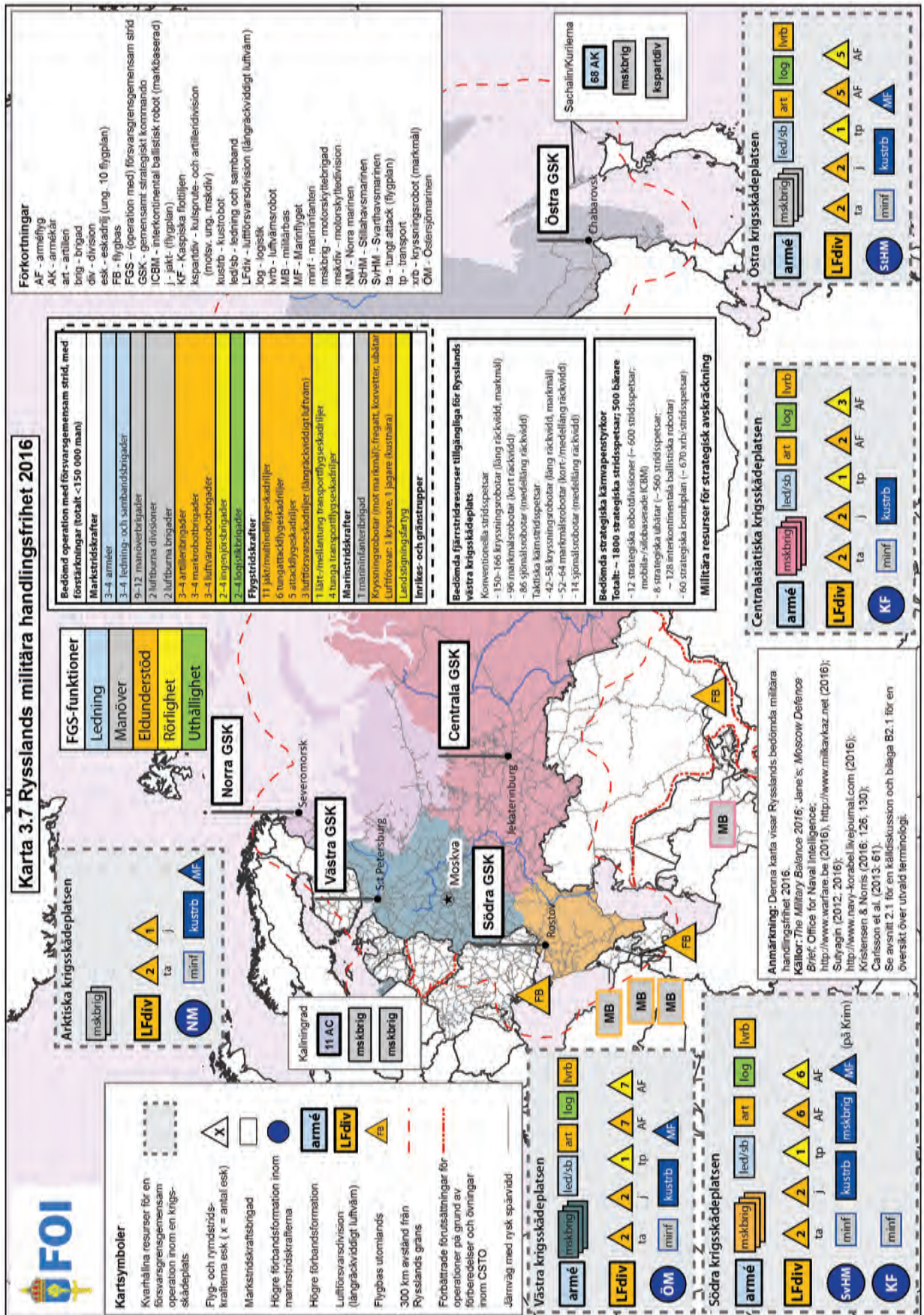
Rysslands ökade militära handlingsfrihet leder till en andra huvudsaklig slutsats: Ryssland har förutsättningar att inleda två storskaliga offensiva operationer samtidigt. De Väpnade styrkorna förfogar under 2016 över tillräckliga förbandsresurser för att kunna inleda två parallella storskaliga operationer med försvarsgrensgemensam strid och samtidigt bibehålla en mindre strategisk reserv samt minimerade förbandsresurser för en defensiv operation med försvarsgrensgemensam strid i varje potentiell krigsskådeplats. Ryska strategiska övningar har ofta innehållit en parallell, om än mindre, försvarsgrensgemensam övning. Sedan hösten 2015 har Ryssland dessutom genomfört två parallella stridsoperationer i Syrien och i Ukraina. Karta 3.7 illustrerar Rysslands handlingsfrihet med militära resurser för två storskaliga operationer med försvarsgrensgemensam strid om vardera cirka 150 000 man, indelade i tre till fyra markstridskrafter samt understöd från Marinstridskrafterna och Luft- och rymdstridskrafterna.

De Väpnade styrkorna tycks utvecklas från att främst vara organiserade och övade för att hantera oroligheter och konflikter i det forna sovjetområdet mot en organisationsstruktur som kan hantera storskaliga offensiva operationer även utanför detta område. 2016 har de Väpnade styrkorna större förmåga att försvara Ryssland mot militära angrepp än under 2013. Ryssland har därmed också ett mer kraftfullt militärt offensivt tvångsmaktsverktyg är tidigare.

Störst ökning i västra Ryssland

Vår tredje huvudsakliga slutsats är att Rysslands militära handlingsfrihet främst har ökat väster om Uralbergen. Västra militärdistriktet har erhållit de flesta nya formationerna och förbanden och dessutom två mekaniserade brigader som överförts från Centrala militärdistriktet. De Väpnade styrkorna har också upprättat en försvarsgrensgemensam förbandsformation på den illegalt annexerade Krimhalvön. Tillförseln av formationer förbättrar främst den offensiva förmågan och har varit mer accentuerad i västra Ryssland. Slutligen återfinns den största delen av de ökade resurserna för fjärrstrid, inte minst vad gäller taktiska kärnvapen, väster om Uralbergen.

Vi har bedömt Rysslands militära handlingsfrihet 2016 med fokus på tre huvudsakliga uppgifter för de Väpnade styrkorna. Hur Rysslands tillgängliga militära resurser kommer att användas i en väpnad konflikt och vilken faktisk krigföringsförmåga som de Väpnade styrkorna har återstår dock att se. Likväl tyder vår bedömning på en ökande rysk förmåga till och fokus på högintensiv krigföring, i synnerhet i Rysslands västra och södra krigsskådeplatser.

Karta 3.7 Rysslands militära handlingsfrihet 2016

- #### FGS-funktioner
- Ledning
 - Manöver
 - Eldunderstöd
 - Rörlighet
 - Uthållighet

Kartsymboler

Kvantitativa resurser för en försvarsgemensam operation inom en krigsskådeplats

- △ x (x = antal esk)
-
-
- armé
- LFdiv
- △

Flög- och rymdstridskrafterna esk (x = antal esk)

Markstridskriftbrigad

Högre förbandsformation inom markstridskrifterna

Högre förbandsformation

Luftförsvardsdivision (långräckviddigt luftvärn)

Flygbas utomlands

300 km avstånd från Rysslands grans

Förbättrade förutsättningar för operationer på grund av förändringar och övningar inom CSTO

Järnväg med rysk spårvidd

Anmärkning: Denna karta visar Rysslands bedömda militära handlingsfrihet 2016.
 Källor: *The Military Balance 2016*; Jane's; Moscow Defence Brief; Office for Naval Intelligence; <http://www.warfare.be> (2016); <http://www.militaryjournal.com> (2016); <http://www.navy-krasbel.livejournal.com> (2016); *Kristensen & Norris* (2016; 126, 130); *Carlsson et al.* (2013: 61).
 Se avsnitt 2.1 för en diskussion och bilaga B2.1 för en översikt över utvald terminologi.

Referenser

- Adamsky, Dmitry (2015) *Cross-Domain Coercion: The Current Russian Art of Strategy*, IFRI Security Studies Center, Proliferation Papers 54, november.
- Bruusgaard, Kristin Ven (2016) "Russian Strategic Deterrence", *Survival*, vol. 58, nr 4, augusti-september: 7–26
- Carlsson, Märta, Norberg, Johan & Westerlund, Fredrik (2013) "The Military Capability of Russia's Armed Forces in 2013" i Hedenskog, Jakob & Vendil Pallin, Carolina (red.) *Russian Military Capability in a Ten-Year Perspective – 2013*, Totalförsvarets forskningsinstitut, december: 23–70.
- Durkalec, Jacek (2015) *Nuclear-Backed "Little Green Men": Nuclear Messaging in the Ukraine Crisis*, Polish Institute of International Affairs, juli.
- Freedman, Lawrence (2012) "Defining War" i Lindley-French, Julian & Boyer, Yves (red.) *The Oxford Handbook of War*, Oxford, Oxford University Press: 17–29.
- Galeotti, Mark (2016) "Russian military underpins foreign policy", *Jane's Intelligence Review*, 1 juni.
- Gorenburg, Dmitry (2016) *What Russia's Military Operation in Syria Can Tell Us About Advances in its Capabilities*, PONARS Eurasia, Policy Memo nr 424, mars.
- Gorenburg, Dmitry (2015) "Russian naval capabilities and procurement plans", *Russian Military Reform* websida, 14 januari, <https://russiamil.wordpress.com/2015/01/14/russian-naval-capabilities-and-procurement-plans/> (hämtad 29 september 2015).
- Gressel, Gustav (2016) *Lessons from Russia's intervention in Syria*, European Council on Foreign Relations, Commentary, 5 februari.
- IISS (2015) "Russian air patrols: long-range ambitions", International Institute for Strategic Studies, *IISS Strategic Comments*, 21, Comment 17, juni.
- Kornev, Dmitry (2016) "Russian High-Precision Weapons in Syria", *Moscow Defense Brief*, nr 3: 14–6.
- McDermott, Roger (2015) *Russia's Strategic Mobility and its Military Deployment in Syria*, Totalförsvarets forskningsinstitut, RUFBS Briefing nr 31, november.
- Försvarsministeriet (2014) "Na uchenij 'Vostok-2014' lettjiki VVO zakrepili praktiku posadki samoletov na avtomobilnuju trassu", 25 september, http://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=11988635@egNews (hämtad 22 augusti 2016).
- Försvarsministeriet (2016a) "Bojevaja sposobnost", <http://encyclopedia.mil.ru/encyclopedia/dictionary/details.htm?id=3465@morfDictionary> (hämtad 21 september 2016).
- Försvarsministeriet (2016b) "Ministr oborony general armii Sergej Sjojgu provel selekturnoje soveschanije s rukovodstvom Vooruzjennyh Sil", 1 augusti, http://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12076260@egNews (hämtad 17 augusti 2016).
- Försvarsministeriet (2016c) "Severnyj flot", <http://structure.mil.ru/structure/okruga/north/news.htm> (hämtad 22 september 2016).
- Ministry of Defence (2011) *British Defence Doctrine*, Joint Doctrine Publication 0-01 (4:e utgåvan), november.
- Norberg, Johan (2015) *Training to Fight – Russian Military Exercises 2011–2014*, Totalförsvarets forskningsinstitut, december.
- Puchov, Ruslan (2016) "Poligon budusjtjego", *Rossija v Globalnoj Politike*, 14, 2, mars-april: 202–215.
- Rossijskaja gazeta* (2014) "'Sever' Arktiki", 1 december, <https://rg.ru/2014/12/01/komandovanie-site.html> (hämtad 15 augusti 2016).
- Sutyagin, Igor (2012) *Atomic Accounting: A new estimate of Russia's non-strategic nuclear forces*, London, Royal United Services Institute, november.
- Sutyagin, Igor (2015) *Russian Forces in Ukraine*, Royal United Services Institute, Briefing Paper, March.
- Sutyagin, Igor (2016) *Atomic Accounting: The Update*, Royal United Services Institute, kommande.
- Westerlund, Fredrik & Norberg, Johan (2016) "Military Means for Non-Military Measures: The Russian Approach to the Use of Armed Force as Seen in Ukraine", *Journal of Slavic Military Studies*, 29, 4: 576-601.
- Åtland, Kristian, Bukkvoll, Tor, Due Enstad, Johannes & Tønnessen, Truls (2016) *Russlands militære intervensjon i Syria*, Forsvarets forskningsinstitutt (FFI), 15 mars.

4. Rysk säkerhetspolitik

Jakob Hedenskog, Gudrun Persson och Carolina Vendil Pallin

Trenden i rysk säkerhetspolitik var tydlig redan 2013: ökad anti-amerikanism, patriotism och ökat auktoritärt politiskt styre i Ryssland. Målet för Ryssland var att ”stärka sitt anseende i världen”, inte minst genom att stärka de Väpnade styrkorna. Ryssland kunde sägas ha valt den strategiska avskildhetens väg.

I detta kapitel analyseras de viktigaste trenderna i rysk säkerhetspolitik sedan dess. Vilka är de viktigaste målen, vilka hot finns mot den nationella säkerheten och hur bemöter den politiska ledningen dessa utmaningar?

Säkerhetspolitik är en grundläggande faktor i analysen av rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv. Lagen ”Om säkerhet” definierar säkerhetspolitik som en del av både inrikes- och utrikespolitiken. Den omfattar en mängd åtgärder: politiska, organisatoriska, socio-ekonomiska, militära, rättsliga, informationsrelaterade, särskilda och andra åtgärder (Federal lag nr 390, 2010: artikel 4:1). Utifrån denna breda definition har vi valt några aspekter att analysera i kapitlet.

Eftersom denna rapport handlar om rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv har vi valt de aspekter av säkerhetspolitiken som vi menar är av vikt på sikt. Inrikes säkerhet är en sådan aspekt som kommer att undersökas både utifrån den politik som förs och hur den uppfattas av samhället. Kommer det militära försvaret att prioriteras av den ryska politiska ledningen på bekostnad av andra politikområden? Finns det stöd för denna prioritering i den allmänna opinionen? Därefter analyseras militär säkerhet. Hur ser det militära tänkandet ut kring nutida militära konflikter? Frågan analyseras utifrån både doktriner och den militärteoretiska debatten. Vad är synen på framtida krig? Slutligen analyseras utrikespolitiken. Vilka är de huvudsakliga motståndarna och vilka geografiska områden är viktigast?

Det är tydligt att säkerhetspolitiken har utvecklats utifrån den ryska politiska ledningens hotbild. Hotbilden är inte ny (Persson 2013), men efter annekteringen av Krim har den lyfts fram som en dimensionerande faktor för säkerhetspolitiken.

”Färgrevolutioner” är ett sådant uttalat hot. Detta har lett till en allt intensivare jakt på fiender – både inre och yttre. Ett annat uttalat hot är det som rör Ryssland som en ”belägrad fästning”, där Nato sägs omringa Ryssland. Ett tredje hot är kampen om värderingar. Ryssland sägs försvara sina historiska och andliga traditioner, där också de Väpnade styrkorna har en roll att spela. Vidare har den Ryska federationen från officiellt håll kommit att identifieras med det politiska systemet, vilket innebär att det aktuella auktoritära politiska systemets överlevnad är samma sak som den ryska statens överlevnad.

4.1 Källor

Till grund för analysen ligger ett stort antal officiella doktriner och viktiga policytal. Militärdoktrinen är den enda av doktrinerna och strategidokumentet som nämns i konstitutionen, där det föreskrivs att presidenten ska godkänna denna doktrin (Konstitutsija: §83z). De officiella doktrindokumentet förefaller vid ett studium över längre tid att avspegla verkliga avsikter, låt vara att inte allt som står kan genomföras (Persson2013). Vidare har dessa dokument en byråkratisk funktion i den ryska statsapparaten då det gäller att åstadkomma samförstånd mellan de olika institutionerna. Därför kan innehållet få prägeln av minsta gemensamma nämnare. I Ryssland har de ibland beskrivits som ”det som finns kvar på slagfältet efter slaget.” Detta leder till att det är svårt att rangordna de strategiska prioriteringarna. På senare år har dessutom doktrinerna börjat användas för att mobilisera den inhemska allmänna opinionen kring ett antal hotbilder som nämnts ovan.

Vidare kan noteras att det finns hemliga delar av doktrinerna. Militärdoktrinen 2010 godkändes samtidigt som ett dokument med titeln ”Principer för den statliga politiken inom området nukleär avskräckning till år 2020”. Det antogs vid det tillfället men publicerades aldrig och nämndes aldrig när den nya militärdoktrinen antogs år 2014. Möjligen innehåller dokumentet en del av den ryska kärnvapendoktrinen, inklusive förutsättningarna för preventiv användning (de Haas 2010). Vidare finns en hemlig Försvarsplan, *Plan oborony*, som först undertecknades av presidenten i slutet av 2012. En uppdaterad version fram till år 2020 antogs i november 2015 (*Interfax* 2015).

Kapitlet bygger också på sekundärlitteratur i form av artiklar och böcker (till stor del ryska) liksom officiell statistik och dokument från ryska frivilligorganisationer (NGO:er) såsom Memorial och Helsingforsgruppen i Moskva. Opinionsundersökningar från Levadacentret används för att undersöka dynamiken mellan samhället och försvaret. Hur Levadacentrets rön kan tolkas idag diskuteras nedan.

4.2 Säkerhetspolitiskt beslutsfattande

Doktriner och strategier

Rysslands Nationella säkerhetsstrategi anses vara det överordnade dokumentet bland de officiella doktrindokumentet vilket också framgår av de federala lagarna ”Om säkerhet”, artikel 4:3 (Federal lag nr. 390, 2010), och ”Om strategisk planering inom Ryska federationen” (Federal lag nr. 172, 2014). Ambitionen är att alla doktriner ska vara i linje med Nationella säkerhetsstrategin. En reviderad strategi trädde i kraft den 31 december 2015, och den strategin anger inte ett specifikt år i titeln, vilket den tidigare från 2009 gjorde (*Strategija natsionalnoj* 2015; *O strategii* 2009). Den nya lagen om strategisk planering föreskriver att Nationella säkerhetsstrategin ska uppdateras vart sjätte år.

Säkerhetspolitiskt beslutsfattande, inklusive beslutsfattande inom den militära sfären, är både enligt konstitutionen och i praktiken presidentens domän. Det är presidenten, inte premiärministern, som koordinerar och leder ministerier,

tjänster och agenturer som har säkerhetspolitiska funktioner (se nedan). Politiskt beslutsfattande har alltmer centraliserats till presidenten. Ett tecken härpå är hur beslutsfattande mer eller mindre kan avstanna när Vladimir Putin är frånvarande (Persson & Vendil Pallin 2015; Zygar 2016: 206–301). Ytterligare en viktig aspekt av systemet för beslutsfattande i Ryssland är hur institutioner alltmer har underminerats. Detta återspeglas också i den låga grad av förtroende som befolkningen hyser för i stort sett alla institutioner utom presidentämbetet, Väpnade styrkorna och den Ryska ortodoxa kyrkan – något som är tydligt inte minst bland yngre (Bykov 2012: 24).

Presidentadministrationen har växt till ett betydande byråkratiskt maskineri (Presidentdekret nr. 490, 2014; Novikov 2016) med föga insyn när det gäller hur beslut fattas och verkställs. Information, inklusive underrättelserapporter, till presidenten sammanställs genom Presidentadministrationen (Galeotti 2016a: 11). Presidentens roll när det gäller säkerhetspolitiskt beslutsfattande stärks genom att tretton federala ministerier, tjänster och agenturer, de så kallade kraftministerierna, är direkt underställda presidenten (se tabell 4.1).

Tabell 4.1 Federala ministerier, tjänster och agenturer som är direkt underordnade presidenten

Ministerium/tjänst/agentur	Underordnade tjänster/agenturer
Inrikesministeriet (MVD)	
Ministeriet för civilförvar, nödfall och katastrofberedskap (MTjS)	
Utrikesministeriet	- Federala agenturen för Oberoende staters samväld, landsmän som lever utomlands och internationellt samarbete (<i>Rosstrudnitjestvo</i>)
Försvarsministeriet	- Federala tjänsten för militär-tekniskt samarbete - Federala tjänsten för teknisk och exportkontroll - Federala agenturen för särskilda byggnationer
Justitieministeriet	- Federala fängelsestjänsten - Federala delgivningstjänsten
Federala kurirtjänsten	
Utrikesunderrättelsetjänsten (SVR)	
Federala säkerhetstjänsten (FSB)	
Federala tjänsten för nationalgardestrupperna (Rosgvardija)	
Federala skyddstjänsten (FSO)	
Federala arkivagenturen	
Överstyrelsen för specialprogram (GUSP) (agentur)	
Presidentens direktorat (agentur)	

Källor: Presidentdekret nr. 636, 2012; Presidentdekret nr. 151, 2016; Presidentdekret nr. 157, 2016.

Säkerhetsrådet

Det ryska säkerhetsrådet är ett viktigt forum för säkerhetspolitiskt beslutsfattande (Vendil Pallin 2001). Presidenten är ordförande i Säkerhetsrådet och utser dess sekreterare och ledamöter samt bestämmer storleken av dess kansli och vilka uppgifter det ska hantera genom en förordning som antas via presidentdekret. Med tiden har snart sagt alla ryska politikområden blivit en angelägenhet för nationella säkerheten (Trenin 2016) och därmed en angelägenhet för Säkerhetsrådets innersta krets, som består av dess tolv permanenta ledamöter. Det bör betonas att varken finansministern eller ekonomiministern är permanenta ledamöter av Säkerhetsrådet.

Långsiktig planering för militär säkerhet koordineras genom Säkerhetsrådet (för ledning av militära operationer, se kapitel 2). Försvarsministeriet har en nyckelroll, i synnerhet Generalstaben, men utifrån sammansättningen av Säkerhetsrådets Interdepartementala kommission för militär säkerhet är det tydligt att militär säkerhet omfattar en lång rad ministeriers, tjänsters och agenturers verksamhet. Generalstabschefen leder kommissionen (Presidentdekret nr. 1247, 2012).

Den Militärindustriella kommissionen har en mellanställning gentemot presidenten och regeringen och koordinerar materielanskaffning. Presidenten leder kommissionen sedan 2014 och Dmitrij Rogozin, som är vice premiärminister, är vice ordförande. Både finansministern och ekonomiministern ingår i kommissionen, liksom flera ministrar och chefer för så kallade kraftministerier (Presidentdekret nr. 628, 2014). Inom regeringen är Rogozin ansvarig för frågor som rör försvarsindustrin, exportkontroll, internationellt militär-tekniskt samarbete, civilförsvar och mobilisering samt föreslår hur unga ska förberedas för militärtjänstgöring (Ryska regeringen 2016).

4.3 Inrikes säkerhet

4.3.1 Ökad repression, anti-västlig retorik och rädslan för färgrevolutioner

Makten och beslutsfattandet har således centraliserats, och parallellt har rysk politik blivit alltmer auktoritär genom ny lagstiftning som ger ökad kontroll över media, internet, kultur och forskning (se appendix A4.1 Internationella rankningar som speglar repressionen i Ryssland 2015, i appendix). Dessutom förekommer allt oftare hot mot politiska motståndare till landets politiska ledning samtidigt som propagandan tilltagit i intensitet. (Kolesnikov 2016; Pomerantsev 2015b).

Denna utveckling tog fart efter protesterna som följde på Dumavalet 2011 – protester som överraskade analytiker, men troligen också landets politiska ledning. Demonstrationerna fortsatte under vintern och våren 2011/2012, och opinionsundersökningar gav vid handen att befolkningen, trots Putins höga opinionssiffror, ändå skulle föredra att se någon annan på presidentposten efter valet 2018 (i december 2013 uppgav bara 22 procent att de skulle vilja se Putin

som president 2018: Levadacentrum 2014). Demonstrationerna 2011–2012 och maktskiftet i Kiev ökade troligen rädslan för liknande folkliga resningar och social oro även i Ryssland.

Nya åtgärder för att kontrollera och begränsa friheten i Rysslands politiska liv har sedan dess vidtagits med stor hast, och snart sagt samtliga samhällsfärer påverkas.

Den ökade repressionen kan iakttas i form av lagstiftning som begränsar civila rättigheter (Moskvas Helsingforsgrupp 2016). I november 2016 hade Justitieministeriet registrerat 148 ideella organisationer (NGOs, non-governmental organizations) som ”utländska agenter”. Listan domineras av organisationer som arbetar för mänskliga rättigheter, valövervakning eller miljön (Justitieministeriet 2016b). Utländska organisationer som arbetar i Ryssland riskerar att registreras av Justitieministeriet som ”oönskade”. Det hade i oktober 2016 drabbat sju organisationer (Justitieministeriet 2016a). Generellt har villkoren för civilsamhället blivit hårdare. (Flikke 2015).

*Civila
rättigheter och
civilsamhället*

Antalet personer som har åtalats och dömts för förräderi (*gosizmena*) har ökat markant. Mellan 2009 och 2013 dömdes totalt 25 personer, medan 15 dömdes bara under 2014, varav nio till fängelsestraff längre än tio år. Under de första tre månaderna 2015 hade inledande brottsutredning startats gentemot nio personer för förräderi (*BBC Russkaja sluzjba* 2015; Michajlova 2015). Enligt organisationen Memorial var antalet politiska fångar 102 i september 2016.

Enligt *Strategin för att bekämpa extremism*, som antogs i november 2014, är förmedlande av information om och att inbjuda andra över internet till att delta i ”icke sanktionerade aktioner, att organisera massoroligheter” en av de farligaste formerna av extremism (*Strategija protivodejstvija* 2014). Antalet personer som har dömts för extremism (§§280 och 282 i brottsbalken) ökade med 30 procent 2015 till 544, jämfört med 414 under 2014 (Ryska Högsta domstolens domstolsenhet 2016). I sin rapport till Duman i april 2016, angav Riksåklagaren, Jurij Tjajka, att antalet upptäckta extremistbrott hade ökad tiofaldigt mellan 2004 och 2015 och att 1 320 ”brott med extremistisk inriktning” upptäcktes 2015, varav ett betydande antal hade begåtts på internet (*RLA Novosti* 2016).

Yttrandefrihet

Regeringen har ökat kontrollen över media och då även över internet. Till exempel har utländskt ägande av massmedia kringskurits genom lagstiftning samtidigt som media och internetresurser i allt högre utsträckning är statligt ägda eller ägs av företag med nära kopplingar till den politiska ledningen (se till exempel Latynina 2013; Vendil Pallin 2016a). Kontrollen utövas dessutom genom att listor cirkulerar om hur vissa nyheter bör bevakas och presenteras på större nyhetsredaktioner, främst på rikstäckande tevekanaler. Till och med mindre övertramp som att ”gilla” eller dela något på sociala nätverk kan leda till åtal och fällande dom (Mostovsjtjikov 2015). Inom kulturlivet finns exempel på hur vissa konstverk och föreställningar stämplas som ”opatriotiska” eller extremistiska (Jonson 2015). Repressionen är varken total eller systematisk. I stället är den selektiv och resulterar i en atmosfär av oförutsägbarhet, slumpmässighet och utbredd självzensur.

*Antivästlig retorik
och krigshot i
propaganda*

De praktiska åtgärderna för att öka kontrollen över samhället kommer parallellt med en statlig propaganda som framhåller faror som Ryssland står inför samt en kraftigt antivästlig retorik. Enligt Vladimir Gel'man, professor vid European University i Sankt Petersburg: "the politics of fear, as well as more aggressive and extensive state propaganda, became major instruments of maintaining authoritarian equilibrium" (Gel'man 2016a: 33; se även Trudolyubov 2016b).

Det är något som också återspeglas i den allmänna opinionen. Den ryska befolkningen har blivit alltmer fientligt inställd till Väst, ser fler faror som hotar Ryssland från utlandet och en ökad risk för krig (se appendix A4.2 & A4.3; se också Gudkov 2015b; Levada Centre 2015d). En fokusgruppstudie gav vid handen att "små krig" eller militära operationer som de i Ukraina och Syrien anses rättfärdiga, som försvarsåtgärder och preventiva för att undvika ett "storkrig" och för att "den belägrade fästningen måste försvaras" (Kolesnikov 2016: 20, 21; se även Gudkov 2015a: 96–97; Levinson & Gontjarov 2015: 64).

Enligt den ryske forskaren Nikolay Petrov, får regimen sin legitimitet "not from the bottom up, through elections, but from the top down, by placing the country on a permanent war footing" (Petrov 2016: 1. Se även Trenin 2016 om hur Kreml "*de facto* har varit i ett krigstillstånd sedan februari 2014".)

I opinionsundersökningar genomförda av Levadacentret 2015 och 2016 uppgav en överväldigande majoritet av respondenterna att det finns ett militärt hot mot Ryssland (68 respektive 65 procent). Bara 22 procent (2015) och 28 procent (2016) svarade att de inte såg ett sådant hot. Detta är en markant ökning jämfört med hur respondenter svarat på frågan 2000–2014 (Levadacentrum 2015c; Levadacentrum 2016a). Propaganda och opinionen tycks med andra ord gå i samma takt.

*Kan man lita på
opinionsundersök-
ningar?*

Hur stor tilltro bör man då sätta till ryska opinionsundersökningar? Är de missvisande eftersom respondenterna regelmässigt förfalskar sina preferenser då de är rädda att svara uppriktigt eller därför att de helt enkelt inte är intresserade (Levinson & Borusiak 2015; Nizgoraev 2015)? I en opinionsundersökning genomförd av Levadacentret i januari 2016 uppgav cirka en fjärdedel att de var rädda att uttrycka sin åsikt om vad som pågick i Ryssland. Kanske än mer intressant var att nästan hälften uppgav att de trodde att de flesta ryssar var rädda att säga vad de tycker i opinionsundersökningar (Levadacentrum 2016b). Men samtidigt tenderar fokusgrupper att ge liknande resultat som de man finner i enkäter. Empirisk forskning tyder på att till exempel Putins opinionssiffror inte är en preferensförfalskning (Frye et al. 2016). Med andra ord kan man utgå från att opinionsundersökningar i varje fall ger en god indikation om den ryska befolkningens preferenser, men det finns all anledning att tolka dem med viss försiktighet.

Det är dessutom av intresse eftersom den ryska politiska ledningen följer utvecklingen noga inom opinionen. (Trudolyubov 2016a; Zygar 2016: 305). Presidentadministrationen, inklusive Säkerhetsrådet, beställer opinionsundersökningar från institut som Allryskt centrum för

opinionsstudier (VTsIOM) och forskningsinstitut; de beställer även hemliga opinionsundersökningar som levereras av Federala skyddstjänsten (Federalnaja sluzjba ochrany, FSO) (Birjukova & Nikolskij 2014). På så sätt följer man hur opinionen utvecklas men undersöker också hur politik bäst bör presenteras för att mottas positivt.

I april 2016 tillkännagav Putin att Inrikestrupperna, OMON-styrkorna (Mobila specialförband, Otrjady mobilnye osobogo naznachenija), SOBR-styrkorna (Särskilda snabbinstatsstyrkor, Spetsialnye otrjady bystrogo reagirovanija) och polisiära vakttjänsten skulle överföras till en ny federal myndighet, den Federala tjänsten för Nationalgardestrupperna, *Rosgvardija* (se även kapitel 2). Den tidigare befälhavaren för Inrikestrupperna, Viktor Zolotov, blev chef för den nya myndigheten och tillika befälhavare för Nationalgardestrupperna (Rysslands president 2016b; 2016c). De flesta analyserna var eniga i att avsikten med att sammanföra dessa styrkor i en myndighet som lyder direkt under presidenten hade gjorts för att stärka den inrikespolitiska kontrollen för att slå ned möjliga framtida sociala och politiska protester snarare än för att bekämpa terrorism och organiserad brottslighet (Galeotti 2016b; Klein 2016; Stanovaja 2016). Myndigheten övertog också de befogenheter som Inrikesministeriet (MVD) tidigare hade haft (Federal lag nr. 226, 2016). Den fick därmed betydande befogenheter att kontrollera både civilsamhället och landets elit.

*FSB:s och
 Inrikesministeriets/
 Nationalgardets
 befogenheter*

Den politiska ledningen anger vari hoten mot inrikes säkerhet består – till exempel i *Konceptet för samhälllig säkerhet*, där säkerheten karaktäriseras som ”instabil” (*Kontseptsija obsjtjestvennoj bezopasnosti* 2013: §8), men också i officiella tal som när Putin i mars 2016 talade inför Inrikesministeriets årliga kollegium. Han inledde med att säga att ”säkra samhällets säkerhet och upprätthålla lag och ordning” var högt prioriterat i den nya Nationella säkerhetsstrategin. Han fortsatte med att ange att: ”Det är MVD:s uppgift att på ett säkert sätt upprätthålla ordningen i samhället under en period när man förberedde sig för och genomförde val” och refererade då främst till Dumavalen i september 2016 (Rysslands president 2016a).

Tidigare i sitt tal till Federala säkerhetstjänstens (FSB) årliga kollegium i december 2015, påstod Putin att utländska säkerhetstjänster hade intensifierat sin verksamhet i Ryssland och pekade på behovet av att ”stoppa alla försök från utlandet att blanda sig i valen och vårt inrikespolitiska liv” under 2016 och särskilt under parlamentsvalet (Rysslands president 2015).

FSB har rykte om sig att fabricera åtal – åtal som ofta är upplagda för att gynna åklagarsidan. Den som står anklagad har ofta en mycket liten möjlighet att få rätt, om någon möjlighet alls (Tjikov 2015). Dessutom ändrades lagen som reglerar FSB, med resultatet att dess befogenheter utökades. Till exempel tillåts FSB att skjuta in i folksamlingar även om oskyldiga civila riskerar att skadas (Federal lag nr. 468). Dessutom fanns förslag på ändringar i polislagen som skulle antas i Duman 2016. Dessa ändringar skulle göra det mindre restriktivt för polisen att beträda privat egendom och att använda handeldvapen mot civila. Dessutom skulle Direktorat K inom MVD, som bekämpar teknologiska

brott, få utökade befogenheter vad gäller att kontrollera konton, e-post och att blockera internetsidor (Falalejev 2016).

I juni 2016 röstade Duman för det så kallade Jarovaja-paketet. Det innebar att en rad repressiva lagändringar genomfördes och de fick benämningen efter den dumaledamot som formellt hade initierat lagpaketet, Irina Jarovaja. I förslaget hänvisades till terrorismbekämpning och bland ändringarna ingick åtgärder för att göra utökad övervakning av internet möjlig i Ryssland; att underlåta att underrätta myndigheter om att ett brott kanske förbereddes skulle kunna ge fängelse liksom att uttrycka sig positivt om terrorism på internet. Flera av ändringarna var också tydligt inriktade på att förebygga protester: extremismbrott kan efter ändringarna ge upp till åtta års fängelse (jämfört med tidigare fyra) och att uppmana personer att delta i massoroligheter kan bestraffas med fängelse i fem–tio år. Barn i åldrarna ned till 14 års ålder kan straffas enligt rysk lag, till exempel för att ha deltagit i ”massoroligheter” (Meduza 2016).

Miliser som skräms

Förutom att polisen, inrikestrupp och säkerhetstjänsterna har fått en större roll i att bekämpa oppositionella har den politiska ledningen också använt miliser som inte är formella regeringsorgan, men vilkas verksamhet är mer eller mindre tydligt sanktionerad av regeringen. Putins valmanifestartikel om försvaret 2012 angav att det är statens uppgift ”att hjälpa kosackerna på alla sätt, att få dem att tjänstgöra militärt och att bedriva militär-patriotisk fostran av unga” (Putin 2012a). När han talade till MVD:s kollegium i mars 2016 angav Putin att cirka 200 000 medlemmar i miliser (*druzjinniki*) plus kossacker hjälpte polisen att upprätthålla ordning i samhället (Rysslands president 2016a; se även Enerud 2013). I Tjetjenien har republikens president, Ramzan Kadyrov, länge kontrollerat förband som bildats på nationaletnisk grund, s.k. *kadyrovtsy*. Även om dessa förband formellt tillhör MVD är det tydligt att Kadyrov har kontrollerat dessa snarare än Moskva (Jasjin 2016: 27). Tjetjenska förband deltog i Ukraina 2014–2015 (Galeotti 2014; Roth & Tavernise 2014), men *kadyrovtsy* har också använts för att skrämma den politiska oppositionen i Moskva – mest uppmärksammat var tillfället då Kadyrov på Instagram publicerade en film med oppositionspolitikern Michail Kasianov, filmad genom ett kikarsikte (Vendil Pallin 2016b).

Att använda kosacker och andra miliser samt *kadyrovtsy* har för den politiska ledningen fördelen att budskapet är klart och verkar avskräckande för eventuella demonstranter, samtidigt som man kan förneka ansvar eftersom miliserna formellt inte lyder under regeringen.

4.3.2 Samhället och militära sektorn

Samhället i Ryssland har förändrats radikalt sedan Sovjetunionens upplösning och därmed också dess inställning till militären (Webber & Mathers 2006). Samtidigt har en positiv inställning till de Väpnade styrkorna bibehållits i hög utsträckning; befolkningen stöder och känner stolthet för dem – något som ökat efter annekteringen av Krim. I november 2015 uppgav 85 procent i en opinionsundersökning att de var stolta över de Väpnade styrkorna jämfört med

61 procent i oktober 2012. Andelen som uppgav att de var ”mycket stolta” hade nästan fördubblats (från 22 till 40 procent) (Levadacentrum 2015b).

Opinionsundersökningar är ofta motsägelsefulla. När ryska medborgare får frågor om huruvida ekonomisk eller militär styrka är viktigast för Ryssland svarar de flesta att det är viktigast att vara ekonomiskt stark – även efter annekteringen av Krim (Levadacentrum 2015c). Samtidigt svarar respondenterna att mer resurser bör tillföras försvaret även om det får negativa konsekvenser för den ekonomiska utvecklingen. En betydligt större andel ansåg det 2015 jämfört med 2013 (ökningen är ännu större jämfört med 1998: se A4.4 i appendix), vilket tyder på ett betydande stöd för regeringens linje att prioritera försvaret. Det är också notabelt hur opinionen kan manipuleras genom propaganda – det mest slående exemplet är kanske inställningen till Turkiet som vän eller fiende och stödet för den ryska militära operationen i Syrien, som uppstod nästan från en dag till en annan.

Propaganda har, som nämnts ovan, använts för att förbereda befolkningen för krig. Framför allt har den riktats till barn och ungdom. Det finns ett brett utbud av barn- och ungdomsorganisationer liksom även utbildningsprogram med ett uttalat syfte att tillhandahålla patriotisk, och inte sällan, militärpatriotisk fostran. Fenomenet är inte nytt (Sperling 2009: 230–37, 252–54), men de statliga ansträngningarna på området har intensifierats väsentligt (Persson 2012; Persson 2014). Programmet för ”Patriotisk fostran för Ryska federationens medborgare 2016–2020” har fått ökad finansiering. Rysslands ungdom och militär patriotism är centrala teman och de ministerier och myndigheter som är huvudsakligen ansvariga för att programmet verkställs är Försvarsministeriet, Utbildningsministeriet, Kulturministeriet och Federala agenturen för ungdomsfrågor (Ryska regeringen 2015).

Fokuseringen på nästa generation och på att forma denna till ansvarsfulla medborgare är också tydlig i Nationella säkerhetsstrategin 2015 (§70; se även §§76 och 82). I den nya Informationssäkerhetsdoktrinen, som publicerades i december 2016, betonades också särskilt faran av att yngre påverkas av information (*Doktrina informatsionnoj bezopasnosti* 2016: §12), och extremistiska organisationer beskrevs som särskilt inriktade på att rekrytera ungdomar i *Strategin mot extremism (Strategija protivodeistvija* 2014). Det är också en av förklaringarna till att Ryssland aktivt har skapat politiska ungdomsrörelser (se t.ex. Horvath 2013: 85ff) och att man bedriver forskning om hur unga ska socialiseras med hjälp av patriotism för att förhindra att de manipuleras och deltar i revolutionära processer som sägs vara organiserade av utländska säkerhets- och underrättelsetjänster (Bykov 2012; Elisjev 2014: 209–10; Pokida et al. 2016).

I oktober 2015 skapades den *Ryska rörelsen för skolelever* i enlighet med ett presidentdekret ”för att bidra till att forma personligheten i enlighet med det ryska samhällets värdesystem”. Det hela skedde under försäkringar att det här alls inte rörde sig om ett försök att återintroducera pionjärrörelsen från sovjettiden, men kommentatorer kunde inte undgå att göra jämförelsen (se till exempel Rybina 2015). Onekligen fick emblemet för organisationen många att tänka

Statliga patriotiska ungdomsrörelser

på den röda pionjärscharfen (*Rossijskoe dvizjenie sjkolnikov* 2016). Dessutom bildade Försvarsministeriet sin egen ungdomsorganisation, Ungdomsarmén (*Junarmija*), i september 2016. Uniformer och emblem skulle utarbetas och strukturen skulle länkas till militära förband, militära skolor, DOSAAF (Frivilliga sällskapet till stöd för armén, flyget och flottan) och Arméns centrala sportklubb (*Interfax* 2016b). En rysk regeringsrapport listade 2013–2014 tusentals idrottsläger, utbildningsorganisationer och kadettskolor i 78 av Rysslands 86 federationssubjekt (Ryska regeringen 2015).

DOSAAF och kadettskolor

Många av organisationerna har tillkommit relativt nyligen medan DOSAAF redan existerade och är uttalat arvtagare till det sovjetiska DOSAAF. Enligt rörelsens stadgar utgör den en del av systemet för att förbereda ungdomar för värnplikten och ”utföra uppgifter inom försvars- och säkerhetsfären som anges av statliga myndigheter” (DOSAAF 2012; se även Persson 2013; Robertshaw 2015; Rozjdestvenskij 2015; Svyrenko 2015: 27). Detta ingår som en del i ansträngningarna för att intensifiera förberedelserna för militärtjänstgöringen och göra den mer effektiv. Det har dessutom förekommit planer på att inrätta en kurs i grunderna för militärtjänstgöring obligatorisk för alla skolor (Muchin 2014).

Det finns ett stort utbud av kadettskolor som omhändertas av ministerier och tjänster och de har liknande uppgifter – att fostra barn för militärtjänstgöring. Bland de mer kända finns Suvorov- och Presidentkadettskolorna. Kraftministerierna har också sina egna kadettskolor. Till exempel har Ryska förundersökningskommissionen (SKR, Sledstvennyj komitet RF) sina egna skolor, medan större ministerier såsom Försvarsministeriet har flera. Allt som allt fanns det 177 kadettskolor med fler än 60 000 elever år 2014 (Ryska regeringen 2015).

Förutom patriotiska ungdomsorganisationer finns en rad patriotiska ungdomsklubbar som har skapats underifrån. Vissa har bara en svag militär länk, men de som är mer militariserade bland klubbarna har oftast som mål att fostra unga män till ansvarstagande vuxna och förbereda dem för militärtjänstgöring – men också att skapa en första relation till Väpnade styrkorna (Laruelle 2015).

De viktigaste skälen för Ryssland att intensifiera arbetet med och avdela resurser till militärpatriotiska organisationer är för det första att fostra patriotism och säkerställa att unga inte hamnar under inflytande från skadliga västliga organisationer och engagerar sig i färgrevolutioner. Det framgår tydligt i Nationella säkerhetsstrategin, men också i de skäl som anges för att skapa nya rörelser och skolor. För det andra ingår detta i en uttalad politik för att förbättra Väpnade styrkornas image bland yngre och befolkningen som helhet, men särskilt för att säkerställa att unga män antingen gör värnplikten eller skriver på som kontraktsanställda soldater (*Interfax* 2016a). För det tredje ger det en möjlighet till unga män att tillägna sig kunskaper och färdigheter som de kan använda sig av under militärtjänsten; de kan med andra ord få en mer kvalificerad tjänst trots att värnplikten bara är tolv månader lång (Gavrilov

2015; *Izvestija* 2014). Slutligen är det värt att notera att på en mer generell nivå anses värnplikten vara ett tillfälle till nationsbyggande (Kretsul 2015).

På det stora hela verkar myndigheternas ansträngningar för att förbättra de Väpnade styrkornas anseende ha haft effekt, men annekteringen av Krim har också spelat en betydande roll. Andelen respondenter som anser att Väpnade styrkorna kan försvara Ryssland hade i en opinionsundersökning ökat till 80 procent 2014 och 2015 (se även appendix A4.5) och andelen som angav att de skulle försöka finna ett sätt för familjemedlemmar att undvika militärtjänst hade minskat kraftigt på tio år – med cirka hälften 2016 (27 procent jämfört med 53 procent) (se A4.6 i appendix).

Med andra ord finns det anledning att anta att den ryska politiska ledningen kommer att fortsätta att prioritera det militära försvaret. Det finns dessutom ett betydande stöd hos befolkningen för denna politik samtidigt som det finns föga utrymme för den som har en avvikande uppfattning att argumentera för en annan politik i det ryska politiska systemet.

4.4 Militär säkerhet

Frågan om krig och fred har blivit ett ämne som diskuterats allt mer i den allmänna debatten i Ryssland på senare år. I en välproducerad dokumentär i TV i december 2015 fick den ryske presidenten frågan. "Vladimir Vladimirovitj, blir det krig?" undrade journalisten Vladimir Solovjev. Putin svarade: "Ni menar världskrig? Jag hoppas inte det. Hursomhelst, idag skulle det innebära en planetär katastrof" (*Vesti* 2015).

Till yttermera visso pågår en debatt mellan ryska militärstrategiska tänkare om hur krigskonsten förändras i vår tid. Vad är krig? När börjar det? När ska de väpnade styrkorna sättas in i dagens konflikter? Detta är några av de viktigaste frågorna som diskuteras.

Den ryska annekteringen av Krim 2014 och användningen av ryska styrkor i Donetsk och Luhansk blev en väckarklocka för många i Väst. Den västerländska reaktionen har till dels kännetecknats av en bristande insikt om utvecklingen i ryskt militärt tänkande sedan 1990-talet. I Väst sattes snabbt etiketten "hybridkrig" på det ryska agerandet i Ukraina – en etikett som antydde att det rörde sig om något slags ny typ av krigföring. Ett närmare studium av ryskt militärteoretiskt tänkande visar emellertid att det inte finns någon utvecklad doktrin kring "hybridkrig" (Persson 2015a). När ryska militärteoretiker skriver om hybridkrig betecknas det uteslutande som en västerländsk förmåga (Puchov 2015; McDermott 2015; Johnson 2015; Giles 2016; Renz & Smith 2016). Fjodor Lukjanov, ordförande för Rådet för utrikes- och försvarspolitik, har formulerat det på följande vis i sin beskrivning av hur synen på krig förändrats i Ryssland. "Krig antar andra former när det förs med av USA stödda UAV:er, dito sanktioner eller med av USA stödda cyberoperationer", skrev han (Lukjanov 2015).

*"Hybrid" inget
ryskt koncept*

Icke-linjär krigföring

Det som föreföll att överraska många västerländska observatörer var Rysslands förmåga att kombinera militära och icke-militära medel, dvs. specialtrupp, informationsoperationer, vilseledning, och diplomatiska, ekonomiska och politiska medel (Norberg et al. 2014). Den ryska benämningen på detta är ”icke-linjär” (*nelinejnaja*) eller ”asymmetrisk” (*asimmetritjnaja*) krigföring.

4.4.1 Moderna konflikter – från Moskvas horisont

Några definitioner är nödvändiga här. I kapitlet skiljs mellan begreppen doktrin och militärteoretiskt tänkande. Givetvis kan olika teorier leta sig in i doktrinerna, men långt ifrån alltid. Doktrinerna stadfäster den officiella positionen, medan debattens vågor kan gå höga bland militärteoretikerna. Även om den öppna debatten inte ger en helhetsbild kan det antas att den avspeglar några av de mest brännande frågorna i ryskt militärt tänkande av idag

I den nu gällande militärdoktrinen görs liksom tidigare en åtskillnad mellan en militär konflikt och en väpnad konflikt (*Vojennaja doktrina* 2014: §8). En militär konflikt beskrivs som en form av lösning på mellanstatliga eller inomstatliga motsättningar med begagnande av militärt våld. En militär konflikt sägs omfatta alla sorters väpnad strid, inklusive storskaliga, regionala eller lokala krig och väpnade konflikter. En väpnad konflikt är en väpnad sammandrabbning av begränsad storlek mellan stater eller motsatta parter inom en enskild stats territorium.

Lokala, regionala och storskaliga krig

Vidare nämns tre olika former av krig: lokala, regionala och storskaliga krig (*Vojennaja doktrina* 2014: § 8). Ett lokalt krig beskrivs ha begränsade militärpolitiska mål och berör huvudsakligen de stater som står emot varandra. Ett regionalt krig berör flera stater i en region och förs med nationella väpnade styrkor eller i en koalition av väpnade styrkor. Parterna strävar mot viktiga militärpolitiska mål. Det storskaliga kriget förs mellan koalitioner av stater eller mellan världens stormakter. Det kan vara ett resultat av en eskalerande väpnad konflikt, ett lokalt eller regionalt krig. Det storskaliga kriget kräver mobilisering av ländernas samtliga materiella och andliga resurser.

Nutida militära konflikter

Nutida militära konflikter karaktäriseras – enligt militärdoktrinen – bland annat av en ”integrerad användning av militärt våld och av politiska, ekonomiska, informationsmässiga eller andra åtgärder av icke-militär karaktär genom ett brett bruk av befolkningens protestpotential eller av specialoperationstrupp”. Vidare nämns ”irreguljära väpnade grupper och privata militära företag” som deltar i militära operationer, ”indirekta och asymmetriska metoder.” Eftersom denna syn nu är en del av den ryska militärdoktrinen behöver det knappast påpekas att Ryssland kan begagna sig av dessa maktinstrument i sina militära uppgifter.

I doktrinen framhävs att ”politiska krafter och samhällsliga rörelser” finansieras och styrs utifrån (*Vojennaja doktrina* 2014: § 15). Den viktigaste skillnaden mot den tidigare doktrinens syn på nutida militära konflikter är att en protesterande befolkning betecknas som en del i krigföringen. Även politiskt verksamma och andra grupper i samhället är en del av kriget. Delar av denna syn avspeglas när

det gäller den officiella retoriken i konflikten med Ukraina där Ryssland sägs bli utsatt för liknande krigföring av Väst. Detta visar på en militariserad syn på färgrevolutioner, vilket vi ska se nedan.

Tänkandet bakom denna del av doktrinen är inte nytt. Delar därav återfanns i 2010 års militärdoktrin, men resonemangen är nu mer detaljerade. Generalstabschefen, Valerij Gerasimov, har tidigare påpekat att den arabiska våren skulle kunna vara ett exempel på framtidens krig, och att det finns viktiga lärdomar att dra av konflikterna i Nordafrika och Mellanöstern (Gerasimov 2013). Han har noterat att krigets förutsättningar drastiskt har ändrats och har understrukt de icke-militära medlens betydelse i nutida krigföring. Enligt honom har användningen av politiska åtgärder, ekonomiska, informationsåtgärder, humanitära och andra icke-militära medel påverkat befolkningens protestpotential. Erfarenheterna från Nordafrika och Mellanöstern har visat, enligt Gerasimov, att ”fullt fungerande stater på kort tid kunnat förvandlas till ett område för förbittrad, väpnad kamp, och bli offer för utländsk intervention och hamna i ett kaotiskt träska, en humanitär katastrof och inbördeskrig. Icke-militära medel har i flera fall visat sig vara mycket effektivare än vapenmakt för att uppnå politiska och strategiska mål, enligt Gerasimov. Detta tankesätt rör uppenbarligen insatser mot en sittande regering, t.ex. Irak eller Libyen (Allison 2013). Ryssland motsatte sig inte militär intervention i Mali till stöd för regeringen mot den separatistiska Tuareg-gerillan.

*Arabiska våren
i ryskt militärt
tänkande*

Till försvarspolitikens uppgifter hör, enligt doktrinen, nu även att tillse att ekonomin ska kunna sättas på krigsfot (*Vojennaja doktrina* 2014: § 21). Likaså ligger det inom Ryska federationens försvarspolitik att ”samla resurserna på statlig, samhällelig och individnivå för försvaret av Ryska federationen, utarbeta och genomföra åtgärder för att höja effektiviteten inom militärpatriotisk fostran av Ryska federationens medborgare samt deras militärtjänstgöring” (*Vojennaja doktrina* 2014: § 21). Vidare kan noteras att det till en inrikes militär fara numera räknas ”informationsoperationer för att påverka främst den yngre befolkningen för att underminera historiska, andliga och patriotiska traditioner i försvaret av Fäderneslandet”. All detta visar att Ryssland vidtar åtgärder för att återuppliva ett nationellt mobiliseringssystem (Cooper 2016).

Ryssland framställs som angripet av Väst och de ryska Väpnade styrkorna ska försvara Rysslands historiska och andliga traditioner. Denna utveckling stämmer väl överens med de statliga programmen för militärpatriotisk och patriotisk fostran. Dessa statliga initiativ är tydligt inriktade mot den unga generationen. Frågan om vad de historiska och andliga traditionerna i Ryssland består av har diskuterats livligt. Även president Putin har försökt definiera dessa, bland annat i ett tal vid Valdajklubben år 2013 ägnat åt den ryska nationella identiteten (Rysslands president 2013). I den nationella säkerhetsstrategin år 2015 definieras de ryska andliga och moraliska värderingarna. Där fastställs de som ”det andligas prioritet över det materiella”, inkluderande ”kollektivism, den historiska enigheten bland Rysslands folk och vårt Fäderneslands historiska arv” (*Strategija natsionalnoj* 2015: §78). Detta understryker den militära aspekten i kampen med Väst om värderingar.

*Ryssland angripet
av Väst*

Detta rimmar också väl med Putins syn på vad det innebär att vara en rysk patriot. Den 17 april 2014, i samband med ett direktsänt telefonväkteri med allmänheten, menade han att ett folk som lever på ett territorium med en gemensam kultur och historia – till och med klimat – utvecklar särskilda distinkta drag. En person i den ”ryska världen”, karaktäriseras av honom som en person som främst koncentrerar sig på det allmännas bästa. ”Vi är andligt mer generösa.” I den ”ryska världen” är döden vacker, sade Putin ”Att dö för sina vänner, sitt folk och sitt fädernesland är vackert. Detta är en grundsten i vår patriotism” (Rysslands president 2014b).

Innan konsekvenserna av detta analyseras är det viktigt att undersöka den ryska synen på mjuk makt och färgrevolutioner. Det är väsentligt för att förstå hur den ryska synen på moderna konflikter har utvecklats.

4.4.2 Mjuk makt, kontrollerat kaos och färgrevolutioner

Under de senaste åren – inte minst i ljuset av konflikten i Ukraina – har några fenomen i ryskt militärt tänkande blivit alltmer framträdande. Det första handlar om synen på mjuk makt (*soft power*) – låt vara att den ryska tolkningen skiljer sig från den traditionella definitionen som handlar om att öka ett lands attraktionskraft (Nye 2004).

Användningen av så kallad mjuk makt (*soft power*) är enligt det utrikespolitiska konceptet en ny faktor i internationell politik (*Kontseptsija vnesnej* 2013: §20).¹ Å ena sidan kan mjuk makt användas som ett komplement till klassisk diplomati, å den andra finns det en risk att mjuk makt kan användas som ett verktyg att blanda sig i ett lands inre angelägenheter genom ”bland annat finansiering av humanitära projekt och projekt som rör mänskliga rättigheter utomlands.” Vladimir Putin har definierat begreppet som ”instrument och metoder för att nå utrikespolitiska mål utan att använda vapen – information och andra påtryckningsmedel.” Försvarsminister Sergej Sjojgu är tydlig: ”Dagen har kommit då vi alla måste inse att ord, kameror, fotografier, internet och information i allmänhet har blivit ett vapenslag, ett nytt vapenslag i de Väpnade styrkorna” (Försvarsministeriet 2015a, 2015b). Detta speglar en militariserad syn på mjuk makt som ett instrument för statskonst.

Mjuk makt som vapen

Även i den militärteoretiska debatten betraktas mjuk makt som ett vapen bland andra. Machmut Garejev, en inflytelserik militärteoretiker och veteran från Andra världskriget, kopplar t.ex. ihop annekteringen av Krim med mjuk makt och strategisk avskräckning (Garejev 2014). Det är, enligt honom, nödvändigt att dra lärdomar efter Krim för att ”fullända vår ’mjuka’ makt, politiska och diplomatiska medel, samt informationsmedel och höja effektiviteten i systemet för strategisk avskräckning.”

¹ I det nya utrikespolitiska konceptet som offentliggjordes i december 2016 återfinns skrivningen om mjuk makt i §9.

Det är värt att notera att mjuk makt, enligt denna syn, behandlas på samma nivå som strategisk avskräckning – något som oftast förknippas med kärnvapen och långräckviddiga högprecisionsvapen.

Vidare används i den militärteoretiska debatten termen ”styr kaos” ibland även i samband med mjuk makt. Garejev sätter likhetstecken mellan de båda (Garejev 2013b).

Särskilt i anslutning till konflikten i Ukraina har artiklar om ”styr kaos” och även fruktan för så kallade ”färgrevolutioner” publicerats i stor mängd. Själva termen ”styr kaos” (*upravljajemyj chaos*) användes av Vladimir Putin i artikeln om försvaret som publicerades före presidentvalet 2012. Det innebär att Ryssland skulle vara utsatt för ett angrepp från Väst som med konstruerade metoder – politiska såväl som ekonomiska – destabiliserar och undergräver grannländer till och därmed ytterst – Ryska federationen.

Dessa tankar kring ”färgrevolutioner” är, som vi sett, inte nya. Delar av dem fanns i ryskt militärt tänkande långt före några färgrevolutioner (Persson 2015a: 46–64). Men idéerna härom har vidareutvecklats efter den organgea revolutionen i Ukraina 2004–2005, och formaliserades när formuleringen ”färgrevolution” användes för första gången i den nationella säkerhetsstrategin 2015. Detta beskrivs som ett hot mot Rysslands nationella säkerhet (*Strategija natsionalnoj* 2015: §43).

Färgrevolutioner

Enligt detta synsätt används både färgrevolutioner och kontrollerat kaos av Väst i syfte att underminera och angripa Ryssland. Fjodor Lukjanov menar att en färgrevolution är ett tydligt exempel på vad som händer när mjuka och hårda former av inflytande börjar samverka och stå i strid med varandra (Lukjanov 2015). Han använder Ukraina som belägg och menar att USA där var aggressorn.

4.4.3 Icke nukleär och nukleär avskräckning

Strategisk avskräckning med betoning på nukleär sådan är fortfarande en väsentlig beståndsdel av rysk säkerhetspolitik. Efter Rysslands annektering av Krim har kärnvapen allt oftare använts som ett påtryckningsmedel. Två exempel illustrerar detta. Den ryske ambassadören i Köpenhamn hotade Danmark med kärnvapen om Danmark skulle ansluta sig till Natos missilförsvar (Milne 2015), och vid ett möte i den så kallade Elbegruppen i mars 2015, lär de ryska ledamöterna ha sagt att Ryssland skulle använda kärnvapen om Nato placerade trupp i Estland, Lettland och Litauen (Johnston 2015). Om militära resurser för strategisk avskräckning, se kapitel 3, avsnitt 3.6).

Utöver den officiella retoriken om kärnvapen har antalet övningar med både strategiska och icke-strategiska kärnvapen ökat på senare år (se vidare kapitel 2, avsnitt 2.8). Första veckan i september 2015 genomförde de strategiska robottrupperna en storskalig övning som väckte oro inte bara bland utomstående observatörer utan också i Ryssland (Persson 2015b). En anonym ledarartikel med rubriken ”Ryssland förbereder seger i ett kärnvapenkrig” i tidningen

Nezavisimaja gazeta (2015) beskrev övningen och ställde frågan ”...anser inte längre militären att användning av massförstörelsevapen betyder slutet för mänskligheten? Om så är fallet, vänligen tala om det för oss.”

Kärnvapen i ryska doktriner

Kärnvapens roll i rysk säkerhetspolitik definieras i militärdoktrinen, i policydokument rörande avskräckning, samt i olika viktiga tal och policydeklarationer av den politiska ledningen. I den öppna, skriftliga doktrinen har ingen förändring skett. I militärdoktrinen 2014 finns samma ordval som i doktrinen från 2010. Ryssland förbehåller sig rätten att använda kärnvapen i de fall när Ryssland eller någon av dess allierade utsätts för massförstörelsevapen. Detta anges även gälla vid angrepp med konventionella vapen mot Ryssland som hotar statens existens. Endast presidenten kan fatta beslut om insats med kärnvapen (§27). Det innebär att Ryssland förbehåller sig rätten till att slå först med hjälp av kärnvapen, men då bara vid ett allvarligt militärt hot mot Ryssland självt och inte vid konventionella angrepp på dess allierade. Noteras kan att Ryssland idag av den politiska ledningen förknippas med det politiska system som byggts kring president Putin. Därmed finns en risk att gränsdragningen mellan den politiska ledningens överlevnad och statens blir allt svårare att urskilja.

I den nationella säkerhetsstrategin 2015 heter det att ”strategisk avskräckning och förebyggande av militära konflikter uppnås genom att upprätthålla nukleär avskräckning på en tillräckligt hög nivå (*Strategija natsionalnoj* 2015: §36). Det är en viss skärpning i jämförelse med 2009 års säkerhetsstrategi där det talades om vikten av att ”bevara potentialen hos de strategiska nukleära styrkorna”.

Kärnvapen i allmänna debatten

Förutom de senaste årens offentliga deklarerationer och ökande antal kärnvapenövningar pågår en debatt i militära tidningar och tidskrifter om att använda kärnvapen för att de-eskalera en konflikt. Med nukleär de-eskalering avses användning av taktiska kärnvapen när ett lokalt krig håller på att övergå till ett regionalt. Enligt detta sätt att resonera skulle kärnvapen i det läget avskräcka motståndaren och på så vis leda till att konflikten inte eskalerar. Konstantin Sivkov vid Akademien för geopolitiska problem argumenterade i mars 2014 (innan militärdoktrinen reviderats) för att en preventiv användning av taktiska kärnvapen mot en fiende inte bara var möjligt utan också rätt (Sivkov 2014). Han och andra menade att den officiella doktrinen skulle ändras så att Ryssland skulle få möjlighet att preventivt använda kärnvapen. Machmut Garejev menar att avskaffandet av medel- och kortdistansrobotar på 1980- och 90-talen var ett misstag. ”Nu inser också den högsta ledningen i Ryssland att det var ett misstag,” skrev han 2013 (Garejev 2013a). Därtill finns indikationer på att INF-avtalet (*Intermediate-Range Nuclear Forces*) ifrågasätts alltmer av Ryssland (Arbatov 2016).

Det skulle vara för enkelt att avskriva dessa resonemang med att det handlar om självutnämnda experter eller att trivialisera diskussionen med att det är alla militärstabers uppgift att planera för varje upptänkligt hot. Det är allvarligare än så. Förespråkarna för preventiv kärnvapenanvändning utmanar en annan tankegång i den ryska debatten som betonar vikten av icke-nukleär strategisk

avskräckning. Andrej Kokosjin, en av Rysslands ledande strategiska tänkare har i årtal argumenterat för att Ryssland måste blicka bortom kärnvapnen och börja ta hänsyn till andra moderna högprecisionsvapen. ”Överdriven tilltro till nukleär avskräckning i nationell säkerhetspolitik är förödande och till och med farligt för Ryssland”, skrev han 2011 (Kokoshin 2011: 58). Och även om militärdoktrinen numera innehåller begreppet ”icke-nukleär avskräckning” återstår det att se vad detta betyder i praktiken.

Sammanfattningsvis kan sägas att hela denna debatt aktualiserar frågan om hur långt konceptet för strategisk avskräckning i ryskt militärt tänkande har utvecklats efter det sovjetiska konceptet som innehöll avskräckning genom förnekande. (Om 1983 års kärnvapenkris, se Adamsky 2013 och Heuser 2009).

4.4.4 Marindoktrinen

Marindoktrinen undertecknades av presidenten den 26 juli 2015. Det var den första uppdateringen sedan 2001 (*Morskaja doktrina* 2015). Doktrinen stadfäster maritima prioriteringar, strategi och materielanskaffning för samtliga maritima tillgångar, örlogsflottorna, den civila flottan och infrastruktur. Med andra ord: det är inte enbart en doktrin för den ryska marinen, utan den innehåller även delar som berör civil sjöfart.

I doktrinen återfinns sju olika regioner som berörs av den maritima politiken: Antarktis, Arktis, Atlanten, Indiska oceanen, Kaspiska havet, Medelhavet och Stilla havet. Relevant i denna rapport är de delar som rör den ryska marinen. Där heter det att Natos planer för militär infrastruktur vid Rysslands gränser är oacceptabelt för Ryssland (§52). Vidare föreskriver doktrinen att den ryska marinen ska ”säkerställa en permanent örlogsnärvaro i Medelhavet” (§58b). Detta ligger helt i linje med Rysslands större militära ambitioner i regionen – inte minst i ljuset av operationen i Syrien. Därtill betonas i doktrinen de utökade ambitionerna i Svarta havet. Både Svartahavsmarinen och dess infrastruktur på Krim och i Krasnodar-regionen ska prioriteras (§§56–57).

4.4.5 Det framtida kriget

Chefen för generalstaben, Valerij Gerasimov, formulerade redan 2013 de viktigaste uppgifterna i fråga om ryskt militärt tänkande (Persson 2013). De ryska Väpnade styrkorna måste höja sin förmåga till gemensamma operationer. En militärteori måste utvecklas för asymmetrisk krigföring. Sedan dess har två väpnade konflikter tillkommit som den ryska militära ledningen drar lärdom av – i Ukraina och i Syrien. Gerasimov har skrivit om ”Blitzkrieg” i det 21:a århundradet och specificerat att en av lärdomarna i Syrien var att den ”högteknologiska” komponenten är av yttersta betydelse i dagens väpnade konflikter (Gerasimov 2016).

Den betydande teknologiska klyftan mellan Ryssland och USA har varit en av de viktigaste faktorerna som påverkat ryskt militärt tänkande under de senaste tjugo åren. En annan mycket viktig faktor är Sovjetunionens upplösning (Persson

2015a; Johnson 2015). Ryska militärteoretiker har försökt hitta en framkomlig väg till en ny, modern militärstrategisk doktrin. På det här stadiet är en sak tydlig: de icke-militära medlen ges en grundläggande roll i samtida och framtida väpnade konflikter. Informationsarenan är av särskild betydelse. Samtidigt visar lärdomarna från Ukraina att dessa icke-militära medel kan innebära ett betydande inslag av våldsanvändning (Westerlund & Norberg 2016).

4.5 Utrikes säkerhet

Det ryska angreppet på Ukraina och olagliga annektering av Krim har haft en stor påverkan på Rysslands utrikesrelationer. Den vidgade klyftan till västmakterna, som hade varit uppenbar i flera år, övergick till direkt konfrontation när Moskva bröt mot internationell rätt, vilket ledde till sanktioner från Europeiska Unionen (EU), Förenta Staterna och dess allierade. På grund av de dåliga relationerna med västmakterna vände Ryssland sitt intresse mera mot Asien, fokuserade på sitt integrationsprojekt i det före detta sovjetområdet – Euroasiatiska Ekonomiska Unionen (EEU) – och utvecklade ett närmare partnerskap med Kina. Därtill växte Mellanöstern, framför allt Syrien, i betydelse som arena för att manifesteras ryska stormaktsambitioner till den grad att Ryssland kände sig beredd att använda militärt våld.

Den radikala omvärderingen av Moskvas relationer med västmakterna, som kan spåras till Putins tal på säkerhetskonferensen i München 2007, förstärktes efter kriget mot Georgien 2008. Under Putins andra presidentperiod, som började 2012, och efter en kort period av "reset" med USA, antog denna process en mer civilisatorisk karaktär (Light: 27). Enligt det utrikespolitiska konceptet från 2013 ser den ryska politiska ledningen den pågående världsutvecklingen som karakteriserad av djupgående förändringar i det geopolitiska landskapet, vilka framprovocerats eller accelererats av globala finansiella och ekonomiska kriser. I denna förändringsprocess försvagas västmakterna, enligt den ryska synen, och dess förmåga att dominera ekonomin och politiken i världen är på väg att försvinna. Global makt och utveckling skiftar från väst till öst, framför allt till Asien och Stillahavsområdet. (*Kontseptsija vnesjnej* 2013: §§5–6).

Bobo Lo, en associerad medlem av Chatham House och författare till flera böcker om rysk utrikespolitik, tolkar den ryska världsuppfattningen i ultrarealistiska, "ny-Hobbesianska", termer (efter den brittiske filosofen Thomas Hobbes 1588–1679). Enligt detta synsätt, uppfattar Ryssland världen idag först och främst som en främmande och ondskefull plats i vilken den starke segrar och den svage förlorar. Trots all tal om "win-win"-lösningar, vilka ofta lyfts fram i västerländska tolkningar av internationella relationer, har världen alltid varit indelad i vinnare och förlorare. Detta har lett till en stark rysk nollsummentalitet i landets utrikesrelationer (Lo 2015: 40–41; Persson 2013: 74).

Hård makt

En annan av Hobbes principer som är tydlig i Moskvas tänkande, vilken också följer som ett naturligt resultat av uppfattningen av världen som ond, är övertygelsen om företrädet för hård makt. Därför representerar militär styrka

och strategisk kärnvapenparitet med USA den ultimata garantin för världens uppmärksamhet och respekt för Moskva.

Ytterligare ett särdrag i Moskvas världssyn är stormaktsdominansen inom det internationella systemet. För Ryssland är det bara ett fåtal makter i världen – mest uppenbart USA, Ryssland och Kina – som agerar helt självständigt. Mindre stater och multilaterala organisationer ses som objekt eller instrument för stormakternas diplomati snarare än självständiga aktörer med egna agendor (Lo 2015: 41–42). Sålunda tolkade ledningen i Moskva “färgrevolutionerna” i Rysslands närområde – liksom arabiska våren – inte som genuint folkliga uttryck för missnöje mot auktoritära regimer, utan som uppvigglade från Väst (framför allt USA) med syfte att omringa och hålla tillbaka Ryssland med slutmålet att byta ut Rysslands ledning (Mikrjukov 2016: 10–11; se även tidigare i detta kapitel).

Vad gäller Ukraina anser Moskva att regeringen i Kiev är ett slags nickedockor för västmakterna (USA och EU). Med andra ord är det inte Kiev som är partner i dialogen för Moskva utan Washington, Berlin och Paris. Därtill anser Moskva att det ukrainska problemet i en vidare kontext inte enbart är ett spel med Väst över Rysslands framtida position på den internationella arenan utan också över den nya internationella världsordningen som sådan (Wilk et al. 2016).

Den ryska politiska ledningen ser det internationella systemet som multipolärt. Denna tolkning, först utformad av utrikesminister Jevgenij Primakov på 1990-talet, innebär att världen domineras av interaktion mellan olika poler, där ingen makt tillåts att hota *status quo* och agera unilateralt utan att riskera växelverkan. Till exempel ansåg sig Ryssland ha rätt att agera i enlighet med “Kosovo-prejudikatet” både i Georgien 2008 och på Krim 2014 (Rysslands president 2014a).

*En multipolär
värld och
sammansättning av
världen*

Därtill har multipolaritet under Putin givits en civilisatorisk aspekt i att utmana västerländska idéer om moralisk universalism (Lo 2015: 43). Det utrikespolitiska konceptet förutsätter en “global konkurrens [...] på den civilisatoriska nivån, där olika värderingar och utvecklingsmodeller baserade på universella principer om demokrati och marknadsekonomi kolliderar och konkurrerar med varandra” (*Kontseptcija vnesjnej* 2013: §13). Som exempel definierade Ryssland en gång sin rådande samhällsmodell som “suverän demokrati” i motsättning till den västerländska liberala demokratiska modellen (Konnander 2008: 25). Tillsammans med likasinnade auktoritära stater skickar också Ryssland sina egna valobservatörer genom Oberoende Staters Valobservatörsorganisation (CIS-EMO) till val i de andra auktoritära före detta sovjetrepublikerna, något som oftast kommer till diametralt motsatta bedömningar i förhållande till bedömningarna från Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) och andra västerländska observatörsmissioner (Shekhovtsov 2015: 223–240; Lankina & Niemczyk 2015: 106). Genom detta försöker Ryssland få det att framstå som man utgör ett normativt alternativ till Väst med potential att attrahera den politiska eliten i andra auktoritära stater i Rysslands närområde.

4.5.1 Internationella relationer i Nationella säkerhetsstrategin

Ökad antivästlighet

Den rådande Nationella säkerhetsstrategin är den mest uttalat antivästliga av alla strategiska dokument som publicerats i Ryssland sedan 1997. Vid sidan av att beskriva USA och Nato i negativa ordalag pekar även det nya dokumentet ut EU i negativa ordalag. Enligt strategin har instabiliteten i den globala utvecklingen ökat. Rysslands oberoende utrikes- och inrikespolitik har lett till att USA och dess allierade har utsatt landet för tryck (*davlenije*) – politiskt, ekonomiskt, militärt och informationsmässigt (*Strategija natsionalnoj* 2015: §§12–13). Därtill noterar strategin att västmakternas mål att motarbeta integrationsprocessen i Eurasien strider mot Rysslands nationella intressen (§17). USA och EU pekas ut som ansvariga för utvecklingen i Ukraina genom att ha stött en ”antikonstitutionell kupp” som ledde till en ”djup splittring i det ukrainska samhället och skapade en väpnad konflikt”. Därtill förklarar strategin att ”den djupa socio-ekonomiska krisen i Ukraina i det långa loppet leder till en ökad instabilitet i Europa”, och att detta sker precis vid Rysslands gräns (§17). Således och något motsägelsefullt till uppfattningen om det försvagade Väst, som nämndes tidigare, utgör Väst fortfarande huvudfienden som är tillräckligt stark för att utgöra ett allvarligt hot mot Ryssland.

En utmaning mot den euro-atlantiska säkerheten

Den nationella säkerhetsstrategin utmanar öppet den euro-atlantiska säkerhetsordningen, till exempel genom att säga att de växande flyktingströmmarna från Afrika och Mellanöstern har gjort det tydligt att ”det regionala säkerhetssystemet i den euro-atlantiska regionen, som bygger på Nato och EU som bas, är ohållbart (*Strategija natsionalnoj* §16). Detta är fullt i linje med tidigare uttalanden och doktriner (t.ex. Militärdoktrinen från 2014). Enligt Ryssland tillhandahåller inte det nuvarande internationella säkerhetssystemet säkerhet för alla stater. I denna alltmer instabila värld använder vidare ”vissa stater informations- och kommunikationsteknologier för att nå sina geopolitiska mål som att manipulera den allmänna opinionen (*soznanije*) och falsifiera historien” (§21). I en markant formulering säger strategin att ”den islamiska regeringen [sannolikt är det Islamiska Staten som avses] och dess ökande inflytande är ett resultat av politiska dubbla budskap som vissa stater håller sig med i kampen mot terrorismen” (§18). I båda fallen – såväl avseende informations- och kommunikationsteknologier som dubbla budskap – refererar strategin till USA och Väst.

Den nationella säkerhetsstrategin noterar vidare att våldsinslagen inom internationella relationer inte avtar (§14). Natos utvidgning och dess närmande till Rysslands gränser utgör ”ett hot mot Rysslands säkerhet” (§15). Det fanns en skärpning i ordvalet redan i den föregående nationella säkerhetsstrategin från 2009, vilken beskrev Natos planer att utvidga ”den militära infrastrukturen till Rysslands gränser” som ”oacceptabla”. Militärdoktrinen från 2014 refererade till Nato-medlemmarnas ”närmande av militär infrastruktur” ...till Ryska federationens gränser, inklusive genom fortsatt utvidgning av blocket” som en ”fara”, medan vissa kapaciteter som ”förmågan att demonstrera militär styrka genom övningar”, klassificerades som ”hot” (*Vojennaja doktrina* 2014: 12, 14). Enligt de ryska strategiska

dokumentens terminologi finns en distinktion mellan “faror” och “hot” där den första kan utvecklas till den senare.

Bland de mest överraskande anklagelserna mot Väst i den reviderade säkerhetsstrategin är den om faran i USA:s “expansionen av militär-biologiska laboratorier” i länder som gränsar till Ryssland (*Strategija natsionalnoj* §19). Vad som avses är troligen samarbetet vad gäller uppgraderingen av skyddet av biologiska laboratorier som arbetar med sjukdomsalstrande mikroorganismer i syfte att smittor inte ska komma på avvägar eller olyckor inträffa. Detta samarbete, som leds av USA:s *Defense Threat Reduction Agency* (DTRA), inbegriper länder som Ukraina, Georgien, Kazakstan, Armenien, Azerbajdzjan och Uzbekistan. Vissa analytiker i Ryssland har anklagat USA för att använda detta samarbete som täckmantel för att utveckla biologiska vapen riktade mot Ryssland. Att inkludera dessa anklagelser bland hoten kan ses som en signal att motverka USA:s anklagelser mot Ryssland om att bryta mot andra avtal, som INF-avtalet, genom att använda egna motanklagelser mot USA (Hedenskog et al. 2016: 3–4). Det kan också användas för att rättfärdiga ett biologiskt vapenprogram för Ryssland.

Även om den nationella säkerhetsstrategin beskriver världen som farlig för Ryssland och anklagar USA och dess allierade för att motarbeta Rysslands inflytande och göra den farligare för Ryssland, är det likväl klart att fortsatt samarbete med Väst är nödvändigt för Ryssland för att motverka hoten från terrorism, instabilitet och spridning (§98). Emellertid är det i Moskvas ögon uppenbart att detta samarbete ska föras på Rysslands premisser.

4.5.2 Ryska federationens utrikespolitik: prioriteringar och hot

Det utrikespolitiska konceptet från februari 2013 publicerades innan det ryska angreppet på Ukraina och den militära interventionen i Syrien (Persson 2013: 78–80). Redan i december 2015 annonserade det ryska utrikesministeriet att konceptet skulle komma att revideras. Enligt ministeriet var de grundläggande principerna inom Rysslands utrikespolitiska tänkande strategiska och fundamentala till sin karaktär och skulle därför inte behöva utsättas för några övergripande ändringar. Emellertid skulle de omvälvande förändringarna i världen beträffande den ökande konkurrensen i det nya internationella systemet behöva skrivas om (Utrikesministeriet 2015).

Det mest prioriterade området inom rysk utrikespolitik är relationerna med länderna i Oberoende Staters Samvälde (OSS) (*Utrikespolitiska konceptet* 2013: §42). Dessa prioriteringar inkluderar stärkandet av organisationer som OSS, Euroasiatiska Ekonomiska Unionen (EEU) och Kollektiva säkerhetsavtalsorganisationen (*Collective Security Treaty Organization*, CSTO) inom de olika sfärerna säkerhet, ekonomiska integration och den humanitära sfären, till exempel genom landsmannapolitik i olika länder (§§42–48). Det är i OSS-området som Moskva ser den största risken för lokala och regionala krig som skulle kunna behöva engagera Rysslands Väpnade styrkor. I första hand gäller det Ukraina, Sydkaukasien (en förnyad konflikt med Georgien

OSS-området

eller en konflikt runt Nagorno-Karabach) eller Centralasien. Stabiliteten i länder som Belarus och Moldavien är till viss del också beroende av situationen i grannlandet Ukraina. Kaukasiens geografiska närhet till Mellanöstern och Centralasiens närhet till Afghanistan betyder att konflikter i dessa regioner riskerar att spilla över till OSS-länderna. Hoten från den radikala Islamismen sammanflätas i allt högre utsträckning dessa konflikthärjade regioner. För Centralasien riskerar tilltagande auktoritära styren, olösta frågor om nyttjande av naturresurser (i synnerhet vatten) och undertryckta etniska konflikter samt potentiella successionskriser till att generera konflikter.

I det utrikespolitiska konceptet används begreppet OSS synonymt för samtliga länder i det före detta sovjetområdet undantaget de baltiska staterna och avser alltså inte organisationen OSS som sådan. I verkligheten lämnade Georgien organisationen 2008 efter kriget mot Ryssland, och varken Ukraina eller Turkmenistan har ratificerat OSS-stadgan och betraktar sig därför som associerade medlemmar. Efter Rysslands annektering av Krim har flera lagförslag lagts fram i det ukrainska parlamentet om att lämna organisationen helt och hållet, men de har inte gått igenom. I september 2015 tillkännagav det ukrainska Utrikesministeriet att Ukraina skulle fortsätta delta i OSS "på selektiv basis" (BelTA 2015).

Den organisation inom det postsovjetiska området som Ryssland prioriterat mest sedan Putin kom tillbaka till presidentämbetet 2012 är EEU, som trädde i kraft den 1 januari 2015. De ursprungliga medlemmarna Ryssland, Belarus och Kazakstan kom att följas av Armenien och Kirgizistan. CSTO har också gradvis utvecklats från att vara en rent militär allians till en mer multifunktionell organisation som hanterar flera olika säkerhetsuppgifter som militärtekniskt samarbete, gränskontroll, olaglig handel och cyberbrott (Norberg 2013: 6, 12). Bortsett från några framgångar har emellertid båda dessa organisationer visat sig ha begränsningar som redskap för Rysslands vilja att återintegrera det före detta sovjetområdet. EEU har förlorat en del av sin attraktionskraft på grund av Rysslands egna ekonomiska problem. I själva verket följde inte de andra EEU-medlemmarna Rysslands motsanktioner mot EU sedan Bryssel hade infört sanktioner mot Ryssland efter annekteringen av Krim. De fortsatte också att handla med Ukraina (Hedenskog 2015b: 33). Frågetecken kan sättas kring CSTO:s kollektiva försvarskapacitet sedan alla centralasiatiska medlemmar i organisationen – Kazakstan, Kirgizistan och Tadzjikistan – deklarerat att de inte har några som helst intentioner att någonsin komma till CSTO-medlemmen Armeniens hjälp i konflikten med Azerbajdzjan över Nagorno-Karabach (Mashrab 2016).

Att utveckla de bilaterala relationerna med enskilda länder inom OSS-området är också en prioritet inom rysk utrikespolitik (*Kontseptsija vnesjnej* §48). Prioriteringarna är att öka interaktionen med Belarus "inom Unionsstaten", att arbeta med Belarus och Kazakstan i etablerandet av EEU samt att "bygga upp relationerna med Ukraina som en prioriterad partner inom OSS". Emellertid har graden av integration med Belarus inom ramen för Unionsstaten varit mycket låg under flera år och händelserna i Ukraina har lett till att den

belarusiske presidenten återupptagit sin balanspolitik mellan Moskva och Bryssel (Hedenskog 2015a). Kazakstan har också agerat återhållsamt mot alltför nära integration med Ryssland efter annekteringen av Krim och betonat att EEU ska förbli en ekonomisk union utan politiska institutioner (Holmquist 2015). För Ukrainas del har det ryska angreppet resulterat i en konsolidering både av Kievs västvänliga politiska inriktning och den folkliga uppslutningen kring Ukrainas självständighet, den västvänliga politiken, demokratin och motståndet mot de ryska hegemonianspråken (Hedenskog 2015b: 61–62).

Det utrikespolitiska konceptet nämner också som prioritet att behålla en aktiv roll i den politiska och diplomatiska konfliktlösningen i OSS-området (Transnistrien och Nagorno-Karabach) (*Kontseptsija vnesnej* §49). Efter fyradagarskriget i Nagorno-Karabach i april 2016 har Ryssland till exempel försökt att stärka sitt inflytande över konfliktlösningsprocessen och de två motståndarna Armenien och Azerbajdzjan (Hedenskog et al. 2016). Genom att göra detta skulle Moskva öka sitt inflytande över hela Sydkaukasien, en region där den strategiska energiinfrastrukturen är mycket viktig för Ryssland.

De "frusna konflikterna"

Att stärka Abchazien och Sydossetien är en rysk prioritet i Kaukasien, men Ryssland har också satt som mål att normalisera relationerna med Georgien "över de frågor som den georgiska sidan visar beredvillighet till" (§§51–52). Ryssland har återetablerat de sovjetiska militära baserna i Abchazien (7. militärbasen Gudauta) och Sydossetien (4. militärbasen i Tskhinvali och Java) och har tecknat avtal om allianser och integration med de georgiska utbrytarregionerna. Emellertid har det ryska erkännandet av dessa territoriers självständigheter gjort att de isolerats internationellt och blivit mer beroende av Ryssland. Samtidigt har nedgången i den ryska ekonomin inneburit att subsidierna från Ryssland har minskat (de Waal 2015). De sydossetiska ledarna har upprepade gånger föreslagit en folkomröstning inom separatistrepubliken om anslutning till Ryska federationen enligt samma modell som Krim (Fuller 2016). Ett närmande mellan Ryssland och Georgien i enlighet med konceptet ter sig därför osannolikt givet den konsensus kring den västvänliga politiken som råder bland de etablerade politiska krafterna i Georgien och den *de facto* annektering av de georgiska territorierna från Rysslands sida som pågår.

De mest föråldrade skrivningarna i det utrikespolitiska konceptet från 2013 är de om Rysslands relationer med de euroatlantiska staterna, Europeiska Unionen, Förenta Staterna och andra multilaterala organisationer huvudsakligen baserade i den euroatlantiska regionen (Europarådet, OSSE och Nato) (§§54–72). Denna sektion innehöll de största förändringarna i det nya konceptet som publicerades i december 2016.

Relationerna med västmakterna

Den stora försämringen i Rysslands relationer med västmakterna har sitt ursprung i den fundamentala skillnaden i synen på och intressekonflikten gällande det postsovjetiska området. Enligt västmakternas syn är dessa 14 staters suveränitet av största vikt och de måste själva få välja sina anslutningar utan hot eller tvång. I internationella och bilaterala avtal har Ryssland bundit sig att respektera deras självständighet, suveränitet och territoriella integritet. Enligt Rysslands syn är

däremot dessa länder mer eller mindre en historisk del av Ryssland, från vilket de fick sin självständighet mer av en tillfällighet snarare än som en formell lösning efter kalla krigets slut. De är intimt kopplade till Ryssland genom en myriad av personliga och säkerhetsmässiga band och utgör Rysslands yttre säkerhetszon. Enligt Moskva måste de därför erkännas som en del av Rysslands intressesfär och inte tillåtas att agera eller ansluta sig på ett sätt som går emot Rysslands strategiska intressen (Lyne 2015: 7). Som Kreml ser det har västmakterna brutit mot reglerna och därför måste Ryssland agera enligt sina egna intressen (Nixey 2015: 33).

Trots de försämrade relationerna efter Rysslands angrepp på Ukraina och trots de västerländska sanktionerna mot Ryssland har Moskva lyckats bibehålla bilaterala relationer med en rad europeiska stater. Detta har underlättats av en gryende splittring bland de västliga ledarna i uppfattningen om hur man ska hantera Ryssland. Detta beror i sin tur till del på att begreppet ”Väst” idag täcker en lösare sammansättning organisationer och intressen än tidigare (Wood 2015: 50). Det utvidgade EU inkluderar länder som har nära politiska och ekonomiska relationer med Ryssland, liksom nära personliga band med ryska politiska och ekonomiska aktörer. Ett av Rysslands överordnade mål är att se åtminstone ett delvis upphävande av sanktionerna som introducerades efter annekteringen av Krim. Det är därför fördelaktigt för Ryssland att finna partners i Väst som stöder denna politik.

Den ryska ledningen verkar leva i tron att tiden är på deras sida. Om Moskva bara är tillräckligt tålmodigt, tycks det som, kommer den västliga enheten att krackelera, sanktionerna att skrotas och olika val kommer att föra fram Rysslandsvänliga regeringar i de europeiska huvudstäderna. Dessa förhoppningar har förmodligen ökat sedan den tilltagande europeiska splittringen efter Storbritanniens folkomröstning om att lämna EU (Brexit) och de fortsatta schismerna kring lösandet av flyktingkrisen. Den ryska reaktionen på Brexit var att den hade några goda konsekvenser för Ryssland givet att den gör det omöjligt för EU att utvidgas i öst samtidigt som det faller sönder i väst (Trudolyubov 2016c). Således passar Brexit in i den ryska bilden av att Väst är svagt.

*Relationerna
med Asien,
Mellanöstern och
den islamiska
världen*

Rysslands politik i Asien och Stillahavsregionen (*Kontseptsija vnesjnej* §§75–85) fokuserar särskilt på Kina, något som har accentuerats ytterligare efter Rysslands försämrade relationer med västmakterna. Å ena sidan har Moskva och Peking utökat sina relationer på energiområdet med gasavtalet från 2014, som innehöll ryska gasleveranser till Kina och byggandet av en ny gasledning från östra Sibirien till nordöstra Kina (Carlsson et al. 2015: 51–52). Ryssland och Kina står också eniga i sin geopolitiska världsbild med preferens för en multipolär världsordning.

Å andra sidan har partnerskapet mellan Ryssland och Kina sina tydliga begränsningar. Peking har inte varit intresserat av att delta i Moskvas geopolitiska spel gentemot västmakterna. För Kina är USA både den största strategiska konkurrenten och den enskilt främsta handelspartnern. Ryssland ser sig också gärna som Kinas jämlike medan det är uppenbart att landet mer och

mer framstår som den svagare partnern. Detta är inte en position som Ryssland finner tillfredsställande. Rysslands angrepp på Ukraina har ytterligare förstärkt denna lägesbild (Carlsson et al. 2015: 79–80).

Därtill utmanas Moskva direkt av Peking i Centralasien i takt med att den kinesiska energipolitiken håller på att rubba Moskvas position som regional ledare. Slutligen har Ryssland säkerhetsklassat frågor rörande migration och gränshandel i det ryska Fjärran Östern, vilket åskådliggör att det mer tätbefolkade Kina eventuellt håller på att ta över regionen enbart med ekonomiska medel (Kuhrt 2015: 178).

Tövädret i Rysslands relationer med Japan som initierades av premiärminister Shinzo Abe 2013 fick ett temporärt slut under sommaren 2014 när Japan anslöt sig till de västliga sanktionerna mot Ryssland. Emellertid tillkännagav den japanske premiärministern under toppmötet i Vladivostok i september 2016 Tokyos vilja är att intensifiera det ekonomiska samarbetet med Ryssland utan att invänta en lösning på dispyten om Kurilerna. Putin å sin sida föreslog att gällande det ekonomiska närmandet så skulle Moskva inte utesluta en kompromiss i frågan om Kurilerna (Rodkiewicz 2016). Japan utvecklas mer och mer till att bli en mer autonom regional aktör i säkerhetspolitiska frågor, eventuellt även i förhållande till USA (Kuhrt 2015: 187). Detta är något Ryssland kommer att utnyttja.

När det gäller Mellanöstern och Nordafrika – givet händelser som den arabiska våren och det pågående kriget i Syrien – synes avsaknaden av omnämnande av Syrien och Turkiet i det utrikespolitiska konceptet märkligt – särskilt efter den ryska militära kampanjen i Syrien och krisen i det rysk-turkiska relationerna efter den turkiska nedskjutningen av ett ryskt Su-24 attackflygplan i november 2015. Emellertid var den rysk-turkiska krisen 2015–2016 temporär och mer en bilateral kris än ett uttryck för den övergripande krisen i relationen Ryssland-Nato. Rysslands utrikespolitiska mål med det militära engagemanget i Syrien är att stärka sin diplomatiska prestige och skapa en situation där Ryssland betraktas som likvärdig med USA och som en oundgänglig beståndsdel för lösande av internationella konflikter – i synnerhet Syrien och Ukraina.

4.6 Slutsatser

Analysen i detta kapitel bekräftar förändringen mot en alltmer antivästlig politik. Rysslands väg mot strategisk avskildhet kommer att fortsätta i många år (Persson 2013: 82–83). Denna policy har genomförts med mycket stor hastighet.

Den ryska ledningen hävdar att Ryssland angrips av Väst genom så kallade färgrevolutioner. Denna syn kommer till uttryck i såväl officiella doktriner som i den militärteoretiska debatten. För att möta denna ”aggression” har Ryssland slagit tillbaka – inte minst genom att annektera Krimhalvön och samtidigt stärka kontrollen över samhället på hemmaplan. I opinionsundersökningar kan ett stöd för denna linje skönjas liksom även en positiv syn på och tillit till de Väpnade styrkorna. Därtill tycks den allmänna opinionen stödja förhöjda militärutgifter

och visar en större beredvillighet att göra militärtjänst. Det finns tecken på en utbredd negativ inställning mot Väst och en beredvillighet i opinionen att sätta militärens behov framför ekonomisk tillväxt.

Den yttre aggressionen och den inre repressionen är två krafter som samverkar och som förstärker varandra. Sedan 2013 förefaller den ryska politiska ledningen ha blivit alltmer orolig för framtida sociala och politiska oroligheter. Ökad repression tycks inte ha stillat denna oro. Sociala och ekonomiska protester skylls från officiellt håll allt oftare på utlandet. Detta har skapat en stämning där de repressiva åtgärderna motiveras med de hot som sägs föreligga mot Ryssland. Allt fler politikområden berörs av säkerhetspolitiken, och patriotismpolitiken har kommit att skrivas in i de strategiska doktrindokumenterna.

Vidare använder den politiska ledningen såväl miliser och kosacker som privata militära företag och andra styrkor med semi-officiell status både utomlands och för att ingjuta fruktan i Ryssland. Även om dessa förmågor primärt används för inrikes syften, utgör de en del av Rysslands militära organisation och måste beaktas vid en analys av Rysslands militära förmåga i sin helhet.

Rysk säkerhetspolitik vilar huvudsakligen på två ben: kärnvapeninnehavet och det permanenta medlemskapet i FN:s säkerhetsråd. Kärnvapnens vikt som politiskt instrument har blivit allt tydligare och den offentliga nukleära retoriken har nått oanade höjder. Detta visar på den politiska målmedvetenheten i den ryska ledningen att använda kärnvapen som ett centralt instrument för att utöva utrikespolitiska påtryckningar.

Prioriteringarna för säkerhetspolitiken visar i vilka geografiska områden Ryssland ser risker för kommande militära konflikter. Här har Ryssland pekat på länder i närområdet vilkas regeringar är fientligt inställda till Ryssland som en fara för den nationella säkerheten. Detta innebär att geografiskt fokus även i fortsättningen kommer att ligga på Rysslands grannländer, inte minst de forna Sovjetrepublikerna. Därutöver har Ryssland flyttat fram sin position i Mellanöstern.

I ljuset av den försämrade relationen med Väst, som en konsekvens av aggressionen mot Ukraina, vänder sig Ryssland alltmer mot Asien, särskilt Kina. Förutom ekonomiska intressen underlättas denna relation – som inte är okomplicerad – av att Ryssland och Kina i högre grad delar synen på politiska system och den multipolära världsordningen.

Ryssland säkerhetspolitik har antagit en allt mer civilisatorisk dimension. Framtida generationer övas i patriotisk anda, och det finns en stor mängd skol- och ungdomsorganisationer med ambition att ingjuta militärpatriotiska värderingar i framtidens generationer. Den antivästliga inställningen har skrivits in i den Ryska federationens strategiska dokument. Även de ”ryska andliga och moraliska traditionerna” har definierats i den Nationella säkerhetsstrategin, något som begränsar den politiska ledningens manöverutrymme i framtiden. Möjligheterna att ändra politiken i mer västvänlig riktning har därmed minskat.

Detta är ett faktum oavsett om Vladimir Putin fortsätter som president eller inte. Det kommer att vara mycket svårt för den ryska politiska ledningen att drastiskt förändra sin politik utan att samtidigt underminera sitt maktinnehav givet den alltmer auktoritära inriktningen av det politiska systemet som helhet och hur fiendebilder används för att legitimera politiken.

Referenser

Officiella strategier, doktriner och koncept

- Doktrina informatsionnoj bezopasnosti Rossijskoj Federatsii (projekt)* (2016), juli, <http://www.scrf.gov.ru/documents/6/135.html> (hämtat 19 juli 2016).
- Kontseptsija obsjtjestvennoj bezopasnosti v Rossijskoj Federatsii* (2013), 20 november, <http://kremlin.ru/acts/news/19653> (hämtat 7 december 2016).
- Kontseptsija vnesnej politiki Rossijskoj Federatsii* (2013), 12 februari, http://archive.mid.ru/bdomp/Brp_4.nsf/arh/6D84DDEDEDBF7DA644257B160051BF7F?OpenDocument (hämtat 8 april 2016).
- Morskaja doktrina* 2015, 26 juli, <http://www.kremlin.ru/events/president/news/50060> (hämtat 26 september 2016).
- O strategii natsionalnoj bezopasnosti Rossijskoj Federatsii do 2020 g.* (2009), 12 maj, <http://www.rg.ru/2009/05/19/strategia-dok.html> (hämtat 8 april 2016).
- Strategija natsionalnoj bezopasnosti Rossijskoj Federatsii* (2015), 31 december, <http://kremlin.ru/acts/bank/40391> (hämtat 8 april 2016).
- Strategija protivodejstvija ekstremizmu v Rossijskoj Federatsii do 2025 goda* (2014), antigen enligt presidentresolution Pr-2753, 28 november, <http://www.scrf.gov.ru/documents/16/130.html> (hämtat 20 juli 2016).
- Vojennaja doktrina Rossijskoj Federatsii* (2014), 25 december, <http://www.scrf.gov.ru/documents/18/129.html> (hämtat 8 april 2016).
- Vojennaja doktrina Rossijskoj Federatsii* (2010), 5 februari, <http://www.rg.ru/2010/02/10/doktrina-dok.html> (hämtat 8 april 2016).

Dekret och lagar

- Federal lag nr 172, "O strategitjeskom planirovanii v Rossijskoj Federatsii", 28 juni 2014, <http://www.rg.ru/2014/07/03/strategia-dok.html> (hämtat 8 april 2016).
- Federal lag nr 226, "O vojskach natsionalnoj gvardii Rossijskoj Federatsii", 3 juli 2016, <http://kremlin.ru/acts/bank/40960> (hämtat 17 augusti 2016).
- Federal lag nr 390, "O bezopasnosti", 28 december 2010, <http://kremlin.ru/acts/bank/32417> (hämtat 8 april 2016).
- Federal lag nr. 468, "O vnesenii izmenenij v otdelnye zakonodatelnye akty Rossijskoj Federatsii", 30 december 2015, <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001201512300120?index=0&rangeSize=1>.
- Konstitutsija Rossijskoj Federatsii* (1993) <http://constitution.kremlin.ru/> (hämtat 8 april 2016).
- Presidentdekret nr. 151, "O Federalnom archivnom agestve", 4 april 2016, <http://kremlin.ru/acts/bank/40660> (hämtat 14 oktober 2016).
- Presidentdekret nr. 157, "Voprosy Federalnoj sluzjby vojsk natsionalnoj gvardii Rossijskoj Federatsii", 5 april 2016, <http://kremlin.ru/acts/bank/40689> (hämtat 14 oktober 2016).
- Presidentdekret nr. 490, "Ob utverzjdenii polozhenija ob Administratsii Prezidenta Rossijskoj Federatsii", 6 april 2014 (med ändringar till och med 31 december 2014), <http://kremlin.ru/acts/bank/20769> (hämtat 17 augusti 2016).
- Presidentdekret nr. 536, "O sozdanii Obsjtjerossijskoj obsjtjestvenno-gosudarstvennoj detskojunosjeskoj organizatsii 'Rossijskoe dvizjenije sjkolnikov'", 29 oktober 2015, <http://kremlin.ru/acts/bank/40137> (hämtat 8 april 2016).
- Presidentdekret nr. 628, "Ob utverzjdenii sostava Vojenno-promyslennoj komissii Rossijskoj Federatsii i sostava kollegii Vojenno-promyslennoj komissii Rossijskoj Federatsii", 10 september 2014, <http://kremlin.ru/acts/bank/38863> (hämtat 21 september 2016).
- Presidentdekret nr. 636, "O strukture federalnych organov ispolnitelnoj vlasti" 21 maj 2012, <http://kremlin.ru/acts/bank/35300> (hämtat 14 oktober 2016).
- Presidentdekret nr. 1247, "Ob utverzjdenii sostava Mezjvedomstvennoj komissii Soveta Bezopasnosti Rossijskoj Federatsii po vojennoj bezopasnosti po dolznostiam", 31 augusti 2012, med ändringar från 2013 2014: <http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?docview&page=1&print=1&nd=102159025&rdk=3&&empire=> (hämtat 5 april 2016).

Litteratur och andra källor

- Adamsky, Dmitriy (2013) "The 1983 Nuclear Crisis – Lessons for Deterrence Theory and Practice", *Journal of Strategic Studies*, 36, 1: 4–41.
- Allison, Roy (2013) *Russia, the West & Military Intervention*, Oxford, Oxford University Press.
- Amnesty International (2016) *Amnesty International report 2015/2016: The state of the world's human rights*: 302–306, <https://www.amnesty.org/download/Documents/POL1025522016ENGLISH.PDF> (hämtat 16 mars 2016).
- Arbatov, Aleksej (2016) "Ostorozhno, grabli!" *Ogonek*, 15 augusti, <http://www.kommersant.ru/doc/3058657> (hämtat 21 september 2016).
- BBC Russkaja sluzjba* (2015) "Vsplesk del o gosizmene: Rossija poka otstajet ot SSSR", 19 november, http://www.bbc.com/russian/russia/2015/11/151119_russia_treason_prosecution (hämtat 2 april 2016).
- BelTA (2015) "Ukraine to selectively work as part of CIS", BelTA, 21 september, <http://eng.belta.by/politics/view/ukraine-to-selectively-work-as-part-of-cis-25-2015> (hämtat 20 september 2016).
- Birjukova, Lilija & Nikolskij, Aleksej (2014) "Sotsiologija ot FSO", *Vedomosti*, 14 mars, <http://www.vedomosti.ru/newspaper/articles/2014/03/14/sociologiya-ot-fso> (hämtat 14 juni 2016).
- Bykov, A. K. (2012) "The formation of the spirit of patriotism in young people", *Russian Social Science Review*, 53, 3: 16–30.
- Carlsson, Märta, Oxenstierna, Susanne & Weissmann, Mikael (2015) *China and Russia – A study on cooperation, competition and distrust*, FOI-R--4087--SE, Stockholm, juni.
- Cooper, Julian (2016) "If war comes tomorrow – how Russia prepares for possible armed aggression", *Whitehall Report* 4-16, augusti.
- DOSA AF (2012) "Ustav DOSAAF Rossii – obsjtjie polozenija", <http://www.dosaaf.ru/home/ustav-dosaaf?start=1> (hämtat 10 april 2016).
- Douglas, Nadja (2014) "Civil-military relations in Russia: Conscript vs. contract army, or how ideas prevail against functional demands", *Journal of Slavic Military Studies*, 27, 4: 511–532.
- Elisjev, Sergej O. (2014) *Molodezj kak obekt sotsializatsii i manipulatsii*, Moskva, Kanon.
- Enerud, Per (2013) "Can the Kremlin control the Cossacks?", *RUFS Briefing*, nr. 18, FOI Memo 4406, mars.
- Falalejev, Michail (2016) "Stoju, streljaju", *Rossijskaja gazeta*, 15 mars, <http://rg.ru/2016/03/15/v-rf-predlozhili-rasshirit-prava-policejskih-na-primenenii-oruzhiia.html> (hämtat 16 mars 2016).
- Fishman, Mikhail (2016) "A bigger bludgeon: Putin's man put in charge of new National Guard", *The Moscow Times*, 6 april, <http://www.themoscowtimes.com/news/article/a-bigger-bludgeon-putins-man-put-in-charge-of-new-national-guard/564936.html> (hämtat 6 april 2016).
- Flikke, Geir (2015) "Resurgent authoritarianism: The case of Russia's new NGO legislation", *Post-Soviet Affairs*, 32, 2: 103–131.
- Freedom House (2014a) *Freedom in the world 2014 - Russia*, <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2014/russia> (hämtat 15 augusti 2016).
- Freedom House (2014b) *Freedom of the press 2014*, <https://freedomhouse.org/report/freedom-press/freedom-press-2014> (hämtat 14 mars 2016).
- Freedom House (2014c) *Freedom on the net 2014*, <https://freedomhouse.org/report/freedom-net/freedom-net-2014#.V7HTC2fr2id> (hämtat 15 augusti 2016).
- Freedom House (2015a) *Freedom in the world 2015*, <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2015#.V7HTgGfr2ic> (hämtat 15 augusti 2016).
- Freedom House (2015b) *Freedom of the press 2015*, https://freedomhouse.org/report/freedom-press/freedom-press-2015#.Vua_0mf2aic (hämtat 14 mars 2016).
- Freedom House (2015c) *Freedom on the net 2015*, <https://freedomhouse.org/report/freedom-net/freedom-net-2015> (hämtat 14 mars 2016).
- Freedom House (2016a) *Freedom in the world 2016*, <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2016/russia> (hämtat 14 mars 2016).
- Freedom House (2016b) *Freedom of the press 2016*, <https://freedomhouse.org/report/freedom-press/freedom-press-2016> (hämtat 15 augusti 2016).

- Freemuse (2016) *Art under threat: Freemuse annual statistics on censorship and attacks on artistic freedom in 2015*, <http://artsfreedom.org/wp-content/uploads/2016/02/Freemuse-Annual-Statistics-Art-Under-Threat-2015.pdf> (hämtat 14 mars 2016).
- Frye, Timothy, Gehlbach, Scott, Marquardt, Kyle L. Scott & Reuter, Ora John (2016) "Is Putin's popularity real?", *Post-Soviet Affairs*, DOI:10.1080/1060586X.2016.1144334 (hämtat 2 april 2016).
- Fuller, Liz (2016) "South Ossetia postpones referendum on accession to the Russian Federation", *Radio Free Europe/Radio Liberty*, 30 maj, <http://www.rferl.org/content/georgia-russia-south-ossetia-accession-referendum-delay/27766068.html> (hämtat 20 september 2016).
- Försvarsministeriet (2015a) "Ministr oborony soobsjtjil, tjto vojennoe vedomstvo namereno zakazat analititjjeskoe issledovanie na temu 'obsjtjstva i tsvetnyh revoljutsii'", 19 juni, http://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12041727@egNews (hämtat 8 april).
- Försvarsministeriet (2015b) "V Natsionalnom tsentre upravlenija oboronoj Rossii sostojalos tjestvovanie pobeditelej professionalnogo konkursa 'MEDIA-AS'", 27 mars, http://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12011911@egNews (hämtat 8 april 2016).
- Försvarsministeriet (2016) "Vojennyj entsiklopeditjeskij slovar", <http://encyclopedia.mil.ru/encyclopedia/dictionary/list.htm> (hämtat 16 augusti 2016).
- Galeotti, Mark (2014) "Is Putin trying to regain control in Eastern Ukraine?", *In Moscow's Shadows*, 27 May, <https://inmoscowsshadows.wordpress.com/2014/05/27/is-putin-trying-to-regain-control-in-eastern-ukraine/#more-2247> (hämtat 11 augusti 2016).
- Galeotti, Mark (2016a) "Putin's hydra: Inside Russia's intelligence services", *ECRF Policy Brief* 169, May, http://www.ecfr.eu/page/-/ECFR_169_-_PUTINS_HYDRA_INSIDE_THE_RUSSIAN_INTELLIGENCE_SERVICES_1513.pdf (hämtat 10 augusti 2016).
- Galeotti, Mark (2016b) "Putin's new National Guard – what does it say when you need your own personal army?", *In Moscow's Shadows*, 5 april, <https://inmoscowsshadows.wordpress.com/> (hämtat 6 april 2016).
- Garejev, Machmut (2013a) "Esjtje raz o sisteme znanii o sovremennoj vojne", *Vojenno-promysjlennyj kurer*, 31 juli (nr. 29).
- Garejev, Machmut (2013b) "Na 'mjagkuju silu' najdutsia zjestkije otvety", *Vojenno-promysjlennyj kurer*, 4 december (nr. 47).
- Garejev, Machmut (2014) "Velikaja pobeda i sobytija na Ukraine", *Vestnik Akademii Vojennykh nauk*, 47, 2: 4–10.
- Gavrilov, Jurij (2014) "Igrы s nulevym rezultatom", *Rossijskaja gazeta*, 25 maj, <http://rg.ru/2014/05/23/konferenciya-site.html> (hämtat 8 april 2016).
- Gavrilov, Jurij (2015) "V Rossii zaversjilsia osennii prizyv na vojennuju sluzjbu", *Rossijskaja gazeta*, 31 december, <http://rg.ru/2015/12/31/prizyv-site.html> (hämtat 30 mars 2016).
- Gel'man, Vladimir (2016a) "The politics of fear: How Russia's rulers counter their rivals", *Russian Politics*, 1, 1: 27–45.
- Gel'man, Vladimir (2016b) "The Vicious Circle of Post-Soviet Neopatrimonialism in Russia", *Post-Soviet Affairs*, 32, 5: 455–473.
- Gerasimov, Valerij (2013) "Tsennost nauki i predvidenii: 'Novye vyzovy trebujut pereosmyslit formy i sposoby vedenija bojevych dejstvij'", *Vojenno-promysjlennyj kurer*, 27 februari (nr. 8).
- Gerasimov, Valerij (2016) "Po opytu Sirii", *Vojenno-promysjlennyj kurer*, 9 mars (nr. 9).
- Giles, Keir (2013) "Internet use and cyber security in Russia", *Russian Analytical Digest*, nr. 134, 30 July: 2–4.
- Giles, Keir (2016) *Russia's "New" Tools for Confronting the West Continuity and Innovation in Moscow's Exercise of Power*, Research Paper, mars, Chatham House, London.
- Gotkowska, Justyna (2014) *Russian war games in the Baltic Sea region: The Swedish case*, 22 oktober, <http://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2014-10-22/russian-war-games-baltic-sea-region-swedish-case> (hämtat 18 augusti 2016).
- Gudkov, Lev (2015a) "Putin's Relapse into Totalitarianism" i Lipman, Maria & Petrov, Nikolay (red) *The State of Russia: What Comes Next?*, Palgrave Macmillan: 86–109.

- Gudkov, Lev (2015b) "Struktura i funktsii rossijskogo antiamerikanizma: faza mobilizatsii 2012–2015 goda", *Vestnik obsjtjestvennogo mnenija*, 3–4: 15–44.
- de Haas, Marcel (2010) "Russia's New Military Doctrine: A Compromise Document", *Russian Analytical Digest*, 78, 4 maj.
- Hedenskog, Jakob (2015a) "The presidential elections in Belarus in the context of the Ukrainian crisis", *RUFS Briefing*, nr. 30, FOI Memo 5422, oktober.
- Hedenskog, Jakob (2015b) "Utvecklingen i EU:s östra närområde", FOI-R--4132--SE, Stockholm, oktober.
- Hedenskog, Jakob and Korkmaz, Kaan (2016) "The Interests of Russia and Turkey in the Nagorno-Karabakh Conflict", *RUFS Briefing*, nr. 35, FOI Memo 5693, maj.
- Hedenskog, Jakob et al. (2016) *Den ryska nationella säkerhetsstrategin 2015*, FOI Memo 5624, februari.
- Hemment, Julie (2015) *Youth Politics in Putin's Russia: Producing Patriots and Entrepreneurs*, Bloomington & Indianapolis, Indiana University Press.
- Heuser, Beatrice (2009) "The Soviet response to the Euromissile crisis" in Nuti, Leonard (ed.) *The Crisis of Détente in Europe*, London, Routledge: 137-149.
- Holmquist, Erika (2015) "Kazakhstan after Crimea: 'You cannot choose your neighbours'", *RUFS Briefing*, nr. 26, FOI Memo 5246, januari.
- Horvath, Robert (2013) *Putin's Preventive Counter-Revolution: Post-Soviet Authoritarianism and the Spectre of Velvet Revolution*, Abingdon, Routledge.
- Interfax (2015) "Putin vvel v dejstvije plan oborony RF 2016–2020 gody", 17 november, <http://www.interfax.ru/russia/479673> (hämtat 8 april).
- Interfax (2016a) "Vlasti RF vydeljat 1.7 mlrd rub. na patriotitjeskoje vospitanije grazhdan", 2 januari, <http://www.interfax.ru/russia/488280> (hämtat 5 januari 2016).
- Interfax (2016b) "V Rossii sozhdadut vojenno-patriotitjeskoje dvizjenije 'Junarmija'", 5 april, <http://www.interfax.ru/russia/502141> (hämtat 10 april 2016).
- Izvestija (2014) "Prizyvniky iz Tjetjni ostanutsia sluzjit na juge Rossii", 1 november, <http://izvestia.ru/news/578812> (hämtat 30 mars 2016).
- Johnson, Dave (2015) "Russia's approach to conflict – Implications for NATO's deterrence and defence", Research Paper nr. 111, april 2015, NATO Defense College.
- Johnston, Ian (2015) "Russia threatens to use 'nuclear force' over Crimea and the Baltic states", *The Independent*, 2 april.
- Jonson, Lena (2015) "Russia: Culture freedom under threat", *artsfreedom*, Insight articles, 11 maj, <http://artsfreedom.org/?p=9026> (hämtat 17 augusti 2016).
- Justitieministeriet (2016a) "Peretjen inostrannyh i mezjdunarodnyh nepravitelstvennyh organizatsii, dejatelnost kotoryh priznana nezjelatelnoj na territorii Rossijskoj Federatsii", <http://minjust.ru/activity/nko/unwanted> (hämtat 2 april 2016).
- Justitieministeriet (2016b) "Svedenija rejestra NKO, vypolnjajusjtich funktsii inostrannogo agenta", <http://unro.minjust.ru/NKOforeignAgent.aspx> (hämtat 20 september 2016).
- Kanev, Sergej (2016) "Smotrjasjtije ot prezidenta: Kak ustroen Sovet bezopasnosti i tjem on zanimaetsia", *New Times*, nr. 11 (4 april): 24–29.
- Klein, Margarete (2016) *Putin's New National Guard: Bulwark against Mass Protest and Illoyal Elites*, SWP Comments 41, september.
- Kokoshin, Andrei (2011) *Ensuring strategic stability in the past and present: Theoretical and applied questions*, Belfer Center for Science and International Affairs, Harvard Kennedy School, Cambridge, Mass., juni.
- Kolesnikov, Andrej (2016) "Chotiat li russkije vojny: Vojna i terror v vosprijatii rossijan epochi osazjdennoj kreposti", Moscow Carnegie Center, *Rabotjije materialy*, 21 mars, <http://carnegie.ru/2016/03/21/ru-63077/ivnz> (hämtat 1 april 2016).
- Konnander, Vilhelm (2008) *Ryssland. En suverän demokrati?*, FOI-R--2501--SE, Stockholm, april.
- Kostenko, Nikolai (red) (2016) *Prava tjeloveka v Rossijskoj Federatsii: Sbornik dokladov o sobytijach 2015 goda*, Moscow Helsinki Group, tillgänglig på International Helsinki Association for Human Rights hemsida, <http://ihahr.org/sites/default/files/files/2015-prava-cheloveka.pdf> (hämtat 28 april 2016).
- Kretsul, Roman (2015) "Vojennaja sluzjba po kontraktu stanovitsia osnovnoj v Rossijskoj armii", *Vzgliad*, 28 april, <http://www.vz.ru/society/2015/4/28/742706.html> (hämtat

- 13 januari 2016).
- Kuhrt, Natasha (2015) "Russia and the Asia-Pacific: diversification or Sinocentrism?" i Cadier, David & Light, Margot (red) *Russia's Foreign Policy: Ideas, domestic politics and external relations*, Houndmills, UK, Palgrave Macmillan: 175–188.
- Lankina, Tomila & Niemczyk, Kinga (2015) "Russia's Foreign Policy and Soft Power" in Cadier, David & Light, Margot (red) *Russia's Foreign Policy: Ideas, domestic politics and external relations*, Houndmills, UK, Palgrave Macmillan: 97–113.
- Laruelle, Marlene (2015) "Patriotic youth clubs in Russia. Professional niches, cultural capital and narratives of social engagement", *Europe-Asia Studies*, 67, 1: 8–27.
- Latynina, Yulia (2013) "The New State Media Behemoth", *The Moscow Times*, 18 december, <http://www.themoscowtimes.com/opinion/article/the-new-state-media-behemoth/491791.html> (hämtat 4 april 2016).
- Le Huérou, Anne (2015) "Where Does the Motherland Begin? Private and Public Dimensions of Contemporary Russian Patriotism in Schools and Youth Organisations: A View from the Field", *Europe-Asia Studies*, 67, 1: 28–48.
- Levadacentrum (2014) "Vozmozhnyj prejemnik V. Putina na postu prezidenta Rossii", 20 januari, <http://www.levada.ru/2014/01/20/vozmozhnyj-preemnik-v-putina-na-postu-prezidenta-rossii/> (hämtat 20 september 2016).
- Levadacentrum (2015a) "Ekonomika i oborona", 21 juli, <http://www.levada.ru/2015/07/21/ekonomika-i-oborona/> (hämtat 12 april 2016).
- Levadacentrum (2015b) "Gordost, patriotizm i otvetstvennost", 7 december, <http://www.levada.ru/2015/12/07/gordost-patriotizm-i-otvetstvennost/> (hämtat 7 december 2015).
- Levadacentrum (2015c) "Sluzhba v armii i vojennye ugrozy", 21 februari, <http://www.levada.ru/2015/02/21/sluzhba-v-armii-i-vojennye-ugrozy/> (hämtat 4 april 2016).
- Levadacentrum (2015d) "Strany zapada: vosprijatije, sanktsii, gotovnost k sotrudnitjestvu", 2 december, <http://www.levada.ru/2015/12/02/strany-zapada-vospriyatie-sanktsii-gotovnost-k-sotrudnichestvu/> (hämtat 2 april 2016).
- Levadacentrum (2016a) "Sluzhba v armii i vojennye ugrozy", 18 februari, <http://www.levada.ru/2015/02/21/sluzhba-v-armii-i-vojennye-ugrozy/> (hämtat 4 april 2016).
- Levadacentrum (2016b) "Strach vyskazat svoje mnenije", 22 januari, <http://www.levada.ru/2016/01/22/strah-vyskazat-svoje-mnenie/> (hämtat 14 juni 2016).
- Levadacentrum (2016c) "Vosprijatije SSJA, Ukrainy i zjiteli etich gosudarstv", 22 augusti, <http://www.levada.ru/indikatory/otnoshenie-k-stranam/> (hämtat 22 september 2016).
- Levinson, Aleksej (2016) "Rejting i korruptsiya", *Vedomosti*, 24 maj, <http://www.vedomosti.ru/opinion/columns/2016/05/24/642141-reiting-korruptsiya> (hämtat 15 juni 2016).
- Levinson, Aleksej & Borusiak, Ljubov (2015) "Kto zj vam poverit: govorjat li ljudi pravdu o vlasti?", *RBK*, 28 August, <http://www.rbc.ru/opinions/society/28/08/2015/55e073499a7947e95503f524> (hämtat 31 augusti 2015).
- Levinson, Aleksej & Gontjarov, Stepan (2015) "Vojna vmesto budusjtjego – vychod dlja anomitjeskogo soznaniya", *Vestnik obsjtjstvennogo mnenija*, nr. 3–4: 45–66.
- Light, Margot (2015) "Russian foreign policy in themes in official documents and speeches: Tracing continuity and change" i Cadier, David & Light, Margot (red) *Russia's Foreign Policy: Ideas, domestic politics and external relations*, Houndmills, UK, Palgrave Macmillan: 13–29.
- Lo, Bobo (2015) *Russia and the New World Disorder*, London, Chatham House.
- Lukyanov, Fyodor (2015) "Sila mjagkost lomit: v tjem slabost v vneshnej politiki Rossii", *Forbes*, 26 augusti.
- Lyne, Roderic (2015) "Russia's changed outlook on the West: From convergence to confrontation" i Giles, Keir et al., *The Russian Challenge*, Chatham House Report, London, RIIA: 2–13.
- Mashrab, Fozil (2016) "Kyrgyzstan Targets Wrong Enemy in Its latest Border Crisis with Uzbekistan", *Eurasia Daily Monitor*, 13, 63, 31 mars, http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=45259&cHash=b093ab0445b2897e922ac25a0eb4a0a7#.V7WCyWfr2ic (hämtat 2 april 2016).
- McDermott, Roger (2015) "Does Russia's 'Hybrid War' Really Exist?", *Eurasia Daily Monitor*, 12, 103, 3 juni.
- Meduza (2016) "Paket Jarovoj' prinjat i eto otjen plocho", 24 juni, <https://meduza.io/>

- feature/2016/06/24/paket-yarovoy-prinyat-i-eto-ochen-ploho (hämtat 10 augusti 2016).
- Memorial – pravozasjtjtnyj tsentr* (2016) “Aktualnyj spisok politzakliuzjennyh”, <http://memohrc.org/pzk-list> (hämtat 20 september 2016).
- Michajlova, Anastasija (2015) “Tjisljo prigovorov za gosizmenu i terrorism vyroslo v tjetyre raza”, *RBK*, 23 april, <http://www.rbc.ru/politics/23/04/2015/5538ea399a79479477eb4793> (hämtat 16 augusti 2016).
- Mikrjukov, Vasilij (2016) “Sredstvo ot nenavjztjivoj agressii”, *Vojenno-promysljennij kurer*, 24 februari (nr. 7).
- Milne, Richard (2015) “Russia delivers nuclear warning to Denmark”, *Financial Times*, 22 mars.
- Moskvas Helsingforsgrupp (2016) “Monitoring novych rossijskich zakonov i ich pravoprimenenije v oblasti grazjdanskich prav”, <http://mhg-monitoring.org/> (hämtat 16 mars 2016).
- Mostovsjtjikov, Jegor (2015) “Slutjajnego reposta byt ne mozjet”, *Meduza*, 3 februari, <https://meduza.io/feature/2015/02/03/sluchaynogo-reposta-byt-ne-mozhet> (hämtat 30 maj 2016).
- Muchin, Vladimir (2014) “Kart-blansj. Krizis na armiju ne vlijajet”, *Nezavisimaja gazeta*, 3 december, http://www.ng.ru/armies/2014-12-03/3_kartblansh.html (hämtat 10 april 2016).
- Nezavisimaja gazeta* (2015) “Rossija gotovitsja k pobeде v jadernoj vojne”, 7 september, http://www.ng.ru/editorial/2015-09-07/2_red.html (hämtat 8 april 2016).
- Nixey, James (2015) “Russian foreign policy towards the West and Western responses” i Giles, Keir et al., *The Russian Challenge*, Chatham House Report, London, RIIA: 33–39.
- Nizgoraev, Ivan (2015) “86%. Možno li verit rejtingam i esjtje 7 voprosov pro sotsoprosty”, *Slon*, 6 november, <http://slon.ru/posts/59184> (hämtat 16 februari 2016).
- Norberg, Johan (2013) *High ambitions, harsh realities: Gradually building the CSTO’s capacity for military intervention in crisis*, FOI-R--3668--SE, Stockholm, maj.
- Norberg, Johan, Franke, Ulrik & Westerlund, Fredrik (2014) “The Crimea operation: Implications for future Russian military interventions” i Granholm, Niklas et al. (red) *A rude awakening: Ramifications of Russian aggression towards Ukraine*, FOI-R--3892--SE, Stockholm, juni: 41–49.
- Novikov, Vadim (2016) “Sjest millionov tjasov v god. Tjem zanjat apparat prezidenta v Rossii”, *Slon*, 6 juni 2016, <https://slon.ru/posts/69042> (hämtat 7 juni 2016).
- NTV (2015) “Vladimir Kolokoltsev: byvaet vremja i zakrutjivanija i otrkutjivanija gajek. Ekskljuziv NTV”, 26 november, <http://www.ntv.ru/novosti/1577741/> (hämtat 1 december 2015).
- Nye, Joseph (2004) *Soft power: The means to success in world politics*, New York, Public Affairs.
- Persson, Gudrun (2012) “1812 idag”, *Östbuletinen*, 16, 4: 31–35.
- Persson, Gudrun (2013) “Security policy and military strategic thinking” i Hedenskog, Jakob & Vendil Pallin, Carolina (red) *Russian military capability in a ten-year perspective – 2013*, FOI--3734--SE, Stockholm, december: 71–88.
- Persson, Gudrun (2014) “Russian influence and soft power in the Baltic States: The view from Moscow” i Winnerstig, Mike (red) *Tools of destabilization: Russian soft power and non-military influence in the Baltic States*. 2014, FOI-R--3990--SE, Stockholm, december: 17–29.
- Persson, Gudrun (2015a) “Mellan krig och fred – militärstrategiskt tänkande i Ryssland” i Dalsjö, Robert et al. (red) *Örnen, Björnen och Draken: Militärt tänkande i tre stormakter*, FOI-R--4103--SE, Stockholm, september: 46–64.
- Persson, Gudrun (2015b) “Russian Strategic Deterrence – Beyond the Brinkmanship?”, *RUFS Briefing*, nr. 29, FOI Memo 5398, september.
- Persson, Gudrun & Vendil Pallin, Carolina (2015) “Vad vill Ryssland? Säkerhetspolitiska mål och drivkrafter”, FOI Memo 5555, 14 december.
- Petrov, Nikolay (2016) *Putin’s Downfall: The Coming Crisis of the Russian Regime*, European Council on Foreign Relations, ECRF/166, http://www.ecfr.eu/page/-/ECFR_166_PUTINS_DOWNFALL.pdf (hämtat 28 april 2016).
- Pokida, A. N., Zybunovskaja, N. V. & Alesjina, V. A. (2016) *Istoritjeskaja pamjat kak faktor*

- konsolidatsii rossijskogo obsjtjestva*, Moskva, RANChiGS pri Prezidente Rossijskoj Federatsii, <ftp://w82.ranepa.ru/rnp/wpaper/2866.pdf> (hämtat 21 september 2016).
- Pomerantsev, Peter (2015a) "Brave new war," *The Atlantic*, 29 december, <http://www.theatlantic.com/international/archive/2015/12/war-2015-china-russia-isis/422085/> (hämtat 8 april 2016).
- Pomerantsev, Peter (2015b) *Nothing is True and Everything is Possible*, Faber & Faber.
- Pomerantsev, Peter & Weiss, Michael (2014) "The menace of unreality: How the Kremlin weaponizes information, culture, and money", *The Interpreter*, Institute of Modern Russia, New York.
- Puchov, Ruslan (2015) "Mif o 'gibridnoj voine'", *Nezavisimoje vojennoje obozrenije*, 29 maj.
- Putin, Vladimir (2012a) "Byt silnymi: garantii natsionalnoj bezopasnosti dlja Rossii", *Rossijskaja gazeta*, 20 februari 2012, <http://rg.ru/2012/02/20/putin-armiya.html> (hämtat 10 mars 2016).
- Putin, Vladimir (2012b) "Rossija i menjajusjtjiisia mir", *Moskovskije novosti*, 27 februari.
- Rácz, András (2015) "Russia's hybrid war in Ukraine – Breaking the enemy's ability to resist", *FIIA Report 43*, Helsingfors, The Finnish Institute of International Affairs.
- Renz, Bettina & Smith, Hanna (2016) "Russia and Hybrid Warfare – Going Beyond the Label", *Aleksanteri Papers 1/2016*, Helsinki University, http://www.helsinki.fi/aleksanteri/english/publications/presentations/papers/ap_1_2016.pdf (hämtat 26 september 2016).
- Reporters without Borders (2016) "Stifling Atmosphere for Independent Journalists", <https://rsf.org/en/russia> (hämtat 15 augusti 2016).
- RIA Novosti* (2016) "Tjislo vyjavlennych GP prestuplenii ekstremistskogo tolka vyroslo v 10 raz", 26 april, http://ria.ru/defense_safety/20160426/1420326133.html (hämtat 28 april 2016).
- Robertshaw, Sam (2015) "Voluntary organizations and society-military relations in contemporary Russia", *European Security*, 24, 2: 304–18.
- Rodkiewicz, Witold (2016) "Announcement of a Breakthrough in Russian-Japanese Relations", OSW, *Analyses*, 9 september, <http://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2016-09-09/announcement-a-breakthrough-russian-japanese-relations> (hämtat 9 september 2016).
- Rossijskaja gazeta* (2015) "V rjazanskom utjilisjtje VDV devotjkam vydali granatomy", 10 oktober, <http://rg.ru/2015/10/10/reg-cfo/vdv.html> (hämtat 14 januari 2016).
- Rossijskoje dvizzenije sjkolnikov* (2016) "Glavnaja", <http://xn----ctbbfagfpcvblxfoe7o3c.xn--p1ai/> (hämtat 8 april 2016).
- Roth, Andrew & Tavernise, Sabrina (2014) "Russians revealed among Ukraine Fighters", *The New York Times*, 27 maj, http://www.nytimes.com/2014/05/28/world/europe/ukraine.html?_r=1 (hämtat 11 augusti 2016).
- Rozjdestvenskij, Ilja (2015) "Parad detskich vojsk: Kak v Rossii utjat ljuvit Rodinu i vojevat za nee", *Meduza*, 7 juli 2015, http://meduza.io/feature/2015/07/07/parad_detskikh_voysk (hämtat 31 juli 2015).
- Rybina, Ljudmila (2015) "'Bud gotov' – 'Vsegda gotov!'", *Novaja gazeta*, 8 november, <http://www.novayagazeta.ru/society/70652.html> (hämtat 8 april 2016).
- Ryska Högsta domstolens domstolsenhet (2016) "Osnovnyje statistitjeskije pokazateli sudov obsjtjej jurisdiktsii za 2015", http://www.cdep.ru/userimages/sudebnaya_statistika/2015/OSNOVNIE_STATISTICHESKIE_POKAZATELI_SUDOV_OBSHchEY_YuRISDIKTsII_ZA_2015g.xls (hämtat 12 april 2016).
- Ryska regeringen (2015) "O gosudarstvennoj programme 'Patriotitjeskoje vospitanije grazhdan Rossijskoj Federatsii na 2016–2020 gody'", antagen genom regeringsresolution nr. 1493, 30 december 2015.
- Ryska regeringen (2016) "Raspredelenije objazannostej mezjdu vitse-premerami", <http://government.ru/gov/responsibilities/> (hämtat 5 april 2016).
- Ryska Säkerhetsrådet (2016) "Natsionalnaja bezopastnost Rossii", <http://www.scrf.gov.ru/> (hämtat 5 April 2016).
- Rysslands president (2005) "Poslanije Prezidenta", 25 april, <http://rg.ru/2005/04/25/poslanie-text.html> (hämtat 8 april 2016).
- Rysslands president (2013) "Meeting of the Valdai International Discussion Club", 19

- september, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/19243> (hämtat 8 april 2016).
- Rysslands president (2014a) "Poslanije Prezidenta Rossijskoj Federatsii", 18 mars, <http://www.kremlin.ru/acts/bank/39444> (hämtat 18 augusti 2016).
- Rysslands president (2014b) "Prjamaja linija s Vladimirom Putiny", 17 april, <http://kremlin.ru/events/president/news/20796> (hämtat 8 april 2016).
- Rysslands president (2015) "Zasedanije kollegii Federalnoj sluzjby bezopasnosti", 26 februari 2016, <http://kremlin.ru/events/president/news/51397> (hämtat 1 mars 2016).
- Rysslands president (2016a) "Rassjirennoje zasedanije kollegii MVD", 15 mars, <http://kremlin.ru/events/president/news/51515> (hämtat 16 mars 2016).
- Rysslands president (2016b) "V Rossii sozdana natsionalaja gvardija", 5 april, <http://kremlin.ru/events/president/news/51643> (hämtat 6 april 2016).
- Rysslands president (2016c) "Viktor Zolotov naznatjen glavoj natsionalnoj gvardii", 5 april, <http://kremlin.ru/acts/news/51646> (hämtat 6 april 2016).
- Shekhovtsov, Anton (2015) "Far-right election observation in the service of the Kremlin's foreign policy" i Laurell, Marlene (red) *Eurasianism and the European far right: Reshaping the Europe-Russia relationship*, London, Lexington: 223–244.
- Sivkov, Konstantin (2014) "Pravo na udar", *Vojenno-promyslennyj kurer*, 5 mars (nr. 8).
- Sperling, Valerie (2009) "Making the public patriotic: Militarism and anti-militarism in Russia" i Laruelle, Marlene (red) *Russian nationalism and the national reassertion of Russia*, London, Routledge: 218–271.
- Stanovaja, Tatiana (2016) "Putin zanjalsia vnutrennoj politikoj", *Slon*, 6 april, <https://slon.ru/posts/66287> (hämtat 6 april 2016).
- Svynarenko, Arseniy (2016) *The Russian demography problem and the armed forces: Trends and challenges until 2035*, Finnish Defence Research Agency, draft report, juni.
- The Economist Intelligence Unit (2016) *Democracy Index 2015: Democracy in an age of anxiety*, <http://www.eiu.com/Handlers/WhitepaperHandler.ashx?fi=EIU-Democracy-Index-2015.pdf&mode=wp&campaignid=DemocracyIndex2015> (hämtat 11 april 2016).
- Tjikov, Pavel (2015) "Revansj FSB: kak stroili sistemu polititjeskich presledovanij", *Forbes*, 11 februari, <http://www.forbes.ru/mneniya-column/siloviki/280029-revansh-fsb-kak-stroili-sistemu-politicheskikh-presledovanii> (hämtat 2 april 2016).
- Trenin, Dmitri (2016) "A Five-Year Outlook for Russian Foreign Policy: Demands, Drivers and Influences", *Task Force White Paper*, Carnegie Moscow Center, <http://carnegie.ru/publications/?fa=63075> (hämtat 28 april 2016).
- Trudolyubov, Maksim (2016a) "Falsifikatsija podderzjki", *Vedomosti*, 10 januari, <http://www.vedomosti.ru/opinion/articles/2016/01/11/623415-falsifikatsiya-podderzhki> (hämtat 29 januari 2016).
- Trudolyubov, Maksim (2016b) "It's security, stupid: How Putin manipulates national emergencies", *The Moscow Times*, 15 augusti, <https://themoscowtimes.com/articles/its-the-security-stupid-54982> (hämtat 18 augusti 2016).
- Trudolyubov, Maxim (2016c) "We are right, you are wrong: Russia's response to Brexit", *The Russia File*, 29 juni, <https://www.wilsoncenter.org/article/we-are-right-you-are-wrong-russias-response-to-brexite> (hämtat 30 juni 2016).
- Utrikesministeriet (2015) *O Zasedanii Nautjnogo soveta pri Ministerstve inostrannykh del Rossijskoj Federatsii*, 8 december, http://www.mid.ru/web/guest/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/1967607 (hämtat 12 december 2015).
- Vendil Pallin, Carolina (2001) "The Russian Security Council", *European Security*, 10, 2: 67–94.
- Vendil Pallin, Carolina (2016a) "Internet control through ownership: the case of Russia", *Post-Soviet Affairs*, DOI:10.1080/1060586X.2015.1121712 (hämtat 2 april 2016).
- Vendil Pallin, Carolina (2016b) "Dumavalet den 18 september 2016: En inrikespolitisk temperaturmätare", FOI Memo 5782, 15 september.
- Vesti (2015) "Miroporjadok. Dokumentalnyj film Vladimira Soloveva", 20 december, <https://www.youtube.com/watch?v=ZNhYzYUo42g> (hämtat 8 april 2016).
- Vladimirov, Aleksandr I. (2013) *Osnovy obsjtjej teorii vojny. Monografija v 2 tjastiach*, Moskva, Universitet Sinerģija (tjast I, Osnovy teorii vojny): 477–494.
- Volzjskij, Ilja (2015) "Pesok im puchom", *Novoje vremja*, nr. 40, 30 november: 16–19.

- de Waal, Thomas (2015) *Crimea, Russia and Options for Engagement in Abkhazia and South Ossetia*, *Carnegie*, 26 november, <http://carnegieeurope.eu/publications/?fa=62122> (hämtat 11 april 2016).
- Webber, Stephen L. and Mathers, Jennifer G. (red) (2006) *Military and Society in post-Soviet Russia*, Manchester, Manchester University Press.
- Westerlund, Fredrik (2012) *Rysk kärnvapendoktrin 2010: Utformning och drivkrafter*, FOI-R--3397--SE, Stockholm, januari.
- Westerlund, Fredrik & Norberg, Johan (2016) "Military Means for Non-Military Measures: The Russian Approach to the Use of Armed Force as Seen in Ukraine", *Journal of Slavic Military Studies*, 29, 4, november.
- Wilk, Andrzej et al. (2016) "The Deteriorating Military Situation in the Donbas", *OSW, Analyses*, 10 augusti, <http://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2016-08-10/deteriorating-military-situation-donbas> (hämtat 16 augusti).
- Wood, Andrew (2015) "Russian and Western Expectations" i Giles, Keir et al., *The Russian Challenge*, Chatham House Report, London, RIIA: 50–57.
- Yasjin, Ilja (2016) *Ugroza natsionalnoj bezopasnosti: nezavisimyj ekspertnyj doklad*, Moskva, februari, <http://www.putin-itogi.ru/ugroza/> (hämtat 8 mars 2016).
- Zakon o Narodnoj Druzjine*, antagen av Moskvastadsduma dne26 juni 2002, senast ändrad 7 oktober 2015, <http://druzhina.mos.ru/about/the-law-on-national-team.php> (hämtat 30 maj 2016).
- Zygar, Michail (2016) *Vsia kremlevskaja rat: kratkaja istorija sovremennoj Rossii*, Moskva, Intellektualnaja literatura.

5. Rysslands försvarsutgifter

Susanne Oxenstierna¹

Ett lands försvarsutgifter är ett generellt mått på de resurser som ställs till militärens förfogande och ger en uppfattning om försvarssektorns storlek i jämförelse med andra länder och jämfört med andra offentliga utgifter i landet. Försvarsutgifternas storlek och förändring är en strategisk faktor för att bygga militär förmåga. Det är rimligt att anta att ökning av försvarsutgifterna stärker möjligheterna att utveckla en bättre militär förmåga.

Rysslands försvarsutgifter mer än fördubblades mellan 2005 och 2015. Detta beror framförallt på den ryska politiska ledningens målsättning att modernisera de Väpnade styrkorna med en militärreform som startade 2008. Militärreformen har åtföljts av ett stort beväpningsprogram vars implementering påbörjades 2011. Under 2000-talet möjliggjorde Rysslands exceptionellt höga ekonomiska tillväxt dessa ambitioner. Efter 2011 har den ekonomiska tillväxten dock saktat ner väsentligt men den ambitiösa nivån på försvarsutgifterna har behållits. Detta återspeglar dels att detpolitiska ledningen står fast vid åtagandet att modernisera de Väpnade styrkorna dels att det förs en mer offensiv säkerhetspolitik efter 2012 då Vladimir Putin blev Rysslands president för tredje gången.

Syftet med kapitlet är att beskriva och analysera den aktuella utvecklingen av den ryska försvarsbudgeten och de totala militärutgifterna samt bedöma den förväntade utvecklingen i ett tioårsperspektiv. Liksom i de tidigare rapporterna *Rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv* (RMF) 2011 och 2013 är ett centralt antagande i studien att ekonomisk tillväxt och försvarets politiska prioritet är de viktigaste faktorerna bakom försvarsutgifternas storlek. Försvarets prioritet antas avspeglas i försvarsutgifternas andel av BNP.

Kapitlet börjar med en analys av den ryska ekonomiska utvecklingen och försvarsutgifterna 2005–2015. Den sjunkande BNP-tillväxten och den ökande tillväxten i försvarsbudgeten analyseras och de ryska försvarsutgifterna jämförs med andra länders försvarsutgifter. I det andra avsnittet jämförs försvarsbudgeten med andra offentliga utgifter i den federala budgeten. Försvarsbudgetens materielanskaffningskostnader, personalkostnader och kostnaderna för Rysslands militära operationer i Syrien och Ukraina diskuteras. Det tredje avsnittet försöker bedöma Rysslands militära förmåga i ett tioårsperspektiv. I det slutliga avsnittet dras slutsatserna av kapitlet.

Disposition

Kapitlet ska ge en bedömning av försvarsutgifterna fram till 2016. Som i tidigare RMF-rapporter, har tidsserierna begränsats till att omfatta data tio år bakåt som en bakgrund till den prognos som görs tio år framåt. Rysk statistisk om den federala budgeten och data om den makroekonomiska

Om källor

¹ Jag vill tacka Ulf Jonsson för konstruktiva kommentarer på första utkastet och Julian Cooper som granskade andra utkastet av kapitlet samt B.-G. Bergstrand som har tagit fram figurerna 5.2, 5.3 och A5.1.

utvecklingen bedöms som tillförlitliga och av jämförbar kvalitet med de data som presenterades i RMF-rapporterna 2011 och 2013. Budgetdata kommer från Federala budgetexekutionsmyndigheten (Federalnaja kaznatjejtvo), Finansministeriet och Revisionsmyndigheten (Sjtjetnaja palata). Statistik om den makroekonomiska situationen har framförallt hämtats från det ryska Ekonomiministeriet, den Federala statistiktjänsten (Rosstat), Internationella Valutafonden (IMF), Världsbanken och Rysslands Centralbank. Det ska noteras att 2015 började Rosstat införa en ny definition av BNP i sina serier för att anpassa de ryska nationalräkenskaperna till SNA-1993 och SNA-2008.² I rapportens tabeller och figurer finns noter som anger om värden för 2014 och 2015 anges enligt den gamla eller nya definitionen. Som regel används den gamla definitionen i serier som ser bakåt så att 2015 och 2016 kan jämföras med tidigare år. Den nya definitionen används i alla budgetar och prognoser. Värden för år 2016 och senare år är alltid baserade på den nya definitionen. Insamlingen av data för studien avslutades i början av juli 2016. Ekonomiministeriets uppdaterade prognos för ekonomin som publicerades i augusti som har dock inkluderats.

Jämfört med 2013 finns idag mindre oberoende information och färre kritiska röster i det ryska offentliga rummet som diskuterar problemen med det ekonomisk-politiska systemet och den förda ekonomiska politiken och dess konsekvenser. Analysen av denna typ av problem baseras därför på teori och stiliserade fakta. Problemen med sekretess runt den federala budgeten kvarstår och detaljerad information om utgifterna inom huvudposten ”nationellt försvar” i den federala budgeten är svår att erhålla.

5.1 Ekonomisk nedgång och ökande militärutgifter

Den ryska ekonomiska utvecklingen har försvagats efter den ekonomiska krisen 2009. Efter en kort återhämtning 2010 sjönk tillväxten från 4,3 till 0,7 procent 2011–2014 trots att oljepriset låg runt 100 USD/fat (tabell 5.1). Låg produktivitetstillväxt och strukturella problem i ekonomin beror på den externa tillväxtmodellen och beroendet av oljeräntor som Ryssland har ärvt från Sovjetunionen och den alltmer politiska resursallokeringen sedan 2004 (Oxenstierna 2015a). Detta betyder och marknadsinstitutioner och konkurrens har satts åt sidan till förmån för statlig kontroll och favorisering av sektorer och aktörer som är viktiga för det politiska ledningen. Försämringen av relationerna mellan Ryssland och Väst efter Rysslands invasion av Ukraina 2014 har inte förbättrat den ekonomiska utvecklingen.

År 2015 förstärktes nedgången i tillväxten genom ett skarpt fall i oljepriset från 99 USD/fat 2014 till 50 USD/fat 2015. Ekonomin försämrades ytterligare när priset periodvis föll till 40 USD/fat. Försämringen av växelkursen från 20 RUB/USD till 60 RUB/USD och Västs ekonomiska sanktioner förvärrade situationen ytterligare (Oxenstierna & Olsson 2015: 34–35). Som svar på dessa externa chocker introducerade ryska regeringen motsanktioner som förbjöd

² SNA står för ”System of National Accounts” som utgör ett internationellt regelverk för nationalräkenskaperna (för en utförlig förklaring se vidare OECD 2015).

import av livsmedel från EU och andra västländer (Oxenstierna & Olsson 2015: 43–46) och senare även sanktioner mot Turkiet efter nedskjutningen av ett ryskt jaktplan i november 2015.

Tabell 5.1 Makrodata 2005–2015

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1. BNP, mrd RUB, löpande priser	21 610	26 917	33 248	41 277	38 807	46 309	59 698	66 928	71 017	77 945	80 804
2. BNP tillväxt %		8,2	8,5	5,2	-7,8	4,5	4,3	3,5	1,3	0,7	-3,8
3. Produktivitetstillsväxt %	5,5	7,5	7,5	4,8	-4,1	3,2	3,8	3,2	1,8	0,9	‡
4. Investeringar som % av BNP	17,4	18,1	20,8	21,4	20,9	20,6	19,2	19,5	19,5	20,6	20,7
5. Medellön, RUB per månad, nominell	8 555	10 634	13 593	17 290	18 638	20 952	23 369	26 629	29 792	32 495	33 981
6. Oljepris, genomsnittligt Brent USD /fat	54,5	65,1	72,4	97,3	61,7	79,5	111,3	112	108,7	99,0	52,4
7. Fattigdomskvot, % av befolkning					13	12,5	12,7	10,7	10,8	11,2	13,4
8. Växelkurs USD/RUB (Rysslands Centralbank) slut av period	28,8	26,3	24,5	29,4	30,2	30,5	32,2	30,4	32,7	56,3	72,9

Källor: Rad 1-5 – Rosstat, rad 6 – BP (2015: 15), rad 7 – Världsbanken (2016: 31), rad 8 – Rysslands Centralbank (2016).

Anmärkning: ‡ – ej tillgänglig.

Regeringen har lanserat imports substitution som en politisk huvudlinje för att få fart på ekonomin. Imports substitution innebär i det ryska fallet att inhemska producenter utan konkurrens ska framställa det som tidigare importerades. Denna politik kommer knappast generera högre tillväxt och har kritiserats av västliga och liberala ryska ekonomer eftersom den inte är inriktad på att producera varor för export utan skyddar inhemska producenter som kan sälja sämre varor till högre pris.³ Till följd av de externa chockerna och den ryska ekonomiska politiken föll BNP 2015 med 3,7 procent och förväntas falla ytterligare under 2016 (figur 5.1; för olika BNP-prognoser se tabell 5.5).

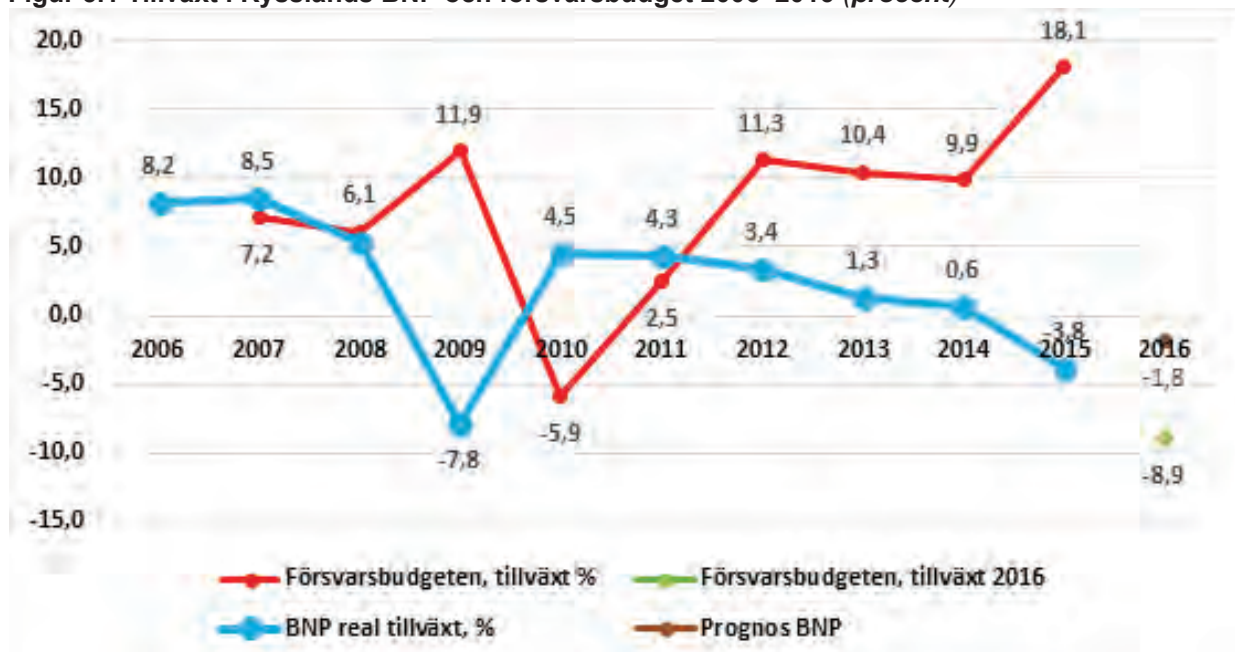
Imports substitution

Trots den svaga tillväxten 2012-2015 har försvarsbudgeten vuxit snabbare än BNP denna period (figur 5.1). Det innebär att försvarsbudgetens andel av BNP har ökat markant (figur 5.3). Under perioden 2005-2015 var den genomsnittliga reala årliga tillväxten för försvarsbudgeten 7,9 procent medan den genomsnittliga BNP-tillväxten var 3,4 procent. År 2015 då BNP minskade med 3,7 procent ökade försvarsbudgeten med 18 procent realt⁴ (figur 5.1).

³ Presidentakademiens rektor reformekonomen Vladimir Mau ger sin syn i *Vedomosti* (2015) och vad tidigare finansminister Alexej Kudrin anser finns citerat i Oxenstierna & Olsson (2015: 44).

⁴ Storleken på den reala tillväxten i BNP och poster i den federala budgeten är beroende av vilket prisindex som används när man konverterar från löpande till fasta priser. Här har en BNP-deflator använts som har härletts från IMF-data på rysk BNP i löpande priser och fasta priser (basår 2011). Alternativa prisindex som kan användas är den BNP-deflator som ges av Rosstat eller KPI från Rosstat eller IMF. Vissa experter menar att ett prisindex för offentlig konsumtion (som oftast ligger högre än KPI) är lämpligt för att fånga försvarsutgifternas reala utveckling.

Figur 5.1 Tillväxt i Rysslands BNP och försvarsbudget 2006–2016 (procent)

Källor: IMF (2016); Finansministeriet (2016), Federala budgetexekutionsmyndigheten (2016), Revisionsmyndigheten (2016), egna beräkningar.

Anmärkning: Försvarsbudgetens reala tillväxt har beräknats med en BNP-deflator som har härletts från IMF-data för BNP i löpande och fasta priser (basår 2011). Andra varianter som att använda konsumentprisindex (KPI) eller index för offentlig utgifter är möjliga (se vidare Zatsepin 2011).

5.1.1 Demografisk utveckling och arbetsmarknad

Befolkningen i de förvärvsbara åldrarna (15–72) sjunker och mellan 2016 och 2026 kommer den förvärvsbara befolkningen minska med mellan 4 och 6,5 miljoner personer (Rosstat 2016). Detta påverkar tillgången på värnpliktiga och kontraktssoldater (Oxenstierna & Bergstrand 2012; se också kapitel 4). Den demografiska prognosen har i någon mån förbättrats under senare år tack vare tillskottet av befolkningen på Krim och den federala staden Sevastopol. Färre personer i arbetsför ålder påverkar även inbetalningarna till pensionssystemet. Rysslands pensionssystem understöds varje år av den federala budgeten och det är inte hållbart. Emigrationen har ökat vilket försvårar situationen. Enligt ekonomen Vladislav Inozemtsev (2016) ökade nettoemigrationen från Ryssland mellan 2008 och 2010 med 35 000 personer per år medan den enligt preliminära skattningar ökade med ca 400 000 personer 2015.

Om reallöner

Reallönerna föll med 9,3 procent 2015 (Rosstat 2016) och den genomsnittliga månadslönen uppgick till 33 981 RUB (467 USD).⁵ Företeelsen att löneutbetalningar försenas har ökat och framförallt gäller detta utbetalningar av löner i budgetsektorn (Rosstat 2016). Reallönefall har varit den vanligaste anpassningen på den ryska arbetsmarknaden ända sedan bytet av ekonomiskt

⁵ Vilket prisindex som bäst återspeglar försvarsbudgetens reala utveckling debatteras i litteraturen (se Zatsepin 2011 för en ingående genomgång). Att valet här har fallit på att använda en härledd BNP-deflator från IMF-data förklaras bl. a. av att det gör det möjligt att värdera både BNP och försvarsbudgeten med samma index och att det går att förklara exakt hur indexet har tagits fram.

⁵ Beräknad vid växelkursen 31 december 1 USD = 72,8 RUB (Rysslands Centralbank).

system i början av 1990-talet, men 2015 kunde en marginell ökning av arbetslösheten noteras, från 5,3 till 5,6 procent. De fallande realinkomsterna har tydligt påverkat fattigdomskvoten och förvärrat utsattheten för hushåll i den lägre fyrtioprocentdelen av inkomstfördelningen. Mellan halvårsskiftena 2014 och 2015 ökade fattigdomskvoten från 13,1 till 15,1 och den fortsätter att stiga (Världsbanken 2015).⁶ Samtidigt har befolkningens levnadsstandard sjunkit generellt. Mellan 2014 och 2015 sjönk BNP per capita beräknad med köpkraftspariteteter (PPP)⁷ med 3,8 procent (IMF 2015).

5.1.2 Effekterna av sanktionerna från USA och EU

Då sanktionerna infördes menade IMF (2015a) att de västliga finansiella sanktionerna och de ryska motsanktionerna⁸ skulle minska BNP med 1–1,5 procent på kort sikt och med 9 procent på medellångsikt. En studie av Evsej Gurvitj och Ilja Prilepskij (2016) vid den oberoende Economic Expert Group i Moskva, visar att effekterna av sanktionerna på BNP-tillväxten 2014–2017 skulle vara 2,8 procent (vid oljepriset 50 USD/fat). Oljeprisfallet har en större effekt och skulle åsamka en minskning av BNP med 8,5 procent av den ackumulerade tillväxten 2014–2017. Oljeprisfallet har dessutom minskat den federala budgetens inkomstsida med 19–20 procent. Gurvitj och Prilepskij (2016: 33–34) visar också att oljeprisfallet har förstärkt effekterna av sanktionerna.

De västliga sanktioner som är inriktade på den finansiella sektorn gör det svårt att refinansiera skulder och att låna till investeringar. Dessutom har EU och USA förbjudit export av militär utrustning, olje- och gasteknologi för utvinning och varor med dubbla användningsområden. De senare avser varor som har både civil och militär användning. Sanktionerna mot export av varor med dubbla användningsområden har skapat problem i den ryska försvarsindustrin framförallt vad gäller tillgången på elektroniska komponenter. I t.ex. raketer och rymdutröstning har importerade komponenter utgjort 65–79 procent av Rysslands behov (Faltsman 2015: 119). En större negativ påverkan på Rysslands försvarsindustri kommer emellertid från förlusten av det försvarsindustriella samarbetet med Ukraina (se kapitel 6; Malmlöf 2016). Innovationskapaciteten hos den ryska försvarsindustrin är svag och bristen på internationellt samarbete och konkurrens kommer att påverka utvecklingen i många år. Ryssland kan förändra sina handelssamarbeten och rikta sig mot andra länder, t.ex. inom BRICS.⁹ Men det tar tid och EU är fortfarande Rysslands största handelspartner.

⁶ Enligt Rosstat ökade det totala antalet ryssar som lever under den officiella nationella fattigdomsgränsen, dvs. de med månatliga inkomster under 9 662 RUB (140 USD), till 20,3 miljoner personer mellan januari och september 2015 (*The Moscow Times* 2015).

⁷ Beräknad med köpkraftspariteteter eller PPP (purchasing power parity) innebär att t. ex. BNP har justerats för den relativa köpkraften i ett land jämfört med andra länder. Med köpkraftsjusterade valutor är kostnader i olika länder jämförbara vad gäller hur mycket av valutan som krävs för att köpa en given vara eller en korg av varor och tjänster.

⁸ Framförallt ett embargo på matvaror från EU, USA, Australien, Kanada och Norge (Oxenstierna & Olsson 2015: 45–46).

⁹ Förkortning för Brasilien, Ryssland, Indien, Kina och Sydafrika.

5.1.3 Höga militärutgifter

Sedan 2012 avspeglar ryskt agerande att det politiska ledningen har två övergripande mål. Det ena utgörs av geopolitiska ambitioner inom utrikespolitiken och det andra är att bevara politiskt *status quo* på hemmaplan. Nationalekonomi och nationalekonomer har mycket litet inflytande över den nuvarande politiska utvecklingen. Detta står i stark kontrast till Vladimir Putins första presidentperiod 2000–2004 och till Dmitrij Medvedevs fyra år som president då de ekonomiska reformerna konsoliderades och det fanns en förståelse för att reformerna måste fortsätta. Den ekonomiska politiken var relativt rationell från en nationalekonomisk synvinkel och Medvedev lade fram ett förslag om hur ekonomin skulle moderniseras som tyvärr inte genomfördes.¹⁰ I dagsläget är den ekonomiska politiken begränsad till att minska de statliga utgifterna och att hålla budgetunderskottet inom rimliga gränser. I budgetprocessen betraktas försvaret och socialpolitiken som skyddade. Försvarsutgifterna har dock justerats ner i budgetprocessen både 2015 och 2016 men betydligt mindre än andra budgetposter (Oxenstierna 2015b: 92).

Åtgärder som förbättrar konkurrenskraften hos den ryska ekonomin och skapar förutsättningar för entreprenörskap lyser med sin frånvaro liksom andra åtgärder som kan attrahera investeringar.

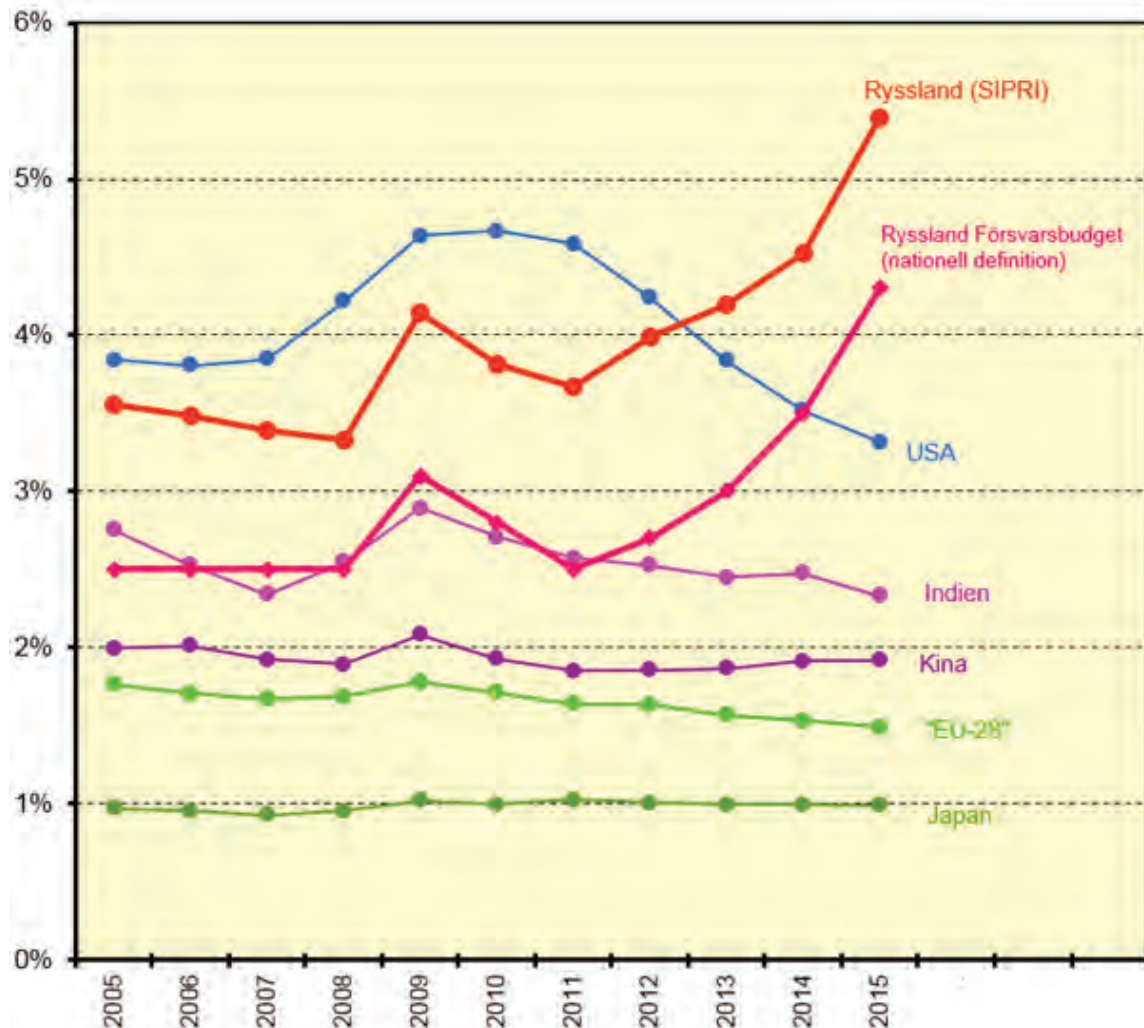
Figur 5.2 Rysslands militärutgifter 2005–2015 (procent av BNP i löpande priser, mrd USD i fasta 2014 priser)

Källa: SIPRI (2016).

¹⁰ Medvedevs program Framåt Ryssland! refererat i Oxenstierna (2012: 16–25).

Figur 5.3 Rysslands totala militärutgifter (SIPRI) och försvarsbudget som procent av BNP i jämförelse med andra länder (procent av BNP, löpande priser)

Källor: SIPRI (2016), appendix A5.4.

Totala militärutgifter¹¹ har ökat både i absoluta tal och som andel av BNP. Försvarsindustrin är den främsta mottagaren av ökningen i budgeten eftersom större delen av ökningen i försvarsbudgeten beror på det pågående statliga beväpningsprogrammet GPV 2011–2020.¹² GPV-2020 har lett till en avsevärd ökning i de årliga statliga försvarsbeställningarna GOZ¹³ (se tabell 5.3).

Figur 5.2 beskriver de totala ryska militärutgifterna som mer än fördubblades från 43 miljarder USD 2005 till 91 miljarder USD 2015 uttryckt i konstanta 2014-års priser. Försvarsutgifternas andel av BNP har ökat från 3,6 procent 2005 till 5,4 procent 2015. Sedan 2011 har det varit en stabil ökning av försvarsutgifternas andel av BNP, vilket återspeglar trenden att försvarsbudgeten har vuxit snabbare än BNP (beskrivs i figur 5.1 ovan).

¹¹ Totala militärutgifter enligt SIPRI:s definition innefattar större delen av den ryska försvarsbudgeten (se tabell 5.2) plus kostnader för paramilitära styrkor och militära pensioner.

¹² GPV – Gosudarstvennaja programma vooruzjenija – statligt beväpningsprogram.

¹³ GOZ – Gosudarstvennyj oboronnyj zakaz – statlig försvarsbeställning.

Nivån på Rysslands totala militärutgifter – 91 miljarder USD – är fortfarande låg jämfört med USA:s och Kinas totala utgifter som 2015 uppgick till 595 miljarder USD respektive 214 miljarder USD (appendix A5.1).¹⁴ Men det utmärkande för Ryssland är att militärutgifternas andel av BNP är hög i jämförelse med andra länder och den har ökat under flera år. USA:s andel har minskat från sin högsta punkt 4,7 procent 2010 till 3,3 procent 2015. Kina ligger stabilt kring 2 procent och EU-28 ligger omkring 1.5 procent. Indien hade samma nivå på sina militärutgifter som Ryssland fram till 2011, men därefter har andelen minskat och trenden är motsatt till Rysslands. Den höga BNP-andelen för försvaret innebär att Ryssland betalar relativt mer för sin militära säkerhet än andra länder i termer av alternativa offentliga utgifter. Man kan också säga att Ryssland har en högre betalningsvilja för försvaret än andra utvecklade länder.

Efter den ekonomiska krisen 2009 har den ryska ekonomin förlorat konkurrenskraft i förhållande till andra länder. Rysslands andel av världsekonomin har minskat från 3,7 procent (köpkraftsjusterat, PPP) 2008 till 3 procent 2015 (IMF 2015). IMF prognostiserar en sjunkande andel till 2,7 procent 2020. Detta kan jämföras med de andra två militära stormakternas andelar av världsekonomin som uppgår till 16 procent för USA och 17 procent för Kina. Rysslands beroende av oljepriset och bristen på strukturella reformer är viktiga orsaker bakom Rysslands försvagade ställning. Ökningen av militärutgifterna har inte minskat dessa problem.

5.2 Prioritering av försvaret

I rapporterna *Rysk militär förmåga* 2011 och 2013 var ett resultat att den ekonomiska tillväxten var den begränsande faktorn för militärutgifterna. Militärutgifterna växte i samma takt som BNP. Prioriteringen av försvaret uttryckt som försvarsutgifternas andel av BNP låg därför stabilt kring 2,5–3 procent. Efter 2011 har det skett ett trendbrott och försvarsutgifterna har växt betydligt snabbare än BNP. Detta betyder att det snarare är den prioritet som den politiska ledningen ger till försvaret som är gränssättande för försvarsutgifterna.

Modernisering av Väpnade styrkorna

Varför ger den ryska ledningen en hög prioritet till försvaret i tider av ekonomisk nedgång? Åtagandet att modernisera de Väpnade styrkorna och genomföra GPV-2020 är strategiskt för den ryska regeringen. Militärreformen startade 2008 och är den postsovjjetiska reform som ska transformera de Väpnade styrkorna till ett modernt försvar som kan möta Rysslands militära behov under 2000-talet. GPV-2020 är instrumentellt i denna ansträngning och beväpningsprogrammet fick därför också en exceptionellt hög finansiering, 19 triljoner RUB (Oxenstierna 2013: 112). Att regeringen har behållit materielanskaffningen på hög nivå och låtit den ta en ökande andel av BNP (se tabell 5.3) trots den försämrade ekonomin visar att reformen fortfarande har högsta prioritet.

Dessutom har det politiska klimatet blivit alltmer försvarsvänligt under tiden som GPV-2020 har genomförts. Enligt den nya Säkerhetsstrategin (2015: §30)

¹⁴ Ryssland ligger i nivå med Saudiarabien som hade totala militärutgifter om USD 85 miljarder 2015 och en andel av BNP på 14 procent (SIPRI 2016).

är det främsta nationella intresset “att förstärka landets försvar” och ekonomisk säkerhet kommer först på fjärde plats. Formuleringen skiljer sig kraftigt från vad som ses som främsta nationella säkerhetsintresse i 2009-års Säkerhetsstrategi – “att utveckla demokrati och stärka det civila samhället” (Hedenskog et al. 2016: 4). Formuleringarna i Säkerhetsstrategin och den politik som förs stöder observationen att ekonomins utveckling och andra civila frågor är sekundära till utvecklingen av det nationella försvaret i den politiska ledningens ögon. Detta är en andra förklarande faktor till den ryska regeringens påfallande villighet att prioritera försvarsutgifter trots den svaga ekonomin.

Den ekonomiska tillväxten har minskat sedan 2011 men detta har inte fått den politiska ledningen att genomföra de strukturella och institutionella reformer som krävs för att väcka liv i marknadsekonomin och skapa tillväxt (Oxenstierna 2015a: 96–107). Ryssland förblir inlåst i den extensiva tillväxtmodellen med dess höga beroende av olja och gas och ekonomin är extremt känslig för förändringar i oljepriset. Halveringen av oljepriset 2015 drev ekonomin i en djup recession. Det är därför inte längre möjligt att skapa ett implicit socialt kontrakt mellan den politiska ledningen och befolkningen likt det som gällde under 2000-talet då ekonomin var stark och högre levnadsstandard kunde erbjudas mot vissa restriktioner i de civila rättigheterna. Idag används istället repressiva metoder för att kväsa all opposition och alla tendenser till protester. Genom att förmedla en bild av att Ryssland hotas stärker ledningen den nationella sammanhållningen och det är ett sätt att skapa stöd för höga militärutgifter hos befolkningen.

Försvarsindustrin och dess tillskyndare är en stark påtryckningsgrupp i Ryssland. Med GPV-2020 och de speciella federala målprogrammen för försvarsindustrins modernisering kan den återta något av den status och ställning som den åtnjöt under Sovjettiden. Industrin är genom den årliga materielanskaffningen i de statliga försvarsbeställningarna, GOZ, garanterad försäljning och det finns ingen konkurrens vare sig från inhemska företag eller utländska. Industrin är avgörande för implementeringen av GPV-2020 och moderniseringen av beväpningen och man kan förvänta sig att företrädare för försvarsindustrin även fortsättningsvis kommer att använda detta som påtryckning när man vill skydda sina ekonomiska intressen.

Tabell 5.2 Rysslands försvarsbudget och härledda totala militärutgifter 2014–2016 (löpande priser, miljoner RUB)

	2014 Faktisk	2015 Faktisk	2016 Budgetlag
Försvarsbudget (som definierad i den federala budgeten)	2 479 074	3 181 366	3 149 291
Procent av den federala budgetens utgifter	16,7	20,4	19,6
Procent av BNP	3,47*	4,32*	4,0
Återvinning av vapen	23 651	17 317	14 829
Beredskapsförberedelser av ekonomin	3 951	4 020	3 835
Försvarsbudgeten minus återvinning av vapen och beredskapsförberedelser	2 451 472	3 160 029	3 130 627
Övriga militärutgifter:	770 211	866 255	859 529
Försvarsministeriets övriga utgifter: Logi	32 079	22 479	139
Grundforskning	1	211	785
Utbildning	60 564	66 704	77 473
Hälsovård	56 248	56 409	54 377
Kultur och kinematografi	2 744	3 009	2 574
Friskvård och sport	2 079	4 202	3 856
Massmedia	2 066	2 280	1 283
Pensioner	287 452	306 311	330 152
Socialt stöd	42 855	136 520	138 496
Avgifter till internationella organ	5	8	9
Inrikesministeriets trupper	128 642	120 525	115 444
FSB:s gränstrupper	142 626	136 709	123 870
Stängda städer, Rosatom	11 566	9 987	10 047
Bajkonur rymdcenter	1 284	901	1 024
Totala militärutgifter	3 221 683	4 026 284	3 990 156
Federala budgetens totala utgifter	14 831 576	15 610 901	16 098 658
Totala militär utgifter som % av budgetens totala utgifter	21,7	25,8	24,8
BNP (löpande priser). För 2014 och 2015 enligt den tidigare definitionen.	77 893 063	73 708 000	78 673 000
Totala militärutgifter som % av BNP	4,1	5,5	5,1
Försvarsbudgeten som % av totala militärutgifter	76,9	79,0	78,9

Källor: Cooper (2016), A5.3, A5.4.

Anmärkning: * Rosstat har ändrat definitionen för BNP för att bringa den i linje med de internationella riktlinjerna för nationalräkenskaperna SNS-1993 och SNS-2008 (se vidare OECD 2015). I denna tabell ges andelar av BNP med den gamla definitionen av BNP för åren 2014 och 2015 och den nya för 2016. I appendix A5.4 jämförs den gamla och nya definitionen.

5.2.1 Försvarsutgifterna i den federala budgeten

Information om försvarsbudgeten finns i Finansministeriets preliminära budgetförslag och i redovisningen av hur budgeten spenderas som publiceras av Federala budgetexekutionsmyndigheten och hos Revisionsmyndigheten (metodologin beskrivs i Cooper 2013). Försvarsbudgeten som den definieras i den federala budgeten i posten ”nationellt försvar” avser omkring 79 procent av Rysslands totala militärutgifter. För att Rysslands försvarsutgifter ska kunna jämföras med andra länder används SIPRI:s definition av försvarsutgifter. I tabell 5.2 härleds de totala militärutgifterna enligt SIPRI:s definition från den federala budgeten. Vissa utgifter ska tas bort ur den ryska försvarsbudgeten och andra utgifter som ligger under andra budgetposter i den federala budgeten läggs till.

Försvarsbudgeten utgör omkring 20 procent av den federala budgetens totala utgifter och de totala militärutgifterna utgör 25 procent (tabell 5.2). Det får ses som en hög andel. Endast socialpolitiken har en större andel av budgeten, 27 procent (A5.3). Andra budgetposter som stödjer regeringens intressen och har höga andelar av budgeten är utgifter för nationell säkerhet – 12–23 procent och statsstödet till den nationella ekonomin – omkring 15 procent (A5.3).

5.2.2 Anskaffning av vapen och annan militär materiel

Ökningen i materielanskaffningen som följer av GPV-2020 är huvudorsaken till ökningen av försvarsbudgeten. Som tabell 5.3 visar utgjorde den årliga försvarsbeställningen, GOZ, 60 procent av försvarsbudgeten 2015 och förväntas bli 54 procent 2016. Som jämförelse var denna andel endast 35 procent 2006. Materielanskaffningen utgör idag 80 procent av försvarsbeställningen jämfört med 50 procent 2006 (tabell 5.3). Det betyder att andelarna för forskning och utveckling (FoU) och vidmakthållande av materiel har minskat. Tabell 5.3 visar att Försvarsministeriets totala försvarsbeställning har ökat från 1 procent till över 2,5 procent av BNP mellan 2006 och 2015.

Tabell 5.3 Statliga försvarsbeställningar (GOZ) 2006–2016 (mrd RUB, procent)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
GOZ (Försvarsministeriet) mrd RUB	235,8	299,5	390,3	476,9	483,5	581,5	732,8	1172,5	1189,8	1881,8	1701,3
GOZ andel av försvarsbudgeten %	34,6	36,0	37,5	40,1	37,9	38,4	40,4	55,7	48,0	59,2	54,0
Anskaffning som andel av GOZ %	48,7	47,9	54,7	56,9	61,6	57,6	63,4	68,1	82,4	84,5	82,6
GOZ som andel av BNP%	0,88	0,9	0,95	1,23	1,04	1,04	1,17	1,76	1,53	2,55	2,16

Källor: Data för 2006–2013 – Cooper (2013: 22). Data för 2014–2016 – Cooper (2016).

GPV-2020 ska resultera i att 70 procent av de Väpnade styrkornas beväpning ska vara "modern" 2020 och målet för 2015 var att 30 procent av beväpningen skulle vara modern (se vidare kapitel 6 för en diskussion om leveranser). Större delen av de 19 triljoner RUB som anslogs till programmet ska enligt plan spenderas efter 2015, vilket betyder att militärutgifterna måste stanna på en hög nivå. Finansministeriet signalerade emellertid redan i samband med 2015 års budget att man borde utveckla ett nytt program för försvaret som tar hänsyn till den förändrade ekonomiska situationen (Reuters 2014). Under 2015 minskades försvarsbudgeten med 4,8 procent från sin initiala nivå (Oxenstierna 2015b: 92). En liknande nedskärning förväntas under 2016 men genomförandet av beväpningsprogrammet och materielbeställningarna är skyddade från nedskärningar enligt vice försvarsminister Tatiana Sjvtsova som pekar på att besparingar kommer att göras på andra områden (*Rossijskaja gazeta* 2016: 2). Nya kostnadseffektiva metoder i logiförsörjningen för tjänstgörande militärer och dem som lämnar de Väpnade styrkorna samt bättre styrning av byggnationen finns bland de områden som nämns.

5.2.3 Personalkostnader

För att göra kontraktansättning i de Väpnade styrkorna mer attraktiv har löner och andra monetära förmåner ökat sedan 2012. Enligt Försvarsministeriet (2016) har lönerna hittills ökat i genomsnitt 2,5–3 gånger och militära pensioner med 60–70 procent. I genomsnitt tjänar en kontraktssoldat 23 000 – 35 000 RUB per månad vilket inte är en speciellt hög lön i jämförelse med ekonomins genomsnittslön, 34 000 RUB 2015. De många tilläggen i det militära lönesystemet pekar dock på att lönen kan variera betydligt och att den totala disponibla lönen kan vara högre.

Före ökningen av löner och förmåner 2012 rapporterade Revisionsmyndigheten att personalkostnaderna utgjorde 30 procent av försvarsbudgeten (Oxenstierna 2013: 110). Vice försvarsminister Sjvtsova uppger i en intervju 2016 att "mer än 55 procent av Försvarsministeriets budget används för att finansiera det statliga beväpningsprogrammet. Endast mindre än hälften går till de Väpnade styrkornas behov". Dessa kvarvarande 45 procent ska täcka utgifter för övningar, logi, löner och sociala förmåner (*Rossijskaja gazeta* 2016: 1) Det är därför inte orealistiskt att anta att löneandelen skulle ligga kvar på en nivå runt 30 procent av försvarsbudgeten.

5.2.4 Försvarsbudgeten och kostnader för militära operationer

Den nedbrytning av försvarsbudgeten som är tillgänglig offentligt visas i tabell 5.4. Det finns sju underkategorier: de Väpnade styrkorna, mobilisering och övningar, beredskapsförberedelser av ekonomin,¹⁵ kärnvapenkomplexet, internationellt samarbete, tillämpad FoU och andra frågor inom försvarsområdet. Under perioden 2014–2016 har dessa underkategorier varit relativt stabila

¹⁵ Beredskapsförberedelserna av ekonomin får också finansiering av Rosrezerv och Överstyrelsen för specialprogram hos Presidenten (GUSP). Totalt ger det tre finansieringskällorna från olika delar av budgeten beredskapsförberedelserna av ekonomin 4 procent av försvarsbudgeten eller 0,8 procent av den federala budgeten (Cooper 2016a: 44–45).

Tabell 5.4 Försvarsbudgeten (löpande priser, miljoner RUB, procent av försvarsbudgeten)

	2014 Faktisk	2015 Faktisk	2016 Budget- lagen	2014 % av försvars- budgeten	2015 % av försvars- budgeten	2016 % av försvars- budgeten
Försvarsbudget i den federala budgeten	2 479 074	3 181 366	3 149 291	100	100	100
De Väpnade Styrkorna	1 885 859	2 432 905	2 233 630	76,1	76,5	70,9
Beredskap och militära övningar	6 462	6 296	5 428	0,3	0,2	0,2
Beredskapsförberedelser av ekonomin	3 951	4 020	3 835	0,2	0,1	0,1
Kärnvapen	36 717	44 385	46 014	1,5	1,4	1,5
Internationella samarbeten inom militär teknologi	6 464	10 325	9 493	0,3	0,3	0,3
Tillämpad FoU	244 636	318 521	314 971	9,9	10,0	10,0
Andra frågor som rör det nationella försvaret	294 985	364 914	535 920	11,9	11,5	17,0

Källor: Cooper (2016), Revisionsmyndigheten (2016).

Anmärkning: Andelar av budget med egna beräkningar.

både i nominella termer och som andel av försvarsbudgeten. Den enda större skillnaden i budgeten för 2016 är minskningen av kategorin de Väpnade styrkorna och en ökning i kategorin ”andra frågor inom försvarsområdet” med 7 procentenheter av försvarsbudgeten. Det är möjligt att det är här som man har fört de förväntade utgifterna för den fortsatta operationen i Syrien under 2016.

Den 14 mars 2016 drog Ryssland ner sin operation i Syrien och hävdade att operationen hade nått sina mål. Operationen hade inletts den 30 september 2015 och president Putin uppgav att den hade kostat 33 miljarder RUB (vilket motsvarar 1 procent av försvarsbudgeten 2015) under de 167 dagar som den hade pågått (Kommersant.ru 2016). Operationen uppgavs ha finansierats genom omdisponering av medel i försvarsbudgeten från militära övningar. De rapporterade totala kostnaderna för operationen i Syrien ligger nära tidigare ryska skattningar. Vid växelkursen den 30 september 2015¹⁶ motsvarar detta ungefär 500 miljoner USD och en dagskostnad på omkring 3 miljoner USD.¹⁷ Operationen i Syrien fortsätter med lägre intensitet men det finns inga uppgifter om kostnaderna för detta mer än den möjliga kopplingen till ökningen i budgetkategorin ”andra frågor inom försvarsområdet” 2016 som nämndes ovan.

Kostnaderna för operationen i östra Ukraina är ännu svårare att skatta. Den ryska oppositionspolitikern Boris Nemtsov undersökte Rysslands militära operationer i Ukraina innan han mördades den 23 februari 2015. Enligt hans beräkningar kostade kriget i Ukraina 2014 53 miljarder RUB (motsvarade vid

¹⁶ 1 USD = 66,23 RUB

¹⁷ Enligt RosBiznesKonsulting (RBK) planerade Ryssland att i den första omgången av den syriska operationen i Syrien spendera 1,2 miljarder USD, vilket motsvarar omkring 3,3 miljoner USD per dag. Men vid slutet av oktober 2015 beräknades den dagliga kostnaden till 2,5 miljoner USD, vilket motsvarar omkring 900 miljoner USD per år (RBK 2016).

den tidpunkten ungefär 1 miljard USD) (Putin.war 2015: 61). Det motsvarar 2 procent av försvarsbudgeten 2014 och är således en högre kostnad i relativa termer än kostnaden för Syrienoperationen 2015. Operationen i östra Ukraina fortsätter men den direkta kostnaden för den ryska budgeten är okänd.

5.3 Ryska militärutgifter i ett tioårsperspektiv

De ryska militärutgifterna i ett tioårsperspektiv kommer att bero på den ekonomiska tillväxten och den prioritet som ges till försvaret jämfört med andra offentliga utgifter i den federala budgeten. I detta avsnitt studeras de ekonomiska prognoser på medel och lång sikt som IMF, Världsbanken och det ryska Ekonomiministeriet (MER) har presenterat och antaganden om tillväxten på lång sikt diskuteras. Antaganden om militärutgifternas andel av BNP baseras på en diskussion om utvecklingen av GPV-2020 och GPV-2025 och hur den politiska prioritet som ges till försvaret kan tänkas utvecklas.

5.3.1 Tillväxtprognoser

Den ryska ekonomin är i en djup recession och prognoserna för de närmaste tre åren är ganska mörka. En viss förbättring kan dock noteras i IMF:s och Ekonomiministeriets senare prognoser från juni och augusti i jämförelse med de initiala prognoserna från april 2016 (tabell 5.5). Den variabel som har störst inverkan på tillväxten är oljepriset och MER hade 40 USD/fat 2017–2019 i sitt basscenario i april. I augusti presenterades ett nytt scenario "basscenario plus" där oljepriset hade höjts till en nivå av 50 USD/fat för perioden 2017–2018 (Vedomosti 2016). Världsbanken (2016) har differentierade oljepriser mellan 37 och 51 USD/fat i sin prognos från april (tabell 5.5).

Tabell 5.5 Prognoser av Rysslands BNP-tillväxt 2016–2019 (procent)

Organisation	2015	Prognoser			
		2016	2017	2018	2019
Världsbanken, basscenario, %	-3,7	-1,9	1,1	1,8	
Oljepris USD/fat genomsnitt, Världsbankens scenario	51,9	37,0	48,0	51,4	
IMF april 2016, %	-3,7	-1,8	0,8	1,0	1,5
IMF juni 2016, %	-3,7	-1,2	1,0	1,2	1,5
MER april 2016, basscenario, %	-3,7	-0,2	0,8	1,8	2,2
Oljepris USD/fat MER april scenario	40,0	40,0	40,0	40,0	40,0
MER augusti 2016, "basscenario plus", %	-3,7	-0,6	1,1	2,1	2,4
Oljepris USD/fat MER "basscenario plus"	40,0	41,0	50,0	55,0	55,0

Källor: IMF (2016), (2016a: 35), Världsbanken (2016: 31), MER (2016: 6), Vedomosti (2016).

Som visas i tabell 5.5 skattar MER att BNP kommer att falla med 0,6 procent 2016, en sämre utveckling än den minskning med 0,2 procent som antogs i prognosen från april. Under perioden 2017–2019 förväntar sig dock MER en förbättrad tillväxt och man antar att ekonomin kommer att växa med 2,4 procent 2019. IMF har också sänkt sin prognos för 2016 men förväntar sig en något bättre tillväxt 2017 och 2018 om respektive 1,0 och 1,2 procent. För

perioden 2019–2021 har IMF behållit 1,5 procent i sin prognos. Världsbankens prognos är den mest pessimistiska för 2016 men den har samma tillväxt som Ekonomiministeriet för 2017 och samma som IMF för 2018 (tabell 5.5).

I den hypotetiska framskrivningen av militärutgifterna i figur 5.4 har två av dessa tillväxtscenarion använts: den justerade IMF prognosen från juni och den justerade MER prognosen från augusti (tabell 5.5).

5.3.2 Andel av BNP

Antaganden om militärutgifternas andel av BNP är beroende av vilka förväntningar som finns om hur den politiska ledningen kommer att prioritera försvaret i framtiden i förhållande till andra offentliga utgifter och hur de värderar de uppnådda och förväntade resultaten av GPV-2020 och GPV-2025. Det finns två principiella uppfattningar om huruvida de ryska försvarsutgifternas andel av BNP kommer att minska eller öka. Uppfattningen som förutser en minskning i prioritet till försvaret menar att GPV-2020 har uppnått sina mål för 2015, vilket har lett till att en hel del modern materiel har levererats till de Väpnade styrkorna och förmågorna har ökat betydligt redan nu. Detta skulle motivera den politiska ledningen att sänka takten i genomförandet av GPV-2020 och därmed skulle militärutgifterna sjunka under de kommande åren. En förmodad sänkning av militärutgifternas andel av BNP understöds också av det faktum att den initiala allokeringen till GPV-2020 sattes i löpande priser och därför kommer det reala värdet automatiskt att sjunka och GPV-2020 skulle därmed komma att uppta en mindre del av BNP under sina sista år. De som har denna uppfattning menar också att regeringen kommer att anpassa politiken och åtgärda den ekonomiska nedgången och börja se till andra samhällsbehov. Man tror också på möjligheterna till ett högre oljepris som skulle öka BNP och därmed också minska försvarets andel av BNP.

Den andra uppfattningen är att försvaret kommer att fortsätta att ta en hög andel av BNP och den pekar på att GPV:n behöver fortsatt finansiering till 2020. En ny GPV 2018–2025 kommer att lanseras och Försvarsministeriet har föreslagit en hög budget för det.¹⁸ Dessutom är uppfattningen att försvarsindustrin kommer att verka för fortsatt hög finansiering. Vid sidan av moderniseringen av de Väpnade styrkorna och finansiering av beväpningsprogrammen kräver också den mer offensiva säkerhetspolitiken och de Väpnade styrkornas operationer utomlands att militärutgifterna fortsätter att vara på en hög nivå. De som framför detta argument har en pessimistisk syn på den ekonomiska framtiden. Låg tillväxt eller stagnation antas och man förväntar sig inte att den politiska ledningen kommer att ändra sina prioriteringar. Istället framförs argumentet att den fortsatta svaga ekonomiska utvecklingen ökar betydelsen av att fortsätta bygga militär styrka för Rysslands image som stormakt både hemma och utomlands.

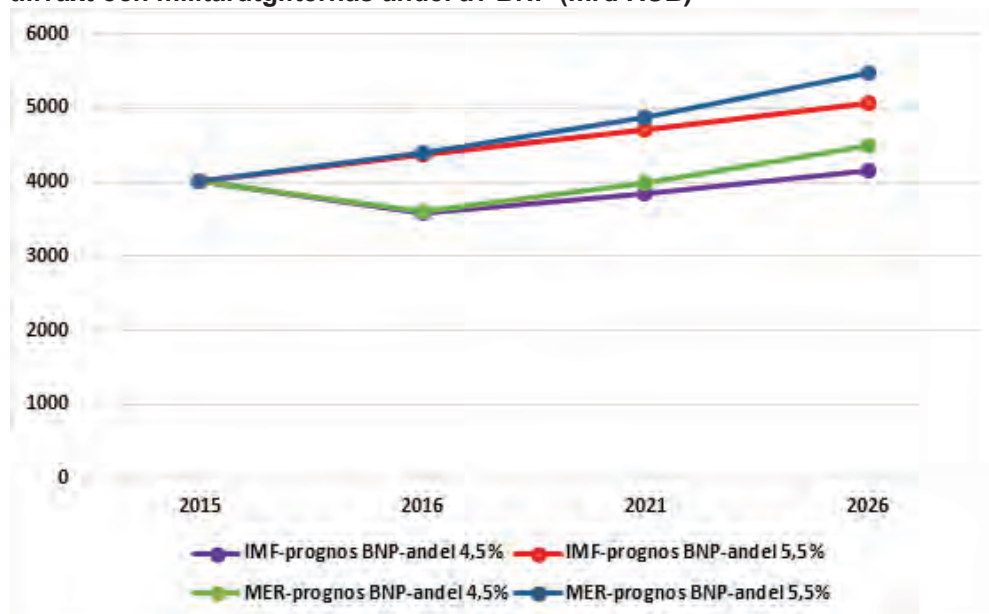
¹⁸ Försvarsministeriet föreslog initialt en budget på 24 triljoner RUB för GPV 2025 (se vidare kapitel 6 för detaljer.)

I de hypotetiska scenarierna i avsnitt 5.3.3 representeras den första uppfattningen av att försvarsutgifterna har en lägre andel av BNP, 4,5 procent genom hela perioden. Den andra uppfattningen representeras av en BNP-andel på 5,5 procent, dvs. en marginell ökning från nivån 2015 (5,4 procent).

5.3.3 Scenarion till 2026

I figur 5.4 visas fyra hypotetiska scenarier för Rysslands totala militärutgifter (MU). I två av dessa är BNP-andelen satt till 4,5 procent och i två är andelen satt till 5,5 procent. De tillväxttakter som har använts kommer från den justerade IMF-prognosen från juni och den justerade MER-prognosen från augusti (tabell 5.5). För 2016–2019 används de värden för BNP-tillväxten som anges i prognoserna. Därefter har IMF:s antagna tillväxttakt om 1,5 procent fram till 2021 antagits gälla fram till och med 2026. Ekonomiministeriets prognos har 2,4 procent tillväxt för 2019 och denna tillväxttakt har antagits för kvarvarande år till och med 2026.

Figur 5.4 Skattade militärutgifter 2016–2026 med olika antaganden om BNP-tillväxt och militärutgifternas andel av BNP (mrd RUB)

Källor: Tabell 5.5: MER-prognos "basscenario plus", IMF juni, egna beräkningar.

Anmärkning: MER-Ekonomiministeriet.

Om man antar att MU-andelen skulle ligga kvar på nuvarande nivå runt 5,5 procent då ökar MU med 26 procent mellan 2015 och 2026 i scenariot som är baserat på IMF:s prognos och med 36 procent i scenariot som bygger på MER:s prognos. Om man antar att MU-andelen sjunker till 4,5 procent, vilket innebär att prioriteten för försvaret har minskat så blir ökningen i MU över tioårsperioden mycket mindre, en ökning med 3 respektive 12 procent. Dessa resultat är blygsamma jämfört med den dubbling av MU som skedde under de senaste tio åren. Den senaste MER prognosen har den högsta tillväxten av de prognoser som har studerats men för att MU ska dubblas under dessa

tillväxtantaganden skulle MU-andelen av BNP behöva öka till över 8 procent, vilket skulle vara mycket högt för det moderna Ryssland.

5.4 Slutsatser

Ryssland har sedan 2012 gett hög prioritet till försvaret och andra säkerhetspolitiska frågor. Militärutgifterna har fördubblats i reala termer under de senaste tio åren och mycket tyder på att de kommer att fortsätta ta en hög andel av BNP. Moderniseringen av de Väpnade styrkorna är fortfarande av hög prioritet och finansieringen av det statliga beväpningsprogrammet GPV-2020 kommer att fortsätta. Höga militärutgifter är också en följd av att ledningen väljer att tolka omvärlden som att Ryssland hotas. Påverkade av propagandan accepterar befolkningen dessa kostnader, trots att de inskränker på andra offentliga utgifter, och stödjer idén att Ryssland ska vara en stormakt genom militär styrka.

Ekonomi stagnerar och den politiska ledningen har hittills misslyckats med att införa åtgärder som kan generera tillväxt på medel- och lång sikt. Den ekonomiska politiken karaktäriseras av mer statlig inblandning och kontroll. Finansministeriet kämpar med att hålla budgetunderskottet under kontroll men i övrigt introducerar regeringen åtgärder som begränsar konkurrensen och ökar byråkratiska förordningar och regler som komplicerar affärsverksamhet. I kombination med korruption och godtyckliga ändringar i skattelagstiftningen gör dessa faktorer Ryssland till ett allt annat än attraktivt land för investeringar och affärer. Grunden till de ekonomiska problemen ligger i beroendet av räntorna från råvarusektorn och den politiska resursallokeringen som gynnar aktörer som är lojala med den politiska ledningen snarare än nyföretagande som kan bidra till ekonomisk tillväxt. Aggressionen mot Ukraina, anti-västlig propaganda och en protektionistisk ekonomisk politik har lett till mer osäkerhet och mindre förtroende för Ryssland, vilket försämrar de ekonomiska utsikterna.

År 2015 utgjorde Rysslands totala militärutgifter 5,4 procent av BNP. Som jämförelse låg resten av Europa på en nivå av omkring 1,5 procent av BNP och USA hade reducerat sin andel till 3,5 procent. Slutsatsen är att bland utvecklade industrialiserade länder är Ryssland ett ytterlighetsfall som spenderar en mycket hög andel av sin BNP på att bygga militär styrka. De hypotetiska scenarier som har presenterats i kapitlet visar att med den förväntade svaga BNP-tillväxten tio år framåt kommer ökningen i Rysslands militärutgifter att bero på den politiska viljan att ge prioritet till försvaret på bekostnad av andra områden i de offentliga utgifterna.

Referenser

- BP (2015) *BP Statistical Review of World Energy June 2015*, <https://www.bp.com/content/dam/bp/pdf/energy-economics/statistical-review-2015/bp-statistical-review-of-world-energy-2015-full-report.pdf> (hämtad 26 september 2016).
- Cooper, Julian (2013) *Russian Military Expenditure: Data, Analysis and Issues*, FOI-R-3688—SE, september.
- Cooper, Julian (2016) Russian military expenditure, 2014, 2015 and 2016 federal budget, *Research note*, University of Birmingham, 12 februari.
- Cooper, Julian (2016a) “If War Comes Tomorrow. How Russia Prepares for Possible Armed Aggression”, *Whitehall Report 4-16*, RUSI, augusti.
- Faltsman, Vladimir (2015) “Importozamesjtjenie v TEK i OPK”, *Voprosy ekonomiki*, 1: 116–124.
- Federala budgetexekutionsmyndigheten (2016) *Ispolnenie bjudzjetov*, <http://www.roskazna.ru/ispolnenie-byudzhetov/federalnyj-byudzhet/1020/> (hämtad 29 februari 2016).
- Finansministeriet (2016) *Federalnyj bjudzjet, Ezjegodnaja informatsija ob ispolnenie bjudzjeta*, data för 2006-2015, document dated 18 februari 2016, <http://minfin.ru/ru/statistics/fedbud/index.php> (hämtad 29 februari 2016).
- Försvarsministeriet (2016) “Denezjnoe dovolstvie voenosluzjasjtjego-kontraktnika”, http://stat.recrut.mil.ru/career/soldiering/social_guarantees.htm (hämtad 28 juni 2016).
- Gurvitj, Evsei & Prilepskij Ilya (2016) “Vlijanie finansovykh sanktsij na rosskijskiju ekonomiku”, *Voprosy ekonomiki*, 1: 5-35.
- Hedenskog, Jakob, Oxenstierna, Susanne, Persson, Gudrun, Vendil Pallin, Carolina (2016) ”Den ryska nationella säkerhetsstrategin 2015”, *FOI Memo 5624*.
- IMF (2015) *World Economic Outlook*, October, <http://www.imf.org/external/ns/cs.aspx?id=28> (hämtad flera gånger 2015).
- IMF (2015a) “Russian Federation: 2015 article IV consultation”, *IMF Country Report*, 15/2011.
- IMF (2016) *World Economic Outlook*, april, <http://www.imf.org/external/ns/cs.aspx?id=28> (hämtad flera gånger 2016).
- IMF (2016a) “Russian Federation, Staff Report for 2016 Article IV”, *IMF Country Report*, 16/229, juni.
- Inozemtsev, Vladislav (2016) “Putin’s self-destructing economy”, *The Washington Post*, 17 januari, https://www.washingtonpost.com/opinions/russias-economy-of-disillusionment/2016/01/17/0803598e-bb97-11e5-829c-26ffb874a18d_story.html (hämtad 6 juli 2016).
- Kommersant.ru (2016) “So skorostju 8 mln rublej v tjas”, 17 mars, <http://www.kommersant.ru/doc/2939737> (hämtad 17 mars 2016).
- Malmlöf, Tomas (2016) “A Case Study of Russo-Ukrainian Defense Industrial Cooperation: Russian Dilemmas”, *Journal of Slavic Military Studies*, 29:1, 1-22, DOI: 10.1080/13518046.2015.1094941.
- MER (2016), “Stsenarnye uslovija, osnovnye parametry prognoza sotsialno-ekonomitjeskogo razvitija Rossiskoj Federatsij i predelnye urovnij tsen (tarifov) na uslugi kompanij infrastruktturnogo sektora na 2017 god i na planovyj period 2018 i 2019 godov”, Ekonomiministeriet, Moskva, april.
- OECD (2015) “New standards for compiling national accounts: what’s the impact on BNP and other macro-economic indicators?”, *OECD Statistics Brief*, 20.
- Oxenstierna, Susanne & Bergstrand Bengt-Göran (2012) “Defence Economics”, i Vendil Pallin, Carolina (red.) *Russian Military Capability in a Ten-Year Perspective*, FOI-R-3474-SE, augusti, s. 43–62.

- Oxenstierna, Susanne & Olsson, Per (2015) *The economic sanctions against Russia. Impact och prospects of success*, FOI-R-4097-SE, september.
- Oxenstierna, Susanne (2012) "Rysslands ekonomiska modernisering", *Nordisk Östforum*, 26:1, s. 7–30.
- Oxenstierna, Susanne (2013) "Defence Spending", i Hedenskog, Jakob & Vendil Pallin, Carolina (red.) *Russian Military Capability in a Ten-Year Perspective-2013*, FOI-R-3734-SE, december, s. 103–120.
- Oxenstierna, Susanne (2015a) "The role of institutions in the Russian economy", i Oxenstierna, Susanne (red.) *The Challenges for Russia's Politicized Economy*, Abingdon & New York, Routledge, s. 96–112.
- Oxenstierna, Susanne (2015b) "The decline of the Russian economy. Effects of the non-reform agenda", *Baltic Worlds*, Vol VIII: 3-4, s. 87–95, oktober.
- Putin.war (2015) *An independent expert report. Based on materials from Boris Nemtsov*, Free Russia Foundation, Moskva, maj, <http://4freerussia.org/putin.war/Putin.War-Eng.pdf> (hämtad 5 juli 2016).
- RBK (2016) "Siluanov zjavil ob otsustvij planov sokrasjtjat voennye raschody", *RosBiznesKonsulting*, 13 januari, <http://www.rbc.ru/rbcfreenews/56962bd49a797219537ad11> (hämtad 11 februari 2016).
- Reuters (2014) "Finance minister warns Russia can't afford military spending plan", 7 oktober, <http://www.reuters.com/article/2014/10/07/us-russia-economy-spending-defence-idUSKCN0HW1H420141007> (hämtad 5 juli 2016).
- Revisionsmyndigheten (2016) *Operativnyj doklad o chode ispolnenija federalnogo bjudzjeta v janvar 2016 goda*, http://audit.gov.ru/activities/audit-of-the-federal-budget/26152/?sphrase_id=1887988 (hämtad 11 mars 2016).
- Rossijskaja gazeta (2016) "Rubl usjel v oboronu", 3 april, <https://rg.ru/2016/04/03/tatiana-shevcova-socvyplaty-v-armii-ne-sokratiat.html> (hämtad 28 juni 2016).
- Rosstat (2016) Federala statistiktjänsten, <http://www.gks.ru/> (hämtad flera gånger under 2016).
- Rysslands Centralbank (2016) *Dinamika ofitsialnogo kursa zadannoj valjuty*, 20 maj 2016.
- Security Strategy (2015) Ukaz Prezidenta RF "O strategij natsionalnoj bezopasnosti", Nr 683, 31 december, <http://kremlin.ru/acts/bank/40391> (hämtad 14 juni 2016).
- SIPRI (2016) *Military Expenditure Database*, http://www.sipri.org/research/armaments/milex/milex_database (hämtad 22 februari 2016).
- The Moscow Times (2015) "Over 2 million more Russians fall below poverty line", 10 december, <http://www.themoscowtimes.com/business/article/over-2-million-more-russians-fall-below-poverty-line/552514.html> (hämtad 5 juli 2016).
- Världsbanken (2015) "Overview", <http://www.worldbank.org/en/country/russia/overview> (hämtad 17 mars 2016).
- Världsbanken (2016) "The long journey to recovery", *Russian Economic Report*, 35, april.
- Vedomosti (2015) "U nas voobsjtje, naverno, ne budet massogo malogo biznesa", 26 mars, www.vedomosti.ru/economics/characters/2015/03/26/ (hämtad 4 maj 2015).
- Vedomosti (2016) "Bjudzjetu 2017-2019 godov nuzjna neft ne desjevle 50-55USD/fat", 30 augusti, <http://www.vedomosti.ru/economics/articles/2016/08/30/654946-byudzhet-20172019-neft> (hämtad 19 september 2016).
- Zatsepin, Vasily (2011) "The economics of Russian defence policy: in search for the roots of inefficiency", i McDermott, Roger; Nygren, Bertil; Vendil Pallin, Carolina (eds.) *The Russian Armed Forces in Transition*, New York, Routledge, s. 115–133.

6. Försvarsindustri och materielupphandling

Tomas MalmLöf med bidrag från Roger Roffey

Vid sidan om de Väpnade styrkorna och andra militära formationer och institutioner betraktas Rysslands försvarsindustri som en beståndsdel i statens militära organisation (Militärdoktrinen §8). Enligt doktrinen är det huvudsakliga utvecklingsmålet för försvarsindustrin att säkerställa dess roll som en effektiv, ändamålsenlig och diversifierad högteknologisk sektor inom den ryska ekonomin. Syftet är tvåfaldigt: för det första skall den tillhandahålla den inhemska försvars- och säkerhetssektorn med moderna vapen och utrustning. För det andra skall den stärka den ryska strategiska närvaron inom internationell vapenhandel (§52).

Den nuvarande ekonomiska turbulensen i kombination med västerländska och ukrainska sanktioner sätter press på utvecklingsmålet och försvårar för industrin att fullgöra sina uppgifter.

Detta kapitel fokuserar på industrins första uppgift, dvs. beskaffenheten och omfattningen av industrins bidrag till rysk militär förmåga i form av ny och renoverad militär hårdvara till de Väpnade styrkorna. Vilka vapensystem och plattformar kommer försvarsindustrin att kunna tillverka för de Väpnade styrkornas räkning fram till 2025?

För att besvara denna fråga, bidrar det första avsnittet i detta kapitel med en översikt över den institutionella och vetenskapliga miljö i vilken rysk militär materielupphandling äger rum och dess interna dynamik. Det avsnittet följs av en analys av nuvarande och förväntad rysk vapenanskaffning i enlighet med det gällande tioåriga beväpningsprogram som varit i kraft sedan 1 januari 2011. I det sista avslutande avsnittet görs en bedömning av rysk materielupphandling fram till 2025 i ljuset av vad som är känt kring implementeringen av det innevarande beväpningsprogrammet och konturerna kring nästa program som är på väg.

Disposition

Med hänsyn till den ryska materielupphandlingens halvhemliga natur bygger denna studie på ett urval av öppna källor som inte alltid stämmer överens. Primära källor är relevanta juridiskt bindande texter, publicerade anteckningar och protokoll från regerings-, departements- och myndighetsmöten liksom offentliga uttalanden av berörda aktörer inom upphandlingsprocessen. En kompletterande informationskälla utgörs av analyser och bedömningar från ryska och västerländska experter på rysk försvarsindustri.

Data för studien

Det föreligger en risk för att källmaterialet färgats av en nationalistisk positionering visavi försvarsindustrin och att det ger en överoptimistisk bild av upphandlingsprocessen. Berörda parter har incitament att överdriva framgångar och trivialisera motgångar. Vissa data kan därmed te sig som alltför positiva. Användningen av ett stort antal källor är ett försök att kompensera för denna svaghet.

6.1 Rysk materielupphandling och försvarsindustrin

6.1.1 Statliga beväpningsprogrammet

Den ryska materielupphandlingen styrs av det hemliga Statliga beväpningsprogrammet, GPV, (*Gosudarstvennaja programma vooruzjenija*), som fastställer produktionsvolymerna, innehåll och de övergripande tidsramarna för genomförandet. Som regel planeras en GPV för tio år, men byts ut efter fem. Det nuvarande programmet – GPV-2020 – omfattar perioden 2011-2020. En ny GPV skulle ha påbörjats 2016, men ”den nuvarande svåra finansiella och ekonomiska situationen” ledde till att programmet sköts upp till 2018 (Safronov och Sapozjkov 2016).

Den totala budgeten för GPV-2020 uppges vanligen till 20 700 miljarder¹ rubel i löpande priser. Det finns olika uppgifter angående Försvarsministeriets andel; den mest realistiska förefaller vara 19 040 miljarder rubel (Cooper 2016:13). Analysen i detta kapitel avser detta belopp om ingenting annat anges. Cirka 70 procent av Försvarsministeriets tilldelning avsåg anskaffning av nya vapen och resterande 30 procent skulle delas upp på modernisering, renovering och förbättrande åtgärder, MRÖ, och forskning och utveckling, FoU (Fedorov 2013:41). I linje med föregående program avsattes en tredjedel av budgeten för GPV-2020 till de första fem åren. Under förutsättning att programfinansieringen inte faller sönder, kommer försvarsupphandlingarna därmed öka betydligt 2016-2020. I februari 2016 försäkrade Försvarsministeriet att nuvarande GPV inte skulle reduceras på grund av den ekonomiska krisen. (Falitjev 2016c:4).

Det främsta offentligt gjorda måluppfyllningskriteriet för GPV-2020 är att öka andelen moderna vapensystem och utrustning inom de Väpnade styrkorna till 30 procent 2015 och till minst 70 procent 2020 (Presidentadministrationen 2009). Terminologin är oklar, och det finns ingen information om på vilken grundval beräkningarna har gjorts (Försvarsministeriet 2013; MalmLöf et al. 2013:121; Cooper 2016:12). Målet för 2015 uppges ha överskridits med 17 procentenheter (*RIA Novosti* 2015a).

Mål och prioriteringar

Den viktigaste prioriteringen i GPV-2020 är att stärka och utveckla Rysslands avskräckningsförmåga med strategiska kärnvapen. Det strategiska luft- och rymdförsvaret kommer som nummer två. Andra fastställda prioriteringar avser ledningssystem (C2I); elektronisk krigföring; obemannade luftfarkoster (UAV); militära robotar; modernt transportflyg; precisionsstyrda vapen och motmedel; personlig stridsutrustning för infanteriet. Marinstridskrafterna är också prioriterade; i första hand Norra marinen och Stillahavsmarinen (Presidentdekret no 603; *Vojenno-promysjlennyj kurer* 2015a).

Svagheter i nuvarande GPV

I jämförelse med de tidigare programmen är GPV-2020 mer ambitiöst, både avseende finansiering och innehåll (Oxenstierna 2013:111). Det har

¹ Dvs. 20,7*10¹² rubel

därför mottagits med flera invändningar som även omfattat den ekonomiska realismen i den förväntade finansieringen. Enligt vice ordföranden för Revisionsmyndigheten, Vera Tjistova, finns det även en växande diskrepans mellan de årliga planerade utgifterna som de fastställts i GPV:n och de faktiska utgifterna (Gosudarstvennaja Duma 2015). Den ryska försvarsexperten Vasilij Zatsepin (2015:68) har ifrågasatt huruvida GPV:n alls är ett lämpligt planeringsinstrument under rådande makroekonomiska förhållanden då prognoser som sträcker sig över längre tid än 1–2 år är ogenomförbara.

Utöver detta är de fastställda tidsplanerna från FoU till serieproduktion av nya system mycket korta, och programmet expanderar snabbt: år 2020 förväntas de planerade utgifterna vara tio gånger högre än 2010. Programfinansieringen avviker inte bara från de fastställda prioriteringarna. I avsaknad av en tydlig hierarki mellan de olika prioriteringarna så kan den ojämna fördelningen mellan de olika försvarsgrenarna skapa förmågeobalanser mellan de olika försvarsgrenarna. (CAST 2015:24).

6.1.2 Rysk försvarsindustri

Inga större strukturella förändringar har ägt rum i den ryska försvarsindustrin sedan vår tidigare studie (Malmlöf et al. 2013:121). I juni 2015 bestod den försvarsindustriella basen av 1 353 företag (Rjazantsev 2015:223). Omkring 250 av dessa var privatägda (Industri- och handelsministeriet 2015). 65 holdingbolag stod för merparten av den försvarsindustriella produktionen och förvaltningen av de flesta statskontrollerade företagen (Industri- och handelsministeriet 2016). Den försvarsindustriella sektorn sysselsätter cirka 2 miljoner människor varav 1,3 miljoner inom den tillverkande industrin som även har viss civil produktion (Industri- och handelsministeriet 2015).

Struktur

De tretton ukrainska försvarsföretagen på Krim har lagts till den officiella ryska listan över försvarsföretag och håller på att integreras i den ryska försvarsindustriella basen (Malmlöf 2016). Det finns ingen tillförlitlig information om nuvarande status eller verksamhet för de arton försvarsföretagen från de ryskkontrollerade områdena runt Luhansk och Donetsk. Då de tidigare bara haft rollen som underleverantörer till mer centrala ukrainska försvarsföretag, skulle deras eventuella tillskott till den ryska försvarsindustriella basen förmodligen ha liten betydelse. (Petjorina 2015).

*Betydelsen
av Krim och
Donbas*

Den ryska försvarsindustrin släpar efter västerländska industrier i fråga om försvarsteknologi, produktivitet och effektivitet. Dessa brister förknippas ofta med bristande tillgång till kvalificerad arbetskraft, en uppblåst men obsolet produktionsapparat liksom föråldrade produktionsteknologier (Malmlöf et al. 2013:124). Fokuseringen på den försvarsindustriella sektorn i kombination med genomförandet av GPV-2020 har möjliggjort för industrin att mer systematiskt ta itu med dessa brister.

*Industrins
tillstånd*

Bemanningskrisen kan ha nått en vändpunkt (Bitzinger 2015:11; Jesaulov 2014). Den skeva åldersstrukturen har förbättrats, lönerna har ökat, om än inte

lika mycket som arbetskraftens produktivitet (Rjazantsev 2015:226). Tillgången på kvalificerad arbetskraft är emellertid en fortsatt kritisk fråga. Utvecklingsplaner och politiska åtgärder syftar till att anpassa den högre utbildningen och yrkesutbildningen till försvarsindustrins behov och göra sektorn mer attraktiv (Ryska regeringen 2015).

Den mobiliseringsplan för den nationella ekonomin som antogs 2014 öppnade upp för en mer produktionsintensiv användning av de fysiska produktions-tillgångarna inom försvarssektorn, då kravet på överproduktionskapacitet upphävdes. Därigenom kunde företagen börja utnyttja de produktionsenheter som tidigare legat i malpåse (*RBK Ekonomika* 2014). Andelen maskintillgångar äldre än tjugo år har också minskat med fem till sju procentenheter 2011–2014 enligt vice försvarsminister Dmitrij Rogozin. Under samma period ökade försvarsindustrins totala produktion av högteknologiska produkter från 53 till 63 procent (Gosudarstvennaja дума 2015).

Stödprogram

De federala målprogrammen, FTsP (*Federalnaja tselevaja programma*) är ett centralt instrument för att stödja modernisering och kapacitetsuppbyggnad av Rysslands försvarsindustriella bas. Det mest centrala programmet är ”Utvecklingen av det försvarsindustriella komplexet fram till 2020”, lanserat 2012, som är särskilt utformat för att understödja GPV-2020. Programmet omfattar 2,8 biljoner rubel varav 1,8 biljoner tas från statsbudgeten och återstoden från industrin (Cooper 2016:29). Programmet omfattar över 2 000 investeringsprojekt, inklusive en del stora projekt som försvarsföretaget inom rymd- och luftförsvar, Almaz-Antejs, två nya produktionsanläggningar i Kirov- och Nizjnij Novgorod-regionerna (Gosudarstvennaja дума 2015). Försvarsindustrin har även tillgång till en del branschspecifika FTsP liksom andra stödprogram utan en militär profil.

Sanktioner och import-substitution

Rysslands tidigare offset- och importstrategier var redan under omprövning då landet drabbades av de ukrainska och västerländska sanktionerna 2014, varvid resterande kontrakt med västerländska och ukrainska företag föll samman (Malmlöf 2016).

Det ukrainska moratoriet lär ha träffat mer än 3 000 maskindelar, komponenter och slutprodukter för mer än 200 olika vapensystem. De mest betydelsefulla systemen som drabbades var Rysslands tredje- och fjärde-generations interkontinentala ballistiska kärnvapensystem (ICBM), helikopter- och flygplansmotorer, stora transportflygplan liksom gasturbiner och kraftöverföringssystem för fartyg (Malmlöf 2016).

Västerländska sanktioner har inte haft någon avgörande betydelse för den ryska försvarsupphandlingen, men deras mindre synliga effekter på komponentnivå kan komma att få en negativ inverkan på rysk teknologisk utveckling på längre sikt. Ett annat hinder är västerländska exportrestriktioner för produkter med dubbla användningsområden, exempelvis maskinverktyg, vilket hämmar Rysslands ansträngningar att modernisera sin produktionsbas. Den har liten kapacitet för att producera maskiner för att bygga avancerade system och kan knappt tillgodose 10 procent av efterfrågan (Cooper 2014).

Under 2014 lanserade Ryssland två importsubstitutionsprogram för att undanröja effekterna av de ukrainska och västerländska sanktionerna (Cooper 2016:39). Även om det kommer löpa ända fram till 2018, framstår det program som syftar till att ersätta ukrainska delsystem och komponenter med ryska som det hittills mer framgångsrika, pga. den gemensamma teknologiska basen. Programmet har även gett Ryssland tillfälle att byta ut äldre sovjetiska komponenter med ny teknologi (*Vzgljad* 2015a).

Det substitutionsprogram som är relaterat till EU- och Natoländer förefaller ha stött på fler hinder och det kommer fortsätta fram till 2021. Fram till dess kan en del insatsvaror komma att importeras från Belarus och asiatiska länder. Kina kommer förmodligen att spela en central roll beträffande rymd- och försvarsindustriella elektroniska komponenter (Cooper 2016:40).

6.1.3 Rysk vetenskap och FoU

Åtgärder har vidtagits för att påskynda moderniseringen i allmänhet och de mest lovande teknologierna har identifierats varav sex strategiska sektorer. Federalt finansierade initiativ inom vetenskap och innovation har samordnats (Sokolov & Chulok 2012: 12-25; Regeringsdekret 2012). Försvarsrelaterad FoU uppges vara en avgörande faktor för att främja innovationer också inom andra sektorer (Fomichev 2012: 26). Stora svagheter i FoU-systemet är korruption, nepotism och flykten av ledande forskare vilket påverkar både civil och militär forskning (Dezhina 2014).

Försvarsministeriet ansvarar för avancerad framtida militära FoU (Kashin 2014; Försvarsministeriet 2016a) Det finns ett system för framåtblickande militär forskning och utveckling (SFLMRD) inom det ryska försvarsministeriet under en vice försvarsminister. Denne ansvarar för den tekniska basen för ledningssystemet och informationsteknologi. Några uppgifter för detta system är att organisera innovativ FoU, övervaka och analysera internationell FoU som kan utgöra hot mot den nationella säkerheten samt att dra nytta av de nationella vetenskapliga resurserna och den vetenskapliga utvecklingen internationellt (Försvarsministeriet 2016a). Den militärindustriella kommissionen (VPK, Vojenno-promysjlenaja kommissija) samordnar innovationssystemets civila och försvarsinriktade delar (Roffey 2013). Chefsutvecklare ska leda arbetet i 20 FoU-områden för att utveckla vapensystem baserade på den mest avancerade akademiska forskningen (Presidentdekret 2015).

Den ryska Stiftelsen för avancerad forskning (FAR) för högriskforskning med en tidshorisont på 15-20 år syftar till att överbrygga klyftan mellan rysk avancerad forskning och den i väst (*Ria Novosti* 2012a, b, 2013a; Adamsky 2014). Projekt som utvecklas bör utgöra basen för beväpningsprogrammet för åren 2025 till 2030. Inom ramen för stiftelsen finns programmet "Robotteknik 2025" från 2014 (*RIA Novosti* 2016a). 2015 skapade FAR också ett robotcenter för det ryska försvarsministeriet (Dunai 2016). Ett viktigt robotsystem är bandvagnar av typ Uran, som inkluderar Uran-6 minröjningsfordon och Uran-9 stridsfordon vars beväpning utgörs av 30 mm 2A72 automatkanon och Ataka laserstyrda

pansarvärnsrobotar (Rostec 2015, 2016). Futuristiska vapen, utrustning för soldater (inklusive exoskelett och avancerad medicinsk utrustning), metoder för cyberkrigföring är tre huvudområden för stiftelsen (IDST 2015).

6.2 Materielleveranser till de Väpnade styrkorna

I termer av finansiering och upphandling av försvarsbeställningar implementeras en GPV vanligtvis genom årliga försvarsbeställningar – GOZ (*Gosudarstvennyj oboronnyj zakaz*). Dessa har tidigare präglats av låg ekonomisk effektivitet, exempelvis på grund av brist på transparens och korruption (Oxenstierna 2013:113, Malmlof et al. 2013:127).

Efter 2013 har upphandlingssystemet genomgått en del stora förändringar. Det har blivit mer vanligt att sluta ett enda övergripande avtal med det övergripande förvaltningsbolaget i en holding-struktur i stället för flera mindre kontrakt med de underordnade bolagen, vilket möjliggör en mer systematisk planering av hela produktionsprocessen (Guljajev 2014:215). Vidare är 50–60 procent av alla nya kontrakt fleråriga, vilket underlättar företagets långsiktiga resurshantering (Guljajev 2014; Sjojgu 2015). 2014 undertecknades de första livscykelkontrakten² (Frolov 2015a:27). Tidigare praxis med full förskotts betalning mer eller mindre upphörde 2013 och 2016 övergick försvarsministeriet till kvartalsvisa betalningar för GOZ-leveranser (*RIA Novosti* 2013b; Sjarkovskij 2016).

Sedan 2014 anordnar Försvarsministeriet en ”Enhetlig dag för emottagning av försvarsmaterielleveranser” (*Jedinyj den prijemki vojennyj produktcii*) per kvartal, vilket uppges ha resulterat i större kontroll över leveransprocessen och ökat den statliga transparensen (Centre for Analysis of World Arms Trade 2014).

Den 1 januari 2015 omorganiserades återigen beställarsidan för GOZ i det att myndigheterna Rosoboronpostavka och Rosoboronzakaz avvecklades. Förändringarna innebar att det upphandlingssystem som gällde före 2007 mer eller mindre återställdes. (Frolov 2015b:20).

I syfte att komma till rätta med korruptionen stärktes Försvarsministeriets finansiella kontroll över samtliga transaktioner relaterade till de statliga försvarsbeställningarna under GPV i mitten av 2015 (Federal lag nr 396, Sjarkovskij 2016). Enligt industrin ökade samtidigt företagets administrativa börda. Till synes tog den nya ordningen ingen hänsyn till industrins driftskostnader eller till dess behov av löpande modernisering och underhåll av sin maskinpark (Federal lag nr 159; *Vojenno-promysjlennyj kurer* 2015b, c; Sjochin 2015).

6.2.1 Strategiska kärnvapensystem

År 2016 var de Strategiska robottrupperna utrustade med fem olika landbaserade strategiska kärnvapensystem av varierande ålder och de strategiska

² Ett livscykelkontrakt omfattar i princip hela produktlivscykeln från den ingenjörsmässiga utformningen och tillverkningsprocessen till användning och avyttring.

marinstridskrafterna hanterade ytterligare tre ubåtsburna strategiska ballistiska robotsystem (Podvig 2016a, b). Utöver detta hade Fjärrflyget två typer av kryssningsrobotar med nukleär kapacitet. Alla nuvarande system diskuteras utförligare i kapitel 2, sektion 2.3 i denna rapport.

På 2020-talet kommer det att finnas minst fyra olika utplacerade landbaserade system: RT2PM2 *Topol-M* (mobil och silobaserad), RS-24 *Jars* (mobil och silobaserad), RS26 *Rubezj* – en förbättrad version av RS-24 utformad för att kringgå antiballistiska robotar – och RS28 *Sarmat* som är under utveckling och som ska ersätta R36M *Vojevoda* (Karakajev 2015:175). På grund av den besvärliga ekonomiska situationen kommer den järnvägsbaserade versionen av RS28 under utveckling, *Barguzin*, att kunna stationeras ut tidigast 2020 (*Vojenno-promyslennyj kurer* 2015d).

*Framtida
sammansättning av
ICBM och SLBM*

Den framtida sammansättningen av de ryska havsbaserade ballistiska robotarna är beroende av de idrifttagna strategiska ubåtssystemen. De modifierade versionerna av R29M-roboten, *Sineva* och särskilt *Lajner*, kommer att användas av den Norra marinen på deras projekt 667BDRM-ubåtar åtminstone fram till 2025–2030 (*Interfax* 2011). På motsvarande sätt är roboten *Bulava* sammankopplad med de tre projekt 955 och fem projekt 955A (*Borej-A*) ubåtarna som ingår i GPV-2020 (Muchin 2015).

En trolig ersättare för Fjärrflygets nuvarande kryssningsrobotar är den nya Ch101/102 roboten. Den första är en konventionell version och den andra är en kärnvapenversion (Podvig 2016c, Serdjuk 2013).

De interkontinentala ballistiska robotarna *Topol-M*, *Jars* och *Rubezj* liksom den ubåtsbaserade *Bulava* tillverkas alla vid Votkiiskij zavod. Investeringar i Votkiiskijs produktionskapacitet har nu gett resultat: Från 2013 till 2015 kunde 46 RS24 förbandsättas, jämfört med bara 15 för de närmast tre föregående åren (Tabell 6.1; Kristensen och Norris, 2012). Enligt generalöverste Sergej Karakajev, chef för Strategiska robottrupperna, motsvarar nuvarande produktionstakt av RS24 *Jars* en ombeväpning av 56 regementen per år. År 2022 skall alla strategiska robotar vara moderna, jämfört med 56 procent i januari 2016 (Falitjev 2016a). Jämfört med vår tidigare bedömning förefaller utsikterna för produktionsmålen för interkontinentala ballistiska robotar att ha förbättrats även om dessa inte är uppnåeliga inom den ursprungliga tidsplanen (Malmlöf et al. 2013:128).

Serieproduktion av den ubåtsbaserade ballistiska roboten *Bulava* påbörjades 2014 och 16 robotar tillverkades det året. Det motsvarar en fördubbling av den tidigare produktionstakten (Tabell 6.1). Trots detta har utprovning av systemet fortsatt, och under 2015 krympte leveranserna till 10 system, vilket kan peka på att det fortfarande inte fungerar som förväntat. Dubbeluppskjutningen från ubåten *Vladimir Monomach* i november 2015 var bara delvis framgångsrik (*Lenta.ru* 2015a). Det är därmed fortsatt tveksamt huruvida produktionsmålen för *Bulava*-systemet kommer att uppfyllas eller inte.

Tabell 6.1: Strategiska robotsystem – försvarsbeställningar och leveranser 2011–2015

STRATEGISKA ROBOT- OCH RYMDSYSTEM	GOZ 2011	GOZ 2012	GOZ 2013	GOZ 2014	GOZ 2015	GPV-2020
ALLA STRATEGISKA ROBOTAR	36/28–30	/24–26	/28–32	40/38	50,40/35	400/
Interkontinentala ballistiska robotar						100–150/
Topol-M [N]	/4	/4				/10
Jars (RS-24) [N]	/9	/3	15/15	/16	24/21	90–140/
Rubezj (RS-26) [RD]						2015–2016
Sarmat (RS-28) [RD]						2018–2019
Barguzin (RS-24, BZjRK) [RD]						2020–2022
Ubåtsbaserade ballistiska robotar						224–250/
Sineva & Lajner [N]	/16	/10	/10	/6	/9	/51
Bulava [N]	/5–7	/5–7	/5–7	/16	/10	124–150/

Källa: *The Military Balance* 2016:189; Frolov 2015a:35; Frolov 2016:23, Kristensen och Norris 2007–2016; Cooper 2016:57
Anmärkningar: RD: FoU; N: ny; [.../...]: planerat antal enheter i GOZ/faktiskt antal levererade till militära styrkor. Den sista kolumnen visar antingen totalt antal planerade/totalt antal levererade enheter 2011–2015 eller startår för serieproduktion.

6.2.2 Flygplan, helikoptrar, strategiska och taktiska UAV

År 2016 fanns det fler än 40 olika flygplanstyper eller -versioner som nyttjades av Luftstridskrafterna och Marinstridskrafterna, ibland med överlappande funktioner (*The Military Balance* 2016:193). Implementeringen av GPV-2020 medför inte någon signifikativ förändring i detta hänseende.

Strategiska och medelräckviddiga bombflygplan

Fjärrflyget nyttjar två olika strategiska bombflygplan, turbopropplanet Tu95MS (Bear) som först togs i drift 1956 och jetplanet Tu-F160 (Blackjack), i tjänst sedan 1987.

Nästa generation av strategiska bombflygplan, den föreslagna PAK DA (*Perspektivnyj aviatsionnyj kompleks dalnej aviatsii*, ordagrant potentiellt flygsystem för fjärrflyget), har tills vidare skjutits på framtiden då Ryssland har beslutat sig för att istället återuppta produktionen av Tu160 vid sidan av att modernisera den befintliga flottan (tabell 6.2). Från och med 2023 planeras en leverans av cirka 3 Tu160M2 årligen, och åtminstone 50 plan ska beställas. Det är ett komplicerat projekt; de sista Tu160 tillverkades 1984–1992 med hjälp av sovjetiska produktionskedjor som inte längre existerar (Cooper 2016; *Centre for Analysis of World Arms Trade* 2015).

Tu95MS skall också moderniseras, vilket innebär att de kommer att kunna nyttjas fram till 2030–2035 (*Lenta.ru* 2012a). Nuvarande produktionsnivå är emellertid inte tillräckligt för att modernisera alla plan före 2020. Däremot förefaller de planerade förbättringsåtgärderna av medeldistansbombaren Tu22M3 under GPV-2020 som genomförbar (tabell 6.2).

Flygsystem för jakt och attack

Den ryska luftflottans jakt- och attackflygplan som den såg ut 2016 analyseras i sektion 2.2 i denna rapport.

Tabell 6.2: Stridsflygplan – försvarsbeställningar och leveranser 2011–2015

STRIDSFLYGPLAN	GOZ 2011	GOZ 2012	GOZ 2013	GOZ 2014	GOZ 2015	GPV-2020
ALLA STRIDSFLYGPLAN	35/28	/35	65/67	120/104	126/	600–850/
Strategiska bombflygplan						
PAK-DA [RD]						2021–2022
Tu-160M2 [N]						2023-
Tu-160 [MRÖ]	/2	/2		/1	/2	10/7
Tu-95MS [MRÖ]	/2	/2	/2	/6	/3	43/15
Medeltunga bombflygplan						
Tu-22M3 [MRÖ]	/1			/10	/5	30/16
Multirollplan						
T-50 (PAK-FA) [RD]	/2pt	/1pt	/1pt		4pt/	12 alt. 52/
Jaktflygplan						
MiG-29SMT/UBT [N]					/4	16/4
MiG-35S [N]						37/
MiG-29K/KUB [N]			/4	10/10	10/	24/24
MiG-31BM [MRÖ]	/15	/15	/10	/18	/17	120/75
Su-27SM/SM3 [N]	/8					12/8
Su-30M2/SM [N]	3/	2/2	14/17	15/29	32/22	72/70
Su-35S [N]	2/2	8/8	12/-	12/24	14/14	96–120/48
Tungt attackflyg						
Su-24M2 [MRÖ]				/18		100/18
Su-34 [N]	/6	/10	/14	/18	/18	140/66
Attackflyg						
Su-25SM/UBM [MRÖ]	12/8	12/14	12/12	/16	/10	/60
Ubåtsjaktflygplan						
Il-38/38N [MRÖ]		/1		/1	/4	/6
Tu-142/M/M3 [MRÖ]	/2					/2
Skolflygplan						
MiG-29UB [N]					/2	/2
MiG-29UB [MRÖ]				/5		/5
Jak-130 [N]	/8	/15	/20	/20	12/12	80/75
Su-27UBK [MRÖ]				/5		/5

Källa: *The Military Balance* 2016:189; Frolov2015:35; Frolov 2016:23; Kristensen och Norris 2007–2016; Cooper 2016:67ff
Anmärkningar: RD: FoU; N: ny; MRÖ: modernisering, renovering och förbättrande åtgärder; pt: prototyp; [.../...]: planerat antal enheter i GOZ/faktiskt antal levererade till militära styrkor. Den sista kolumnen visar antingen totalt antal planerade/ totalt antal levererade enheter 2011/2015 eller startår för serieproduktion.

Ursprungsversionen av GPV-2020 innefattade utveckling och produktion av ett första ryskt femtegenerationens stridsflygplan för multipla roller, *Suchoj T50 PAK FA (Perspektivnyj aviatsionnyj kompleks frontovoj aviatsii, ordagrant potentiellt flygsystem för frontflyget.)* (tabell 6.2). Serieproduktionen är nu tänkt att starta under 2017, men ambitionen har skalats ner från 52 flygplan fram till 2020 till 12 plan för de kommande åren (Cooper 2016:68). En orsak till nedskärningarna är den ekonomiska krisen; en annan är att T50 uppges sakna komplement till den nya generationens system, samt en beräknad tidsplan för när dessa system kan komma att införlivas i senare versioner (Johnson 2016). Dessutom förväntas den nya motorn som är avsedd för T50 inte vara klar för

testflygning förrän 2018, vilket förmodligen kommer att leda till att programmet försenas ytterligare (Cooper 2016:68). Ryssland avser för närvarande att öka upphandlingen av den billigare Su35 (Safronov 2015).

Alla äldre MiG29-versioner ska successivt ersättas med MiG29SMT och möjligen MiG35S³ efter dess förmodade godkännande 2017–2020 (Kramnik 2011; Ponosov 2015). På motsvarande sätt kommer Su34 att ersätta Su24M/M2 och Su25SM (*Bmpd* 2015a). Icke desto mindre, fram till 2020 ska 60 MiG31BM moderniseras för att förlänga deras livslängd till 2030, och inte mindre än fyra olika flygplanstyper baserade på Su27 – Su30M2, Su30SM, Su34 samt Su35S – är beställda (Fachrutdinov 2015; CAST 2015:31). Brokigheten i detta segment av den ryska flygplansflottan kommer följaktligen att bestå (Tabell 6.2).

Serieproduktionen av skolflygplanet Jak130 är nu på god väg vid företaget Korporatsija Irkut (Dotterbolag till OAK, Obedinjonaja Aviastroitel'naja Korporatsija). Minst 80 flygplan har beställts inom GPV-2020 (Tabell 6.2). Enligt United Engine Corporation, ODK (Obedinjonaja dvigatelestroitel'naja korporatsija), baseras dess motor AI22225 från Moskvafabriken Saljut nu helt på ryska delkomponenter, till skillnad från tidigare då ungefär hälften producerades av det ukrainska företaget (*Lenta.ru* 2015b).

Transportflyg

Rysslands huvudsakliga nutida militära transportflygplan är det lätta transportplanet An26, det medeltunga An12 samt de tunga Il76 och An124 (*The Military Balance* 2016:193). I det lätta transportsegmentet kommer An26 att ersättas av Il112B (*Bmpd* 2015b). Inom det medeltunga segmentet var det ursprungligen planerat att An12 skulle ersättas av det gemensamma rysk-ukrainska An70 under nuvarande och efterföljande GPV. Emedan detta projekt har avbrutits är det troligt att detta segment istället kommer att täckas in av det moderniserade Il76MDM och det nya Il76MD90A (även känt som Il 476) som redan är tilltänkta ersättare till den gamla Il76 inom det tunga transportsegmentet. Inom det tunga transportsegmentet hade Ryssland dessutom planerat att modernisera och även bygga nya An124:or, även det med ukrainskt deltagande (*Bmpd* 2013). Uppenbarligen planerar Ryssland fortfarande att utnyttja befintliga An124:or fram till 2030-talet, men det har också påbörjat utvecklingen av ett alternativ, *Jermak* eller Il106 som kan vara redo för serieproduktion 2023 eller 2024 (Tjernysjeva 2014, 2015).

Tabell 6.3 indikerar att uppgraderingen av transportflygplansflottan pågår, men att volymerna hitintills i de flesta fall är små. Exempelvis inleddes leveranserna av de första Il76MD90A från AviastarSP:s produktionsanläggning i Uljanovsk 2015, men volymerna kommer inte öka nämnvärt fram till 2017 (*Militaryrussia.ru* 2016a). Därigenom förefaller det som att det enda kända kontraktet på 39 flygplan till 2020 skulle vara fortsatt hanterbart, men att det tidigare nämnda antalet om 60 plan fram till 2020 i tidigare versioner av nuvarande GPV överstiger den faktiska produktionskapaciteten.

³ Presenteras som ett fjärde generations +++-flygplan.

Tabell 6.3: Transport- och specialflyg – försvarsbeställningar och leveranser 2011–2015

TRANSPORT- OCH SPECIALFLYG	GOZ 2011	GOZ 2012	GOZ 2013	GOZ 2014	GOZ 2015	GPV-2020
Transportflygplan						
Il-476/Il-76MD-90A [N]				2/	2/3	39 alt. 60/3
Il-76 [MRÖ]	/11	/12	/14			/37
Tunga transportflygplan						
An-124 [MRÖ]	/2	/1	3/3	/2	/3	20/11
Radarspaningsflygplan						
A-50U	/1	/1	/1	/1		/4
Specialflygplan						
Tu-204ON			/1	/1		/2
Il-20/22	/2			/7		/9

Källa: *The Military Balance* 2016:189; Frolov 2015a:35; Frolov 2016:23; Cooper, 2016:80ff

Anmärkningar: N: ny; MRÖ: modernisering, renovering och förbättrande åtgärder; [...]: planerat antal enheter i GOZ/ faktiskt antal levererade till militära styrkor. Den sista kolumnen visar antingen totalt antal planerade/totalt antal levererade enheter 2011–2015 eller startår för serieproduktion.

GPV-2020 inrymmer ett flertal helikopterplattformar. Beträffande attackhelikoptrar kommer Mi28N att kvarstå om inte annat i en moderniserad variant, Mi28NM (tabell 6.4). Anskaffning av Ka50 har avslutats och den kommer successivt att bytas ut mot Ka52 med samma typ av koaxialt rotorsystem (Telmanov 2011). Mi24 kommer inte att bytas ut ännu, men den kommer att kompletteras med fler nya Mi35M-plattformar (tabell 6.4; Ramm 2013).

Stridshelikoptrar

Vissa Ka27 avsedda för Marinen ska uppgraderas till Ka27M; tillverkaren Kamov utvecklar parallellt en ny helikopter för Marinen – kodnamn Minoga – som skall vara klar 2018–2020 och eventuellt ersätta Ka27 (*Lenta.ru* 2015c). Betydande volymer av Mi26T2 och upp till 500 Mi8MTV/AMTSj ingår också i GPV-2020 (Tabell 6.4; Frolov och Barabanov 2012).

Ryssland hade ursprungligen för avsikt att anskaffa runt 1 000-1 150 helikoptrar till 2020 (Tabell 6.4). De flesta av dessa är baserade på äldre etablerade designkoncept och har få nyheter, vilket borgade för att de flesta kontrakten skulle slutföras. Leveransstoppet av helikoptermotorer från Ukraina ledde till en betydande minskning i anskaffningen av helikoptrar 2015. Våren 2016 sade Igor Tjetjikov, vice chef för Russian Helicopters, att årsproduktionen skulle bli jämförbar med den för 2015 (*RIA Novosti* 2016b).

Under 2015 började Ryssland att använda motorn VK2500 byggd av Klimov som substitut till den ukrainska TVZ117 för alla helikoptrar, inklusive Mi28N och Ka52. Produktionen motsvarar ännu inte den årliga efterfrågan, som är 300 motorer, enligt Sergej Tjemezov, chef för Rostec. 2015 tillverkades bara 30 motorer; målsättningen var att öka volymen till 200 motorer 2016 (*RIA Novosti* 2016c; Brilev 2015). Därmed är det sannolikt med fortsatta förseningar i helikopterprogrammet för de närmaste åren.

Tabell 6.4: Helikoptrar – försvarsbeställningar och leveranser 2011–2015

HELIKOPTRAR	GOZ 2011	GOZ 2012	GOZ 2013	GOZ 2014	GOZ 2015	GPV-2020
ALLA HELIKOPTRAR	109/82	120/118	120/100	130/135	88/81	1 000-1 150/580
Attackhelikoptrar						/186
Ka-52 [N]	/12	/21	/17	/10	/16	180/76
Ka-226 (marin) [N]	/6	/9	/9	/10	/9	/43
Mi-28N [N]	/10	/14	/14	/17	/12	167/67
Transport-/attackhelikoptrar						
Ka-27 (marin) [MRÖ]				/4	/14	/18
Ka-60/62 [N]						100/
Mi-8/MTV/AMTSj [N]	/50	/70	/65	/61	/38	500/284
Mi-26/T (tung transport) [N]	/4	/7				38/11
Mi-35M [N]	/4	/16	/11	/16	/6	/53
Radarspaningshelikoptrar						
Ka-31 (marin) [N]		/1				/1
Skolhelikoptrar						
Ansät-U [N]	/5	/6	/6	/6	/5	70/28

Källa: *The Military Balance* 2016:189; Frolov 2015a:35; Frolov 2016:24; Cooper, 2016:80ff; Presidentadministrationen 2016a

Anmärkningar: N: ny; MRÖ: modernisering, renovering och förbättrande åtgärder; [.../...]: planerat antal enheter i GOZ/ faktiskt antal levererade till militära styrkor. Den sista kolumnen visar antingen totalt antal planerade/totalt antal levererade enheter 2011/2015 eller startår för serieproduktion.

UAV

Antalet UAV:er till de Väpnade styrkornas förfogande hade under den senare delen av 2015 ökat från 180 enheter 2011 till 1720. Fler än 200 enheter hade inkluderats i GOZ-2016. (Vojenno-promysjlennyj kurer 2015e). Dock var alla idrifttagna system små taktiska spaningssystem utan slagförmåga. Av dess var Forpost, en rysk licenstillverkad version av den israeliska IAI Searcher, fortsatt det mest kapabla systemet (Nikolskij 2016).

Ett konsortium lett av det experimentella konstruktionsföretaget Simonov har inom FoU-projektet AltiusM tagit fram Altair, en flygande prototyp till en UAV på fem ton med slagförmåga. Altair har en uppgiven räckvidd på 10 000 km, en förväntad flygtid på 48 h och en maxhöjd runt 10000 m. Den är utrustad med två dieselmotorer, den tyskbyggda RED A03/V12 (Militaryrussia.ru 2016b; Biznes Online 2016).

Att det finns flera pågående FoU-projekt pekar å ena sidan på en relativt ny kvalitativ utveckling av Rysslands inhemska UAV-teknologi. Å andra sidan skulle det stora antalet projekt kunna signalera en möjlig brist på fokus på grund av teknologiska brister. En alternativ tolkning är att Ryssland försöker upprätta en konstlad konkurrens mellan olika plattformar genom att stödja parallella och överlappande projekt i syfte att uppnå större resiliens i sin framtida UAV-flotta. Större system kommer förmodligen inte att anskaffas i några större mängder förrän under nästa GPV, inte minst mot bakgrund av UAV:er förmodligen inte ingick i den ursprungliga GPV-2020.

6.2.3 Luft- och rymdförsvaret

A235 Samoljot-M är ett antiballistiskt robotkomplex under uppförande till skydd för Moskva – en uppgradering av nuvarande A135. Systemet består av Don2M radarstationer (en nyare version av A135-systemets Don2N-radar) samt moderniserade konventionella 53T6 Gazelle-robotar. Möjligen kommer A235 att ligga till grund för ett heltäckande luft- och rymdförsvarsystem tillsammans med S500 (Honkova 2013; Stepanov 2014).

*Moskvas
försvarssystem*

Luftövervakningsradarsystem av Voronezj-klass (DM och M/VP varianterna) utgör basen i ett nytt tidigt förvarningssystem som täcker in alla sårbara riktningar (Tabell 6.5). Det kommer ersätta de tidigare systemen Dnepr, Darjal och Volga när det står klart 2018-2020 (Biggers 2015). Till synes ingår 10 radarstationer i GPV-2020, vilket förefaller uppnåeligt (Babakin och Ptitjkin 2016).

*Luftövervaknings-
radarsystem och
luftspaningsradar-
system*

Data över luftspaningsradarsystem är i bästa fall fragmentariska, men från och med GOZ-2014 förefaller leveranserna att ha ökat kraftigt (Tabell 6.5). Sedan 2012 uppgraderar Ryssland sitt arméluftspaningsradarsystem med NeboM, möjligen med så mycket som 100 system till år 2020 (Tabell 6.5). En förbättrad version, Niobij var upphandlad inom GOZ-2013, men det är inte känt ifall systemet levererades. Totalt är sex Niobij-system beställda för 2017-2018 (*Bmpd* 2016a).

Tabell 6.5: Radarsystem – försvarsbeställningar och leveranser 2011–2015

RADARSYSTEM	GOZ 2011	GOZ 2012	GOZ 2013	GOZ 2014	GOZ 2015	GPV-2020
Tidiga förvarningsradarsystem						
Voronezj M/DM/VP [N]	2/1	1/-	/1	/2	1/2	10/8
Luftövervakningsradarsystem	/5	20/20	/c.20	/69	/208	
Niobij [N]			2/			6-8/
Nebo-M [N]			/9	/6		100/15
Nebo-ME/U [N]				>10/20		/20
Podlet /Sopka/Sopka-2 [N]				20/43		/43

Källa: *The Military Balance* 2016:189; Frolov 2015a:35; Frolov 2016:24.

Anmärkning: N: ny; [.../...]: planerat antal enheter i GOZ/faktiskt antal levererade till militära styrkor. Den sista kolumnen visar antingen totalt antal planerade/totalt antal levererade enheter 2011/2015 eller startår för serieproduktion.

På 2020-talet ska de långräckviddiga luftförsvarsbataljonerna ha strömlinjeformats med systemen S400 och S500. Anskaffning av 56 divisionsuppsättningar med S400-systemet fram till 2020 (tabell 6.6) är nu inom räckhåll tack vare tidigare gjorda investeringar av Almaz-Antej. I juni 2016 uppgav befälhavaren för de ryska Luft- och rymdförsvarsstyrkorna, generalöverste Viktor Bondarev, att upphandlingen i GOZ-2016 omfattade sex regementen – dvs. tolv bataljoner – och förutsåg samma omfattning på anskaffningen under 2017 (*TASS* 2016a). Almaz-Antej har också investerat i Brjansk automobilfabrik i avsikt att bryta sitt beroende av lastbilar från belarusiska MZKT som transportfordon för sina robotar (*Vzgljad* 2016a).

*Luftvärns-
robotsystem*

S500 är dock försenat; en första prototyp kan möjligen komma fram under 2016 (*RIA Novosti* 2015b; *Vojenno-promysjlennyj kurer* 2015a). S300PS skall ersättas av S350 Vitiaz, vilket möjligen också påbörjas under 2016 (*Lenta.ru* 2015d; *RIA Novosti* 2015c).

Sedan 2014 pågår ett utbyte av Markstridskrafternas medeldistans S300V-system mot S300V4, men det finns inga uppgifter om leveranser (Tabell 6.6) bortsett från möjliga prototyper som levererats tidigare (Falitjev 2016b; *RIA Novosti* 2015d; *Vzglyad* 2015b).

I det korträckviddiga segmentet skulle de första brigaduppsättningarna av BukM3 till de Väpnade styrkorna levereras parallellt med det modifierade BukM2-systemet med början under 2016 (Falitjev 2016b; *RIA Novosti* 2015d; *Vzglyad* 2015b).

Beträffande det korträckviddiga och luftvärnssegmentet är GPV-2020-målet om 120 PantsirS1 inom räckhåll (tabell 6.6). Det finns också en moderniserad variant – PantsirS2 – som levereras till de Väpnade styrkorna (*Lenta.ru* 2016a). Leveranser av uppgraderade TorM2 var påtänkt att påbörjas under 2016 (*RIA Novosti* 2015d). Statliga tester av Sosna-systemet skulle påbörjas i början av 2016 med en officiell presentation till Försvarsministeriet under mitten av året (Grigorev 2015).

Tabell 6.6: Luftförsvarssystem – försvarsbeställningar och leveranser 2011–2015

LUFTFÖRSVARSSYSTEM	GOZ 2011	GOZ 2012	GOZ 2013	GOZ 2014	GOZ 2015	GPV-2020
Långräckviddiga luftvärnsrobotsystem						103
S-400 (bataljoner) [N]	4/4	5/3	/4	/9	6/9	56/29
S-500 (bataljoner) [N]						10 alt. 38/
Kort- och medelräckviddiga luftvärnssystem						
S-300V4 (bataljoner) [N]		/3	/1		/1	9/5
Buk-M2 (bataljoner) [N]	/1				/3	/4
Tor-M1 [MRÖ]				/32		/32
Tor-M1-2U/M2 [N]		/4	/12	/20	/24	/60
Pantsir-S1 [N]	/20	20/28	/24	/29	/7	120/108
9K35Strela-10 [N], [MRÖ]		/6			/10	/16

Källa: *The Military Balance* 2016:189; Frolov 2015a:35; Frolov 2016:24; Cooper 2016.

Anmärkningar: N: ny; MRÖ: modernisering, renovering och förbättrande åtgärder; [.../...]: planerat antal enheter i GOZ/ faktiskt antal levererade till militära styrkor. Den sista kolumnen visar antingen totalt antal planerade/totalt antal levererade enheter 2011-2015 eller startår för serieproduktion.

6.2.4 Marina system: ubåtar, ytfartyg och marina missiler

Sedan 2012 hanteras örlogsflottans utveckling genom ”Statliga skeppsbyggnadsprogrammet fram till 2050”. Dess första etapp överlappar GPV-2020, det andra och tredje täcker in 2021–2030 samt 2031–2050 (*Natsionalnaja Oborona* 2013).

Rysslands första prioritering med avseende på upprustning av Marinstridskrafterna är strategisk avskräckning, vilket kräver nya kärnvapenbestyckade ubåtar och attackubåtar (Gorenburg 2015a). Nästa prioritering är att stärka kustförsvaret med kapabla fregatter och korvetter. Beträffande marinens tredje och fjärde prioriteringar – skydd av sjöfartsleder samt out-of-area-insatser – inbegriper GPV-2020 åtgärder för livstidsförlängning av den befintliga högsjöflottan liksom konceptutveckling av en ny generation kryssare och jagare avsedda att tas i bruk under den senare delen av 2020-talet.

Till skillnad från sina icke flexibla sovjetiska föregångare, kommer Marinstridskrafternas framtida större stridsplattformar att utgöras av flerfunktionsubåtar och -ytfartyg med förmåga att bedriva rymd- och luftförsvär, fartygs- och ubåtsjakt samt delta i markstrid och vara byggda för att kunna användas över lång tid (Office of Naval Intelligence 2015:17).

Den nuvarande sammansättningen av ryska ubåts- och ytfartygsflottan diskuteras i kapitel 2, avsnitt 2.2. Detta avsnitt behandlar förändringar inom ramen för GPV-2020 och vidare framåt.

De första tre ubåtarna av Borej-klass, projekt 955, levererades under 2013–2014, vilket utgör en kraftig försening (tabell 6.7). Nästa ubåt av de återstående fem, alla projekt 955A, förväntas kunna levereras under 2017. Vissa uppgifter tyder på att den sista ubåten inte kommer att kunna levereras förrän i november 2021 (*Lenta.ru* 2016b). Ubåtarna från projekt 955/955A kommer på sikt att ersätta alla tidigare strategiska ubåtar.

*Strategiska
ubåtar*

Den första nukleära taktiska ubåten inom projekt 855 Jasen levererades till Marinstridskrafterna sommaren 2014 – även det schemat blev försenat (Zgirovskaja 2016a). Ursprungligen ingick sju ubåtar från projekt 855 i GPV-2020 (tabell 6.7). Leveransen av den sista ubåten inom programmet kan ha flyttats fram till november 2023 (*Lenta.ru* 2016b). Dessa ubåtar är Rysslands nya multifunktionsubåt och de kommer även att fylla en ny roll i Marindoktrinen som icke-nukleärt avskräckningsmedel, enligt dåvarande chefen för den ryska marinen, Viktor Tjirkov (*Interfax-AVN* 2015). Ryssland är även i färd med att utveckla en mindre och billigare ubåt som komplement till Jasen-ubåtarna (Tjirkov 2015:284).

Taktiska ubåtar

Enligt plan kommer ungefär tio ubåtar från 971M SjtjukaB och 949A Antej-projekten att före 2020 genomgå en grundlig modernisering för att fördubbla sin driftslängd. Synbarligen har inga åtgärder planerats in inom ramen för GPV-2020 vad beträffar projekten 945/945A Barrakuda och Kondor. Ubåtar från

projekt 671RTM(K) Sjtjuka är planlagda för pensionering (*Lenta.ru* 2013, 2015e).

Vad anbelangar dieselektriska ubåtar kommer projekt 677 *Lada*-klass att avbrytas när de återstående två ubåtarna i serien har levererats till Östersjömarinen (*Lenta.ru* 2016c). Marinen planerar att kölsträcka den nya femtegenerationens ubåt av *Kalina*-klass 2018 som ska ersätta ubåtarna från projekt 877 Kilo och möjligen projekt 636.3 Varsjvank (Lenta.ru 2016d). Det finns två preliminära designkonstruktioner för Kalina: en med dieselektrisk framdrivning och en annan med ett luftberoende maskineri som fortfarande är under utveckling.

Emellertid kölsträcktes de femte och sjätte projekt 636.3 Varsjvank-ubåtarna till Svartahavsmarinen så sent som i mars och maj 2016 (*Lenta.ru* 2016e; Sevastianov 2016). De första fyra har redan levererats, och ytterligare sex kommer därefter att byggas för Stillaohavsmarinen (tabell 6.7).

Tabell 6.7: Ubåtssystem – försvarsbeställningar och leveranser 2011–2015

UBÅTAR	GOZ 2011	GOZ 2012	GOZ 2013	GOZ 2014	GOZ 2015	GPV-2020
Strategiska ubåtar						
Borej-klass (Projekt 955) [N]		1/	1/2	1/1		8/3
Delta IV (Projekt 667BDRM) [MRÖ]		/1		/1		/2
Övriga kärnkraftsdrivna ubåtar						
Jasen-klass (Projekt 885/885M) [N]			1/	/1	1/	7/1
Barracuda-klass (Projekt 945A) [MRÖ]					/1	/1
Antej-klass (Projekt 949A/B) [MRÖ]	/1		/1	/1		/3
Sjtjuka-B-klass (Projekt 671RTM(K)/971)	/1 [N]				/1 [MRÖ]	/2
Diselelektriska ubåtar						8-12
Kilo-klass (Projekt 877) [MRÖ]			/1	/1	/2	/4
Sarov-klass (Projekt 20120) [N]						
Lada-klass (Projekt 677) [N]						3/
Varsjvank-klass (Projekt 636.3) [N]				3/2	1/2	6/4

Källa: *The Military Balance* 2016:189; Frolov 2015a:35; Frolov 2016:24; Cooper 2016

Anmärkningar: N: ny; MRÖ: modernisering, renovering och förbättrande åtgärder [.../...]: planerat antal enheter i GOZ/ faktiskt antal levererade till militära styrkor. Den sista kolumnen visar antingen totalt antal planerade/totalt antal levererade enheter 2011-2015 eller startår för serieproduktion.

Större ytfartyg

Inga nya hangarfartyg är inkluderade i GPV-2020, och enligt vice försvarsminister Jurij Borisov kan det dröja till 2025 innan ministeriet kommer att skriva på något fartygsbyggnadskontrakt (*RIA Novosti* 2016d). Under mellantiden kommer den tunga flygplanskryssaren *Admiral Kuznetsov*, projekt 1143.5 att moderniseras från och med våren 2017, vilket uppskattas ta två till tre år att fullfölja (*TASS* 2016b).

Livslängden för de två återstående slagkryssarna av *Kirov*-klass (projekt 1144) kommer att förlängas genom omfattande moderniseringsprogram. Den genomgripande moderniseringen av *Admiral Nachimov* ska avslutas 2018 då det är planerat att *Petr Velikij* ska moderniseras (Bodner 2015).

Jagare av *Sovremennyj*- och *Udalaj*-klass, projekt 956 och 1155, kommer att ersättas med en atomdriven jagare, projekt 23560E av *Lider*-klass under utveckling. (Litovkin 2015). Den 1 juni 2016 framförde Igor Ponomarev, vice verkställande direktör för USC (United Shipbuilding Cooperation, Obedinjonaja sudostroitelnaja korporatsija, OSK) att *Lider*-projektet fortfarande behandlades inom Försvarsministeriet, men att ministeriet och USC ämnade ingå avtal om att bygga fartyget. Under förutsättning att Försvarsministeriet bistod projektet, skulle en prototyp kunna kölsträckas tidigast 2018–2019 och resultera i fartygsleveranser mest sannolikt efter 2025 (*Vzgljad* 2016b).

I väntan på jagare av *Lider*-klass övervägdes en eventuell modernisering av *Udalaj*-jagare 2013. Kostnaderna för modernisering, inklusive de nya kanonerna A192, *Kalibr*-robotar och S400-luftvärnssystemet, uppskattades till två miljarder rubel jämfört med kostnaderna för en ny jagare med utgångspriset 30 miljarder rubel. (Telmanov och Michajlov 2013).

Ledfartyget till den nya *Gorsjkov*-klassen (Projekt 22350) av robotbestyckade multirolls-fregatter kölsträcktes 2006, men har försenats inte minst på grund av de långa ledtiderna för att utrusta fartyget efter att det hade sjösatts (tabell 6.8). Det levererades till Norra marinen våren 2016 för ytterligare utprovning. Programmet förefaller också ha skalats ner: År 2014 hävdade Admiral Tjirkov att hela programmet omfattade minst 15 fregatter (*RIA Novosti* 2014a). I mitten av 2015 förutsatte USC:s chef med ansvar för de statliga försvarsbeställningarna, Anatolij Sjlemov, att det skulle finnas åtta fregatter 2021, medan försvarsminister Sjojgu räknade med sex *Gorsjkov*-fregatter 2025 (*RIA Novosti* 2016e).

Fregatter

Projekt 11356 *Grigorovitj*-klassen bygger på den beprövade Krivak-designen. Dess ledfartyg kölsträcktes i december 2010 för att kompensera för de försenade *Gorsjkov*-fregatterna och möta det akuta behovet av att förnya Svartahavsmarinen (*RIA Novosti* 2010). Sex fartyg har beställts; alla förväntas tjänstgöra i Svarta havet runt 2020 (tabell 6.8).

Båda fregattprogrammen har drabbats av de stoppade leveranserna av gasturbiner och transmissionssystem från Ukraina (MalmLöf 2016; Cooper 2016:107). 2015 hävdade USC att de första tre *Grigorovitj*-fregatterna skulle levereras i tid med ukrainska turbiner och att det letade efter andra lösningar för de resterande tre fartygen. *Gorsjkov*-fregatterna skulle utrustas med rysk motorteknologi (*Lenta.ru* 2015f). I juni överlämnades de första två *Grigorovitj*-fregatterna till Marinstridskrafterna och leveransen av det tredje fartyget planlades till det tredje kvartalet samma år (*TASS* 2016c).

Korvetter av *Steregusjtjij*-klass och den uppdaterade *Gremjasjtjij*-klassen – projekt 20380/20385 – är avsedda att ersätta korvetterna från projekt 1124 *Grisja*-klass (Office of Naval Intelligence 2015:21). Det senare programmet begränsades till två fartyg efter att ha drabbats av sanktioner på grund av det tyska dieslbaserade framdrivningssystemet, varför fler korvetter av den tidigare *Steregusjtjij*-klassen har beställts (Cooper 2016:106).

*Korvetter och
små stridsfartyg*

Projekt 21631 *Bujan-M*-klass-korvetten, avsedd för den Kaspiska flottiljen och Svartahavsmarinen har också drabbats av sanktioner (Tabell 6.8). De sista fem i den serie på tio fartyg som ska levereras till 2019 kommer utrustas med rysktillverkade motorer istället för tyska dieselmotorer – förment utan några allvarligare förseningar (*TASS* 2015a). Dubbelt så stor som projekt 21630 *Bujan*-prototypen, omfattar *Bujan-M*-designen ett vertikalt uppskjutningssystem om åtta celler som kan avfyra robotar från *Kalibr*-familjen som sjömålsroboten *Jachont* (Office of Naval Intelligence 2015:20).

Fram till 2020 är åtminstone sex robotbestyckade patrullbåtar av *Bykov*-klass (projekt 22160) planerade, och fyra har redan kölsträckts sedan 2014 (tabell 6.8). Troligtvis kommer de att tjänstgöra i Svarta havet (*TASS* 2016i).

Projekt 22800 *Karakut*-klass mindre artilleriskepp är antagligen delvis en kompensation för problemen med fregatt- och korvettprogrammen. Sedan december 2015 har fyra fartyg kölsträckts. Det tredje fartyget, *Sjtorm*, kölsträcktes vid More-varvet i Feodosija på Krim som har kontrakterats för ytterligare två fartyg (Försvarsministeriet 2016). Den planerade serien omfattar 18 fartyg och kommer pågå åtminstone fram till 2021, men det är möjligt att endast sju kommer att byggas under GPV-2020 (Tabell 6.8, *RIA Novosti* 2015e, g; *TASS* 2016j).

*Amfibieoperations-
fartyg och
minsvepare*

Istället för amfibieoperationsfartygen av *Mistral*-klass, har Ryssland för avsikt att skapa ett eget för att hysa de *K52*-helikoptrar som designats och byggs för *Mistral*-fartygen. Design och eventuell konstruktion kan komma att inkluderas i GPV-2025 enligt vice försvarsminister Jurij Borisov (*Vzgljad* 2016c). Så sent som i juni 2016 hade utvecklingen av ett inhemskt amfibieoperationsfartyg dock inte nått längre än till ett stadium för preliminära konsultationer, enligt USC (*TASS* 2016d).

Under 2016 sköts leveransen av det försenade ledfartyget för Projekt 11711 *Ivan Gren*-klass återigen upp, till 2017 (*Interfax* 2016). Leveransen av det andra fartyget i serien är planlagd till 2018 (*Shipyards Yantar* 2016).

Ledfartyget för kustminsveparen från *Aleksandrit*-klassen (projekt 12700) kölsträcktes 2011 med planerad leverans under 2016 efter tre års förseningar. Skrovet är gjort av monolitisk glasfiber och har formats med hjälp av en ryskutvecklad teknologi för vakuuminfusion. Ytterligare tre fartyg har beställts för leverans 2016–2018 (Tabell 6.8; *Militaryrussia.ru* 2015).

Marinens fartygsbyggnationsprogram är fortsatt problemfyllt, då tillverkningen av större ytfartyg är kroniskt försenad. Mer framsteg har i det hänseendet gjorts beträffande ubåtsflottan (*The Military Balance* 2016:168). Fartygsbyggnationsprogrammet har också tagit skada av de ukrainska och västerländska sanktionerna, vilket har drabbat byggandet av åtminstone åtta korvetter och nio fregatter (Sologub 2015).

Tabell 6.8: Ytfartyg – försvarsbeställningar och leveranser 2011–2015

YTFARTYG	GOZ 2011	GOZ 2012	GOZ 2013	GOZ 2014	GOZ 2015	GPV-2020
ALLA YTFARTYG					>50/47	
Robotkryssare						
Atlant-klass (Projekt 11641) [MRÖ]	/1				/1	/2
Destroyers						
Lider-klass (Projekt 23560E) [N]						2023-25?
Frigates						14-15
Adm. Gorsjkov-klass (Projekt 22350) [N]						6 (2025)
Grigorovitj-klass (Projekt 11356R/M) [N]						6/
Korvetter och små stridsfartyg						25-35
Steregusjtjij/ Gremjasjtjij-klass (Projekt 20380/20385) [N]	/1	2/-	/1	/1		12-22/3
Bujan-klass (Projekt 21630/21631) [N]	/1		/1	/3	/2	14/7
Karakut-klass (Projekt 22800) [N]						7-18/
Bykov-klass (Projekt 22160) [N]						6/
Gepard-klass (Projekt 11661K) [N]		/1				/1
Amfibieoperationsfartyg						
Ivan Green-klass (Projekt 11711) [N]						2/
Zubr-klass (Projekt 12322) [MRÖ]	/1			/1		/2
Serna-klass (Projekt 11770) [N]			3/2	/1		/3
Djugon-klass (Projekt 21820)					/4	/4
Mine warfare vessels						
Aleksandrit-klass (Projekt 12700)					1/-	4/
Support vessels						
Stödfartyg [N]	/13	/8	/35	/54	/55	/165

Källa: *The Military Balance* 2016:189; Frolov 2015a:35; Frolov 2016:24; Cooper 2016.

Anmärkningar: N: ny; MRÖ: modernisering, renovering och förbättrande åtgärder; [.../...]: planerat antal enheter i GOZ/ faktiskt antal levererade till militära styrkor. Den sista kolumnen visar antingen totalt antal planerade/totalt antal levererade enheter 2011 2015 eller startår för serieproduktion.

Filosofin bakom Rysslands marina fartygsbyggnationsprogram ger samtidigt ett tydligt intryck av att vara baserad på lärande genom praktisk erfarenhet. Genom byggandet av mindre korvetter och fregatter skaffar sig varvsindustrin värdefull kunskap att tillämpa vid renoveringen av varven och i designen av större fartyg, vilket torde underlätta en mjukare övergång till den förväntade uppskalningen av produktionen under nästa årtionde. Givet fortsatt statligt understöd och finansiering, är det troligt att vi under 2020-talet kommer få se en mycket mer kapabel varvsindustri till stöd för Rysslands marina ambitioner (Gorenburg 2015b).

K-300P *Bastion* är ett ryskt kustrobotsystem som godkändes för användning 2010, men som ännu inte har levererats (Tabell 6.9). Fem komplex är planerade för leverans 2016, följt av fyra komplex per år 2017–2021 (*Lenta.ru* 2015g).

Bal-systemet är mindre, subsoniskt och har en något kortare räckvidd än *Bastion*. Cooper (2016:116) uppger att det för närvarande finns fyra divisioner utrustade med *Bal*; två under Svartahavsmarinen och en vardera under Stillahavsmarinen och den Kaspiska flottiljen (Tabell 6.9).

*Marina
robotsystem*

Kalibr är ett modulärt kryssningsrobotsystem som uppmärksammades av den bredare allmänheten hösten–vintern 2015 i samband med Rysslands operation i Syrien (*TASS* 2015b). Enligt Anatolij Guljajev, chef för avdelningen för krigsmateriel vid ryska Försvarsministeriet, levererades 47 Kalibr-robotar under det första halvåret 2016 (*Lenta.ru* 2016f). Denna siffra motsvarar antalet Kalibr-robotar som har använts under operationen i Syrien (se Kapitel 2, avsnitt 2.8 i denna rapport).

Tabell 6.9: Marina robotsystem – försvarsbeställningar och leveranser 2011–2015

MARINA ROBOTSYSTEM	GOZ 2011	GOZ 2012	GOZ 2013	GOZ 2014	GOZ 2015	GPV-2020
Kustbaserade sjömålsrobotsystem						
K300 Bastion (komplex) [N]	/1				2/	28 (2021)
Bal (komplex) [N]	/1				/1	
Kryssningsrobotar						
Kalibr [N]						

Källa: *The Military Balance* 2016:189; Frolov 2015a:35; Frolov 2016:24; Cooper 2016.

Anmärkningar: N: ny; [.../...]: planerat antal enheter i GOZ/faktiskt antal levererade till militära styrkor. Den sista kolumnen visar antingen totalt antal planerade/totalt antal levererade enheter 2011–2015 eller startår för serieproduktion.

6.2.5 Markstyrkornas utrustning

Stridsvagnar

Enligt de ursprungliga centrala målen och indikatorerna i GPV-2020 planerade Ryssland att anskaffa 2 300 stridsvagnar fram till 2020. Efter att militären 2011 förkastat planerna på ytterligare anskaffning av T90, blev den gängse uppfattningen att GPV-uppgifterna syftade på en helt ny stridsvagn baserad på den universella stridsplattformen *Armata* som var under utveckling (*Lenta.ru* 2012b; *RIA Novosti* 2016g). I avvaktan på T14 *Armata*, avslöjar data över förändringarna i Rysslands stridsvagnsbestånd 2011–2015 i aktiv användning att beståndet av T80BV/U är i minskande och att äldre T72-versioner uppgraderas till senaste T72B3-standarden (Tabell 6.10; *The Military Balance* 2012:193, 2016:190).

Då T14 presenterades officiellt på Segerdagen i Moskva 9 maj 2015, undgick den inte helt kritik (Vasilev 2016). Troligen levererades cirka 20 prototyper samma år för ytterligare statliga fälttester (Tabell 6.10). Serieproduktion av ett första parti om 100 T14 kommer troligen att påbörjas 2017 och hela programmet har blivit förlängt till 2025 (*Vzglyad* 2016d; *TASS* 2016e). Därmed är det sannolikt att större delen av Rysslands stridsvagnspark i aktiv tjänst kommer att bestå av T72B3 långt in på 2020-talet – eller längre, med tanke på ett förväntat styckepris för T14 som är tre till fyra gånger högre än uppgraderingskostnaden för T72 till T72B3 (Zgirovskaja 2016b; *Bmpd* 2016b).

Stridsfordon, bandgående

Armata-plattformen kommer också användas för att bygga ett tungt pansarskyttefordon, T-15 BMP – det första i sitt slag i de ryska markstridskrafterna (Tabell 6.10). Serieproduktion är planerad att påbörjas 2016–2017 efter statliga fälttester (Alimov 2015a).

Nuvarande bandgående medeltunga serier av BMP stridsfordon och BTR pansarskyttefordon kommer på sikt att ersättas av fordon baserade på den nya modulära plattformen *Kurganets25* (Michajlov 2013). Statliga fälttester har senarelagts till 2017 och serietillverkning till 2019 efter att militären funnit den nuvarande prototypen för hög (*Vzglyad* 2015c; Alimov 2015b). I avvaktan på godkännande av *Kurganets25*-plattformen fortsätter produktionen av det amfibiska stridsfordonet BMP-3. Tillverkning av runt 200 enheter har kontrakterats för 2015–2017 (Tabell 6.10; *Lenta.ru* 2015h).

Stridsfordonet BMD-4M *Sadovnits* och multifunktionspansarskyttefordonet BTRMD/MDM *Rakusjka* godkändes officiellt för tjänst inom de ryska luftlandssättningstrupperna i april 2016 (tabell 6.10). Byggda på samma chassi som BMD3 är de tilltänkta ersättare till de föråldrade BMD-2 och BTR-D (*TASS* 2016f).

Den tredje plattformen som har utvecklats under GPV-2020 är den medeltunga Bumerang för hjulgående stridsfordon. De fordon som hittills har konstruerats med denna plattform som grund är K16 BTR och K17 BMP. En ”hjulstridsvagn” finns också med i planeringen (Velitjko 2016). Serieproduktion av Bumerangfordon är planlagd till 2017, men storskaliga leveranser till Väpnade styrkorna kommer att ske först under 2019 (Petrov 2016). I avvaktan på leveranserna av Bumerang, planerar Försvarsministeriet att införskaffa BTR82A och att uppdatera existerande fordon (tabell 6.10).

*Stridsfordon,
hjulgående*

Den fjärde nya plattformen är den lätta hjulgående min- och splitterskyddade (MRAP) *Tajfun*, ämnad för en hel familj av bepansrade transportfordon. Ural fordonsfabrik⁴ och Kamaz fordonsfabrik deltar i programmet med sina egna prototyper på konkurrensmässig basis (Bondarenko 2013). Ett 60-tal *Tajfun* U/K fordon levererades till 10:e och 346:e Specialbrigaderna i Södra militär-distriktet 2014 (Tabell 6.10). Så sent som våren 2016 hade Försvarsministeriet för avsikt att anskaffa båda versionerna (Michajlov 2016).

Ryssland har för avsikt att upphandla rysktillverkade pansarbilar i stället för italienska Iveco LMV M65. Den första i raden är GAZ Tigr-M, som sedan 2016 kan utrustas med den fjärrstyrda kulspruteförsedda vapenstationen Arbalet-DM (*RIA Novosti* 2016f). Det är oklart huruvida andra system under övervägande ingår i GPV-2020 (Cooper 2016:91).

Upphandlingen av stridsfordon under den första halvan av GPV-2020 har till större delen bestått av modernisering och förbättringsåtgärder på befintliga äldre system. Uppgifterna i Tabell 6.10 tyder på att fordonsindustrin kan hantera stora kontraktsvolymer och skala upp produktionen av dessa äldre system.

*Bedömning av
stridsfordons-
leveranser*

⁴ Ural fordonsfabrik utgör lastbilsdivisionen inom fordonskoncernen GAZ-gruppen.

Tabell 6.10: Stridsfordon – försvarsbeställningar och leveranser 2011–2015

STRIDSFORDON	GOZ 2011	GOZ 2012	GOZ 2013	GOZ 2014	GOZ 2015	GPV-2020
Stridsvagnar [N]						2300/
T-14 (Armata) [N]					/20	/20
T-80BV [MRÖ]		115/115				115/115
T-72BA, T-72B/B1/B3 [MRÖ]	70/70	127/127	165/260	165/293	/170	/920
Stridsfordon, bandgående						
T-15 BMP (Armata)					/20	/20
BTR Objekt 693 (Kurganets-25) [N]						2017?
BMP Objekt 695 (Kurganets-25) [N]						2017?
BMP-2 [MRÖ]	/130	/112	/100	/112	/112	/566
BMP-3 [N]		/83	/112		/40	400?/235
2S25 Sprut-SD [N]		/10				/10
BMD-4M [N]	10/3		/2	/8	10/12	250?/25
BMD-2 [MRÖ]		135/135	145/145	67/277		/557
BTR-MD/MDM Rakusjka [N]	10/3		/2	/8	/12	100?/25
BTR-D [MRÖ]				/33	/50	/83
Stridsfordon, hjulgående						
BMP K-17 (Bumerang) [N]						2017
BTR K-16 (Bumerang) [N]						2017
BTR-80/82 [N]	/150	/150	/290	/115	/10	/715
BTR-80/82 [MRÖ]			134/134	120/120	134/134	450?/388
BTR-70 [MRÖ]	/150					/150
Tajfun-U/K [N]				/60	/20	/80
Tigr/Tigr-M [N]	/30	/10	/10	/56	/60	/166
Iveco LMV M65 [N]	10/10	57/57	301/207	/90		/364

Källa: *The Military Balance* 2016:189; Frolov 2015a:35; Frolov 2016:24; Cooper 2016

Anmärkningar: N: ny; MRÖ: modernisering, renovering och förbättrande åtgärder; [.../...]: planerat antal enheter i GOZ/ faktiskt antal levererade till militära styrkor. Den sista kolumnen visar antingen totalt antal planerade/totalt antal levererade enheter 2011 2015 eller startår för serieproduktion.

Dess huvuduppgift för nästa femårsperiod kommer att vara att förse markstridskrafterna med fordon baserade på de nya standardiserade plattformarna. Massleveranser av Armata-, Bumerang-, Kurganets25- och Tajfun-systemen har skjutits upp från 2015 till 2017–2019 (*RIA Novosti* 2012c). Således finns det en märkbar tidsförskjutning i förhållande till den ursprungliga planeringen. Om än inte av någon större betydelse, är det en indikation om att alla nya pansar-program kommer behöva fortsätta en bra bit in under nästa decennium.

Artilleri och markrobotsystem

Större delen av Rysslands artillerisystem är iögonfallande föråldrat och har nått slutet av sin livslängd (*CAST* 2015:30). En annan brist är avsaknaden av ett modernt markbundet robot- och artillerilokaliseringssystem. Det är oklart om något lokaliseringsradarsystem ingår i GPV-2020. Chefen för de Väpnade styrkornas robot- och artilleristyrkor, generallöjtnant Michail Matvejevskij, har tidigare sagt att robot- och artilleristyrkorna rör sig i denna riktning. (Dmitrijev 2014). Frågan skall enligt uppgift även ha varit uppe till diskussion under forumet "Armé2015" (Försvarsministeriet 2015).

Uppgifter om rysk produktion av artillerisystem är mer knapphändiga än för andra system, och det är därigenom svårare att göra en rekonstruktion av de faktiska siffrorna (Tabell 6.11). Det är känt att 108 haubitsar, förmodligen 2S19M1 Msta-S, levererades 2012-2014 (*RIA Novosti* 2014b). Anskaffning av ett parti om ytterligare 42 stycken 2S19M2 Msta-S har uppgivits som aktuellt under perioden 2016–2019 (*Lenta.ru* 2016g).

De första leveranserna av Rysslands nyaste självgående haubits, *Koalitsija-SV*, förväntas levereras till Västra militärdistriktet före slutet av 2016 (*TASS* 2016g). Av allt att döma har tidigare angivna leveranser avsett prototyper som överlämnats för vidare tester och utvärderingar med liten relevans för rysk militär förmåga (Tabell 6.11). Vice ordföranden i den Militärindustriella kommissionen, Oleg Botjkarev, har tidigare sagt att merparten av *Koalitsija-SV*-systemen kommer att levereras till trupperna från 2019 och framåt (*TASS* 2016h). På sikt skall det ersätta 2S19 Msta-S (de Larrinaga 2015).

Tornado är en generisk beteckning för flera moderniserade raketartillerisystem, av vilka Tornado-G övergick i serieproduktion 2013. Inom tio till femton år skall det helt ha ersatt BM-21 Grad-systemet som varit i bruk sedan 1963 (Tabell 6.11; *RIA Novosti* 2013c, d).

Tabell 6.11: Artillerisystem – försvarsbeställningar och leveranser 2011–2015

ARTILLERISYSTEM	GOZ 2011	GOZ 2012	GOZ 2013	GOZ 2014	GOZ 2015	GPV-2020
Självgående artillerisystem						
2S19M1/2 Msta-S [N]		/40	/	/36		/76
2S19/M1 Msta-S [MRÖ]				/60		/60
Koalitsija SV [N]			/2	/10		/12
2S5 Giatsint [MRÖ]			/20			/20
2S9 Nona-S [MRÖ]						
Raketartillerisystem						
Tornado-G [N]	/30	/20		/20	/36	/106
Markrobotsystem						
9K720 Iskander (brigader) [N]			2/2	2/2	2/2	10/6
Pansarvärnsrobotsystem						
9M113 Konkurs [N]			/300	/300		/600
Chrizantema [N]		/10				/10
9M133 Kornet						

Källa: *The Military Balance* 2016:189; Frolov 2015a:35; Frolov 2016:24; Cooper 2016

Anmärkningar: N: ny; MRÖ: modernisering, renovering och förbättrande åtgärder; [.../...]: planerat antal enheter i GOZ/ faktiskt antal levererade till militära styrkor. Den sista kolumnen visar antingen totalt antal planerade/totalt antal levererade enheter 2011 2015 eller startår för serieproduktion.

Det taktiska ballistiska robotsystemet Iskander som tillverkas av Forsknings- och produktionsbolaget Konstruktorskoye byuro mashynostroyeniya (RPC KBM) ersätter *TotjkaU*-systemet. Det levererades till de Väpnade styrkorna för enstaka divisioner 2010–2011; sammanlagt en brigad. Tidigare hade en första division upprättats 2005–2007. En brigad består av 51 fordon, av vilka 12 är avfyrningsfordon som bär två robotar vardera. En brigad består av 3 bataljoner (Cooper 2016:93).

Sedan 2013 anskaffas *Iskander*-systemet i hela brigaduppsättningar; två brigader per år för sammanlagt tio brigader enligt ett kontrakt från 2011 mellan försvarsministeriet och RPC KBM (tabell 6.11). En sjunde brigaduppsättning levererades i juni 2016, vilket minskade antalet brigader som fortfarande opererar *TotjkaU*-systemet till tre, inklusive 152:a Gardesregementet i Tjernjachovsk, Kaliningrad oblast (*Bmpd* 2016c).

6.3 Slutsatser

6.3.1 Industriell förmåga och säkerhetsmiljö

En viktig drivkraft för Rysslands försvarsindustripolitik är att överbrygga klyftan mellan Rysslands nuvarande teknologiska nivå och det teknologiska kunnande som behövs för att motbalansera geopolitiska rivaler – i synnerhet USA och Nato.

Ryska försvarsindustriella strategier har även kopplingar till en mer generisk diskurs om Rysslands ekonomiska nisch i en globaliserad värld dominerad av marknadsmekanismer och handelsregler utfärdade inom ramen för Världshandelsorganisationen (WTO). Bortsett från energisektorn, är det en vanlig uppfattning i Ryssland att man har misslyckats med att återta inhemska marknadsandelar som gick förlorade till utländska företag under 1990-talet och att landet inte heller lyckats skapa någon exportdynamik av sitt WTO-medlemskap (Platonov 2014:169).

Den federala industripolitiklagen från 2014 utformades för att möta dessa utmaningar och bana väg för en mer aktiv statlig inblandning i industrins utveckling (Federal lag nr 488). Den försvarsindustriella sektorn uppfattas i detta sammanhang vara en nyckel: Rysslands nuvarande politiska ledning föreställer sig den som ett lokomotiv för återindustrialisering och teknologisk förnyelse.

Denna förväntan framstår som tivelaktig, då samtida erfarenheter visar på att det är mer sannolikt att försvarsindustrier uppträder som slutanvändare av teknologiska spin-ins än som generatorer för teknologiska spin-offs. Dessutom saknas i stort sett ett väl fungerande samarbete mellan civil och militär FoU i Ryssland. Det är fortfarande en lång väg att gå för att avhjälpa befintliga strukturella problem och brist på framstående vetenskaplig kompetens inom den närmaste tioårsperioden.

6.3.2 GPV-2020

Efter halva programtiden framstår genomförandet av GPV-2020 som mer framgångsrikt än för tidigare program. Programmets blotta storlek och det faktum att finansieringen inte har fallerat är delvisa förklaringar till framgångarna. Framgångarna skulle dock inte ha kommit till stånd ifall industrin inte hade lyckats skala upp produktionskapaciteten för att möta den växande efterfrågan i de årliga försvarsbeställningarna. Förändringar i industripolitiken liksom generös statlig finansiering av riktade industriella stödprogram ligger också bakom de uppnådda resultaten.

En försvårande faktor som tillkommit sedan vår tidigare bedömning är de västerländska och ukrainska sanktionerna. Enligt vad som påstås gör Ryssland framsteg i att ersätta utländska komponenter med inhemska substitut, men förseningar är sannolikt oundvikliga. Beroendet av utländska drivlinor har drabbat i synnerhet tillverkningen av helikoptrar och vissa flygplan hårt, liksom produktionen av örlogsfartyg.

En stor del av den hittillsvarande produktionen har också bestått av lätt moderniserade versioner av äldre och beprövade systemlösningar, vissa redan utvecklade under sen sovjetisk tid. Nya systemgenerationer är försenade, och industrins verkliga lackmustest för de närmast kommande åren är den nära överhängande övergången till serieproduktion av nya försvarssystem och -plattformar.

Även om industrin lyckas genomföra denna övergång, kommer GPV-2020 inte att kunna förverkligas fullt ut med avseende på de ursprungliga centrala målsättningarna och indikatorerna. Programmet var inledningsvis alltför ambitiöst och överskattade industrins förmåga att konstruera helt nya system och snabbt få dem i serieproduktion. Produktionen av dessa system kommer följaktligen att fortsätta långt in på nästa decennium.

Likafullt har en hel del framsteg gjorts under programperioden. Därigenom är det troligt att utfallet av GPV-2020 kommer att vara väsentligt bättre än vi räknade med i våra tidigare bedömningar.

6.3.3 GPV-2025 och framtida utsikter

I reala termer kommer finansieringsvolymen för GPV-2025 med säkerhet att bli mindre än för GPV-2020, möjligen även i nominella termer. President Putin har antytt att försvarsbeställningarna kommer att kulminera 2017, vilket sammanfaller med att GPV-2020 löper ut. I linje med det ovannämnda policytänkandet, förväntas industrin framgent att utnyttja den nuvarande drivkraften till att bredda produktionen till konkurrenskraftiga högteknologiska civila produkter (Presidentadministrationen 2016b; Zjurenkov 2016; Avramenko 2016).

I september 2016 krävde Försvarsministeriet 22 000 miljarder rubel för finansieringen av GPV-2025, medan Finansministeriets motbud enbart uppgick till 12 000 miljarder rubel. Diskrepansen behövde överbryggas före utgången av 2016 för att kunna färdigställa ett programförslag för presidentens godkännande till 1 juli 2017, vars implementering därefter skulle kunna påbörjas från och med 2018 (Safronov 2016).

GPV-2025 började planeras 2013, men fram till hösten 2016 hade inga detaljer kring dess innehåll eller inriktning avslöjats. Troligen hålls många beslut tillbaka så länge som ovissheten kring finansieringen kvarstår (Cooper 2016:45). När allt kommer omkring lär programmets fokus vara att få de nya systemgenerationerna under GPV-2020 i serieproduktion, att fullfölja oavslutade FoU-projekt och att stävja den växande heterogena floran av konkurrerande plattformar.

Nästa GPV stöds av det Statliga programmet (SP)⁵ ”Utveckling av det försvarsindustriella komplexet”. Detta program antogs i maj 2016 och uppgår till 1 800 miljarder rubel. Förutom att det omfattar resterande delar av FTsP ”Utveckling av det militärindustriella komplexet 2011 – 2020”, inrymmer detta SP även fyra delprogram relaterade till utvecklingen av det ”militärindustriella komplexet”; importsubstitution; utveckling och produktion av strategiska material; samt utveckling av industriteknologier för vapenproduktion. Det är känt att delprogrammet med inriktning mot industriell utveckling omfattar åtgärder syftande till diversifiering till civila produkter. (Zatsepin 2016). Tillsammans ger dessa program ytterligare en antydning om det tänkbara innehållet i GPV-2025.

Sammanfattningsvis har implementeringen av GPV-2020 förbättrat industrins förutsättningar för att spela en viktig roll i den pågående återuppbyggnaden av rysk militär förmåga för det närmaste decenniet. Då den årliga finansieringen för materielupphandlingen är inställd på att minska efter 2017, förefaller det alltmer som att GPV-2020 har varit en engångsföreteelse syftande till att hämta igen och fylla upp det gap som skapats av praktiskt taget inga nya materielupphandlingar under runt två decennier. Det inkommande GPV-2025 skulle då innebära en återgång till en mer normal förnyelsetakt av militära system.

I avvaktan på GPV-2025 består de aktuella utmaningarna för försvarsindustrin i övergången till produktion av nya system, importsubstitution och att komma ikapp Västvärlden inom vetenskap och teknik. Den vacklande ekonomin kräver också att industrin tar ett större eget ansvar för sin utveckling för att säkerställa att inte vunna framsteg ska gå förlorade.

⁵ *Gosudarstvennaja programma*. SP är ett nytt policyinstrument som ersätter alla tidigare FTsP. Till skillnad från FTsP tillhandahåller SP en heltäckande implementeringsplan inom sitt specifika politik-område, inklusive en plan över nödvändiga lagstiftningsåtgärder och normativa dokument som måste antas.

Referenser

- Adamsky, Dmitry (2014) "Defense Innovation in Russia: The Current State and Prospects for Revival", *IGCC Defence Innovation Briefs*, January.
- Alimov, Timur (2015a) "V Seti pojavilos pervoje video s novejsjej BMP T-15 Armata, *Rossijskaja Gazeta*, 27 mars, <https://rg.ru/2015/03/27/t15-site-anons.html> (hämtat 28 juni, 2016).
- Alimov, Timur (2015b) "Kurganets i Bumerang pojdet v seriju v 2019 godu", *Rossijskaja Gazeta*, 30 april, <https://rg.ru/2015/04/30/seriya-site-anons.html> (hämtat 29 juni, 2016).
- Avramenko, Jevgenija (2016) "Deputat Gutenev: Kastrjuli vmesto tankov na zavodach OPK bolsje delat ne budem", *Federalnoje agenstvo novostej*, augusti 22 (web) avai-lable at: <http://riafan.ru/548154-deputat-gutenev-kastryuli-vmesto-tankov-na-zavodah-opk-bolshe-delat-ne-budem> (hämtat 26 september, 2016).
- Babakin, Aleksandr & Pritjkin, Sergej (2016) "Uvidjat vse za sjest tysiatj kilometrov", *Rossijskaja Gazeta*, 24 februari, <http://rg.ru/2016/02/24/nad-rossiej-sozdadut-splshnoe-radiolokacionnoe-pole.html> (hämtat 9 juni, 2016).
- Biggers, Chris (2015) "Russian Radars Started Active Combat Duty in 2014", *Bellingcat* 13 January, (online), Leicester, www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2015/01/13/russian-radars-started-active-combat-duty-in-2014/ (hämtat 8 februari, 2016).
- Bitzinger, Richard A. (2015) "Russian arms transfers and Asian military modernisation, *Policy Report*, december 2015, S. Rajaratnam School of International Studies, Nanyang Technological University, Singapore, www.rsis.edu.sg/rsis-publication/idss/russian-arms-transfers-and-asian-military-modernisation/#.VtV5MfnhBhE (hämtat 1 mars, 2016).
- Biznes Online* (delovaia elektronnaia gazeta Tatarstana) (2016) "Kak sokoly Sjoju v nebe Kazani podbirajutsia k chisjtjnikam Pentagona", 5 augusti, <http://www.business-gazeta.ru/article/318901> (hämtat 19 september 2016).
- Bmpd live journal* (2013) "Perspektivnyje plany VVS Rossii po aviatsionnoj technike do 2025 goda", CAST, 15 maj, (online), <http://bmpd.livejournal.com/520596.html?thread=17786516> (hämtat 24 februari, 2016).
- Bmpd live journal* (2015a) "Postavleny poslednije Su-34 programmy 2015 goda", CAST, 23 december, (online), <http://bmpd.livejournal.com/1640984.html> (hämtat 24 februari, 2016).
- Bmpd live journal* (2015b) "Kolitjestvo zakupajemych vojenno-transportnych samoletov Il-112V mozjet byt sokrasjtjeno", CAST, 15 maj, (online), <http://bmpd.livejournal.com/1302138.html?thread=104397946> (hämtat 24 februari, 2016).
- Bmpd live journal* (2016a) "Zakupka radiolokatsionnych stantsij Niobij-SV", CAST, 21 april, (online), <http://bmpd.livejournal.com/1861742.html?thread=184784494> (hämtat 14 juni, 2016).
- Bmpd live journal* (2016b) "Kontrakt na modernizatsiju tankov do urovnja T-72B3 v 2016 godu", CAST, 24 January, <http://bmpd.livejournal.com/1695164.html> (hämtat 22 september 2016).
- Bmpd live journal* (2016c) "20-ja gvardejskaja raketnaja brigada polutjila komplekt raketnogo kompleksa Iskander-M", CAST, 29 juni, (online), <http://bmpd.livejournal.com/1988614.html> (hämtat 4 juli, 2016).
- Bodner, Matthew (2015) "Russia's Most Anachronistic Warship Is Getting an Overhaul", *The Moscow Times*, 31 augusti, <http://www.themoscowtimes.com/business/article/russia->

- s-most-anachronistic-warship-is-getting-an-overhaul/529158.html (hämtat 21 juni, 2016).
- Bondarenko, Andrej (2013) "Avtomobili Tajfun: genetika semejstva", *Krasnaja Zvezda*, 28 november, <http://www.redstar.ru/index.php/newspaper/item/12999-avtomobili-tajfun-genetika-semejstva> (hämtat 30 juni, 2016).
- Brilev, Sergej (2015) "Importozamestitelnyj Rostech: ot bojegolovok do lekarstv", *Vesti.ru*, 26 december, www.vesti.ru/doc.html?id=2702705, (hämtat 21 mars, 2016).
- CAST, (2015) Gosudarstvennyje programmy vooruzhenija Rossijskoj Federatsii: problemy ispolnenija i potentsial optimizatsii, www.cast.ru/files/Report_CAST.pdf (hämtat 13 januari, 2016).
- Centre for Analysis of World Arms Trade (2015) "Minoborony RF s 2023 goda planirujet jezjegodno polutjat po tri bombardirovsjtjika Tu-160M2", 17 juli, <http://www.armstrade.org/includes/periodics/news/2015/0717/150030214/detail.shtml>.
- Centre for Analysis of World Arms Trade, (2014) "Pod rukovodstvom ministra oborony v voennom vedomstve vpervyje proveden Jedinyj den prijemki vojennoj produkcii", juli 21 (web), <http://www.armstrade.org/includes/periodics/news/2014/0721/100024836/detail.shtml> (hämtat 14 mars, 2016).
- Centre for Analysis of World Arms Trade, (2016) "Boleje 50 tys. komplektov bojevoj ekipirovki Ratnik postupjat v Suchoputnyje vojska v 2016 godu", 22 januari, (web) <http://www.armstrade.org/includes/periodics/news/2016/0122/133033199/detail.shtml> (hämtat 5 juli, 2016).
- Cooper, julian (2014) "Sanctions Will Hurt Russia's Rearmament Plans" *The Moscow Times*, 12 augusti, <http://www.themoscowtimes.com/opinion/article/sanctions-will-hurt-russia-s-rearmament-plans/505006.html> (hämtat 20 mars, 2016).
- Cooper, julian (2016) *Russia's state armament programme to 2020: a quantitative assessment of implementation 2011-2015*, FOI-R-4239-SE, Stockholm, mars.
- de Larrinaga, Nicholas (2015) "Analysis: New Russian heavy armour breaks cover", *Jane's Defence Weekly*, 22 april, Vol. 52(23).
- Dezhina, Irina (2014) "New Science Policy Measures in Russia: Controversial Observations", *Russian Analytical Digest*, No. 155: 11-14.
- Dmitrijev, Aleksej (2014) "Rossijskije Raketnyje vojska i artillerija stanut razvedyvatelno-ognevoj sistemoj", *Moskovskij Komsomolets*, 18 november, <http://www.mk.ru/politics/2014/11/18/rossijskie-raketnye-vojska-i-artilleriya-stanut-razvedyvatelnoognevoy-sistemoy.html> (hämtat 4 juli, 2016).
- Dunai, Peter (2016) "Putin talks efficiency for Russian advanced research group", *IHS Jane's Defence Industry*, 16 January, <http://www.janes.com/article/57327/putin-talks-efficiency-for-russian-advanced-research-group> (hämtat 13 september 2016).
- Fachrutdinov, Rafael (2015) "V VKS RF postupili novejsjije MiGi s lokatorom dalnego dejstvija", *Izvestija*, 27 november, (online), <http://izvestia.ru/news/597480> (hämtat 24 februari, 2016).
- Falitjev, Oleg (2016a) "Sarmat zamenit Vojevodu", *Vojenno-promyslennyj kurer*, No.1-2 (616-617), 27 januari – 2 februari.
- Falitjev, Oleg (2016b) "VIP-tseli voiskovoj PVO", *Vojenno-promyslennyj kurer*, No 6, 17-23 februari.
- Falitjev, Oleg (2016c) "Finansovaja mobilizatsija", *Vojenno-promyslennyj kurer*, No 3-4, 3-9 februari.
- Federal lag nr 159 "O vnesenii izmenenij v Federalnyj zakon "O gosudarstvennom oboronnom zakaze", 29 juni, 2015

- Federal lag nr 396 "O gosudarstvennom oboronnom zakaze", 29 december, 2012, as amended by Federal Law No 396-FZ, 13 juli, 2015
- Federal lag nr 488 "O promysljennoj politike v Rossijskoj Federatsii", 16 december, 2014, <http://rg.ru/2015/01/12/promyshlennost-dok.html> (hämtat 14 mars, 2016).
- Fedorov, Ju., (2013) "Gosudarstvennaja programma vooruzjenij–2020: vlast i promyslennost", *Indeks Bezopasnosti*, No 4 (107), <http://www.pircenter.org/security-index/> (hämtat 15 januari 2016).
- Fomichev O. V. (2012) Strategy for Innovation-Driven Development of the Russian Federation for the Period Ending in 2020, Ministry of Economic Development of the Russian Federation, Ministry of Education and Science of Russian Federation, National Research University Higher School of Economics (Moscow: HSE Publishing House 2012).
- Frolov, Andrey (2015a) "Ispolnenije gosudarstvennogo oboronnoho zakaza Rossii v 2014 godu", *Eksport Vooruzhenij*, No. 3 (118) maj-juni
- Frolov, Andrey (2015b) "Russian defence procurement in 2014", *Moscow Defence Brief*, No. 3
- Frolov, Andrey (2016) "Ispolnenije gosudarstvennogo oboronnoho zakaza Rossii v 2015 godu", *Eksport Vooruzhenij*, No. 3 (124), maj-juni.
- Frolov, Andrey & Barabanov, Mikhail (2012) "Tysiatja bojevych samoletov k 2020 godu – VVS Rossii planirujut susjtjestvenno obnovit aviapark", *Vojenno-promyslennyj kurer*, No. 42 (459), 24 oktober.
- Försvarsministeriet (2013) "Plan dejatelnosti Minoborony Rossii 2013-2020 gg.", http://mil.ru/mod_activity_plan/doc.htm (hämtat 5 februari, 2016).
- Försvarsministeriet (2015) "V ramkach nautjno-delovoj programmy Foruma Armija-2015 projdet kruglyj stol na temu: Bojevoje primenenije raketnych vojsk i artillerii: teorija i praktika", (press release), 17 juni, <http://ens.mil.ru/science/spvir/news/more.htm?id=12041538@egNews> (hämtat 4 juli, 2016).
- Försvarsministeriet (2016a) "System of Forward-looking Military Research and Development", <http://eng.mil.ru/> (assessed 9 mars 2016).
- Försvarsministeriet (2016b) V Feodosii sudostroiteli torzjestvenno zalozjili malyj raketnyj korabl novogo pokolenija Sjtorm, (news release), 10 maj, http://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12084793@egNews (hämtat 23 juni, 2016).
- Gaidar Institute, (2013) Russian Economy in 2012. Trends and Outlooks, <http://www.iep.ru/en/russian-economy-in-2012-trends-and-outlooks-issue-34.html> (hämtat 15 januari 2016).
- Gorenburg, Dmitry (2015a) "No, the Russian Navy isn't going to collapse", *War on the Rocks*, (online), 2 februari, <http://warontherocks.com/2015/02/no-the-russian-navy-isnt-going-to-collapse/> (hämtat 21 juni, 2016).
- Gorenburg, Dmitry (2015b) "Russian naval capabilities and procurement plans", *Russian Military Reform*, 14 January, (blogg), <https://russiamil.wordpress.com/2015/01/14/russian-naval-capabilities-and-procurement-plans/> (hämtat 23 juni, 2016).
- Gosudarstvennaja дума (2013) "Stenogramma zasedanij 11 dekabnja 2013 g", <http://transcript.duma.gov.ru/node/3973/> (hämtat 11 juli, 2016).
- Gosudarstvennaja дума (2015) Stenogramma zasedanij 1 ijulja 2015 g, <http://transcript.duma.gov.ru/node/4314/> (hämtat 18 februari, 2016).
- Grigorev, Dmitrij (2015) "ZRK Sosna predstavjat armii v 2016 godu", *Rossijskaja Gazeta*, 12 december, <http://rg.ru/2015/12/10/sosna-site.html> (hämtat 11 mars, 2016).
- Guljajev, Anatolij (2014) "Sistema zakazov vooruzjenija, vojennoj i spetsialnoj tehniki i oboronno -promyslennyj kompleks : novyj etap sotrudnitjestva", Federalnyj

- spravotjnik – Oboronno-promysljennyj kompleks Rossii, Vol. 10, 215-218, <http://federalbook.ru/files/OPK/Soderjanie/OPK-10/III/Gulyaev.pdf> (hämtat 3 februari, 2016).
- Hedenskog, J. & Vendil Pallin, C. (eds) (2013) *Russian Military Capability in a Ten-Year Perspective – 2013*, FOI-R3734-SE, Stockholm, december.
- Honkova, Jana (2013) "Current Developments in Russia's Ballistic Missile Defence", *Policy Outlook*, George C. Marshall Institute, april, <http://missilethreat.wpengine.netdna-cdn.com/wp-content/uploads/2013/04/Russian-BMD-april-13.pdf> (hämtat 10 mars, 2016).
- IDST (2015) "Russia's Advanced Research Foundation advancing as an answer to US DARPA", *International Defence Security & Technology*, 9 juli.
- Independent* (2014) "As Russia unveils nuclear subs with underwater drones and robots, the stealth race heats up: governments pour cash into secret armies", 16 december.
- Industri- och handelsministeriet (2015) "Ob utverzjdenii peretjnja organizatsij, vkljutjennyj v svodnyj rejestr organizatsij oboronno-promysljennogo kompleksa", Order No. 1828, 3 juli, http://minpromtorg.gov.ru/common/upload/files/docs/Prikaz_1828.PDF, and <http://www.garant.ru/products/ipo/prime/doc/71021448/#0> (hämtat 2 mars 2016).
- Industri- och handelsministeriet (2016) "Denis Manturov: Gosvlozjenija v OPK – lokomotiv dlja razvitija smezjnyjch otraslej", 6 september, Press release, <http://minpromtorg.gov.ru/press-centre/news/#!12972> (hämtat 27 september 2016).
- Industri- och handelsministeriet, (2015?) *Razvitije oboronno-promysljennogo kompleksa*, (online), <http://minpromtorg.gov.ru/activities/industry/sizadachi/oboronprom/> (hämtat 29 februari, 2016).
- Interfax* (2011) "Lajner pojdet v tirazj", 6 oktober, (online), <http://www.interfax.ru/russia/210987> (hämtat 23 februari, 2016).
- Interfax* (2016) "Bolsjoj desantnyj korabl Ivan Gren peredadut VMF RF v 2017 godu", 3 september, <http://www.interfax.ru/russia/526560> (hämtat 20 september 2016).
- Interfax-AVN* (2015) "Rossijskij VMF do 2020 goda polutjit sem APL projekta Jasen", *Novosti VPK*, 24 april, http://vpk.name/news/130836_rossiiskii_vmf_do_2020_goda_poluchit_sem_apl_proekta_yasen.html (hämtat 15 juni, 2016).
- Jesaulov, V.N. (2014) "Kadrovye prioritety v oboronno-promysljennom komplekse", *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta. Ekonomika*, No. 3(27), <http://journals.tsu.ru/uploads/import/1133/files/27-021.pdf> (hämtat 1 mars, 2016).
- Johnson, Reuben F. (2016) "Singapore Airshow 2016: Analysis - PAK-FA's Asian export hopes stymied by lack of 'fifth-generation' qualities", *IHS Jane's Defence Weekly*, 18 februari, (online) <http://www.janes.com/article/58166/singapore-airshow-2016-analysis-pak-fa-s-asian-export-hopes-stymied-by-lack-of-fifth-generation-qualities> (hämtat mars 7, 2016).
- Karakajev, Sergej (2015) "RVSN i oboronno-promysljennyj kompleks Rossii na puti podderzjanija vysokich bojevych vozmoznostej raketnoj gruppirovki", *Federalnyj spravotjnik – Oboronno-promysljennyj kompleks Rossii*, Vol. 11, 175-182, <http://federalbook.ru/files/OPK/Soderjanie/OPK-11/III/Karakaev.pdf> (hämtat 19 februari, 2016).
- Kashin, Vasily (2014) "The State of Defense Innovation in Russia: Prospects for Revival?", *IGCC Defense Innovation Briefs* January.
- Kramnik, Ilja (2011) "MiG-29 prodolzjat polety bez modernizatsii", *Izvestija*, 19 oktober, (online), <http://izvestia.ru/news/504391> (hämtat 24 februari, 2016).
- Kristensen Hans M. & Norris, Robert S: "Russian nuclear forces 2007-2016", *Bulletin of the*

Atomic Scientists, 2007-2016

- Lenta.ru* (2012a) "Minoborony provedet modernizatsiju bombardirovsjtjikov Tu-95", 20 september, (online), <http://lenta.ru/news/2012/09/20/tu95msm/> (hämtat 26 februari, 2016).
- Lenta.ru* (2012b) "Bronetechnika razdora", 15 februari, <https://lenta.ru/articles/2012/02/15/uncertain/> (hämtat 27 juni, 2016).
- Lenta.ru* (2013) "Rossija izbavitsia ot sjumnych Sjtjuk", 15 april, <http://lenta.ru/news/2013/04/15/schuka/> (hämtat 29 mars, 2016).
- Lenta.ru* (2015a) "Zalpovyj pusk Bulavy s Vladimira Monomacha okazalsia tjasitjno neudatjnym", 19 november, (online), <https://lenta.ru/news/2015/11/19/missiles/> (hämtat 10 maj, 2016).
- Lenta.ru* (2015b) "Dvigateli dlja Jak-130 izbavili ot ukrainskich komplektujusjtjich", 25 augusti, (online), <https://lenta.ru/news/2015/08/25/yak130/> (hämtat 9 mars, 2016).
- Lenta.ru* (2015c) "V oboronke rasskazali o sozdanii novogo korabelnogo vertoleta Minoga", 1 december, (online), <http://lenta.ru/news/2015/12/01/minoga/>, (hämtat 9 mars, 2016).
- Lenta.ru* (2015d) "Zenitnyj kompleks Vityaz na zamenu S-300 sozdatut k 2016 godu", 27 februari, (online), <https://lenta.ru/news/2015/02/27/vityaz/> (hämtat 11 mars, 2016).
- Lenta.ru* (2015e) "V Rossii do 2020 goda modernizirujut desiat atomnych submarin", 19 mars, <http://lenta.ru/news/2015/03/19/submarines/> (hämtat 29 mars, 2016).
- Lenta.ru* (2015f) "Modulnoje vooruzjenije, spetsialnyje operatsii", 3 juli, <https://lenta.ru/articles/2015/07/03/shlemov/> (hämtat 22 juni, 2016).
- Lenta.ru* (2015g) "Flot polutjit pjat raketnych kompleksov Bastion v 2016 godu", 29 september, <https://lenta.ru/news/2015/09/29/bastion/> (hämtat 27 juni, 2016).
- Lenta.ru* (2015h) "Rossijskije vojennyje za tri goda polutjat boleje 200 novych BMP-3", 9 september, <https://lenta.ru/news/2015/09/09/bmp/> (hämtat 29 juni, 2016).
- Lenta.ru* (2015i) "Za rossijskimi kompleksami Pantsir vystroilas otjered do 2019 goda", 9 maj, (online), <https://lenta.ru/news/2015/05/09/greyhound/> (hämtat 3 mars, 2016).
- Lenta.ru* (2016a) "Vojennyje polutjili modernizirovannyj zenitnyj kompleks Pantsir-S2", 25 februari, <https://lenta.ru/news/2016/02/25/pantsir/> (hämtat 15 juni, 2016).
- Lenta.ru* (2016b) "V seti pojavilis dannyje o srokach postrojki novych atomnych podlodok", 25 mars, <https://lenta.ru/news/2016/03/25/subspace/> (hämtat 29 mars, 2016).
- Lenta.ru* (2016c) "VMF prekratit stroitelstvo podlodok Lada i vlozjitsia v submariny Kalina", 19 januari, <http://lenta.ru/news/2016/01/19/fleet/> (hämtat 29 mars, 2016).
- Lenta.ru* (2016d) "Na Admiraltejskich verfyach spustili na vodu pjatuju podvodnuju lodku s Kalibrami", 18 mars, https://lenta.ru/news/2016/03/18/velikiy_novgorod/ (hämtat 29 mars, 2016).
- Litovkin, Dmitrij (2015) "Novyj esminets osnastiat jadernym reaktorom", *Vzgljad*, 25 februari, <http://vz.ru/society/2015/2/25/730816.html> (hämtat 22 juni, 2016).
- Malmlöf Tomas (2016) "A Case Study of Russo-Ukrainian Defence Industrial Cooperation: Russian Dilemmas", *The Journal of Slavic Military Studies*, vol. 29, issue 1, 1-22
- Malmlöf, T. Roffey, R., Vendil Pallin, C. (2013) "The Defence Industry", i Vendil Pallin, C., & Hedenskog, J. (eds.) *Russian Military Capability in a Ten-Year Perspective – 2013*, FOI-R3734-SE, Stockholm, december.
- Michajlov, Aleksej (2013) "Dlja rossijskich tankov razrabotali robot-pulemet", *Izvestija*, 3 juni, <http://izvestia.ru/news/552920> (hämtat 29 juni, 2016).
- Michajlov, Aleksej (2016) "Rossijskij spetsnaz peresazjivajetsia na Tajfun", *Izvestija*, 24 maj, <http://izvestia.ru/news/615051> (hämtat 30 juni, 2016).
- Military Doctrine (2014) Vojennaja doktrina Rossijskoj Federatsii, utverzjdena Prezidentom

- Rossijskoj Federatsii 25 dekabreja 2014 g., No. Pr-2976, <http://www.scrf.gov.ru/documents/18/129.html> (hämtat 2015-12-07).
- Militaryrussia.ru* (2015) "pr.12700 Aleksandrit", (blogg), <http://militaryrussia.ru/blog/topic-778.html> (hämtat 23 juni, 2016).
- Militaryrussia.ru* (2016a) "Il-476 / Il-76MD-90-A", (blogg), <http://militaryrussia.ru/blog/topic-632.html> (hämtat 10 juli, 2016).
- Militaryrussia.ru* (2016b) "NIR Altius-M / Altair" (blogg), <http://militaryrussia.ru/blog/topic-719.html> (hämtat 19 september 2016).
- Muchin, Vladimir (2015) "Bulavu nakonets-to nautjili letat", *Nezavisimaja Gazeta*, 11 november, http://www.ng.ru/armies/2015-11-16/1_bulava.html (hämtat 23 februari, 2016).
- Natsionalnaja Oborona* (2013) "Viktor Tjirkov: 'Razvitije VMF nevozmožno bez vzgljada v dalnjuju perspektivu'", No. 6, juli, www.oborona.ru/includes/periodics/authors/2013/0614/204710926/detail.shtml (hämtat 21 juni, 2016).
- Nikolskij, Aleksej (2016a) "Samyj tsennyj bespilotnik Rossijskoj armii rusifitsirujut za 2 mlrd rublej", *Vedomosti*, 7 juni, <http://www.vedomosti.ru/politics/articles/2016/06/07/643859-mlrd-rublei-beskonechnii-forpost> (hämtat 9 juni, 2016).
- Nikolskij, Aleksej (2016b) "Stjetnaja palata obespekojena sryvom stroitelstva vojennykh korablej v 2015 godu", *Vedomosti*, 19 maj, <http://www.vedomosti.ru/politics/articles/2016/05/19/641559-schetnaya-palata-obespokoena-sryvom-stroitelstva-voennih-korablei-2015-godu> (hämtat juni 22, 2016).
- Office of Naval Intelligence (2015) *The Russian Navy – a Historic Transition*, <http://www.oni.navy.mil/Intelligence-Community/Russia> (hämtat 21 juni, 2016).
- Oxenstierna, Susanne, (2013) "Defence Spending", i Vendil Pallin, C., & Hedenskog, J. (eds.) *Russian Military Capability in a Ten-Year Perspective – 2013*, FOI-R3734-SE, Stockholm, december
- Peredrijenko, Denis (2013) "V Nizjnem Tagile debjutirowala modernizirovannaja super-gubitsa 2S19M2", *Vestnik Mordovii*, 27 september, <http://www.vestnik-rm.ru/news-4-6111.htm> (hämtat 1 juli, 2016).
- Petjorina, Natalja (2015) "Defence Industry of the Donbass Region", *Moscow Defence Brief*, 2015:3
- Petrov, Ivan (2016) "Na brone i na plavu", *Rossijskaja gazeta*, 8 februari, <https://rg.ru/2016/02/08/ispytaniia-neubivaemogo-bronetransportera-bumerang-nachalis-v-armii.html> (hämtat 22 september 2016).
- Platonov, Valerij (2014) "Importozamesjtjenije kak stimul razvitija", *Federalnyj spravotjnik No 28 – Natsionalnaja bezopasnost Rossii issue 1*, <http://federalbook.ru/files/BEZOPASNOST/soderhanie/NB%20I/III/Platonov.pdf> (hämtat 14 mars, 2016).
- Podvig, Pavel (2016a) "Strategic Rocket Forces", *Russian strategic nuclear forces*, 12 januari, <http://russianforces.org/missiles/> (hämtat 19 februari 2016).
- Podvig, Pavel (2016b) "Strategic fleet", *Russian strategic nuclear forces*, 12 januari, <http://russianforces.org/navy/> (hämtat 19 februari 2016).
- Podvig, Pavel (2016c) "Strategic aviation units", *Russian strategic nuclear forces*, 12 januari, <http://russianforces.org/navy/> (hämtat 19 februari 2016).
- Ponosov, Ilja (2015) "VVS Rossii polutjili pervuju partiju modernizirovannykh MiG-31BM", *Rossijskaja Gazeta*, 9 april, (online), <http://rg.ru/2015/04/09/reg-pfo/mig-anons.html> (hämtat 24 februari, 2016).
- Presidentadministrationen (2009) "Stenografitjeskij ottjot o rassjirennom zasedanii kollegii Ministerstva oborony", 17 mars, (meeting transcript), <http://kremlin.ru/events/>

- president/transcripts/3461 (hämtat 5 juli, 2016).
- Presidentadministrationen (2016a) "Jedinyj den prijomki vojennoj produkcii", *Sobytiya*, 16 mars, (meeting transcript) <http://kremlin.ru/events/president/news/51496> (hämtat 7 augusti, 2016).
- Presidentadministrationen (2016b) "Sezd Sojuza masjnostroitelej Rossii", *Sobytiya*, 19 april (meeting transcript), <http://www.kremlin.ru/events/president/news/51746> (hämtat 26 september 2016).
- Presidentdekret (2015) "On the chief designer of armaments, military and special equipment", 20 januari, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/47494> (hämtat 7 juli, 2016).
- Presidentdekret No. 603 (2012) "O realizatsii planov (programm) stroitelstva i razvitija Vooruzjennykh Sil Rossijskoj Federatsii, drugich vojsk, voinskich formirovanij i organov i modernizatsii oboronno-promyslennogo kompleksa", 7 maj, <http://kremlin.ru/acts/bank/35267> (hämtat 8 februari 2016).
- Ramm, Aleksej (2013) "Aviatsionnyj raznoboje – Tipov samolotov v VVS bolsje, tjem realnykh zadatj dlja nich", *Vojenno-promyslennyj kurer*, No. 37 (505), september 25
- RBK Ekonomika* (2014) "V Rossii vveden novyj mobilizatsionnyj plan ekonomiki", 1 januari, <http://www.rbc.ru/economics/14/01/2014/899309.shtml> (hämtat 20 mars, 2016).
- Regeringsdekret (2012) "On Approving the State Program of the Russian Federation Development of Science and Technology 2013-2020", No. 2433-p of 20 december.
- RIA Novosti* (2010) "V Kaliningrade zalozjili pervyj fregat novogo projekta dlja VMF RF", 18 december, http://ria.ru/defense_safety/20101218/310453755.html (hämtat 23 juni, 2016).
- RIA Novosti* (2012a) "Russia to take on High Risk Defense Research Projects", *Ria Novosti*, 21 juni.
- RIA Novosti* (2012b) "Russian lawmakers Approve Defense Research Agency", *Ria Novosti*, 4 juli.
- RIA Novosti* (2012c) "Postnikov: massovyje zakupki novejsjich tankov i BTRov natjnutsia v 2015 g", 22 februari, <http://ria.ru/interview/20120222/571996189.html> (hämtat 30 juni, 2016).
- RIA Novosti* (2013a) "10 most progressive research themes of the future", 29 april.
- RIA Novosti* (2013b) "Otkaz ot 100 % avansov pomozjet borotsia s plochimi ispolniteljami GOZ", 20 november, http://ria.ru/defense_safety/20131120/978405653.html (hämtat 3 februari, 2016).
- RIA Novosti* (2013c) "NPO 'Splav' natjalo serijnoje proizvodstvo sistemy 'Tornado-G'", 24 december, http://ria.ru/defense_safety/20131224/986083837.html (hämtat 1 juli, 2016).
- RIA Novosti* (2013d) "Gendirektor NPO 'Splav': reaktivnyj 'Grad' prosluzjit jesitje 10-15 let", 19 november, http://ria.ru/defense_safety/20141119/1034071161.html (hämtat 1 juli, 2016).
- RIA Novosti* (2014a) "VMF Rossii skoro polutjit 15 fregatov novogo projekta", 12 december, http://ria.ru/defense_safety/20141212/1037945172.html (hämtat 22 juni, 2016).
- RIA Novosti* (2014b) "Rossijskaja armija dosrotjno polutjila 108 samochodnykh gaubits", 10 oktober, <http://ria.ru/forces/20141010/1027750188.html> (hämtat 1 juli, 2016).
- RIA Novosti* (2015a) "Sjojgu: vypolnenije GOZ pozvolilo dobitsia uvelitjenija vidov vooruzzenij", 12 december, http://ria.ru/defense_safety/20151211/1340170151.html (hämtat 7 juli, 2016).
- RIA Novosti* (2015b) "Korottjenko: VS RF skoro mogut polutjit pervyje opytnyje obraztsy S-500", 12 december, http://ria.ru/defense_safety/20151211/1340323272.html

- (hämtat 11 mars, 2016).
- RIA Novosti* (2015c) "Istotjnik: raketa dlja zenitnoj sistemy "Vitiaz" prochodit ispytaniya", 23 december, http://ria.ru/defense_safety/20151223/1347248810.html (hämtat 11 mars, 2016).
- RIA Novosti* (2015d) "Komplekt Buk-M3 i ulutjsjennyje Tor-M2 postupjat v vojska v 2016 godu", 25 december, http://ria.ru/defense_safety/20151225/1348488473.html (hämtat 10 mars, 2016).
- RIA Novosti* (2015e) "Novejsjije malyje korvety VMF RF polutjat krylatyje rakety Kalibr", 24 december, http://ria.ru/defense_safety/20151224/1348076888.html (hämtat 23 juni, 2016).
- RIA Novosti* (2015f) "Minoborony zajavilo, tjto OPK nemnozjko sorval srok sdatji dvuch fregatov", 24 december, http://ria.ru/defense_safety/20151224/1348076684.html (hämtat 22 juni, 2016).
- RIA Novosti* (2015g) "Glavkom VMF: golovnoj korabl projekta 22800 zalozjat v 2016 godu", 1 juni, http://ria.ru/defense_safety/20150701/1107232491.html (hämtat 22 juni, 2016).
- RIA Novosti* (2016a) "Vojennyje roboty novogo pokolenija skoro postupjat v VS Rossii", 10 februari, https://ria.ru/defense_safety/20160210/1372395295.html (hämtat 13 september 2016).
- RIA Novosti* (2016b) "Zamglavy Vertoletov Rossii: uvelitjim prodazji vertoletov Indii", 28 mars, <http://ria.ru/interview/20160328/1398545078.html> (hämtat 5 juli, 2016).
- RIA Novosti* (2016c) "Vertolety Notjnoj ochotnik smenili ukrainskije dvigateli na rossijskije", 16 mars, http://ria.ru/defense_safety/20160316/1390846609.html (hämtat 21 mars, 2016).
- RIA Novosti* (2016d) "Minoborony mozjet zakljutjit kontrakt na stroitelstvo avianosca v 2025 godu", *Novosti VPK*, 19 maj, http://vpk.name/news/155658_minoboronyi_mozhet_zaklyuchit_kontrakt_na_stroitelstvo_avianosca_v_2025_godu.html (hämtat 21 juni, 2016).
- RIA Novosti* (2016e) "VMF Rossii k 2025 godu polutjit sjest novejsjich fregatov projekta 22350", 4 maj, <http://ria.ru/arms/20160504/1426082235.html> (hämtat 22 juni, 2016).
- RIA Novosti* (2016f) "V Rossii natjalis postavki bronevikov Tigr-M s modulem Arbalet-DM", 18 april, http://ria.ru/defense_safety/20160418/1414019128.html (hämtat 30 juni, 2016).
- RIA Novosti* (2016g) "Oleg Sijenko: Armata rutjnoy raboty v tri raza desjjeve Abramsa", 18 april, <http://ria.ru/interview/20160418/1414147290.html> (hämtat 27 juni, 2016).
- Rjazantsev, Oleg (2015) "Ob osnovnych itogach razvitija situatsii v oboronno-promyslennom komplekse v 2014 godu i osnovnych zadatjach na blizjajsjuju perspektivu", *Federalnyj spravotjnik – Oboronno-promyslennyj kompleks Rossii*, Vol. 11, <http://federalbook.ru/files/OPK/Soderjanie/OPK-11/III/Ryazancev.pdf>, (hämtat 19 februari, 2016).
- Roffey, Roger (2013) "Russian Science and Technology is Still Having Problems— Implications for Defense Research", *The Journal of Slavic Military Studies*, 26:2
- Rostec (2015) "Rosoboronexport to start promoting Uran-9 combat robotic system", 30 december, <http://rostec.ru/en/news/4517612> (hämtat 13 september 2016).
- Rostec (2016) "Rosoboronexport prepared Uran-6 robotic mine clearer for export", 12 maj, <http://rostec.ru/en/news/4518107> (hämtat 13 september 2016).
- Ryska regeringen (2015) "Sovesjtjanije o kadrovom obespetjenii modernizatsii oboronno-promyslennogo kompleksa", 10 mars, (mötesutskrift), <http://government.ru/>

- news/17140/ (hämtat 1 mars, 2016).
- Safronov Ivan & Sapozjov Oleg (2016) "Bitva pri bjudzjete", *Kommersant*, No. 117, 4 juli, <http://www.kommersant.ru/doc/3029601> (hämtat 11 juli, 2016).
- Safronov, Ivan (2015) "Pjatoje s minusom pokolenije", *Kommersant*, No 50, 24 mars, <http://kommersant.ru/doc/2693130> (hämtat 24 februari, 2016).
- Safronov, Ivan (2016) "Jesli ne schod, to razval", *Kommersant*, No. 172, 17 september, <http://www.kommersant.ru/doc/3092628> (hämtat 26 september 2016).
- Serdjuk, Aleksandr (2013) "Krylatoje budusjtjeje jadernoj dubinki Rossii", *Pravda.Ru*, 28 maj, (online), http://www.pravda.ru/science/technologies/28-05-2013/1157914-x_101_102-0/ (hämtat 23 februari, 2016).
- Sevastianov, Michail (2016) "Den VMF Rossii: vremja podvesti itogi obnovlenija rossijskogo flota", *RIA Novosti*, 31 juli, https://ria.ru/defense_safety/20160731/1473253992.html (hämtat 20 september 2016).
- Shipyard Yantar* (2016) "BDK Ivan Gren pristupil k chodovym ispytanim", 17 juni, (press release), <http://shipyard-yantar.ru/bdk-ivan-gren-pristupil-k-chodovym-is/> (hämtat juni 23).
- Sjarkovskij, Aleksandr (2016) "Bjudzjet Minoborony budet sekvstrirovan", *Nezavisimoje vojennoje obozrenije*, 29 januari, http://nvo.ng.ru/realty/2016-01-29/1_sequestr.html (hämtat 4 februari, 2016).
- Sjochin, Aleksandr (2015) Zakljutjenije Komissii RSPP o oboronno-promyslennomu kompleksu na projekt federalnogo zakona No. 7647700-6 "O vnesenii izmenenij v Federalnyj zakon 'O gosudarstvennom oboronnom zakaze' i otdelnyje zakonodatelnyje akty Rossijskoj Federatsii", *Rossijskij sojuz promyslennikov i predprinimatelej*, 22 maj, 2015, (letter) <http://media.rspp.ru/document/1/5/9/59de0015902a40f4ba0cdc3b58667976.pdf> (hämtat 1 februari, 2016).
- Sjojgu, Sergej (2015) "Technitjeskoje osnasjtjenije Vooruzjennyh Sil RF – pervootjerednaja zadatja oboronno-promyslennogo kompleksa strany", *Federalnyj spravotjnik – Oboronno-promyslennyj kompleks Rossii*, Vol. 11, 97-99, <http://federalbook.ru/files/OPK/Soderjanie/OPK-11/III/Shoygu.pdf> (hämtat 3 februari, 2016).
- Sokolov A & Chulok A. (2012) "Long-term forecast of S&T development in Russia to 2030: key features and first results" *Foresight-Russia*. v. 6. 1. 12–25 (in Russian).
- Sologub, Aleksandr (2015) "Verfi Severo-Zapada zamorozili stroitelstvo 17 korablej na obsjtjuju summu 227 mlrd rublej", *Delovoj Peterburg*, No. 38, 6 mars, www.dp.ru/a/2015/03/16/Korabli_postojat/ (hämtat 23 juni, 2016).
- Stepanov, Aleksandr (2014) "Moskvu ot jadernogo napadenija prikrojet superkompleks Samolet-M", *Moskovskij komsomolets*, 25 augusti, No. 26606, <http://www.mk.ru/politics/2014/08/24/moskvu-ot-yadernogo-napadeniya-prikrojet-superkompleks-samoletm.html> (hämtat 3 mars, 2016).
- TASS (2015a) "Novyj Gratjonok i Bujan-M sojdut so stapelej zavoda s rossijskimi dvigateljami", 20 november, <http://tass.ru/armiya-i-opk/2457810> (hämtat 23 juni, 2016).
- TASS (2015b) "Russia fires Kalibr missiles at IS positions from sub deployed in the Mediterranean", 8 december, <http://tass.ru/en/defense/842471> (hämtat 27 juni, 2016).
- TASS (2016a) "VKS RF polutjat v 2016 godu sjest polkovych komplektov S-400", 26 juni, <http://tass.ru/armiya-i-opk/3402702>, (hämtat 5 juli, 2016).
- TASS (2016b) "Istotjnik: modernizatsiju "Admirala Kuznetsova" planirujetsia natjat v 2017 godu", 25 maj, <http://tass.ru/armiya-i-opk/3311482> (hämtat 20 september 2016).
- TASS (2016c) "Pervyj serijnyj fregat projekta 11356 Admiral Essen peredan VMF Rossii", 7

- juni, <http://tass.ru/armiya-i-opk/3346023> (hämtat 22 juni, 2016).
- TASS (2016d) "Razrabotka otejtjestvennoj zameny "Mistraljam" nachoditsia na etape konsultatsij", 2 juni, <http://tass.ru/armiya-i-opk/3333147> (hämtat 23 juni, 2016).
- TASS (2016e) "UVZ: Obem postavok tehniki na platforme "Armata" do 2020 goda budet korrektilovatsia", 16 juni, <http://tass.ru/pmef-2016/article/3369036> (hämtat 27 juni, 2016).
- TASS (2016f) "Komandujusjtij VDV podtverdil prinjatije na vooruzjenije BMD-4M i BTR-MDM", 25 maj, <http://tass.ru/armiya-i-opk/3311409> (hämtat 29 juni, 2016).
- TASS (2016g) "Novejsjaja gaubitsa "Koalitsija-SV" postupit na vooruzjenije ZVO do kontsa goda", 11 mars, <http://tass.ru/armiya-i-opk/2730699> (hämtat 1 juli, 2016).
- TASS (2016h) "Razrabottjik: serijnnye postavki "Koalitsii-SV" natjnutsia v 2016 godu", 3 juli, <http://tass.ru/armiya-i-opk/2092825> (hämtat 1 juli, 2016).
- TASS (2016i) "Tjetvertij patrolnyj korabl projekta 22160 zalozen v Tatarstane v tjest godovsjtjiny Pobedy", 8 maj, <http://tass.ru/armiya-i-opk/3266344> (hämtat 22 juni, 2016).
- TASS (2016j) "VMF RF k 2022 godu polutjit pjat raketnych korablej Karakurt", 3 augusti, <http://tass.ru/armiya-i-opk/3506617> (hämtat 20 september 2016).
- Telmanov, Denis (2011) "VVS okontjatelno otkazalis ot Tjernoj akuly", *Izvestija*, 9 september, (online), <http://izvestia.ru/news/500152> (hämtat 8 mars, 2016).
- Telmanov, Denis & Michajlov, Aleksej (2013) "Rossija modernizirujet staryj antipiratskij flot", *Izvestia*, 20 mars, <http://izvestia.ru/news/546972> (hämtat 27 juni, 2016).
- The Military Balance* (2012) Chapter Five – Russia, Vol. 112:1, International Institute for Strategic Studies, Routledge, Taylor & Francis Group, U.K.
- The Military Balance* (2016) Chapter Five – Russia and Eurasia, Vol. 116:1, International Institute for Strategic Studies, Routledge, Taylor & Francis Group, U.K.
- Tjernysjeva, Viktorija (2014) "Samolet Jermak mogut zapustit v seriju v 2024 godu", *Rossijskaja Gazeta*, 20 oktober, <http://rg.ru/2014/10/20/ermak-site.html> (hämtat 8 mars, 2016).
- Tjernysjeva, Viktorija (2015) "Glavnyj konstruktor rasskazal o perspektivnyh modeljach II", *Rossijskaja Gazeta*, 11 november, <http://rg.ru/2015/11/08/reg-pfo/konstruktor.html> (hämtat 8 mars, 2016).
- Tjirkov, Viktor (2015) "Sostojanije i perspektivy razvitija Vojenno-Morskogo Flota Rossii", *Federalnyj spravotjnik – Oboronno-promyslennyj kompleks Rossii*, Vol. 11, <http://federalbook.ru/files/OPK/Soderjanie/OPK-11/III/Chirkov.pdf> (hämtat 16 juni, 2016).
- Vasilev, Sergej (2016) "Novinka posle prezentatsii", *Nezavisimoje vojennoje obozrenije*, No 3(886), 29 januari
- Velitjko, Andrej (2016) "Murachovskij o novom BTR Bumerang: Odnaz iz lutsjich masjin v svojem klasse", *Federalnoje agentstvo novostej*, 9 februari, <http://riafan.ru/501416-murachovskii-o-novom-btr-bumerang-odna-iz-luchshih-mashin-v-svoem-klasse> (hämtat 29 juni, 2016).
- Vojenno-promyslennyj kurer* (2015a) "My ne mozjem pozvolit sebe zakupat plochoje vooruzjenije", 2 mars, 2015, No 8 (374), <http://www.vpk-news.ru/articles/7182> (hämtat 8 februari, 2016).
- Vojenno-promyslennyj kurer* (2015b) "Dlja kogo pisan novyj zakon?", 19 augusti, 2015, No 31 (597), <http://vpk-news.ru/articles/26611> (hämtat 1 februari, 2016).
- Vojenno-promyslennyj kurer* (2015c) "Razgromnyj spetsstjet", 25 november, 2015, No 45 (611), <http://vpk-news.ru/articles/28162> (hämtat 1 februari, 2016).
- Vojenno-promyslennyj kurer* (2015d) "Jadernyj pojezd zaderzjivajetsia s otpravljeniem", No. 49

(615).

- Vojenno-promyslennyj kurer* (2015e) "Otetjestvennyje bezpilotniki nabirajutsia bojevogo opyta", No. 48(614), december 16
- Voronov, Vladimir (2016) "Importozamesjtjenije dlja Rogozina", Radio Svoboda, 10 januari, www.svoboda.org/content/article/27477140.html (hämtat 21 mars, 2016).
- Vzgljad* (2015a) "Sjojgu ozvutjil dannyje po importozamesjtjeniju v OPK", 9 oktober, www.vz.ru/news/2015/10/9/771483.html (hämtat 21 mars, 2016).
- Vzgljad* (2015b) "Istotjnik rasskazal o vozmoznostiach kompleksa Buk-M3", 20 maj, <http://www.vz.ru/news/2015/5/20/746297.html> (hämtat 10 mars, 2016).
- Vzgljad* (2015c) "Gosispytanija BMP Kurganets-25 zaplanirovali na 2017 god", 30 september, <http://vz.ru/news/2015/9/30/769615.html> (hämtat 28 juni, 2016).
- Vzgljad* (2016a) "Kompleksy PVO S-400 resjeno proizvodit na brjanskom sjassi", 30 mars, www.vz.ru/news/2016/3/30/802460.html (hämtat 15 juni, 2016).
- Vzgljad* (2016b) "OSK soobsjtjila o planach zakljutjit kontrakt s Minoborony na postrojku esmintsa projekta Lider", 1 juni, <http://www.vz.ru/news/2016/6/1/813873.html> (hämtat 22 juni, 2016).
- Vzgljad* (2016c) "Pod sprojektirovannyje dlja Mistralej vertolety Ka-52K postrojat drugije korabli", 19 maj, <http://vz.ru/news/2016/5/19/811495.html> (hämtat 23 juni, 2016).
- Vzgljad* (2016d) "Natjalis vojskovyje ispytanija tankov Armata", 18 maj, <http://vz.ru/news/2016/5/18/811243.html> (hämtat 28 juni, 2016).
- YourNewsWire.com (2016) "Russia Deploys Deadly Robots Against ISIS In Syria, and Win", 19 januari, <http://yournewswire.com/russia-to-deploy-deadly-robots-against-isis-in-syria/> (hämtad 10 mars 2016).
- Zatsepin, V., (2015) "Conflicting results of the Russian defence sector", *Russian Economic Developments*, No. 8, <http://www.iep.ru/files/RePEc/gai/recdev/564Zatsepin.pdf> (hämtat 17 februari, 2016).
- Zatsepin, Vasilii (2016) "Osobennosti novej gosudarstvennoj programmy razvitija oboronnoj-promyslennogo kompleksa", *Ekonomitjeskoje Razvitije Rossii*, Vol. 23, No. 8, augusti-september, <http://iep.ru/files/RePEc/gai/ruserr/ruserr-2016-8-695.pdf> (hämtat 27 september 2016).
- Zgirovskaja, Jekaterina (2016a) "Submariny ne pribudut v srok", *Gazeta.Ru*, 24 mars, www.gazeta.ru/army/2016/03/24/8135243.shtml (hämtat 30 mars, 2016).
- Zgirovskaja, Jekaterina (2016b) "Zolotaja sotnja Armat", *Gazeta.Ru*, 19 april, <http://www.gazeta.ru/army/2016/04/19/8184995.shtml> (hämtat 21 september 2016).
- Zjurenkov, Denis (2016) "Razvitije OPK: Novyje zadatji diversifikatsii", *Rosinformbiuro*, 17 augusti, <http://www.rosinform.ru/mic/493132-razvitie-opk-novye-zadachi-diversifikatsii/> (hämtat 26 september 2016).

7. Rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv

Gudrun Persson

*I det 21:a århundradet har gränsen
mellan krig och fred
kommit att alltmer suddas ut.*

Rysslands generalstabschef, Valerij Gerasimov, 27 februari 2013

Ryssland har fortsatt på den strategiska avskildhetens väg genom att bryta mot internationell lag och stärka det auktoritära politiska systemet. Rysslands agerande under de senaste åren har visat att den ryska politiska ledningen är beredd att använda militärt våld för att nå sina mål. Den ökande repressionen på hemmaplan och uttalanden om att Ryssland hotas av både fiender inifrån och från Väst har skapat en betydande låsning. Det kommer att bli mycket svårt för den politiska ledningen att helt lägga om retoriken eller att reformera det politiska systemet utan att riskera sin maktposition.

Denna utveckling ger upphov till flera frågor. Hur kommer de Väpnade styrkornas militära handlingsfrihet att utvecklas i ett längre tidsperspektiv? Hur hållbart är det politiska system som byggts upp kring president Vladimir Putin? Kommer Ryssland att fortsätta prioritera försvarsutgifterna? Kommer försvarsindustrin att få det statliga stöd som behövs för att upprätthålla sina leveranser i framtiden?

Ytterst handlar dessa frågor om att identifiera viktiga faktorer i ett längre tidsperspektiv som kan verka återhållande på den nuvarande utvecklingen och därtill faktorer som kan bidra till att dagens trend förstärks.

7.1 Rysk säkerhetspolitik och militärt tänkande

Dagens trend är ett uttryck för den ena av två huvudsakliga tankeskolor i rysk säkerhetspolitik genom den ryska historien. Förenklat uttryckt betonar den ena av dessa skolor den ryska imperietraditionen där territorier anses vara viktiga för Rysslands säkerhet och där buffertzoner anses vara nödvändiga för att skydda landet. Denna inriktning förknippas med, till exempel, Nikolaj I.

Den andra skolan hävdar att Ryssland bara kan bli starkt genom att de egna resurserna utvecklas, att ekonomin är sund och att man satsar på den egna befolkningens utveckling, utbildning, infrastruktur och hälsovård. Internationellt ska Ryssland visa sin styrka vid förhandlingsbordet, snarare än på slagfältet. Denna inriktning brukar associeras med Alexander II:s utrikesminister Aleksandr Gortjakov (1798-1883), som myntade den berömda sentensen: "Ryssland surar inte, hon återhämtar sig."

Dessa skolor utesluter inte varandra utan existerar samtidigt med förskjutningar sinsemellan. Detta var tydligt redan i Rysk militär förmåga – 2013.

För närvarande är det huvudsakligen den första linjen som gäller och Ryssland kräver en ny internationell säkerhetsordning. Wienkongressen år 1815 eller Jalta 1945 brukar framhållas som goda exempel att följa. Det finns inga tecken på att denna politiska linje kommer att ändras snabbt under överskådlig tid. Detta är ett faktum oavsett om Vladimir Putin fortsätter som president eller inte.

Närområdet och bortom

Inom utrikespolitiken har Ryssland tydligt pekat på att länder i närområdet villkas regeringar är fientligt inställda till Ryssland utgör en fara för den nationella säkerheten. Detta innebär att geografiskt fokus även i fortsättningen kommer att ligga på Rysslands grannländer, inte minst de forna Sovjetrepublikerna. Men detta är inte allt. Ryssland har stärkt sin förmåga att manifesteras sina stormaktsambitioner på den globala arenan, något som den militära operationen i Syrien visar. Ryssland har vidare stärkt sina relationer med Mellanöstern och Asien, särskilt med Kina.

Sedan 2013 förefaller den ryska politiska ledningen ha blivit alltmer orolig för framtida sociala och politiska oroligheter. Ökad repression tycks inte ha stillat denna oro. Sociala och ekonomiska protester ses allt oftare som något som kommer från utlandet. Detta har skapat en stämning där de repressiva åtgärderna motiveras med de hot som sägs föreligga mot Ryssland.

Icke-militära medel och kärnvapen

Ryska militärstrategiska teoretiker ägnar mycken tankekraft åt inte enbart strikt militär styrka utan även åt en mängd andra – icke-militära – maktmedel. Det är talande att den ryska militärdoktrinen spänner över områden från historieskrivning till kärnvapen.

Under senare år har den officiella retoriken kring kärnvapen blivit allt skarpare och den har använts som ett maktverktyg. Såväl officiella uttalanden av den politiska ledningen som en allt öppnare militär debatt om nyttan med taktiska kärnvapen har kunnat urskiljas. Därtill trycks kärnvapen på t-shirts vilket kan ses som försök att popularisera dessa vapen bland i den unga generationen, något som saknar motstycke i rysk och sovjetisk historia. Det finns också tecken på att INF-avtalet (Intermediate-Range Nuclear Forces) ifrågasätts alltmer av Ryssland.

7.2 Försvarsutgifter och försvarsindustrin

Rysslands försvarsutgifter mer än fördubblades mellan 2005 och 2015. Detta beror framförallt på den ryska politiska ledningens målsättning att modernisera de Väpnade styrkorna med den militärreform som startade 2008. Militärreformen har åtföljts av ett stort beväpningsprogram vars implementering påbörjades 2011. Under 2000-talet möjliggjorde Rysslands exceptionellt höga ekonomiska tillväxt dessa ambitioner. Efter 2011 har den ekonomiska tillväxten dock saktat ner väsentligt medan den ambitiösa nivån på försvarsutgifterna har behållits.

Nivån på Rysslands totala militärutgifter – 91 miljarder USD – är fortfarande låg jämfört med USA:s och Kinas totala utgifter. Men det utmärkande för Ryssland är att militärutgifternas andel av BNP är hög i jämförelse med andra länder och den har ökat under flera år. Rysslands försvarsutgifter har ökat från runt tre procent till 5,4 procent av BNP sedan 2011. Den höga BNP-andelen för försvaret innebär att Ryssland betalar relativt mer för sin militära säkerhet än andra länder och kan därmed sägas ha en högre betalningsvilja för försvaret än andra utvecklade länder.

De ryska militärutgifterna i ett tioårsperspektiv kommer att bero av den ekonomiska tillväxten och den prioritet som ges till försvaret jämfört med andra offentliga utgifter i den federala budgeten. Befintliga tillväxtprognoser är låga och i den icke reformerade ekonomin kan endast högre oljepris vända stagnationen till ökad tillväxt. Den framtida storleken av försvarsutgifterna är beroende av den politiska viljan att låta försvarsutgifterna växa snabbare än BNP eller om försvaret kommer att prioriteras lägre i de offentliga utgifterna.

*Vikten av
politiska beslut*

Rysslands försvarsindustri har gynnats av det nu gällande beväpningsprogrammet (GPV-2020). År 2016 har industrin visat sig mer effektiv och allt bättre på att tillgodose större och mer tekniskt komplicerade beställningar än år 2011. Dessa framgångar beror inte enbart på den generösa finansieringen, utan även på förändringar i industripolitiken där staten ökat sitt engagemang.

Försvarsindustrin

Dock kan noteras att de ursprungliga indikatorerna i programmet var alltför optimistiska. De flesta av de levererade systemen hittills är lätt moderniserade versioner av äldre och beprövade systemlösningar. Nya systemgenerationer är försenade där serieproduktion och större leveransvolymen ligger i nästa årtionde under nästa beväpningsprogram 2018–2025 (GPV-2025) och ännu längre fram i tiden.

Sanktionerna från Väst och Ukraina har lett till en del förseningar. Ryssland försöker att ersätta de flesta sanktionsbelagda produkterna med egen produktion och har lanserat två importsstitutionsprogram för att undanröja effekterna av de ukrainska och västerländska sanktionerna. Konsekvenserna av ökad statlig kontroll och importsstitution synes vara en försvarsindustrisektor som blivit allt mer nationell. Industrin kommer i framtiden att behöva lita mer till sin egen förmåga till teknisk utveckling än till samarbete med utländska ledande företag. Industrin rör sig således mot en utveckling av teknologisk avskildhet.

*Teknologisk
avskildhet*

Finansieringen av nästa beväpningsprogram (GPV-2025) förväntas bli lägre än dagens beväpningsprogram, vilket skulle innebära en återgång till en mer normal förnyelsetakt av militära system. Industrin blir därmed tvungen att stödja sig alltmer på sina båda andra ben, vapenexporten och produktion för den civila marknaden. En avgörande fråga är huruvida industrin kommer att kunna anpassa sig till den konkurrens som karakteriserar den civila marknaden eller om den kommer att kräva mer statligt stöd. Huruvida försvarsindustrin kommer att vara ”motorn för ekonomisk modernisering” som president Vladimir Putin

förutsåg år 2012 förblir tvivelaktigt. Även en stark ökning av försvarsindustrin i den nationella ekonomin som helhet synes inte kunna leda till ett önskat resultat. Därtill finns det mycket få indikatorer – och dessa är svaga – på spin-off effekter till den civila sektorn.

För att sammanfatta, även försvarsindustrin synes vara beroende av de politiska prioriteringarna som kommer att göras under det kommande decenniet.

7.3 Rysslands militära handlingsfrihet

Vid en bedömning av Rysslands militära handlingsfrihet i ett tioårsperspektiv utgör de Väpnade styrkornas nuvarande organisation, utgångsgruppering och övningsverksamhet tillförlitliga indikationer. Ryssland kommer troligen att under det kommande årtiondet bibehålla en krigsmakt inriktad på storskaliga markstridskraftsoperationer. Större ändringar i balansen mellan de olika försvarsgrenarna förefaller osannolika. De Väpnade styrkorna kommer fortsättningsvis troligen att kunna inleda upp till två offensiva storskaliga operationer med försvarsgrensgemensam strid innefattande tusentals fordon och flygplan samt cirka 150 000 man i varje.

Inte sovjetisk storlek

Ryska storskaliga operationer med försvarsgrensgemensam strid torde i stort fortsatt likna sovjetiska operationer till sin natur, men inte vad avser storlek. Ett skäl är att det mesta av dagens utrustning sannolikt fortsatt kommer att vara i bruk, i synnerhet inom Markstridskrafterna och Luftlandsättningstrupperna. Det nuvarande statliga beväpningsprogrammet, GPV-2020, ersätter endast gradvis deras nuvarande materiel – tusentals pansarfordon, stridsvagnar, kanoner och haubitsar från sovjettiden – med nya exemplar och då bara i hundratal. Ett annat skäl är trenden inom Markstridskrafterna att återgå till större och tyngre manöverenheter något som framgår av de nuvarande åtgärderna att sätta upp ytterligare motorskyttedivisioner väster och söder om Uralbergen och införandet av stridsvagnskompanier i Luftlandsättningstrupperna under de kommande åren även om det torde minska möjligheterna att transportera dessa förband som helhet med flyg.

Ett annat sovjetiskt drag är de ryska Markstridskrafternas benägenhet att använda en stor mängd artilleri som eldunderstöd, vilket kan ses i både övningar och i ryska förbands agerande i Ukraina. Nuvarande planer på att sätta upp en ingenjörbrigad i varje armé till år 2020 torde möta manöverförbandens behov av understöd för rörlighet och uthållighet i stridsoperationer, i synnerhet utanför Rysslands gränser och järnvägsnät. En trolig övergripande målsättning med alla dessa förändringar är att förbättra förbandens offensiva förmåga. Dessutom kommer offensiva taktiska kärnvapen sannolikt fortsatt vara tillgängliga för operationer med försvarsgrensgemensam strid, eftersom ett flertal bärare kommer att finnas kvar i alla försvarsgrenar.

Om Marinen

För Marinstridskrafterna kommer GPV-2020 endast att gradvis ersätta det befintliga beståndet av mindre ytstridsfartyg och ubåtar. Idag överblickbara leveranser kommer huvudsakligen avse fregatter, korvetter, attackubåtar

och strategiska ubåtar. Marinstridskrafterna kommer under merparten av de kommande tio åren främst att vara anpassade till strategisk kärnvapenavskräckning och marina stridsoperationer nära rysk kust, till exempel stöd till operationer med försvarsgrensgemensam strid. Leveranser av nya kryssare och jagare som möjliggör sjöstridsoperationer längre bort från rysk kust kan först ske fram mot 2025.

För Flygvapnet och Arméflyget minskar antalet stridsdugliga flygplan, allteftersom flygplan och helikoptrar från sovjettiden blir för gamla. Den nuvarande ersättningstakten – med tiotals till hundratals plattformar, beroende på typ – planeras enligt GPV-2020 fortsätta. Plattformarna blir därmed färre men mer kapabla. Luft- och rymdstridskrafternas eldunderstöd till operationer med försvarsgrensgemensam strid torde således förbli på dagens nivå. I Syrien har ryska flygplan främst begagnat ostyrd ammunition mot markmål. Om Ryssland kan komma till rätta med bristen på högprecisionsammunition och system för att finna och ange mål, kan ny taktik utvecklas. Det torde dock ta flera år att utveckla sådana förmågor.

*Om Flygvapnet
och Arméflyget*

Rysslands handlingsfrihet med fjärrstridsresurser – både konventionella och nukleära – kommer sannolikt att fortsätta öka. Troliga leveranser under GPV-2020 och dess efterföljare inkluderar ett antal marina bärare som kan bära långräckviddiga kryssningsrobotar samt ytterligare *Iskander-M*-brigader inom Markstridskrafterna. Det stora antalet kryssningsmissiler som använts i Syrien indikerar en stadig ström av leveranser av robotar till de Väpnade styrkorna, men försvarsindustrins exakta kapacitet är inte känd. De Väpnade styrkorna kommer möjligen att kunna verka med strids-UAVer under det kommande decenniet, vilket skulle tillföra ytterligare en dimension till fjärrstridsförmågan. För att avsevärt förbättra dagens förmåga behövs dock lednings- och informationssystem med lång räckvidd samt robotar som kan ta emot uppdaterade målangivelser under flygning. Dessförinnan kommer ryska fjärrstridsresurser att främst kunna bekämpa fasta, förutbestämda markmål.

Rysslands militära resurser för strategisk avskräckning kommer sannolikt att fortsätta att öka under det kommande decenniet. Förutom att kunna genomföra storskaliga operationer med försvarsgrensgemensam strid och fjärrstrid, kommer Ryssland att kunna upprätthålla betydande strategiska kärnvapenstyrkor. Organisationen i en triad består förmodligen under de närmaste tio åren med de landbaserade Strategiska robottrupperna som ryggrad. Antalet utplacerade interkontinentala robotar kommer troligen att minska, men med fler stridsspetsar per robot kommer det totala antalet stridsspetsar sannolikt att bestå. En större del av dessa robotar kommer att finnas på mobila bärare. Om Ryssland lyckas införa *Bulava*-robotar och *Borei*-ubåtar kommer handlingsfriheten med – och den strategiska betydelsen av – de strategiska kärnvapenbestyckade ubåtarna att öka. Fjärrflygets flotta av moderniserade flygplan kan krympa något mot mitten av 2020-talet och osäkerheterna är stora avseende leveranser av nya strategiska bombflygplan.

*Strategisk
avskräckning*

Övningar är nyckeln

Övningar förblir avgörande för att upprätthålla och utveckla förmågor, främst ledning. Om lägre försvarsutgifter gör att övningarnas storlek, omfattning och frekvens minskar, kan detta över tid medföra minskande förmågor. Om de årliga strategiska övningarnas omfattning ökar kan det bli möjligt att inleda ännu större operationer med försvarsgrensgemensam strid. De Väpnade styrkornas nuvarande struktur lägger en grund för att kunna inleda en operation med försvarsgrensgemensam strid med 250 000 – 300 000 man, men detta har inte övats – och troligen saknas även rörlighets- och uthållighetsunderstöd för att iståndsätta en sådan operation.

Även utan att öka omfattningen av nuvarande storskaliga operationer med försvarsgrensgemensam strid skulle de Väpnade styrkornas handlingsfrihet kunna öka om man inför ett system för storskalig snabb mobilisering av territorialförsvarsenheter. Sådana förband kan även utgöra ockupationstrupp, vilket skulle frigöra de stående förbanden för strid. För en avgörande skillnad i handlingsfrihet behövs minst flera tiotusentals man i sådana förband, alltså långt mer än de två bataljoner som kallades in sommaren 2016. Tecken på en sådan utveckling skulle kunna vara införandet av stora reserver med kontraktsanställd personal eller betydande ökning för förband med reservpersonal i årliga strategiska övningar.

7.4 Slutsatser

Ryssland har således visat sig berett att vid upprepade tillfällen använda militärt våld för att ändra gränserna i Europa. Den ryska politiska ledningen fortsätter att investera resurser i de Väpnade styrkorna och Ryssland har en betydande militär förmåga. På den internationella arenan har Ryssland blivit en kraft att räkna med – inte minst i Mellanöstern.

Kommer denna trend att fortsätta de kommande tio åren? Den tyske kanslern Otto von Bismarck (1815-1898), som åren 1859-62 var ambassadör i S:t Petersburg, lär ha sagt att ”Ryssland är aldrig så starkt eller svagt som hon verkar.” Ett annat sätt att uttrycka en liknande tanke är att konstatera att förändringar kan komma snabbt – och att de alltid är oförutsägbara.

Återhållande faktorer

Ett sätt att hantera osäkerheten är att leta efter nyckelfaktorer som kan påverka den rådande trenden – som kan verka återhållande respektive förstärkande på dess utveckling. Det är en truism att notera att Ryssland inte är isolerat från den internationella utvecklingen. Utvecklingen i andra länder ligger dock utanför ramen för denna studie. Icke desto mindre är det möjligt att på grundval av analysen i rapporten urskilja några viktiga faktorer med bäring på rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv. Dessa faktorer har inte rangordnats eller viktats i förhållande till varandra. De ska snarast ses som ämnen för framtida forskning kring rysk militär förmåga.

Denna rapport har visat att utvecklingen av försvarsutgifterna är beroende av ekonomisk tillväxt och – inte minst – den politiska ledningens prioriteringar. Skulle den politiska prioriteringen ändras och försvaret nedprioriteras skulle

det påverka den aktuella trenden. Den ryska politiska ledningen har vid flera tillfällen visat sig känslig för omfattande missnöjesyttringar. I ett läge då prioriteringen på försvaret skulle kräva ännu större nedskärningar i exempelvis socialutgifterna kan den politiska prioriteringen komma att hamna i ett känsligt läge. För närvarande finns inga indikationer på en sådan utveckling, men i ett tioårsperspektiv är det något att ha i åtanke.

För det andra finns det inte något som garanterar att den nuvarande antivästliga versionen av patriotism och nationalism kommer att lyckas i det långa loppet. Även om det nationalistiska budskapet med dess udd mot Väst verkar mycket populärt just nu så kanske kommande generationer vill se en förändring. I ett sådant läge skulle pendeln kunna slå tillbaka mot den skola som definierar Rysslands storhet som inrikes styrka, utbildning, ekonomiska och politiska reformer.

Vidare kan noteras att Rysslands försök att skapa strategiska partnerskap och olika allianser inte varit en odelad framgång. Ryssland har få naturliga allierade i världen och man har inte lyckats med att skapa starka och förtroendefulla relationer med många av sina grannar. Annekeringen av Krim har dessutom underminerat tidigare försök att skapa förtroende och tillit i närområdet. Med detta sagt, kan noteras att Ryssland framgångsrikt ändå har ökat sitt inflytande i Mellanöstern, inte minst till följd av den militära operationen i Syrien, men också beroende på diplomatisk skicklighet. Huruvida Ryssland kan bibehålla detta inflytande över en längre tidsperiod eller om det har varit en tillfällig framgång är en viktig fråga som väntar på svar.

En fjärde återhållande faktor rör demografin. Väpnade styrkorna har fortfarande problem med bemanningen, vilket framgår i denna rapport. Befolkningens hälsotillstånd har inte förbättrats och kontraktsanställning är attraktivt endast för en del av befolkningen. Till yttermera visso sjunker Rysslands arbetskraft i de förvärvsbara åldrarna mellan 15 och 72 år, vilket direkt påverkar tillgången på värnpliktiga och kontraktsanställda i ett tioårsperspektiv.

I ljuset av Rysslands politiska lednings bekymmer med sin egen överlevnad skulle varje form av händelse som kan tolkas som ett hot mot den – rätt eller fel – kunna leda till åtgärder som förstärker den rådande säkerhetspolitiska trenden. Dynamiken idag mellan inre repression och yttre aggression som samverkar och förstärker varandra är stark. Väst syntes överlag ha blivit överraskat av den ryska aggressionen 2014, vilket framgår i Kapitel 4, men man har sedan dess börjat vidta åtgärder för att svara på utmaningen. Detta har i sin tur lett till ökade inrikespolitiska insatser i Ryssland för att stärka de politiska krafter som hävdar att Ryssland är en ”belägrad fästning” – och som betonar behovet av att slå tillbaka mot Väst. Allt detta visar på hur fort den ryska inställningen kan anpassas och hur stor risken är för ökad misstro och missförstånd – vilket är en förstärkande faktor.

Förstärkande faktorer

Den aktuella synen att Ryssland har historien på sin sida, flera gånger uttalad av den politiska ledningen, är ytterligare en faktor som förstärker trenden. Detta

hänger ihop med det ökande civilisatoriska inslaget i rysk utrikespolitik. Om den ryska ledningen uppfattar och agerar som om den har en civilisatorisk uppgift kommer det att få konsekvenser i ett längre tidsperspektiv.

Därtill kräver nu Ryssland en internationell säkerhetsordning som ska bestå av ett fåtal stormakter vilka erkänt varandras intressesfärer. Detta krav har framförts i många år, men nu har Ryssland börjat att regelbundet agera militärt för att understryka detta krav; annekteringen av Krim, den militära aggressionen i östra Ukraina och den militära operationen i Syrien. Detta är nytt – och det påverkar säkerhetsläget i angränsande, mindre stater. Detta pekar mot en utveckling där Ryssland radikalt avvikit från sin traditionella utrikespolitiska hållning nämligen att bevara *status quo* och är på väg att bli en revisionistisk makt.

Appendix

Kapitel 2

A2.1 Konceptuell terminologi

Term	Kommentar
Krigsskådeplats (<i>Teatr voennykh deistviji</i>)	Begreppet kan bokstavligen översättas med "skådeplats för militära aktiviteter (eller operationer)". Det betecknar (en stor del av) en kontinents territorier och angränsande hav samt luftrummet ovanför dem inom vilka militära operationer genomförs i strategisk omfattning. Vår tolkning av begreppet innefattar implicit både Rysslands och angränsade länders territorium. Närmaste ryska militärdistrikt är grunden för operationer inom en krigsskådeplats med stöd från andra militärdistrikt och från centralt underställda förband.
Stridskraftsgrupp (permanent) (<i>Gruppirovka voisk</i>)	Detta är en stridskraftsgrupp, försvarsgrensgemensam eller från enskilda försvarsgrenar, av permanent karaktär grupperad inom en krigsskådeplats eller dess strategiska riktningar för att lösa olika tilltänkta uppgifter.
Stridskraftsgrupp (temporär) (<i>Gruppa voisk</i>)	Detta är en stridskraftsgrupp av tillfällig karaktär för att samordna insatser av flera högre förbandsformationer och förband. En alternativ innebörd är styrkor baserade utomlands, med värdlandets medgivande eller som ockupationstrupp.
Formation (även kallat operativt förband) (<i>objedinenije</i>)	En formation genomförs för operationer. Den tilldelas en uppgift på operativ-strategisk nivå, verkar under en gemensam ledning och gemensam plan och har en organisation anpassad till sitt uppdrag. En strategisk formation kan vara en stridskraftsgrupp inom en krigsskådeplats; en operativ-strategisk formation kan vara flera arméer ur markstridskrafterna eller en av Rysslands fyra mariner; en operativ formation kan vara en armé ur markstridskrafterna, en stridvagnsarmé eller en armékår, en flottilj ur marinstridskrafterna eller en flyg- och luftförsvarsarmé ur Luft- och rymdstridskrafterna, beroende på ställd uppgift.
Högre taktiskt förband (<i>sojedinenije</i>)	Ett högre taktiskt förbands uppgift är strid eller understöd till strid. Den tilldelas operativ-taktiska uppgifter inom ramen för en operation som leds av en formation. Det har vanligtvis en fast organisation av ingående förband från olika truppslag inklusive egna understödsförband. Det kan agera självständigt. Ett högre taktiskt förband kan vara en division eller brigad ur markstridskrafterna eller en grupp fartyg som verkar under en gemensam plan.
Lägre taktiskt förband (<i>chast</i>)	Ett lägre taktiskt förbands uppgift är strid eller understöd till strid. Det tilldelas taktiska/stridstekniska uppgifter. Det har vanligtvis en fast organisation med underenheter från olika truppslag. Det kan agera självständigt. Ett markstridskraftsförband kan vara ett regemente eller bataljonsstridsgrupp, ett fartyg av viss storlek eller divisioner och regementen ur Luft- och rymdstridskrafterna.
Underavdelning (<i>podrazdelenije</i>)	En underavdelnings uppgift är strid eller understöd till strid. Den tilldelas taktiska/stridstekniska uppgifter. Den har fast organisation och bemanning anpassad till sitt truppslags taktiska målsättning, t.ex. att ingenjörförband skall säkerställa rörlighet eller artilleri och luftvärn skall ge eldunderstöd. Inom markstridskrafterna betecknar begreppet bataljon och lägre inklusive kompanistridsgrupper. Inom Luft- och rymdstridskrafterna avser det eskadrijl och lägre.
Försvarsgren (<i>Vid vooruzhennykh sil</i>)	En försvarsgren är en huvuddel inom de Väpnade Styrkorna, t.ex. markstridskrafterna, marinstridskrafterna eller Luft- och rymdstridskrafterna.
Truppslag (<i>rod voisk; rod sil; i</i> Marinstridskrafterna)	Ett truppslag är en del av en försvarsgren med en unik funktion, t.ex. infanteri, artilleri eller ingenjörstrupper inom markstridskrafterna. Luftlandsättningsgrupperna och de strategiska robottrupperna är fristående truppslag underställda Försvarsministeriet / Generalstaben.

Källa: Denna konceptuella terminologi baseras på det ryska Försvarsministeriets *Encyclopedia*, augusti 2016, <http://encyclopedia.mil.ru/encyclopedia/dictionary/list.htm>.

Anmärkning: Författarna tackar Öv Pär Blid för konstruktiva synpunkter avseende översättning av rysk militärterminologi.

A2.2 De ryska väpnade styrkornas försvarsgrenar och truppslag

Svenska	Ryska	Kommentar
Försvarsgrenar och truppslag		
Försvarsgren	<i>vid vooruzjennyj sil</i>	
Truppslag	<i>rod vojsk</i>	<i>rod sil</i> (i Marinstridskrafterna)
Luft och Rymdstridskrafterna	Vozdusjno-kosmicheskije vojska	
Luft- och missilförsvarstrupperna	Vojska protivovozdusnoj oborony i protivoraketnoj oborony (PVO i PRO)	Avser främst långräckviddigt luftvärn och missilförsvarsförband.
Flygvapnet	Voенno-vozdusnyje sily	
Arméflyget	Armejskaja aviatsija	
Rymdtrupperna	Kosmitjeskije vojska	
Markstridskrafterna	Suchoputnyje vojska	
Luftvärnet	Vojska protivovozdusnoj oborony (PVO)	Avser främst luftvärnsförband inom markstridskrafterna
Rakettrupperna och Artilleriet	Raketnye vojska i artillerija	
CBR-skyddsförband	Vojska radiatsionnoj chimitjeskoi i biologotjeskoj zasjtjity	
Ingenjörstrupperna	Inzjenernyje vojska	
Motorskyttetrupperna (infanteri)	Motostrelkovyje vojska	
Spaningstrupperna	Razvedyvatelnyje soedinenija	
Signaltrupperna	Vojska svjazi	
Stridsvagnstrupperna	Tankovye vojska	
Navy	Vojenno-morskoj flot	
Kustförsvarstrupperna	Beregovyje vojska	
Kustartilleri- och robottrupperna	Beregovyje raketno-artillerijskije vojska	
Marinflyget	Morskaja aviatsija	
Marininfanteriet	Morskaja pechota	
Ubåtsförband	Podvodnyje sily	
Sjöstridsförband	Nadvodnyje sily	

Kapitel 4

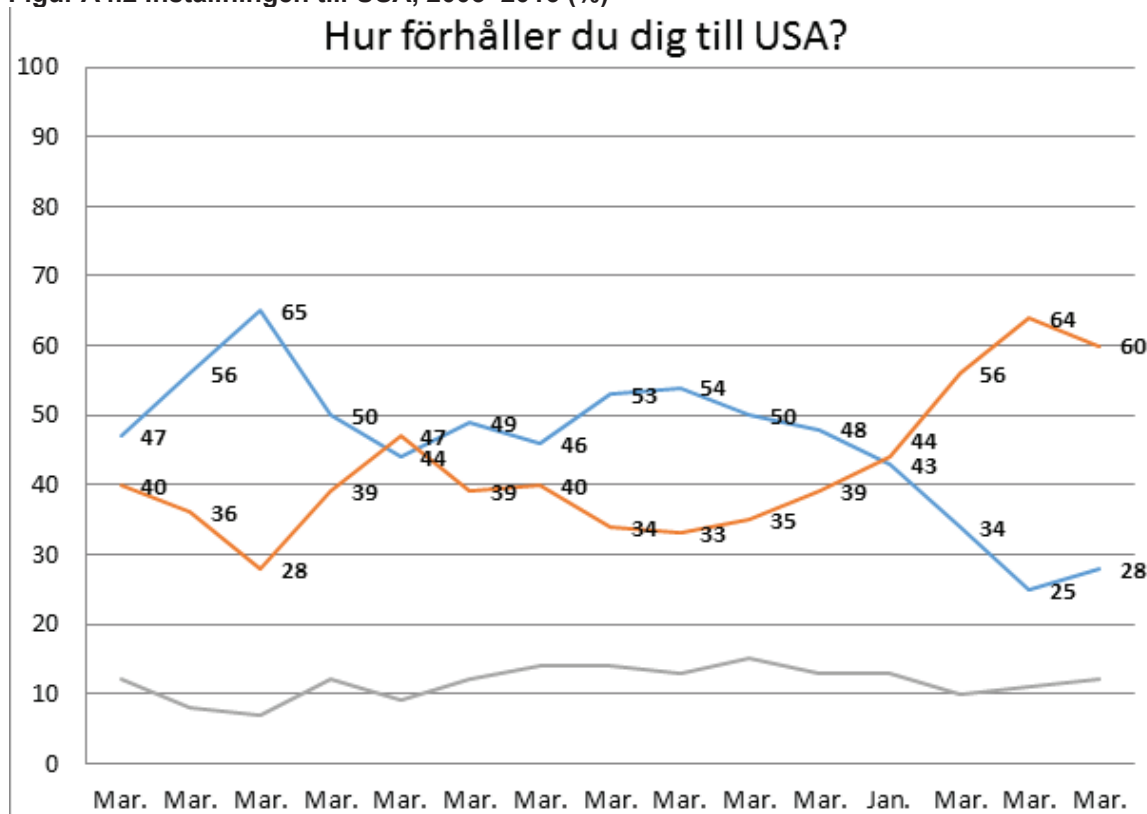
A4.1 Internationella rankingar som speglar repressionen i Ryssland 2015

Organisation	Index	Rankning för Ryssland 2015 (2013–2014)	Anm.
Amnesty International	Mänskliga fri- och rättigheter	Negative trend.	Ingen ranking i siffror men den årliga rapporten noterar en negative trend.
The Economist Intelligence Unit	Demokratiindex	Nr. 132 Värde: 3,3 = auktoritärt	Nr. 132 av 167 länder; Värde baserat på en skala från 0 till 10 där "fullständiga demokratier" har ett värde på 8 till 10, "inkompleta demokratier" värden 6 till 7,9, "hybridregimer" värden på 4 till 5,9 och "auktoritära regimer" värden under 4.
Freedom World	Demokrati och mänskliga rättigheter	Frihetsrankning: 6,0 (2013: 5,5; 2014: 6,0) Rankning: inte fri	Rankning: 1=bäst, 7=sämst
Freedom World	Frihet på internet*	Totalt värde: 62 – inte fri (2013: 54; 2014: 60)	Totalt värde: 0=bäst, 100=sämst
Freedom World	Frihet inom massmedia	Totalt värde: 83 (2013: 81; 2014: 83)	Totalt värde: 0=bäst, 100=sämst
Reportrar utan gränser	Pressfrihet	Nr. 152 (2013: 148; 2014: 148)	Nr. 152 av 179 länder
Freemuse	Frihet inom kulturen	Ryssland tredje bland länder med allvarliga incidenter och kränkningar av artistisk yttrandefrihet	Trea efter Kina och Iran.

Källor: Amnesty International (2016); Freedom House (2014a); Freedom House (2014b); Freedom House (2014c); Freedom House (2015a); Freedom House (2015b); Freedom House (2015c); Freedom House (2016a); Freedom House (2016b); Freemuse (2016); Reportrar utan gränser (2016); The Economist Intelligence Unit (2016).

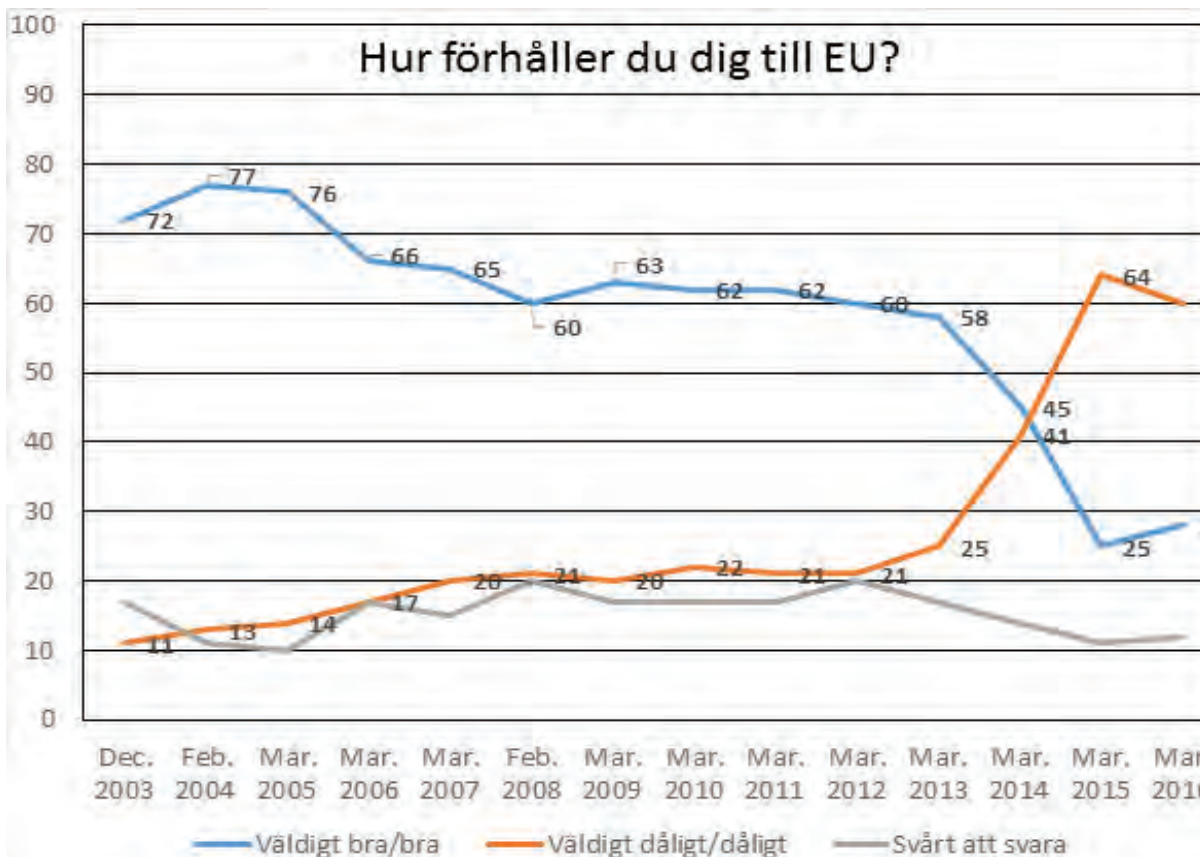
* Freedom House hade i augusti 2016 inte publicerat rapporten om frihet på internet för 2015 (den som publicerades 2015, Freedom House 2015c, täcker 2014).

Figur A4.2 Inställningen till USA, 2003–2016 (%)

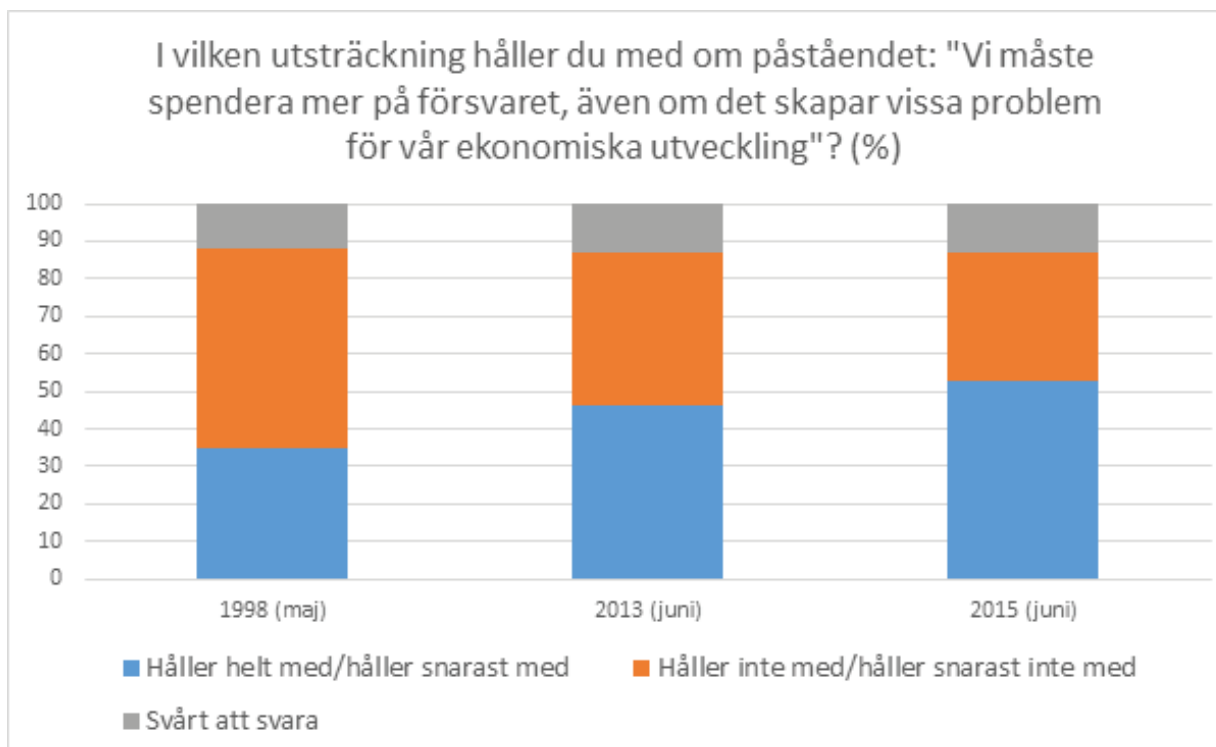
Källa: Levadacentrum 2016c

A4.3 Inställningen till Europeiska unionen, 2003–2016 (%)

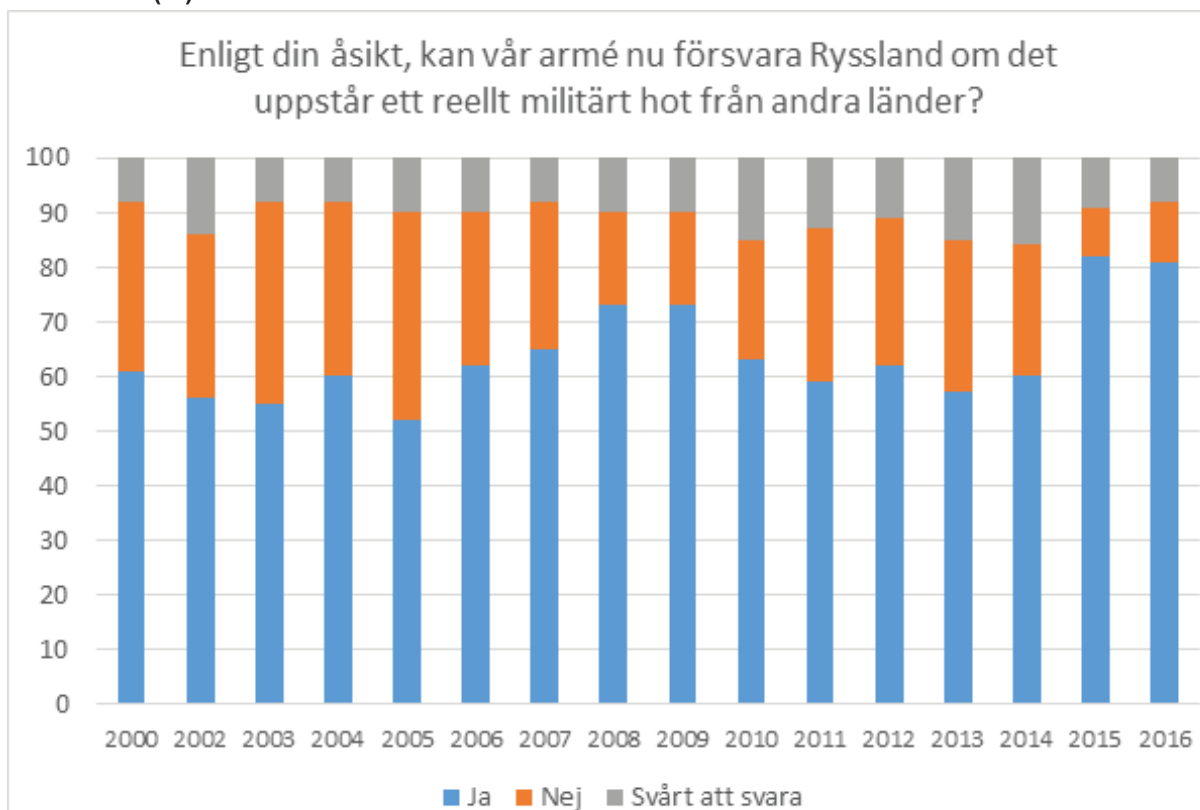
Källa: Levadacentrum 2016c.

A4.4 Den ryska opinionen om behovet av att öka försvarsutgifterna, 1998, 2013, 2015 (%)

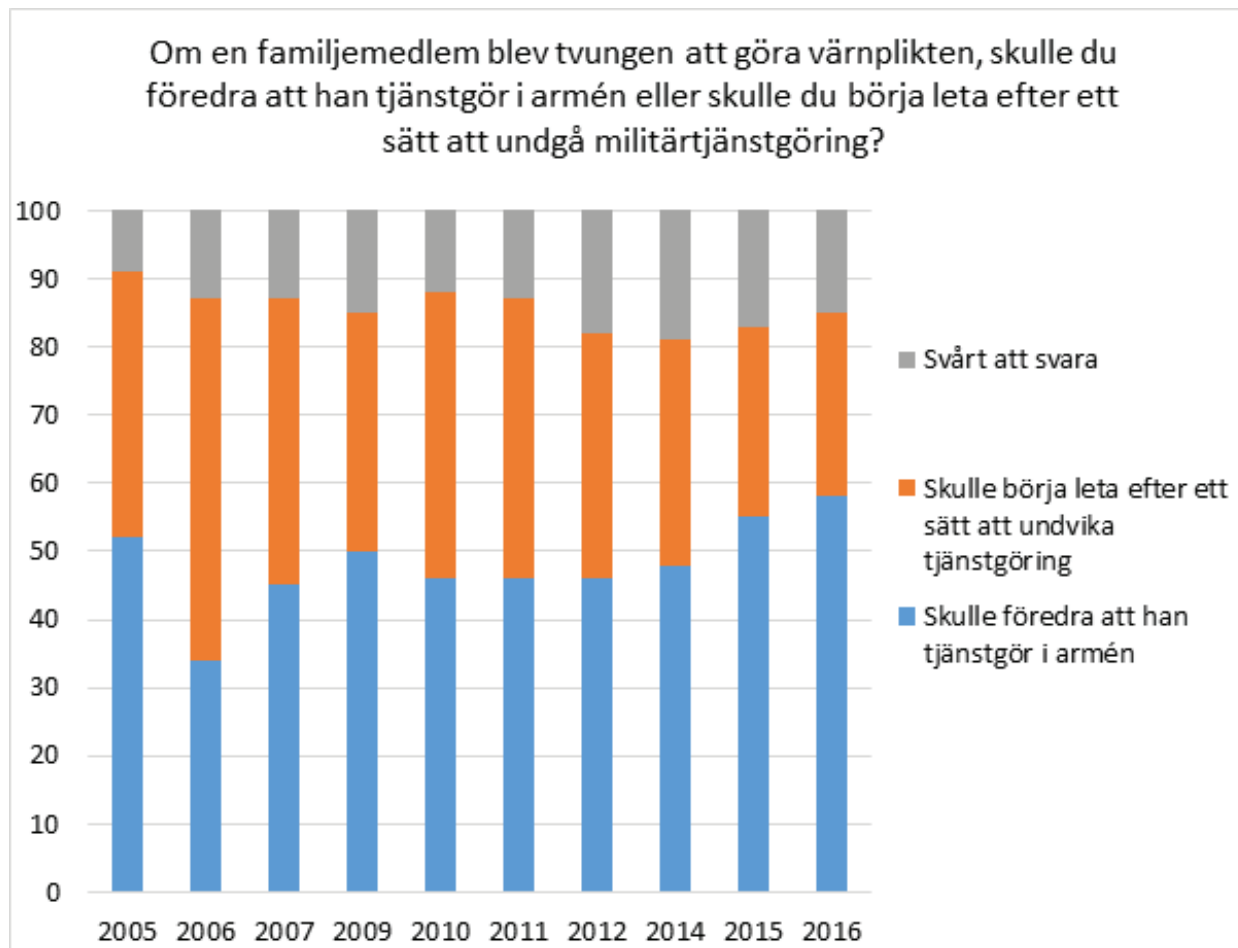

Källa: Levada Centre 2015a.

A4.5 Den ryska opinionen om Väpnade styrkornas förmåga att försvara Ryssland, 2000–2016 (%)

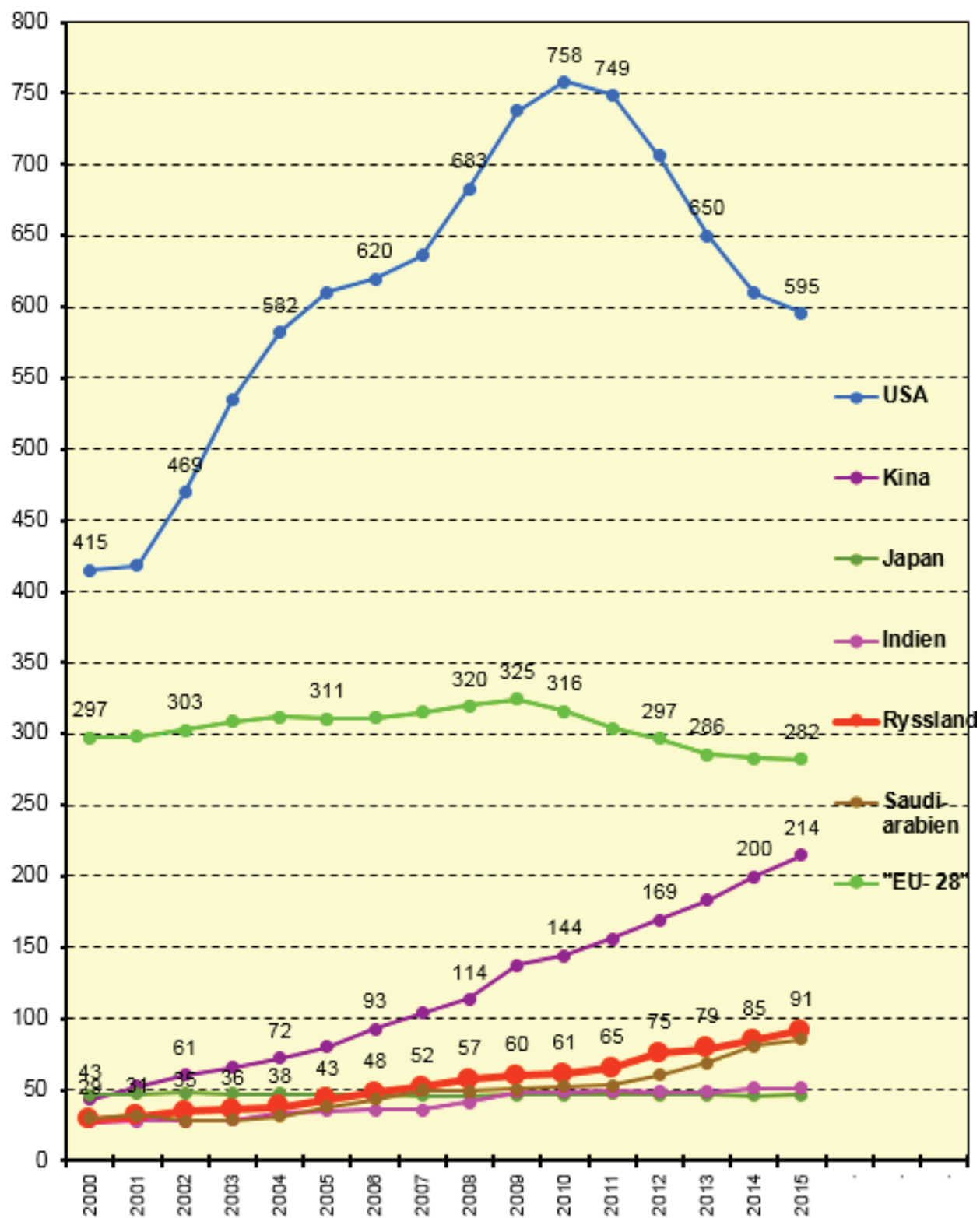
Källa: Levadacentrum 2015c; Levadacentrum 2016a.

A4.5 Inställningen till värnplikt, 2005–2016 (%)

Källa: Levadacentrum 2016a.

Chapter 5

A5.1 Totala militärutgifter i valda länder (mrd USD, fasta 2014 priser).

Källor: SIPRI (2016).

A5.2 Federala budgeten 2006–2016 (mrd RUB, löpande priser)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016*
Totala utgifter	4 284,8	5 986,6	7 570,9	9 660,1	10 117,5	10 925,6	12 895,0	13 342,9	14 831,6	15 610,9	16 098,7
Allmänna statliga utgifter	533,2	815,7	839,4	853,1	887,9	777,8	809,9	850,7	935,7	1 108,3	1 142,0
Nationella försvaret	681,8	831,9	1 040,9	1 188,2	1 276,5	1 516,0	1 812,4	2 103,6	2 479,1	3 181,4	3 149,3
Nationell säkerhet och brottsbekämpning	550,2	667,0	835,6	1 004,5	1 085,4	1 259,8	1 843,0	2 061,6	2 086,2	1 965,6	1 987,8
Stöd till ekonomin	345,0	692,6	1 025,0	1 650,7	1 222,7	1 790,2	1 968,5	1 849,3	3 062,9	2 324,2	2 593,3
Bostadsbyggnation och underhåll	52,7	294,9	129,5	151,6	234,9	279,8	228,8	177,5	119,6	144,1	68,0
Miljövärd	6,6	8,2	10,2	13,0	13,5	17,6	22,5	24,3	46,4	49,7	59,4
Utbildning	212,4	294,6	355,0	418,0	442,8	553,4	603,8	672,3	638,3	610,6	585,2
Kultur, kinematografi och massmedia**	55,2	71,0	88,9	111,7	125,6						
Kultur, kinematografi						83,8	89,9	94,8	97,8	89,9	97,9
Hälsovård och idrott**	147,5	196,5	278,2	352,3	347,4						
Hälsovård						499,6	613,8	502,0	535,5	516,0	525,5
Socialpolitik	201,2	214,0	293,6	323,5	344,9	3 128,5	3 859,7	3 833,1	3 452,4	4 265,3	4 422,9
Friskvård och sport						44,2	45,7	68,0	71,2	73,0	72,4
Media						61,1	77,5	77,3	74,8	82,1	80,6
Skuld tjänst						262,7	320,0	360,3	415,6	518,7	645,8
Omfördelning mellan regioner**	1 498,9	1 900,1	2 674,6	3 593,4	4 135,9						
Omfördelning mellan budgetar						651,3	599,4	668,1	816,1	682,0	668,5
Budgetunderskott/överskott	1 994,1	1 794,6	1 705,1	-2 322,3	-1 812,0	442,0	-39,4	-323,0	-334,7	-1 955,2	-2 360,2**
<i>Underskott utan olje- och gasinkomster</i>	<i>-949,5</i>	<i>-1 102,8</i>	<i>-2 694,4</i>	<i>-5 306,3</i>	<i>-5 642,7</i>	<i>-5 199,7</i>	<i>-6 492,6</i>	<i>-6 857,0</i>	<i>-7 768,5</i>	<i>-844,8</i>	
Underskott/överskott som % av BNP	7,4	5,4	4,1	-6,0	-3,9	0,7	-0,1	-0,5	-0,4	-2,4	-3,0
BNP (mrd RUB, löpande priser)***	26 917,2	33 247,5	41 276,8	38 807,2	46 308,5	59 698,1	66 926,9	71 055,4	77 893,1	80 412,5	78 673,0**
BNP (fasta 2011 priser)						59 698,1	61 791,6	62 581,9	63 049,2	60 687,1	
Tillväxttakt	8,2	8,5	5,2	7,8	4,5	4,3	3,5	1,3	0,7	-3,7	-2,1
BNP-deflator	115,2	113,8	118,0	102,0	114,2	115,9	108,3	104,8	107,2	107,3	NA

Källor: Faktiska utgifter 2006-2015: Finansministeriet (2016). Data för 2016-års konfirmerade budget (*bjudzjetnaja rospis*): Federala budgeteksekutionsmyndigheten (2016), Revisionsmyndigheten (2016). Anmärkningar: *Siffror för 2016 är planerade skattingar. **Dess budgetposter har omgrupperats efter 2010. **Budgetlagen 2016 FZ-359 14 december 2015. ***Rosstat har ändrat definitionen för BNP för att bringa den i linje med de internationella riktlinjerna för nationalräkenskaperna SNS-1993 och SNS-2008 (se vidare OECD 2015). Siffrorna för 2014, 2015 och 2016 i denna tabell är enligt den nya definitionen.

A5.3 Budgetposter som andelar av budgetens totala utgifter 2006–2016 (löpande priser, procent)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Totala utgifter	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Allmänna statliga utgifter	12,4	13,6	11,1	8,8	8,8	7,1	6,3	6,4	6,3	7,1	7,1
Nationella försvaret	15,9	13,9	13,7	12,3	12,6	13,9	14,1	15,8	16,7	20,4	19,6
Nationell säkerhet och brottsbekämpning	12,8	11,1	11,0	10,4	10,7	11,5	14,3	15,5	14,1	12,6	12,3
Stöd till ekonomi	8,1	11,6	13,5	17,1	12,1	16,4	15,3	13,9	20,7	14,9	16,1
Bostadsbyggande och underhåll	1,2	4,9	1,7	1,6	2,3	2,6	1,8	1,3	0,8	0,9	0,4
Miljövärd	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,4
Utbildning	5,0	4,9	4,7	4,3	4,4	5,1	4,7	5,0	4,3	3,9	3,6
Kultur, kinematografi och massmedia*	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2						
Kultur, kinematografi						0,8	0,7	0,7	0,7	0,6	0,6
Hälsovård och idrott*	3,4	3,3	3,7	3,6	3,4						
Hälsovård						4,6	4,8	3,8	3,6	3,3	3,3
Socialpolitik	4,7	3,6	3,9	3,3	3,4	28,6	29,9	28,7	23,3	27,3	27,5
Friskvård och sport						0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,4
Media						0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5
Skuldtjänst						2,4	2,5	2,7	2,8	3,3	4,0
Omfördelning mellan regioner*	35,0	31,7	35,3	37,2	40,9						
Omfördelning mellan budgetar						6,0	4,6	5,0	5,5	4,4	4,2
Budgetunderskott/överskott som andel av totala utgifter	46,5	30,0	22,5	-24,0	-17,9	4,0	-0,3	-2,4	-2,3	-12,5	-14,7
Underskott utan olje- och gasinkomster	-22,2	-18,4	-35,5	-54,9	-55,8	-47,6	-50,4	-51,4	-52,4	-5,4	NA

Källor: Susanne Oxenstiernas egna beräkningar baserade på A5.2.

Anmärkning: * Dessa budgetposter har omgrupperats efter 2010.

A5.4 Budgetposter som andelar av BNP (löpande priser, procent)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Totala utgifter	15,9	18,0	18,3	24,9	21,8	18,3	19,3	18,8	19,0	19,4	20,5
Allmänna statliga utgifter	2,0	2,5	2,0	2,2	1,9	1,3	1,2	1,2	1,2	1,4	1,5
Nationella försvaret beräknat med tidigare definition av BNP**	2,5	2,5	2,5	3,1	2,8	2,5	2,7	3,0	3,47	4,32	
Nationella försvaret beräknat med ny definition av BNP**									3,2	4,0	4,0
Nationell säkerhet och brottsbekämpning	2,0	2,0	2,0	2,6	2,3	2,1	2,8	2,9	2,7	2,4	2,5
Stöd till ekonomin	1,3	2,1	2,5	4,3	2,6	3,0	2,9	2,6	3,9	2,9	3,3
Bostadsbyggande och underhåll	0,2	0,9	0,3	0,4	0,5	0,5	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1
Miljövård	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1
Utbildning	0,8	0,9	0,9	1,1	1,0	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	0,7
Kultur, kinematografi och massmedia*	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3						
Kultur, kinematografi						0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Hälsovård och idrott*	0,5	0,6	0,7	0,9	0,8						
Hälsovård	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	0,9	0,7	0,7	0,6	0,7
Socialpolitik	0,7	0,6	0,7	0,8	0,7	5,2	5,8	5,4	4,4	5,3	5,6
Friskvård och sport						0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Media						0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Skuldtjänst						0,4	0,5	0,5	0,5	0,6	0,8
Omfördelning mellan regioner*	5,6	5,7	6,5	9,3	8,9						
Omfördelning mellan budgetar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	0,9	0,9	1,0	0,8	0,8
Budgetunderskott/överskott	7,4	5,4	4,1	-6,0	-3,9	0,7	-0,1	-0,5	-0,4	-2,4	-3,0
Underskott utan olje- och gasinkomster	-3,5	-3,3	-6,5	-13,7	-12,2	-8,7	-9,7	-9,7	-10,0	-1,1	NA

Källor: Susanne Oxenstiernas beräkningar baserade på A5.2.

Anmärkningar: *Dessa budgetposter har omgrupperats efter 2010. **Rosstat har ändrat definitionen för BNP för att bringa den i linje med de internationella riktlinjerna för nationalräkenskaperna SNS-1993 och SNS-2008 (se vidare OECD 2015). I denna tabell ges resulterande andelar dels med den gamla definitionen av BNP och dels den nya definitionen för åren 2014 och 2015.

Om författarna

Jakob Hedenskog är forskningsledare vid FOI. Hans forskning rör främst rysk utrikespolitik, Nordkavkasien och utvecklingen i de forna sovjetrepublikerna. Bland hans senaste publikationer finns rapporter om försvarsreform i Ukraina, Georgien och Moldavien (tillsammans med Adriana Lins de Albuquerque), utvecklingen i EU:s östra närområde, samt *briefings* om Rysslands och Turkiets intressen i Nagorno-Karabach (tillsammans med Kaan Korkmaz), hotet från Islamiska staten mot Nordkavkasien och Centralasien (tillsammans med Erika Holmquist), liksom inrikespolitik i Ukraina, Belarus, Moldavien och Georgien. Han var gästforskare vid University of Toronto 2009–2010 och tjänstgjorde som ambassadråd vid Sveriges ambassad i Ukraina 2014.

Tomas Malmlöf är forskare vid FOI och specialiserad på rysk försvarsindustri. Han har en magisterexamen i statsvetenskap (2003) och en filosofie kandidatexamen i nationalekonomi (2003) från Luleå tekniska universitet. Bland hans senaste publikationer märks “The Defence Industry as a Locomotive for Technological Renewal in Russia: Are the Conditions in Place?” i *Post-Communist Economies* (tillsammans med Tor Bukkvoll, *kommande*); “A Case Study of Russo-Ukrainian Defense Industrial Cooperation: Russian Dilemmas” i *The Journal of Slavic Military Studies*, 28:1; “Economy, Energy and Sanctions” i Niklas Granholm, Johannes Malminen & Gudrun Persson (eds) *A rude awakening* (FOI, 2014): 71-80, “The defence industry” in Hedenskog & Vendil Pallin (eds) *Russian Military Capability in a Ten-Year Perspective* (FOI, 2013): 121-141; *Ship Coming in: Russian Trade Flows over the Baltic Sea in a Twenty-Year Perspective* (FOI, 2013).

Johan Norberg är förste forskare vid FOI och har en magisterexamen från Uppsala universitet. Han är specialiserad på de ryska Väpnade styrkorna och har publicerat flera rapporter på det temat, samt om CSTO och Rysslands krig mot Ukraina. Han har även analyserat svenska Försvarsmaktens internationella insatser och har varit rådgivare i Försvarsdepartementet, Utrikesdepartementet, samt i Sveriges riksdag. Han är reservofficer i den svenska armén och har tjänstgjort i vid svenska fredsbevarande insatser i Bosnien, Georgien, Libanon och på Golanhöjderna. Norberg är gästforskare vid Saltzman Institute of War and Peace Studies, Columbia University, New York. Bland hans senaste publikationer återfinns “Military Means for Non-Military Measures: The Russian Approach to the Use of Armed Force as Seen in Ukraine” i *Journal of Slavic Military Studies*, 29:4 (tillsammans med Fredrik Westerlund), samt *Training to fight – Russia’s Major Military Exercises 2011–2014* (FOI, 2015).

Susanne Oxenstierna har forskat kring ekonomiska system och den sovjetiska/ryska ekonomin i över trettio år. Efter att ha doktorerat i nationalekonomi vid Stockholms universitet 1991 arbetade hon som expert i internationella utvecklingsprojekt med Ryssland och Östeuropa finansierade av bl. a. UD, Världsbanken, Sida och Europeiska kommissionen. Under 1990-talet var hon

verksam i Moskva som expert i ett projekt mellan svenska finansdepartementet och det ryska finansministeriet och på 2000-talet var hon projektledare i ett EU-projekt för ryska Ekonomiministeriet. Sedan 2009 är hon forskningsledare vid FOI. Hennes senaste publikationer är "Russia's military expenditure and declining economic growth", *Journal of Eurasian Studies*, 7, 2016, and "The decline of the Russian economy. Effects of the non-reform agenda", *Baltic Worlds*, 3-4, 2015.

Gudrun Persson är docent vid Slaviska institutionen, Stockholms universitet och arbetar som forskningsledare vid FOI. I sin forskning specialiserar hon sig på rysk säkerhets- och utrikespolitik, samt ryskt militärstrategiskt tänkande. Hon har en doktorexamen i statsvetenskap från London School of Economics and Political Science (1999). Bland hennes senaste publikationer märks "The Patriotic Great Power – History and National Security in Russia" i A. Sprüds & Potjomkina (eds) *Coping with Complexity in the Euro-Atlantic Community and Beyond* (Riga, 2016): 117-128; *Military Thinking in the 21st Century* (red. med C. Vendil Pallin & T. Jeppsson (Stockholm, 2015); *Learning from Foreign Wars. Russian Military Thinking 1859–1873*, (Helion 2010/2013). Hon föreläser regelbundet vid universiteten i Stockholm och Uppsala, och har bl.a. publicerat fyra monografier om rysk och sovjetisk historia. Hon är medlem i Kungl. Krigsvetenskapsakademien.

Roger Roffey är forskningsledare vid FOI och har en forskningsbakgrund i bioteknologi. Roffey samarbetar med Rysslandsprogrammet och bidrar med sin expertis på icke-spridningsområdet, det tidigare sovjetiska, numera ryska biologiska vapenprogrammet, förstörelse av kemiska vapen, bioteknologi, vetenskap och teknologi och dess påverkan på rysk försvarsforskning, samt betydelsen av demografiska förändringar, hälsa och klimatförändring, liksom det ryska räddningsministeriet EMERCOM. Bland hans senaste publikationer märks *Russia's EMERCOM: Managing Emergencies and Political Credibility* (FOI, 2016) and *Climate Change and Natural Disasters. A Challenge for Russian Policymakers* (FOI, 2014).

Carolina Vendil Pallin är forskningsledare vid FOI och projektledare för Rysslandsprogrammet. Hon har en doktorexamen från London School of Economics and Political Science och har tidigare arbetat som seniorforskare vid Utrikespolitiska institutet (UI) i Stockholm där hon ledde forskningsprogrammet om Ryssland och dess grannskap (2006–2009), samt som expert i Försvarsberedningen (2012–2013). Hon är ledamot i Kungl. Krigsvetenskapsakademien. Bland hennes senaste publikationer kan nämnas "Internet Control through Ownership: The Case of Russia", i *Post-Soviet Affairs*, januari 2016; "The Basis for Institutions Among the Population in Russia" i Oxenstierna, S. (red) *The Challenges for Russia's Politicized Economic System* (Routledge, 2015), *Military Thinking in the 21st Century* (red tillsammans med Gudrun Persson & Tommy Jeppsson), Kungl. Krigsvetenskapsakademien, 2015).

Fredrik Westerlund är forskningsledare vid FOI och specialiserad på ryska militära frågor. Han har två filosofie kandidatexamina – i juridik och i statsvetenskap – från Uppsala universitet och är reservofficer (kapten) i Flygvapnet. Som Rysslandsspecialist har han publicerat och bidragit till en mängd FOI-rapporter om Rysslands Väpnade styrkor, kärnvapen, försvarsindustri och underrättelseanalys. Hans senaste publikation är (tillsammans med Johan Norberg) “Military Means for Non-Military Measures: The Russian Approach to the Use of Armed Force as Seen in Ukraine” i *The Journal of Slavic Military Studies*, 29, 4, 2016. Tillsammans med Susanne Oxenstierna har han även publicerat “Arms Procurement and the Russian Defense Industry: Challenges Up to 2020” i *The Journal of Slavic Military Studies*, 26, 1, 2013. Westerlund doktorerar vid Åbo Akademi, Finland, där han skriver en avhandling om dagens ryska civil-militära relationer.

Rysslands Väpnade styrkor utvecklas från att främst vara organiserade och tränade för att hantera interna oroligheter och konflikter i det forna sovjetområdet mot en organisationsstruktur som kan hantera storskaliga operationer även utanför detta område. 2016 har Väpnade styrkorna större förmåga att försvara Ryssland från utländsk aggression än under 2013. Ryssland har därmed ett mer kraftfullt militärt tvångsmaktsverktyg än tidigare.

I denna rapport analyseras rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv. Det är den åttonde utgåvan. I jämförelse med den förra rapporten från 2013 har ett grundläggande antagande ändrats. 2013 bedömde vi den ryska militära handlingsfriheten utifrån förutsättningen att Ryssland skulle svara på ett uppkommet hot vilket skulle ha givit föga eller ingen tid till förberedelser. I ljuset av de senaste årens utveckling bedömer vi de tillgängliga resurserna för militära operationer utifrån antagandet att Ryssland tar initiativet till att begagna militärt våld.

Rysslands militära handlingsfrihet analyseras avseende tre övergripande uppgifter: operationer med försvarsgrensgemensam strid, fjärrstrid och strategisk avskräckning. Den ryska militära handlingsfriheten, dvs. de militära förband som Ryssland kan avdela för att lösa dessa uppgifter har fortsatt att växa – särskilt väster om Ural.

Ryska militärstrategiska tänkare ägnar mycket uppmärksamhet åt inte enbart militär styrka, utan även åt en mängd andra – icke-militära – medel. Den säkerhetspolitiska utvecklingen fortsätter att präglas av anti-amerikanism, patriotism och ett auktoritärt politiskt system i Ryssland. Framtida generationer ska uppfostras i patriotisk anda, och det finns ett stort antal olika ungdomsorganisationer vilkas syfte är att ingjuta militärpatriotiska värderingar i de unga. Möjligheterna att förändra politiken i en mer västvänlig riktning har minskat. Detta är det läge som Ryssland befinner sig i – oavsett om Vladimir Putin fortsätter som president eller inte.

Försvarsutgifternas andel av BNP i Ryssland har ökat från 3,6 procent år 2005 till 5,4 procent 2015. Detta är ett resultat av ett politiskt beslut att prioritera försvarsutgifter före andra utgiftsposter i budgeten. Samtidigt har förverkligandet av det statliga beväpningsprogrammet förbättrat den ryska försvarsindustrins utsikter att spela en viktig roll för rysk militär förmåga under de kommande tio åren.

Denna rapport, liksom övriga FOI-publikationer inom Rysslandsprojektet, finns tillgänglig i PDF-format på projektets hemsida www.foi.se/ryssland.